

Tractatus

Joannis Mercuriani sui tps medicorū ac pbilo
sophorum principis Expositio optima in quarti
canonis Principis Fen primam feliciter incipit.
AUGUSTINA.

Primus. Fo. ij.

consideratas in hoc quarto.
Diuiditur p̄ns liber iuxta ordinē Aulicenne in septē fen. In prima agit de febribus. In sc̄da de crisi. In tertia de apatib⁹. In quarta de solutiōe p̄tinuā. In quinta de algebra siue restauratiōe dislocatiōnū ⁊ fracturaz osiui⁹. In sexta de venenis. In septima de decoratiōe. Partes facile patēt. ¶ P̄ria fen diuidit in quatuor tractatus. In p̄mo agit de quibusdā vlibus p̄tinētib⁹ ad febriū noticiā ⁊ de effimeris. In sc̄do de febrib⁹ humorali⁹. In tertio de etbici⁹. In quarto de pestilētiālib⁹ ⁊ sibi homogeneis. de febrib⁹ apostematiz ⁊ febrib⁹ compositis. Partes facile patent.

Uniuersalia autē q̄ p̄mittit de febrib⁹ sunt quatuor: p̄mū est quiditas febris. sc̄dm est diuisio eius in suas sp̄s: de quibus in primo caplo agit. tertius est q̄ corpora sint ad febres paratiōra: quod p̄tractat in secūdo caplo. quartū q̄ ⁊ quot sint tpa febriz de quibus agit in tertio ⁊ quarto capitulis. ¶ Primū autem caplm qd̄ intitulat de fe. cū duo maxime uniuersalia de febrib⁹ p̄mittant diuidit in partes duas. In p̄ma ponit diffinitiones febris. In secūda ibi. Et sunt quidā hominū ponit diuisiones febris in suas species. p̄ma itē in duas. nā p̄mo ponit diffinitionē. sc̄do declarat duas p̄ticularas in ea positas ibi. (Et inflāma.) De p̄ria pte dicit q̄ febr. est calor q̄. i. est qualitas p̄ma ⁊ nō corp⁹ calū extrane⁹. i. p̄ternaturalis. ⁊ hec est prima differētia fe. accēsus in corde. i. in fieri quo ad effimeras ⁊ humorales ⁊ in facto eē quo ad etbicas. ⁊ p̄ hāc p̄ticularā manifestat p̄mū subm febris. ⁊ p̄cedēs ab eo. i. aptus p̄cedere vel de facto p̄cedēs deducto imp̄dimento sicut apparebit inferi⁹ in caplo de liparia. Ago tñ exponit ⁊. i. vel ut hec diffinitio cōp̄tat febriz mēbroz p̄ticulariū alioz a corde. licet hec non fuerit mens Aul. ut p̄t̄ in cap. de liparia. Ad etiātib⁹ spiritu ⁊ sanguine supplete ⁊ vaporib⁹ ⁊ per hāc p̄ticularā manifestant delatores febrilis caloris per venas ⁊ arterias supplete per nervos ⁊ reliquas corporis particulas ⁊ per hanc p̄ticularā manifestant vte delationis febrilis caloris in corpus uniuersum. in totū corpus p̄ hanc p̄ticularā manifestatur totale ⁊ adequatū subiectum febris. nā licet cor sit primum subiectū febris: totum tamen corpus est totale et adequatū subiectum eius.

Pro declaratione diffinitionis notandū primo q̄ febris penes Hidorū et Conciliatorem differētia. 87. d̄: a feruore: eo q̄ per ipsaz corpus ferueat et grece d̄: pyreos a pyr qd̄ est ignis: eo q̄ per ipaz corpus igneat. et febris que hic describitur nō est sp̄s: sed est terminus cōnotatiuus. q̄ propter non vere essentialiter diffiniri p̄t: sed describi ⁊ declarari. ¶ Notandū sc̄do q̄ calor nō est genus cuz sit sp̄s sp̄alissima: s̄ ponit loco generis est. n. ois febris calor: s̄ nō ecōtra ⁊ ut dictū fuit febris est calor qui est q̄litas prima nō corpus calidū. sic em̄ esset substantia ⁊ morbus in nūero: cū tñ 8°. terapeuce cap°. primo sit accēs et morb⁹ in cōplone: et est q̄litas p̄ma. et nō est cōplo que est q̄litas secūda. Nō pbatur pluribus rōnibus. ¶ Prima: q̄ calefactū esse humorū et calefactū esse spūum sunt cause p̄iuncte febriz effimeraz et hūoraliz de intentione oim auctoz: et nō sunt cause p̄iuncte cōplexiōis ergo hōi febres nō sūt cōplones: tenet consequētia. et minor probatur: quia cōplexiō est qualitas secunda causata immediate ex actio

Empedocles ⁊ Zenon necnō pleriq̄ bippo cratē febrem diffinierūt calozes ⁊ naturā a corde sumētē p̄ncipiū exēoz per arterias ac venas corp⁹ vnt ueruz progredietez: naturalēq̄ sensus offendētes actiōnes eēditēerūt.

Febris est calor extraneus accensus i corde ⁊ procedēs ab eo mediātibus spū ⁊ sanguine per arterias ⁊ venas i totū corpus. ⁊ inflāma in eo

inflāmatiōne que nocet opationibus naturalibus: nō sicut caliditas ire ⁊ laboris: cum non vltimatur: ⁊ impedit operationē ita vt retineatur.

Expositurus p̄riaz quartū canonis Aulicenne omittis plurimis in libroz p̄ncipijs inquiri solitis que hoc i loco prosequi esset supfluum accedam ad p̄tinuatōne butus quartū libri ad p̄cedētes: diuisionē: et litere expositionē. Est em̄ satis ex dictis in p̄ncipio p̄mi canonis manifestū q̄ subiectū butus quartū canonis Aulicenne est corpus hūanuz arte sanabile fm̄ egritudines particulares nulli membro appropriatas ad differētiā subiecti tertij canonis: qd̄ est corpus hūanū sanabile fm̄ egritudines p̄ticularas mēbris organici⁹ appropriatas. P̄t̄ sc̄do q̄ta sit butus quartū libri vtilitas ⁊ maxime butus prime Fen: quā sumus exposituri: cū p̄ eam oim febriz noticiā ⁊ ipsaz ingentiū curatiū ad ipsi valeamus que duo p̄pter frequētem febriz euentū ⁊ ipsaz ingēs periculū sunt permixte medico necessaria. Quapropter quisq̄ p̄ vtilitē elaborare d̄z pro barū noticiā capescēda: cuz sic tante rei doctrina p̄uo p̄stricta volumine: per quā facile paruo temporis decursu decus: vtilitatem: gloriā: ⁊ amicorū copiam nobis polliceri valeamus. ¶ Continuat autē hic liber ad p̄cedētes in hūc modū. ¶ Postq̄ Aulicenna determinauit in primo de rebus uniuersalibus scientie medicina lis. et in sc̄do de virtutibus medicinaz simpliciu⁹ et in tertio de egritudinib⁹ p̄ticularibus singulis mēbris organici⁹ appropriatis placuit sibi in hoc quarto libro determinare d̄ egritudinib⁹ p̄ticularibus nulli mēbro appropriatis: et de decoratiōe. postea in quinto de antidotariis. ¶ Pro quo notādus q̄ s̄ febres possint dici egritudines communes cōmunitate in hēditis. et apostemata possint dici egritudines cōmunes cōitate p̄tinētie: qz continent tria genera morboz simpliciu⁹: ⁊ soluta cōtinuitas possit dici egritudo cōis: qz primo p̄ se ledit vnitatē que est natura cōis tam simpliciu⁹ q̄ compositoz: et dispositio venenosa possit dici egritudo cōmunitate lesiōis: qz ledit totū corpus: s̄ p̄ncipalitus vnū mēbrū q̄ reliquū. ⁊ oēs iste possint dici cōmunes: qz nulli membro appropriate: attamē oēs iste egritudines de quib⁹ agit in quarto d̄cūtur p̄ticularas p̄ticularitate p̄dicatiōis: sunt em̄ tanq̄ sp̄s illoz generū de quibus agit in p̄mo. ⁊ potissime in sc̄da Fen p̄mi vbi agit de egritudine cōplexionalit cōpositionali ⁊ vnitatis: que sunt genera ad oēs egritudines

proq̄ a q̄dam nulli mēbro appropriate

diffinitiois ex p̄mo

vaporib⁹

omnino obiecto.

diffinitionis notandū primo q̄ febris unde h̄at.

prop̄os

Calor.

Quod febris sit cōplexio. p̄bi

Complexio qd̄

Tractatus

ne et passione qualitatū cōtrariarū in elementis reperarū: quarum partes ad tantā paruitatē re/ ducte sunt vt minimū vnus contāgat minimum alterius p:ima pmi. doctrina tertia. cap. f. ergo cō plexionis causa conūcta non est aliqua de supra scriptis. alr eiusdē effectus essent plures cāe con/ iuncte: quod est impossibile. ¶ Scōda. si febris est complexio sequitur qd febre aucta que est calor for maliter r siccitas vtualiter deberet febricitis cō/ plexio effici colerica: qd est falsus: cū febricitis si sint flegmatici remaneāt flegmatici: r sanguinei sanguinei r sic de ceteris. ¶ Preterea sequit qd i fe bribus habentibus multos porisimos multoties homo efficeretur colericus et multoties flegmati cus si complexio sua radicalis fuerit flegmatica. ¶ Tertia sit for. coleric? qd icipiat pmutari ad fleg maticū r pono dū pmutat ad flegmaticum inci piat febrere febre augmastica. tūc si febris eēt cō/ plexio scāret qd idē nūero itenderet in gradu calo ris seu caliditatis r frigiditatis. pbāt qd febr. au/ gmastica cōtinue itēdit in gradu caloris: s; fe. est cōplexio iuxta opīnionē ergo pplexio for. intēdit in gradu caloris r eadē cōplexio infrigidat qd for. pmutatur ad flegmaticū. ergo idē calefit et infrig idat. ¶ Quarto suppono de intētionē oim qd cō plexiones qd permutatur: magis pmutant per cibos et potus qd per simplicē alterationē. hoc ma nifestū est: cū in pmutatiōe cōplexionū oporteat pportiones dīctorum variari: sed variant magis per cibos r potus qd per simplicē alterationem r manifestū est: r tūc accipio for. colericū febricitēz febre augmastica qui vtaf lactucis. r alijs notabi liter frigidis tūc manifestū est ex supposito qd iste infrigidatur: qd cibi et potus sunt magis infrigi dantes qd simplex alteratio febris: sed febris cō tinue intenditur in gradu. ergo febris sua non est cōplexio eius: qd eius cōplexio infrigidatur et fe bris cōtinue intenditur in calore: relinquatur ergo qd febris nō sit cōplexio: qd erat pbādū.

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Chāperus
Que cōtra na/ turā est calidi/ tas ea ex aliq extrinseca cau sa qd sit neq; fa miliaris natu/ re neq; ab ipa capiēs princī pium corpori aduentens nō proportionale existens instru mentū natura liū potestatus neq; custo diēs ad cōgruā ope rationē bec ac qd sitia r alie/ na est: que por ro sua distēpe/ rātia neutiquā conseruās ad potētias r ope ra/ pportionē: eiusmodi etiā dīceretur tra naturam com/ plexio ad maio rem calorē de/

Dubitatur vtrū febris sit calor supabū/ dans arguit qd non. nam in p:incipio febricitū interpolatarū adest frigus extre mitatū: r in feb. sincopali cū frigore. extremitatū est pulsus paruus tardus et rarus. ¶ Pre in moriē tibus ex febris colliquatūis cū frigiditate ex tremoz est anbelitus frigidus: que oīa arguūt frigiditate in corde r membris. Quare cōcluditur qd febris nedū qd nō sit calor superabūdans: sed non est calor. ¶ In oppositū est Aui. r reliqui r p:cipue Gal. 8. terapentice. ibi dīcēs. Est aut immodera/ tio discrasie feb. insupabūdantia caliditatis.

In hoc dubio sunt tres famose opti/ niones. Prima Albarfi lii de sancta sophia dīcentis: qd h nō omnis feb. sit calor superabūdās quo ad tactū neq; respectu caloris debiti tpe sanitatis. est tñ omnis feb. ca/ lor supabūdās respectu caloris naturalis in eo dem subiecto reperti primā partē huius cōclusio nis probāt argumenta adducta ante oppositum. secunda ps pbatur: qd in quolibet febricte est du/ plex calor. vnus naturalis: qd alr nō viueret. alter preternaturalis: qd alr nō febriceret. nūc aut febris est totus calor in febricte repertus qui est cōposi tus ex naturali r preternaturali tanq; ex duabus partibus intensiuis. Et certū est qd hic totus calor est intensior qd aliqua pars eius. r sic est superabun dans respectu caloris naturalis in eodē subiecto exntis sicut totū supabundat parti. et hāc cōclusio nem dicit esse de intētionē Aui. r reliquozum pre/

cipue Auer. 3°. colliget dīcentis qd febris est calor compositus ex naturali et extraneo.

Contra banc opīnionem arguitur qd tuoz medijs. Primum: quia penes Aucennā prima quartī. tractatu ter/ tio. febris etbica est facta complexio membro cō/ ueniens. si ergo febris sit totus calor. ergo totus calor est factus membro conueniens et naturalis et ipse etiam calor totus est preternaturalis: quia alr non esset feb. ergo feb. non est intensior calore naturali. ¶ Preter secūda p:imi. capitulo de causis doloris dicit qd in etbica cōplexio mala corrum/ pit. complexionem principalem et facta est sicut principalis. ¶ Preterea calor naturalis in febric/ te repertus non est per se leuius operationum. er go non est febris: nec pars eius. ergo feb. non com ponitur ex calore naturali et extraneo. ¶ Tertio sequitur ex positione qd non potest esse feb. per so lam caloris intensionem. consequens falsus. mul te enim sunt effimere per solam caloris intensio nem. consequētia probatur. sit em calor fortis na turalis vt quatuor addatur duo grad? a sole tunc certum est qd calor vt quatuor est naturalis iuxta opīnionem. ergo etiam calor vt duo qui est a qua tuor vsq; ad sex est naturalis: cum sit minus inten sus qd calor vt quatuor qui est naturalis. ergo cuz nulla sit preternaturalitas nisi per intensionē se quitur qd totus calor iste erit naturalis. et sic non erit febris: aut saltem ex hoc argumento conuin/ cetur qd febris non componitur ex duplici calore: scz ex p:exnti naturali et addito preternaturali: quod est fundamentum sue positionis. ¶ Quarto totus calor in febricte repertus: et quilibet pars eius fortius imprimt in tactum et fortius dissol uit et desiccāt qd solus calor naturalis p:existens ergo totus calor et quilibet pars eius est preter/ naturalis. ¶ Ultimo calor non variatus in gradu sed factus acutus: propter siccitatem sibi contun/ ctam est febris: cum sibi competat diffinitio feb. et tamen nō est cōpositus ex duplici calore: scilicet cet naturali p:existenti et preternaturali addito cum sit ille calor qui erat primo ergo r.

Secunda opinio est Gentilis de fulgineo in que stione sua. vtrum febris sit calor additus calori naturali. nam tenet in summa qd febris est calor superadditus calori naturali. qui calor superad/ ditus est preternaturalis aut per intensionem aut malam proprietatez: quia forte putredinalis aut venenosus sicut i pestilentialibus: et isto modo sal uat qd febris est calor superabundans calori natu rali: quia sibi superadditus: ille enim solus est febris fm banc opīnionem: cum solus sit per se le siuus operationum et in moriente cuius extrema sunt frigida et anbelitus frigidus licet totus ca/ lor sit diminutus ad tactum et in comparatione ad calorem sibi debitus. est tamen febris calor su perabundans: id est superadditus calori suo natu rali pauco: per quem viuit qui licet differat spē a calore febrili: secum coextenso: sit tamen ex illis duobus specie differentibus vna forma media. et vniuersaliter dicit quod omnes duo calores ha/ bentes diuersas proprietates specie differunt. et dicit quod proprietates illa est idem realiter cum calore. et qd ex oibus caloribus spē differentibus si coextendatur in eodē subiecto pōt resulari vna forma cōplexionalis media. s. cōplexio. r h maxi me manifesta ē in febre etbica. et motus est ad p:icendū hoc: ppter dīctū Arist. 5° metaph. qd duo accidentia

clinantē iuxta eaz qua insita cognataq; ca/ liditas. Nos aut ne ptereat qd quēadmo/ dum insitā: ita et aduenticiā dīcimus caliditatez: nec tñ vt aduenticiā asciticiāq; ita et cognatā dī/ cimus frigiditatez: cui? oīno causa non sim pliciter: at pse frigiditas natu re opus sicut r caliditas: ex trarium em et corruptorum aiatorum r im p:imis aialū frigiditas at/ qd incommobi litatis potū: qd motus cau sa: nā qd is na turam comita ri quodāmodo vident non vti qd per se: s; per accidens.

Duplex calor in febricitate
naturalis sicut in
preternaturalis sicut in
febricitate non possit

accidētia solo nūero differentia nō sunt in eodez subiecto adequato: et ppter dictuz Gale. pmo de differētijs febrū. q febris est in gñe caloris pter naturā. vñ voluit q calor extraneus sit genus ad plēs calores specie dñtes. s. pternaturales. Propterea dicit q q dicit q febr. suba est in gñe caloris pter naturā: meli⁹ dicit r pdicationē eēntiales facit. Sed qui dicit q febris est calor naturalis mutatus in igneum facit pdicationem deno/ minatiuam.

Contra banc opinionem procedunt ar/ gumenta adducta contra banc opinionem A Marfilij de calore et bñci et de calore non habente pternaturalitatē nisi meri/ to intētionis. et pter bec sequit ex dictis suis mul/ tas esse caliditates spē differētes que sunt quali/ tates pme. r pñr q nō tm̄ quatuor sunt qlitates p me: nec tantū quatuor elemēta. Et si diceret bñdī caliditates nō esse primas qualitates sequit a fili q caliditas putrefactiua et digestiua nō sunt pri me qualitates ptra pñm et Lōmentatorē 4. me taurozū. Pterea sequit ex dictis suis idē indi/ uiduū migrare de spē in spēm. et q idē differat a seipso que implicant ptradictionē. nam pono in corde for. esse. a calorem putriduz pendentem ab humore putrido: r q illo calore nō mutato in gra du p inspirationē aeris venenosi si fiat humor: ille venenosus. et pñr calor: ab ipso pueniens ad cor. Et sequit prima cōclusio q: calor ille primo bz ppteratē putredinalē. et sic est vñ? spē fm̄ exigē tiā illius ppteratē: deinde cū acqrit ppteratē venenosam sit alterius speciei iuxta opinionem. Et ex eodem fundamento secunda conclusio: fa/ cile deduct potest: quia habet duas proprietates specie differentes.

Tertia opinio est Agonis senensis: quam reputo veritatē pformatorē qui premitit aliqua notata q summa tm̄ referā. Primū q tres sunt modi caloris. vnus est calor elementalis: scōs naturalis: tertius cele stis: nō q isti sint tres calores spē distincti: s. vn⁹ et idē calor ē elemētalīs naturalis r celestis. r bec est qualitas prima sicut calor exñs in semine aīa/ lis. Dicit autē elementalis p quāto dirigit a for/ ma ignis vel aeris et agit opera elemētalīa: vt q calefacit: substat: disgregat: resistit infrigidantē bus. et dō: naturalis p qto dirigit ab idolo pater no et agit ad gñationē fer⁹ et cōplementū dispo sitionū eius. et q bec sit intentio Auer. 4. me tau rozū pty. Illā ipse vult q digestio fiat a solo calo/ re naturali. postea vult q digestio et gñatio mix/ torū q est per digestionē fiat ab elemento ignis. vñ loquens de gñatione mixtorū in primo cap. di xit. et elemētū qd est gñatiōis cā prima añs ope rans in rebus cōpositis est ignis. Et Aui. dicit ad hunc sensuz prima pñm. ca. de elemētis. q ignis ducit qualitates elementozū de ppteratē elemē tarīa ad cōplexionalitatē: qd nō est nisi p digestio nē. et tō calor ignis digerit. et sic seqtur q est na/ turalis. Sitr calor qui est in semine aīa/ lum dō: celestis pro qto agit in vigore formarū superce/ lestium vt apparet. 7. de gñatione aīa/ lum. ergo idē calor exñs qlitas prima est simul elemētalīs naturalis et celestis. r scōm banc similitudinē calor exñs idē numero et qualitas pma pōt dici natu ralis pter naturaliter digestiū et putrefactiū fm̄ q agit diuersas opatiōes et a diuersis coagē tibus dirigitur. Et notandū 2. calor actualis q tuncūq naturalis nō absoluit ab aliquo ope ele

mentali agēdi aut resistēdi. nā infrigidat magis calidū et resistit frigidū corrupenti. verūtñ qñq magis: qñq minus agit elementar. Lū em̄ bene regulat a forma mixti et agit in obiectū pportio natū nō ita eliquat et dissoluit nisi forma dirigēs ipsum intendat talē dissolutionē vel eliquationē et multotiens nō tā velociter calefacit qñ forma dirigens intendit determinatū modū calefacen/ di. Tertio notandū q qñcūq aliq calor agit magis elementaliter q conueniat forme mixti in quo est ille calor dō: esse minus naturalis et ma/ gis igneus. hoc aut pōt duplr contingere: aut q calor ille nimis exerecit in gradu aut multitudie forme. i. in qñtitate r hoc mō calor effimere pendē tis a sole: exercitio et silibus est mñ? igne? eneles/ mētalīs. Scō qñ bz aliq coagēs ad bñdī ope rationes elementarias. sicut si caliditas esset cō/ iuncta nimie siccitati aut esset calor putredina/ lis directus ab humore vel vapore putrente vel a veneno calido: et hoc modo in moriente exfe/ bre colliquatiua qñcūq calor in ipso reptus sit valde remissus in gradu: est tñ magis igne? r ele/ mētalīs q cōueniat illi: q dirigit ab hūore vel va pore putrido vel venenoso: vel q cōiunctus est ni/ mie siccitati. r ita cōtingit in quacūq febre q ca/ lor febrilis est magis igne? q pueniat forme illi? hoīs. in et bñcis em̄ q vel intrēsus in gradu saltem quo ad pñm spēm et forte scōm: aut q cōiunctus nimie siccitati quo ad secundā r tertā spēm. in ef fimeris aut est calor igne? ppter excessum in gra du aut multitudinē forme: s. in putridis est calor igneus: q directus a vapore aut humore putrido coagente et in pestilentialibus a vaporib⁹ vene nosis. Ex his tandē pcludit q ois feb. est calor su perabundans in ignitate: q magis est factiuis opatiōnū caloris ignei q cōueniat forme hoīs fe brientis. Et ex his tandē etiā pōt patere rñsio ad argumēta pbantia p trariū in pncipio qōnis ad ducta. Ad primū dō: q in pncipio interpolataz lz extrema nō febrīant cū frigida sint: cor tñ febrīe ppter vapores putridos ad ipsum delatos. Vel aliter dō: q etiā extrema febrīa qñcūq ad tactū sint frigida r totus calor: sit in iphis dīminutus in cōpātiōe ad naturalē: q calor ille delatus cū spi ritibus et vaporibus putridis ad mēbra qñs res/ missus est magis igneus q conueniat forme aut saltez q conueniat gradū caloris ita remisso. Et pñr oportebit cōcedere in eadē pte adequata esse simul morbū calidū et frigidū et eos simul inten/ di posse nō inqñtū talis forme: sed inquantū pre/ ternaturales. et hoc idē manifestius verificat in moriēte ex febribus colliquatiuis. Ad scōm de febre sincopali dicit quidā q dū cor friget in pñ/ cipio paroxismi. r est pulsus paru⁹ tardus et rar⁹ tūc nō est feb. r improprie dō: pncipiū feb. sed post ea cū cor calefit febrī. Vel dicendū sicut in prece/ denti argumēto q cor simul febrīe et patit malaz cōplexionē frigidaz. Ad vltimū argumentū de moriente ex febrīb⁹ colliquatiuis dō: q febrīe nō qdem per supabundantiā caloris in gradu neq in multitudine forme: sed per abundantiā in ignei tate. r sic exponendū est dcm̄ Gal. s. terapēce su perius allegatū: immo in moriēte calor continue remittit. lz continue efficit magis igneus mō su perius dicto. et sitr est itelligēdus pmo Gal. pma afforismozū in cōmēto illius. hūde dicere: cū dixit q fe. est calor naturalis mutar⁹ in igneū. i. q: cū b q est pñm naturalis est factus magis igne? q cō ueniat: q cū sint duo gradus coextēsi in eodē sub/

Calor febrilis
In febris.
In quondam.
In putridis.
In pncipio.

Responso ad
dista

Tres sunt modi
caloris.

Elementalis

Nalis

Digestio vult
fiat

Celestis

Tractatus

fecto: et sunt eiusdem sp̄i ex illis fit vnus calor numero iuxta sententiam philosophi. 5°. metaphisicorum. quod accidentia solo numero differentia non sunt in eodem subiecto adequato. et per hoc concedendum est quod totus calor in febre te repertus et quilibet pars eius est simul naturalis et preternaturalis et ignea: cum quilibet pars illius caloris agat simul opera naturalia et elementalia.

*Ad 1am
Extraneus*

Champe rius. Ex eis quod berculanus ceterique neoterici dicunt non dubium quod naturalis caliditas ab ea que contra naturam differat primo quod de causis deinde bona temperie: ac mala temperie ac omnino ut extremum medius. Nam que admodum virtus ad vicius hinc quoque consequenter spiritus ac forma tanquam sanum ab egroto calore differat. Mempe ambo circa idem subiectum. At quoniam naturam contra naturam ipsam dicimus esse caliditate: par erit primo quid sit naturalis aperire quidque contra naturam caliditas genere namque manifestum (ut Alexander placet) fortassis etiam cuius sit genus non ignorabitur. Naturalis itaque caliditas: talis inquam est et insitus calor cuius natura est animalis principium cum animalis namque nascitur et ob hoc dicitur naturalis: instrumentum existens in totum anima

Hic dubitat Bēt. an febr. sit calor extraneus? an vite. et non est du^m quod omnis febr. est calor extraneus? extraneatione opposita sanitati: quia cum febre non stat sanitas: sed etiam tenendum est quod omnis febr. precipue pendens a putredine aut venenositate est extraneatione opposita vite. Item plures febres sunt salubres propter defectum in gradu caloris aut preternaturalitatis et defectum proportionis in comparatione ad virtutem illius qui febricit: tamen ex natura sua in quantum febr. cum tali proprietate ex toto genere vite inimica est et nata occidere: cuius signum est: quod febr. truncum remissa occideret illum ad cuius virtutem habet proportionem maioris inequalitatis. ut verbi gratia. senem in ultimo decrepitate. est enim necessarium virtutes ex decursu etatiuo remitti ad non gradum. quilibet autem febris est certe potentie ad ledendum et interficiendum. et sic dicimus de napello quod ex natura sua est aptus interficere. causa autem quod aliquid quando non interficit est defectus in quantitate et multitudinis forme venenose in comparatione ad sumentem.

Dubitat Atque se. sit calor additus? calor naturalis: vel sit calor naturalis preexistens nunc factus extraneus vel sit aggregatum ex utroque scilicet addito et preexistente. Arguitur primo quod febr. sit solum calor additus: quia solus ille calor debet dici febr. qui est preter naturam: sed solus calor additus est preter naturam cum preexistens sit naturalis pendens a sanguine et spiritibus naturaliter dispositis. Secundo. si loco caloris fuisset inducta frigiditas impediens operationes sola frigiditas esset morbus et non calor preexistens neque aggregatum ex calore preexistente et frigiditate inducta. ergo a simili solus calor inductus est febr. siue morbus. Tertio medicus intendit seruare calorem preexistentem et corrumpit nouiter inductum. ergo solum inductus est morbus. tenet consequentia. et assumptum est manifestum. nam colerico et flegmatico equaliter febricitibus frigidiora offeruntur flegmatico quam colerico propter conseruationes complexionis naturalis flegmatici que fit a consimilibus. Quarto remoto calore addito. exempli gratia. pendente a putredine remouetur fe. si remoto preexistente non remouetur fe. inouita. ergo solus calor additus est fe. Quinto si febr. est de morbo in complexione sicut de morbo in compositione: si quinq; digitis sit additus sextus digitus ille sextus digitus est morbus in numero et non primum quinq; neque aggregatum ex omnibus sex. ergo simile erit de calore addito. Quod autem solus calor preexistens sit febr. arguitur: quia solus calor fixus non variatus in gradu per independentiam potest fieri preternaturalis et ledere operationes. ergo solus est febris. tenet consequentia

ex differentione febris et assumptum satis est manifestum. quod gradu caloris non variato potest corpus excitari: et idem calor fieri acutior et magis igneus quam conueniat. Item idem calor numero non variatur in gradu potest per aeris venenosi inspectione fieri venenosus. et certum est quod sibi competit differentio febris. Quod autem aggregatum ex utroque calore sit febr. ostenditur: quia tali aggregato competit differentio febris. Item accipiamus febres non ledentes nisi per intensiorem sicut sunt multe effimere. et sit ex exempli gratia calor preexistens naturalis ut quattuor et superadditus a sole ut quattuor. tunc aut calor preexistens est febris aut superadditus: aut aggregatum. si dicatur primum. ergo etiam superadditus erit febr. et a fortiori aggregatum ex utroque. si dicatur secundum. ergo a pari calor preexistens est febr. cum sit equalis. et ex casu hic non est febr. neque lesio operationum nisi per intensiorem. ergo multo magis aggregatum erit febr. Preterea quocumque gradu remisso remittitur febris. et quibuscumque quattuor gradibus ablatis aufertur febris et remanet sanitas. ergo quicumque gradus est febris aut pars febris. Et si militer quicumque gradus quantum est ex se est sanitas aut pars sanitatis. et quilibet quattuor gradus sunt sanitas tota. Preterea quicumque gradus ut totus conunctus per se ledit operationes. et quicumque gradus ut totus conunctus aliquo modo perficit operationes. ergo quicumque gradus aliquo modo est sanitas et aliquo modo egritudo. Sicut duobus trabentibus nauim quorum nullus sit per se sufficiens non est aliqua pars tracta ab vno que non sit tracta ab alio. Ex quo sequitur quod a quolibet est tota nauis tracta. Et similiter in proposito a quolibet gradu pendet omnis lesio et omnis perfectio operationum.

In hac questione sunt due famose opinioniones. vna est Gen. de fulgineo que omnino est erronea: nec potest saluari. tenet tamen vniuersaliter quod febr. est solum calor superadditus calori preexistenti. Pro hac opinione sunt quinque argumenta superius adducta in principio questionis. Verum B. volens fugere aliqua argumenta et precipue auctoritatem Aristotelis quinto metaphisicorum. dicens quod duo accidentia solo numero differentia non possunt esse in eodem subiecto adequato: dixit quod duo calores. scilicet additus extraneus: et preexistens naturalis sunt specie differentes. Et similiter quicumque calores habentes diuersas proprietates specie differentes specie differunt: sicut calor putredinalis et venenosus. et sic de alijs. Et dixit secundo quod proprietates caloris est idem realiter quod calor ille. Et tertio dixit quod ex omnibus caloribus specie differentibus si sint in eodem subiecto adequato potest resultare et vna forma medietas sicut ex caliditate et frigiditate que satis euidenter sunt reprobata in dubio precedentis.

Sed contra hanc opinionem Gen. dicitur quod febris sit solum calor additus procedunt argumenta ante oppositum adducta quorum aliqua probant febr. esse calorem preexistentem factum preternaturalem. aliqua vero probant febr. esse aggregatum ex calore addito et preexistente. Sed iterum adducuntur due demonstrationes omnino illam opinionem reprobantes. prima. duo calores sicut dicitur scilicet additus et preexistens non absoluuntur in actionibus suis. ergo quecumque lesio prouenit a calore addito

lis potente. Neque enim possibile est animam citra eiusmodi calorem in aliquo agendum vnus descendere. Dicitur enim instrumentum proportionale cum eo cuius instrumentum esse necesse est.

addito prouenit etiam a calore preexistente. Ex quo sequitur qd si vnus est preter naturam et alter si vnus est morbus et alter. cum per lesione operationum per se pendente morbu arguamus: et probatur assumptu: et presuppono qd remissum non intendit intensum. hoc assumptu est de mente omnium philosophantium. Et tunc arguitur sic. caliditas cordis febricitis calefacit preternaturaliter sanguinem et spiritum: sed non per caliditatem additam: ergo per preexistentem aut aggregatam ex utraque. qd non per additam arguitur. nam caliditas addita i calore febricitis e remissior qd vt quatuor: scilicet caliditas sanguis et spūs e supra quatuor: et supra gradum medius latitudinis: ergo ex supposito caliditas addita non intendit caliditatem sanguinis. Qd autem caliditas addita in corde sit remissior: qd vt quatuor manifestu est: quia cor naturaliter dispositum habet caliditatem supra mediu pōderale. si ergo caliditas addita eēt intēsa vt quatuor: tunc cor esset ita calidus sicut ignis: immo calidius igne: ergo dicēdū est calefactionem sanguinis et spiritus: et omnes similes actiones preternaturales esse a toto calore in corde reperto. ¶ Secunda demonstratio. accipiamus corpus temperatum habens in sua naturali dispositione quinqs gradus caloris. addatur a sole vnus gradus vt sit febricitans: tunc si per approximationem infrigidatum remoueatur vnus gradus caloris de quinqs preexistentibus remanēte gradu caloris inducto a sole: hoc corpus erit curatum et reductus ad suū proprium temperamentum: ergo gradus caloris inductus a sole e ita naturalis sicut aliq: ex quinqs preexistentibus: tenet consequentia: et probatur assumptum. nam accipiamus aliquod corpus temperatum primo simile: in quo corrumpatur vnus gradus caloris per aeris frigiditatem: ita vt corp⁹ illud perdat proprium temperamentum. Deinde pono qd a sole corrumpatur gradus frigiditatis inducte et inducatur vnus gradus caloris: tunc hoc corpus redibit ad proprium temperamentū: ergo gradus caloris additus a sole est ita naturalis sicut preexistēs deperditus in hoc casu et in pcedenti igitur non est dicendū qd calor additus sit magis febris: qd calor preexistens: nec calor preexistens magis sanitas qd calor addit⁹. Multa enim sunt alia argumenta contra banc opinionem: sed vt breuitati indulgeam bis ero contentus.

Secunda opinio est Jacobi folet. Agonis senen/sis: et quorundam modernorum: licet per quosdam antiquos recitata: sed non sufficienter dilucidata tenet hec opinio qd febris sit totus calor actualiter in corpore vel membro scdm se totum in febricitate repertus ad hunc intellectum qd totus ille calor est febris et quelibet pars eius: ita vt omnis lesio operationum que prouenit a toto calore pueniat a quocunq gradu caloris prout toti inexistit et qd toti et cuiuslibet parti prout toti inexistit competat diffinitio febris: similiter totus calor et quelibet pars eius est vite conseruatiua et productiua operationum: quas habet corpus febricitans et non mirum. nam ex omnibus gradibus caloris in eodem subiecto repertis sit vnus calor totalis: neq illi gradus caloris differunt specie: sed ex ipsis sit vn⁹ calor idem numero. ¶ Si tamen queritur vtrū duo gradus caloris sint idem numero: dicitur qd non: quia vnus non est alter. Et si arguatur qd materia sit causa indiuiduationis. quinto Metaphi. ergo cum conueniant in materia sunt idem numero. re-

spondetur qd in habentibus materiam distinctam materia est causa indiuiduationis. in non habentibus autem materiam aut in comunicantibus in eadem materia adequate materia nō est causa indiuiduationis: sed vnus differt ab alio numero per seipsum: qd hoc non est illud. Et ad autoritatē philosophi qd non est possibile duo accidentia solo numero differentia esse in eodem subiecto adequato. dicitur qd verum est ad hunc intellectum qd ex omnibus bis oportet qd resultet vnus accidēs numero. ¶ Aliter tamen dicendū esset scdm Thomam et Albertum magnū qd calor qui intenditur manet vnus et idem a principio vsq ad finem: et qd gradus caloris est quidam modus et non calor. Et scdm Burleum esset dicendū qd in quocunq instanti producit nouus calor scdm se totum.

¶ Prima tamen opinio est cōmuniō: tenens qd intensio fiat per additionē partis ad partem utraque remanēte. Unde scdm opinionem iam dictam est tenendū qd si calori naturali preexistenti addatur vnus gradus caloris venenosi vel putridi tot⁹ calor et quelibet gradus eius efficitur putridus vel venenosus. Si autem sit febris per solaz intensio nem caloris sicut sunt effimere: dicitur similiter qd totus calor est febris et quelibet pars eius: nec est assignāda aliqua lesio operationū neq aliqua perfectio que non pendeat a quocunq gradu.

His visis respondeamus ad argumenta Gentilis adducta in contrariū ¶ Ad primū cum dicitur solus ille calor: debet dici febris qui est preter naturam: sed solus ille calor additus est preter naturam. conceditur maior et negatur minor: immo quilibet gradus caloris preexistens efficitur preter naturam. Et si instetur: quia preexistens dependet a sanguine et spiritibus. sed superadditus dependet a putredine vel venenositate. Respondetur qd quilibet gradus cuius caloris et totus iste calor pendet a sanguine spiritibus et a putredine. ¶ Ad scdm cuius arguitur si loco caloris fuisse inducta frigiditas etc. Respondetur qd sola frigiditas inducta non est morbus: sed aggregatum ex frigiditate inducta et preexistente. Similiter dico qd aggregatum ex calore inducto et calore preexistente est morbus. ¶ Ad tertium respondetur qd medicus intendit conseruare tantum calorem quantum est expediens pro sanitate: et si calor sit superfluous intendit aliquem gradum ipsius corrumpere siue corrumpat aliquem de preexistentibus. siue de nouiter inductis mō redeat ad gradum illi indiuiduo cōuenientē. Et si pendeat a putredine vel venenositate intendit remouere illam quia quicunq gradu caloris preexistens et nouiter inducti est similiter putridus aut venenosus. Si vero calor non superfluat: sed sit dependens indebite intendit remouere causam indepēdentē conseruato calore in eadē gradualī mēsurā. Quo modo autem colerico et flegmatico equaliter febricitantibus supra proprium temperamentum frigidiora offerenda sint flegmatico et potētius frigidiora colerico alibi sentietur. ¶ Ad quartum dicit qd quocunq gradu remoto siue de preexistentibus siue de nouiter inductis: ita vt remaneat gradualis mēsurā et remoueatur causa putredinis remouetur febris. nam quicunq gradu: vt dictum est pendet a putredine etiam pēdet a sanguine et spiritibus. ¶ Ad quintū negatur similitudo: quia ex illis sex digitis nō constituitur vnus numero: sed ex oibus gradibus caloris resultat vnus calor. et sic sufficienter soluta sunt argumēta pro opinioe

Thomas. Albertus mag⁹ & gnus.

Burleus.

Quid remouetur?

Calor superfluous inducitur.

Tractatus

Ad textum
Averrois in corde.

Galeni. Deinde cum dicitur accensus in corde. per
hanc particulam Avicenna nobis manifestat quod
sit subiectum febris: et cum quibus circumstantiis di-
cens quod calor extraneus qui est febris est accensus
in corde. et pro vel procedens ab eo corde vel calo-
re cordis mediante spiritu et sanguine per venas
et arterias in totum corpus: unde non solum cor est
subiectum febris sed totum corpus et quelibet eius
pars: modo calor ille procedat a corde dans intel-
ligere quod si calor existens in toto corpore vel in ali-
qua parte eius procederet ab alio membro quam a cor-
de calor ille quantumcunque extraneus non diceretur
febris. Exponitur autem et pro vel: quia si teneretur
copulatiue definitio non competeret febriliter
stenti in alijs partibus ultra cor: quia calor illarum
non esset accensus in corde.

Calor procedens ab
alio membro a cor-
de non est febris

Hic solet dubitari

Utrum cor sit pri-
mum subiectum
febris. In quo dubio tenende sunt istae conclusiones.
Prima conclusio. captendo subiectum pro sub-
iecto inhesionis et denominationis non cuiuslibet
febris cor est subiectum. probatur. nam alia mem-
bra habent febrem sibi inherentem a qua denomi-
nantur febrile. Talis autem febris non est in cor-
de cum non sit possibile unum accidens esse in plu-
ribus subiectis loco distinctis: nec etiam ab illa fe-
bre aliorum membrorum cor denominatur febrile:
ut manifestum est satis. Secunda conclusio. to-
tum corpus est totale et adequatum subiectum fe-
bris. ad hunc intellectum quod nunquam est febris nisi sit
in toto corpore aut in aliqua eius particula. Hanc
conclusionem sensit Averroes. Tertio colliget. cap. iij.
dum dicitur: quod febris est calor qui continet totum cor-
pus: et parum post dicitur quod definitio febris conti-
net quod sit calor extraneus missus a corde in totum
corpus et ledit omnes actiones et passiones eius
cui etiam sententia alludit Avicenna in presenti dif-
finitione. Pro tertia conclusione premitendum
quod cor esse primum subiectum febris potest dupli-
citer intelligi. Uno modo quod febris sit passio fluens
a principijs essentialibus cordis. sicut dicimus quod
risibilitas est passio hominis. Secundo modo quod
cor sit subiectum febris: licet alia membra non fe-
briliter nec febriliter: et impossibile est aliquid aliud
membrum febriliter nisi cor febriliter. Quo sic premis-
so sit haec tertia conclusio: licet cor non sit primum
subiectum febris primo modo. est tamen primum sub-
iectum febris secundo modo. prima pars conclu-
sionis probatur: quia aliter oporteret cor semper
febriliter: quod forte quis concederet actu vel aptitu-
dine: sed forte non est possibile febrem que est per
se cordis corruptiva fluere ex principijs essentiali-
bus cordis per que cor est illud quod est. secunda
pars patet de mente doctorum et est definitio Avi-
cenne. Est enim febris definitio calor extraneus
accensus in corde aut calor extraneus procedens
ab eo scilicet calore cordis in totum corpus. quare
constat necessario quod febris aut est calor cordis
aut procedens a febre cordis. Hanc etiam senten-
tiam Avicenna innuit in capitulo de febre effi-
mera ex calore aeris. ubi dicitur calefit aer et perue-
nit ad cor: et fit febris. Deinde spargitur. hoc idem
innuit Galenus primo de differentijs febrium ca-
pitulo primo. ubi vult quod distinctio febris in pri-
ma genera sumatur per distinctionem subiectorum
calescentium esse in corde existentium. et tertio colliget
ca. iij. Et dicimus per hoc quod subiectum propinquum isti
caloris est cor.

Subiecti no

Averrois.

Avicenna.

vide in tractatu
calore.

Galenus.

Contra quam

determinationem dicitur du-

bium a multis doctoribus longis ambagibus ve-
tilatum. Nunquid si calor extraneus ab alio mem-
bro a corde toti communicetur sit dicendum fe-
bris: ut puta si ab epate apostemato apostemate
calido calor extraneus toti communicetur ledens
operationes totius quid prohibet talem calor em-
esse febrem a quocunque membro sit communicatus:
et eo magis: quia quid nominis feb. sibi conuenit.
Preterea quo nomine magis congruo deberet
hic calor extraneus nuncupari.

posse ut febris
dicitur ab alio me-
bro & non
appellatur febris.

In hac questione

licet sint multe
opinionum cla-
rissimorum doctorum: scilicet Antonij de parma.
Dini. Gal. Avicennae de sancta Sophia. Agonis
senensis: ne prolixius sim recitabo tantum opinionem
Agonis sen. doctoris modernissimi ac subtilissimi
deinde ponam opinionem quam mihi videtur dicitur conformior.
Dicitur Ago quod ea quare caliditas extranea exis-
tens in corde aut toti a corde coacta dicitur feb. non
autem caliditas extranea epatis aut alterius membri:
neque ab eo toti coacta dicitur feb. est: quia siue calor
ab extra veniat ut ab aere vel ab alio continente si-
ue ab intra non est possibile aliquid membrum totum ca-
lescere: caliditate actuali per se ledere operationes
oim partium nisi ista totalis caliditas procedat a cor-
de. nam si ab extra veniat calor furta dicta istius ne-
cessario antequam coacta toti accedat in corde per spiritum
qui ab aere vel alio continente inflammantur: et si sit pu-
tredo vel apostema in cerebro aut in epate propter
magna constantem medietate magna vena aut medietate
bus arterijs antequam hec membra possint tanto gradu
caloris totum calefacere quod operationes ledantur: infla-
matur cor et coacta caliditate toti ledentur operationes
Causa ergo eius est: quia impossibile est totum febriliter
non febriliter corde: et quia nomen feb. dicitur a feruore
et de feruore qui primo radicaliter est accensus in me-
bro. quod est aptum totum inflammare: et sine cuius infla-
matione non contingit totum inflammari modo dicto: id non
est feb. non dicitur nisi de calore extraneo corde: dicitur aut ab
ipso dependente. Quod si dicatur epate naturaliter
calidum potest totum reddere calidum: corde ex parte frigido
ergo etiam epate preternaturaliter calidum potest totum inflama-
re et facere ita calidum preter naturam ut ledantur operatio-
nes sensibiliter sine preternaturali influxu cordis. ne-
gatur argumentum: cum epate calidum non possit totum red-
dere calidum secundum naturam nisi multo magis hic actualis
calor procedat a corde quam ab epate dato quod cor ab
epate non reddatur calidum: non tamen potest epate aut
aliud membrum preternaturaliter totum calefacere
nisi primo hic calor preternaturalis cordi coactetur
et deinde cor preternaturaliter calefactum totum calefa-
ciat. Accedit ad hoc quod epate apostematum aposte-
mate calido non mittit sanguinem calidum supra
totum nisi paulatim: et ante istud inflammatur cor:
et forte non est sanguis inflammatus calidior spiri-
tu cordis: sed quia prohibetur spiritus euentari:
ideo inflammatur: et postea inflamat totum.

Ago

Contra et hac

opinionem simul cum funda-
mento suo sequitur quod calor
extraneus epatis et cerebri debet dici febris: quia
cor preternaturaliter inflammatum non potest totum
calefacere calore extraneo sensibiliter ledente ope-
rationes nisi ab eo primo calefiat epate et cerebri
calore extraneo: que calefacta communicabunt cal-
lorem extraneum residuo corporis mediantibus
spiritibus animalibus: naturalibus et sanguine:
sicut in naturali dispositione communicant calorem
animali et naturalem toti mediantibus eisdem. er-
go ex fundamento suo sequitur oppositum eius quod
intendit.

intendit. assumptū manifestū est propter magnā propinquitatē cordis ad mēbra illa et latitudinē vsarum inter cor et illa mēbra. ¶ Preterea dicit ipse q̄ epar naturaliter calū potest facere totum corpus naturaliter calū corde existente frigidū: tamen epar p̄ternaturaliter inflāmatū nō potest totū p̄ternaturaliter inflāmare nō inflammato corde. ¶ Contra. talis potest esse proportio epatis naturaliter frigidū p̄ternaturaliter inflāmatū ad cor frigidū: qualis est epatis naturaliter calidū ad idem cor frigidū: sed epar naturaliter calidū non sufficit inflāmare cor naturaliter frigidū. ergo etiam epar naturaliter frigidū p̄ternaturaliter inflāmatū nō sufficit inflāmare idē cor frigidū. quare totum p̄ternaturaliter inflāmatū ab epate p̄ternaturaliter calefacto corde p̄ternaturaliter non inflāmato. assumptum probatur. ponēdo q̄ cor naturaliter frigidū habeat caliditatem vt sex cum dimidio. Epar autē naturaliter calidū habeat caliditatem vt quinq̄ cum dimidio. semp̄ em̄ cor naturaliter frigidū ē calidius epate naturaliter calido: sed epar naturaliter frigidū habeat caliditates vt quatuor cū dimidio et aq̄rat vnum gradū caliditatis p̄ternaturaliter. ita vt habeat caliditatem vt quinq̄ cum dimidio. et sequitur veritas assumpti. quia quicūq̄ sunt equalia se habent in equali proportione ad tertium. ¶ Ad primam rationē forte responderet q̄ licet cor p̄ternaturaliter calefactum non possit totum p̄ternaturaliter calefacere nisi prius calefaciat epar et cerebrum. que calefacta postea cōmunicabūt caliditatem p̄ternaturalem toti: sicut contra epar et cerebrum p̄ternaturaliter calefacta non possunt totum p̄ternaturaliter calefacere nisi prius calefaciant cor: quod calefactus cōmunicabit caliditatem toti. attamen inter ea multum interest: quia semper cor magis cōmunicabit caliditatem toti q̄ epar et cerebrum cuius sit calidi. certe si sic intelligit bene dicit: sed bec opinio coincidit cum opinione Abarfilij quam ipse recitat vt apparebit statim. ¶ Ego autē opinio me mentibus auctoꝝ. Dicit em̄ causam in qua sito esse. s. q̄ caliditas extranea epatis: et p̄ ipsum toti cōmunicata non d̄r feb. sed caliditas extranea cordis et per ipsum toti cōicata solū d̄r feb. quia medici vocauerunt febrem caliditatem illi membri q̄ maxime est aptum inflāmare. et quod inflāmatum est maxime aptū alta inflāmare. et similiter vocauerunt febrem caliditatem ab eo alijs mēbris cōicatam. solum autē cor est huiusmodi. epar autē et cerebrum licet possint inflāmarī et inflāmata cōmunicare caliditatem toti. caliditas tamē sua est remissa in comparatione ad caliditatem cordis: cum cor sit calidius et magis aptum inflāmarī ceteris mēbris: et habens plus de multitudine caliditatis et magis cōmunicatum caliditatis toti q̄ aliq̄ aliud membrum tam in naturali q̄ in p̄ternaturali dispositione. Propterea omnes auctoꝝ in hoc cōuenientes congrue dixerunt febrem dictam a feruore esse p̄ primam passionem cordis: quod maxime feruet et est aptum facere vt alta ferueat: et nō epatis neq̄ alterius membri. sic enim sibi placuit et nō absq̄ ratione. Unde licet epar possit inflāmarī et inflāmatum cōmunicare toti caliditatem vt duo in for. equalem caliditati cōmunicare a corde toti in platone. et in vtroq̄ caliditas illa sensibiliter lederet operationes et equaliter: caliditas ta-

men platonis esset febris et non caliditas fortis sic em̄ placuit auctoꝝ propter causam assignatam. Et sc̄dm̄ banc opinionem euitant longe ambages et controuersie quas inutile esset multiplicare. vt bene sensit Auicēna p̄ma quartū. p̄mo capitulo. ¶ Ad argumētū autē in oppositū. d̄r q̄ caliditas illa toti cōicata ab epate vocabitur mala cōplexio calida totius pendens ab epate et non febre: licet vt bene sensit Ago raro cōtingat caliditatem extraneam toti ab epate cōmunicari sine cordis influxu. ¶ Concludit itaq̄ q̄ nulla caliditas d̄r feb. nisi caliditas extranea cordis aut ab extranea caliditate eius pendēs et cū hoc sensibilibiter ledens operationes. ¶ Opinio autē Gentilis de fulgineo ē bec: q̄ illud debet esse subiectū primū feb. que per se ledit omnes operationes cuiuscūq̄ membri. vt est apud Auerroym tertio colliget. cap. iij. q̄ est primū subiectū caloris per se oim̄ operationū perfectū: sed cor est huiusmodi. ergo cor erit primū subiectū feb. tenet p̄na. et maior ē manifesta: quia cuius temperies est sanitas eius in temperies est egritudo. et minor est de intentione oim̄ medicorū. calor em̄ cordis perfectus est oim̄ operationū. calor autē epatis solum perficit operationes naturales sicut calor cerebri solum animales. ¶ Contra banc opinionem possent fieri multe instantie quas vt breuitati indulgeā in presentiarum omittam.

Quartum dubium. Atrū fe. ex̄ns in corde p̄cedat ab eo mediātib⁹ spū et sanguine per venas et arterias in totū corpus. Arguit q̄ non. acc̄ns nō migrat de subiecto in subiectū. igit̄ q̄stio falsa p̄ parte affirmatiua. ¶ Sc̄do. in oibus febrib⁹ in quibus extrema frigit: sicut in principijs paroxysmorum: in febre liparia: in morientib⁹ ex febre collis quatuor non p̄cedit calor extraneus cordis in totum corpus. ergo et. ¶ Et cōfirmatur ex sententiā Auicēne in cap. de liparia in qua s̄m̄ ipm̄ est in peditus transit⁹ caloris ad extrema. ¶ Tertio. stat multa alta mēbra a corde fuisse p̄ternaturaliter calefacta ante q̄ cor febreret. q̄ postea corde febrēte nō p̄cedet caliditas ab eo ad mēbra illa: cū tā vt pono in casu atē habuerit tantū calor extraneū q̄tū cor taliter febrētis possit sibi tribuere. ¶ Et cōfirmat: q̄ p̄t causa extrinseca totū corpus p̄us calefacere: et vltimo cor. s̄m̄ in instati in quo cor ē p̄mo febrētis. et certum est q̄ in illo instati feb. illa non p̄cedit: sed forte ic̄p̄t p̄cedere: sicut si nūc p̄mo cor sit febrētis reliq̄s mēbris nō calefactis p̄ternaturaliter p̄ tunc a corde febrēte nō p̄cedit feb. ¶ Quarto feb. et bica existens in mēbris non p̄cedit a corde: quia est feb. facta a nullo procedens aut depēdens speciali depēdentiā. sic enim esset siēs em̄ nō manifestū est: quia aliquando facta est sicut naturalis secunda primi. et mēbra nō sentunt suū calorem: infra tractatu tertio. et cōfirmat: q̄ feb. et bica esset humoralis vel effimera si penderet a corde per sanguinē et spm̄. ¶ Quinto sequitur omnes febrem ex̄tem in mēbris esse effimerā vel sanguineam. nā feb. debet denominari s̄m̄ veritate subiecti in quo fundatur calor a quo ipsa p̄cedit. Cū ergo iuxta titulū questionis ois feb. membrum procedat a calore sanguinis et spirituum: ois talis erit sanguinea vel effimera assumptū autē manifestum est: q̄ febres cordis distinguunt penes distinctionē subiectoꝝ in quibus fundat calor a quo dependēt iuxta doctrinam Auicē. et Gal.

Ago.

Quia caliditas febris d̄r

Gentilis de fulgineo.

Auicēna.

Abarfilij.

Tractatus

ergo simile erit in febribus alioꝝ meꝝbroꝝ. ¶ For-
te dicit qꝫ febres alioꝝ meꝝbroꝝ a corde specifi-
cant et denominantur denominatione feb. exntis i
corde. ¶ Contra. ex hoc sequit qꝫ aliqua caliditas
facta esset feb. effimera. Sequit scdo qꝫ aliqua ca-
liditas siens esset et bica vtrūqꝫ falsum. et primus
probatuꝝ ponendo qꝫ cor febricit febre effimera ⁊
spiritu et sanguine ab eo delatis foueatur mala
complexio cala fixa in aliquo meꝝbro et sequit qꝫ
caliditas illius meꝝbri est feb. et non nisi effimera:
quia cor non febricit nisi febre effimera. Pro scdo
ponatur qꝫ caliditas febrilis figatur in corde an-
teqꝫ figatur in alijs meꝝbris. et per spiritū et san-
guinē ponant meꝝbra in calefieri ledente opatio-
nes. Et sequit qꝫ calor ille meꝝbroꝝ est feb. iuxta
diffinitionē et non nisi et bica: quia cor non febricit
nisi et bice: et tamen calor meꝝbroꝝ est siens vt
ponitur in casu. ¶ Sexto pole est febricitate corde ca-
lesieri solum spiritū aut solum sanguinē. sed solo
spiritu calefacto defertur per solum spiritum. et
similiter solo sanguine calefacto defertur per so-
lum sanguinē. ergo non per spiritū ⁊ sanguinem.
patet assumptū: quia in effimera spūs sunt inflā-
mati et nō sanguis. et in putrida est inflammat⁹
humor et non spiritus: imo in et bica est inflāma-
ta cordis suba et nō spiritus nec sanguis nec ali⁹
humor. igitur a fortiori potest inflāmari sanguis
sine spiritu. et econtra. ¶ Confirmatur. quia cum
spiritus sit paratior calefieri qꝫ sanguis ⁊ magis
aptus moueri stabit qꝫ spirit⁹ deferatur ante san-
guinē et calefiant meꝝbra. et sic pro aliquo tēpore
potest deferri per solum spiritū. ¶ Septimo feb.
pōt. procedere a corde in totum corpus pervapo-
res ⁊ putridas fuligines ⁊ simplicem alterationē
ergo non solum per sanguinem et spm. ergo diffi-
nitio insufficientis. ¶ Octauo. potest pcedere a cor-
de in totū corpus per nervos ⁊ reliquas corporis
particulas. igitur ⁊c. ¶ Et confirmatur. quia uene
et arterie non sunt extense per totū corpus. ¶ In
oppositum est autē. in diffinitione feb. et Gal. in
p̄mo d̄ differētijs febrū. ⁊ Auerro. tertio colliget.

Pro decisione questionis notandum
primo qꝫ calores a cor-
de pcedere in totum corpus potest dupliciter in-
telligi. Uno modo. qꝫ nou⁹ calor actualis spargat⁹
a corde in meꝝbra ad hoc vt febricit. Scdo modo qꝫ
extraneus existēs in meꝝbris cause⁹ a calore extra-
neo cordis sanguinis ⁊ spiritū siue illud causari
sit de nouo produci siue sit solum conseruari. Pri-
mus modus videt magis de intentione Auicē. in
cap. de febre effimera a caliditate aeris. nā dicit
qꝫ cor primo febricit. postea deferit feb. ad alia me-
bra. calefit em̄ aer eius et puenit ad cor. et fit feb.
deinde spargit. ⁊c. Et in cap. de liparia mouet qꝫ
stionē quomodo potest esse feb. et nō procedat ex
ea caliditas in totū corpus. Respondet qꝫ in ter-
minis. i. diffinitionib⁹ harum dispositionū atten-
ditur vna conditio. s. qꝫ non sit qd̄ prohibeat. po-
test ergo ipediri delatio caloris sicut ipse exēpli-
ficat in textu propter aliquid prohibēs: aut qꝫ non
esset tēpus sufficientis. ipse ergo per pcessum illuz
intelligit noui caloris sparsionē. Secundus auteꝝ
modus est magis amplius et veritati conformis.
et de mente doctorū nec Auicē. contrarius. lz p̄mū
magis specificauerit. seruabimus itaqꝫ hunc fm̄
modum in determinatione istius q̄stionis. ¶ Se-
cundo notandū qꝫ omnia meꝝbra alia a corde sunt
minus calida spū et sanguine cordis in naturali
dispositione. p̄t. quia inter alia membra a corde

epar est calidissimū: qd̄ tamen est minus calidum
sanguine. prima primi. ¶ Tertio notandū qꝫ cum
duo vel plura calida approximant aliquid tertio:
qd̄ vtroqꝫ illorū sit minus calidum se inuicē iuuat
ad calefaciendū illum tertiu: ita qꝫ nullū illorū
agit caliditatem in tertium: que caliditas etiam
non agatur ab alio tanqꝫ a partiali agente: sicut
cum duo homines trahūt nauim vterqꝫ tanqꝫ par-
tiale agens trahit totam nauim.

Hic ita notatis sit prima conclusio
licet non omnis fe-
bris existens in corde sit procedens ab eo mediā-
tibus spiritu et sanguine in totum corpus. ois ta-
men febris existens in corde deducto impedimen-
to est apta procedere mediātibus spiritu. s. ⁊ san-
guine in totū corpus. Ista cōclusio quo ad vtrūqꝫ
partem est de intentione Auicē. in cap. de liparia
que est febris in qua interiora calent ⁊ exteriora fri-
gent: cuius est hic textus. Et habet aliquis vt di-
cat quomodo erit febris et non procedat in ea ca-
liditas ex corde in totū corpus. Responsio itaqꝫ
qꝫ in terminis. i. diffinitionibus harū rerū atten-
ditur vna cōditio vt non sit quod prohibeat sicut
diffinimus aquā frigidā et humidā quādo dispo-
sita est fm̄ naturā suam et nō fuerit qd̄ prohibeat
et diffinimus graue quod est illud quod tēdit in-
ferius quando dimissum fuerit cum natura sua: ⁊
in omnibus istis caliditas peruenit ad cor et pce-
dit in arterias et spargitur: at vero accidit probi-
bitio illius in quibusdam locis: sicut accidit et su-
per quem ponuntur pruine. ¶ Et ex hac cōclusio-
ne sequuntur duo correlaria. Primum in omni cor-
de febricitate est calor ex se sufficientis ad cōmunicā-
dum calorem febrilem toti corpori. Secundum. qꝫ
in liparia et febribus omnibus in quibus extero-
ra frigent non est dicendum illa exteriora febricitate.
¶ Contra. sequitur qꝫ sincopalis in qua exteriora
frigent et pulsus est paruus tardus et rarus non
est febris. ¶ Sequitur scdo. qꝫ morientes ex febris
bus colliquatiuis nō febricit. ¶ Sequitur tertio
omnem morientem ex febre ante mortem fieri in-
febricitatem: et in summa qꝫ nullum meꝝbrū febricit
nisi in eo calor sit intensior calore sibi debito. Noꝝ
solutio ponitur in solutione argumentorū factoz
rum ante oppositum questionis. ¶ Secunda con-
clusio. omnis febris existēs in alio membro a cor-
de procedit ab eodem mediātibus spiritu et san-
guine. probatur. quādo cūqꝫ aliqd̄ meꝝbrū aliud
a corde febris habet caliditatem preter naturā
sufficientem ledere operationes pendentem a cor-
de: vt patet ex questione precedenti. sed talis cali-
ditas: si pendet a corde: pendet etiam a spiritu et
sanguine igitur pcedit a spū et sanguine. tenet cō-
sequētia. et minor. pbatur de tertio notato. si duo
vel plura calida iuxta ponantur vni reliquis min⁹
calido: illa duo vel plura se iuuant ad calefacien-
dū minus calū. sed in fe. cor. sāguis et spūs iuxta
ponuntur alijs meꝝbris q̄ sunt ipsi min⁹ cala. igit⁹
cor. sāguis et spūs se iuuat ad calefaciendū illa
meꝝbra: ita qꝫ nulla calitas duce⁹ i meꝝbra illa q̄ nō
pedeāt a quocūqꝫ illorū tanqꝫ a partiali agente iuxta
notatū. Nō autē cor. sāguis et spūs sint calidiores
alijs meꝝbris: p̄t. ex scdo notato. qꝫ sāguis minus
calis spū ⁊ corde ē calidior epate magis calido re-
liquis meꝝbris alijs a corde. p̄ma p̄mi. et bec p̄cō-
ditatē habet de sanguine et spū existētib⁹ in venis
et arterijs: sicut de spū et sanguine existētibus in
corde: similiter de vaporibus in his p̄tib⁹ cōtētis
¶ Ex hac cōclusionē sequit primo qꝫ si aliquid me-
bro cōmunicaretur

Conclusio 1.

Auicenna.

Correlaria

Conclusio 2.

Auicenna.

Ex par ut not
bis calidus febricitatē loq̄ obicit

bro communicaretur caliditas per simplices altera-
tiones absque presentia sanguinis: aut spiritus in
illo membro adhuc calor ille procederet a corde
mediantibus spiritu et sanguine. quia illis adu-
uantibus agit cor caliditatem illam. ¶ Sequitur
secundo. quod licet in membris alijs a corde sint fe-
bres more medicorum specie vel genere diffe-
rentes: non oportet illas a corde procedere per alios
delatores quod per sanguinem id est massam humo-
ralem spiritus et vapores. illi enim simul cum cor-
de agunt omnem caliditatem febrilem in mem-
bris repertam. ¶ Tertia conclusio. non oportet ad
hoc ut dicamus aliquam febrem procedere a cor-
de ipsam esse caliditatem que producit: aut fuerit
a corde producta. Ista conclusio probatur. potest
enim aliquod membrum prius esse calefactum ca-
liditate per se sensibiliter ledere quam caliditas post
ea corde a febriliter mediantibus spiritu et sangui-
ne conseruabitur: et cum conseruabitur dicitur fe-
bris cum antea non esset febris. igitur conclusio ve-
ra. tenet consequentia. et assumptum probatur ex
primo notato.

Superest ut respondeamus ad argumē-
ta facta in principio que-
stionis. ¶ Ad primū dicitur. quod licet accidens non
migret de subiecto in subiectum. potest tamen sub-
iectum illius accidentis inducere sile a causis in parte sibi
propinqua illius susceptiva. ¶ Ad secundum sunt duo
modi respondendi. vnus ut existimo magis confor-
mis mentibus auctorum: et est quod nullum membrum
dicatur febriliter nisi habeat caliditatem extraneam
excedentem et superabundantem caliditati sibi
debitae tempore sanitatis. hec in verum sunt de in-
tentione auctorum si non volumus eorum dicta ex-
torquere. Primo hoc manifeste sonat textus Aui-
cenne superius allegatus in capitulo de liparia
et prima quarti capitulo primo. vbi declarans
particulas in diffinitione positas dicit. Et infla-
matur in eo scilicet corde aut corpore inflamma-
tione que nocet operationibus naturalibus: non
sicut est caliditas ire: aut laboris cum non vltima-
tur. Item iste textus Gal. octauo terapentice su-
perius allegatus. et statim inferius ponendus. et
primo de differentijs febrilium et Auerrois tertio. col-
ligit capitulo tertio vbi diffiniens febres dicit quod
est aggregatum ex calore naturali et extraneo su-
peradito. Hoc idem ostendit: quid nominis febris
dicta a feruore: et grece dicta pyreos. ¶ Item pro
hac parte sunt rationes. quia aliter oporteret di-
cere quod non omnis cura fit per contrarium forma-
liter aut virtualiter. nam quando extrema sunt frigi-
da. sicut in principijs paroxysmorum in liparia
in sincopali in morientibus calefaciendo extrema
omnibus auxilijs cum his que sunt formaliter et
virtualiter calida. ergo non febriliter. debet enim
febris curari per frigida iuxta doctrinam Gale.
octauo terapentice. Est autem immoderatio dis-
crasie febrilium in superabundantia caliditatis. via
igitur que in eucrasiam per infrigidationem erit.
¶ Preterea si febris in casibus iam dictis debe-
ret curari oporteret quod ipsa remitteretur: et cum
ipsa sit calor oporteret calorem remittere. sed conse-
quens est falsum. quia curantur per caloris inten-
sionem: et hec argumenta procedunt contra Gale.
dicentem quod calor existens in membris infrigida-
tis de quibus supra. est febris propter malam a
calore cordis extraneo dependentiam: quod in mo-
rientibus anhelitum frigidum aut pulsum par-
uum tardum et rarum: si debet curari febris ope-

ret quod curetur per caloris intensiorem tam in cor-
de quam in extremis: ergo nec in extremis nec in cor-
de. est febris. et secundum hanc opinionem concedendum est quod
non solum in liparia extrema non febriliter: sed neque
in principijs aliarum febrium quando sunt frigi-
da. et quod principium sincopalis non est febris. et quod
morientes ex febribus: colliquatiuis necessario
ante mortem fiunt infebrientes. et quod non est possi-
bile aliquem mori febriliter. ¶ Alia tamen opi-
nio est doctorum dicentium quod in liparia extrema
febriliter. et similiter in principio interpolatarum
Et quod in principium sincopalis est febris: et quod ba-
bentes anhelitum frigidum et extrema frigida: pro-
pter febres colliquatiuis febriliter tam secundum cor quam
secundum extrema. ille enim purus calor qui est tunc in cor-
de quam in extremis: licet sit in gradu diminutionis
respectu caloris sibi debiti: et etiam in multitudine
ne forme: tamen quia superabundat in igneitate
et preternaturalitate propter quam superabun-
dantiam ledit operationes dicitur febris. ut su-
perius dictum fuit in determinatione prime que-
stionis. et consequenter isti concedunt quod in eadem
parte adequata est febris que est mala complexio cal-
ida: et est mala complexio frigida: que duo pos-
sunt intendi in preternaturalitate: licet simul
non possunt calor et frigiditas in eadem parte ade-
quata esse. ¶ Et ad argumenta adducta pro alia
opinionem respondetur. ¶ Ad primum cum inferat
quod non omnis cura fieret per contrarium forma-
liter neque virtualiter. dicitur quod qui approximant cal-
ida cum extrema sunt frigida curant frigiditatem
et non febrem: nisi forte de per accidens intenso ca-
lore virtus fortificata expelleret humorem putri-
dum: aut venenosum a quo dependet ille paucus
calor igneus. Intentio enim in casibus in curatio-
ne febris non est remittere calorem febrilem in ca-
lore. sed igneitate: quod fiet expellendo humorem
putridum: aut venenosum a quo dependet ille pau-
cus calor igneus. In his autem febribus in quibus
calor febrilis est simul intensus in gradu cal-
oris et igneitate intentio est simul remittere cal-
orem et igneitate. ¶ Et similiter ad secundum
dicitur. quod curare febres non est semper remittere
calorem: sed bene est semper remittere igneitate
quod si in aliquo calore esset diminutus in gradu cal-
oris et igneitate: tunc non esset febris: nec mala
complexio calida: sed bene malus calor: qui est di-
minutus: sicut calore aucto frigiditas pauca ses-
cum coextensa non dicitur mala complexio frigi-
da nisi forte penderet a reuenerosa: et est magis
elementalis et magis ledens operationes quam conue-
niat: tam remisso gradu frigiditatis. ¶ Aliqui
tamen dicunt quod in habentibus anhelitum frigidum
et in principio sincopalis cor febriliter: et quod ibi cal-
or usque ad mortem est intensus in gradu cal-
oris: sed est diminutus in intensitate siue in multitudine
forme. ideo aer expirat in frigidum. quod potentia rei
insequit multitudinem forme. ¶ Sed contra hanc
opinionem essent instantie efficaces quas profe-
qui esset inutile. dicta autem auctorum: priores dice-
tes omnem febrem esse calorem igneum: et aliquando sit in
gradu diminutionis. Et similiter isti posteriores
dicentes omnem febrem esse calorem intensum supra na-
turalem: sed aliquando diminutum in multitudine
forme. Primi glosant extorquendo dicta auctorum
ad igneitate scilicet gradus ad intensiorem absque
multitudine forme. tu vero dic ut libet. ¶ Ad tertium
argumentum patet ex tertia conclusione quod sit rident-
dum. illa enim caliditas existens in membris et a corde non

Tractatus

de nouo pducatur: tñ a febre cordis cōseruatur. **¶** Et ad cōfirmationē admittitur casus: lz sit male verisimilis. et dicitur q̄ in p̄rio esse febris cordis qd̄ est primū esse feb. alto: ū mēbrozū: feb. altozū mēbrozū a fe. cordis p̄seruat: lz nō de nouo pducatur. sed in alto casu in quo ponit nūc p̄mo cor: febre: dicitur q̄ febris cordis nō p̄cedit ad alia mēbra: neq̄ forte incipit p̄cedere: lz bñ post h̄ p̄cedet. requirit em̄ tps̄ sufficiens ad p̄cessum illū. **¶** Ad quartū de febre et bica exīte in mēbris dicitur q̄ est facta et a nullo dependet speciali dependētia: sic em̄ esset siēs gñali tñ dependentia pendet a calore cordis sanguinis et sp̄rituū et hoc facit ipsam esse fientem qz etā absq̄ hoc ipsa ex se esset apta cōseruari. lz hec gñalis dependentia posset ipsam intendere et facere magis resistentē causis ipsam corrupentibus. **¶** Et ad cōfirmationē qd̄ dīcendū sit videbitur ex solone secūdi argumēti. **¶** Ad quintū negatur sequit oēm febreem esse effimera aut sanguinea et cōcedo q̄ febres cordis specificantur et denominantur s̄m diuersitatē subtozū: in q̄bus sunt calefacta esse a q̄bus pendent: non tñ specificantur: aut denominantur s̄m diuersitates subtozū in q̄b̄ sunt caliditates fiētes a quibus pendent. tales aut sunt sanguis et sp̄s: a quib̄ pendent oīs febres in mēbris generali dependētia: et dicitur sc̄do q̄ febres altozū mēbrozū a corde specificantur et denominantur s̄m denominationē febrū que sunt in corde: cōsequenter cōcederentur ille due cōclusiones illate in argumento et nō absq̄ rōne. Mā sicut caliditates exītes in mēbris denominantur febres p̄pter febres cordis: ita p̄pter easdem debent denominari sp̄alibus nominibus ipsarum. **¶** Et si instetur: quia tunc esset eadem feb. fiens et facta dependens et independens. negatur p̄na. nō em̄ omnis effimera. est fiens et dependens: neq̄ oīs et bica facta est independens. **¶** Ad sextū dicitur q̄ non est possibile cor: febre quin sanguis sp̄s calefiant caliditate fiēte et nō facta. **¶** Et ad confirmationem licet sp̄ritus citius calefiat q̄ sanguis: et calefactus citius ad membra deferatur q̄ sanguis: nō tamen est possibile corde febreiente quin ista sint calefacta: et sic ab ambobus simul penderit quelibet febris altozū mēbrozū q̄ tunc citius deferatur ad membra sp̄ritus q̄ sanguis. **¶** Ad septimū p̄ceditur a dīq̄ dēducitur. sed per sp̄ritus Auzen. dedit intelligere vapores et putridas fuligines: et quantuncūq̄ per simplicē alterationē membra aliter calefiant: illa tamen calefactio sit per sanguinē et sp̄ritus. **¶** Ad octauum dicitur. q̄ per venas et arterias dedit intelligere neruos et ceteras particulas per quas potest corpus calefieri: expressit tamen principaliora. **¶** Deinde cum dicit. **¶** Et inflammatur in eo. In hac parte Auicenna exponit duas particulas in diffinitione positas. primo declarat qualiter febris est calor accensus. in corde. in secūda sibi. (Et impedit operationem) declarat qualiter febris est calor extraneus. De p̄ria dicit q̄ feb. q̄ est calor accensus in corde taliter inflammatur in eo cor: de vt per inflammationē noceat operationibus naturalibus idest omnibus operationibus que in sunt homini s̄m naturam scilicet vitalibus animalibus et naturalibus. ledit enim febris iuxta doctrinam Auerois tertio colliget capitulo tertio omnes actiones et passionē cūscūq̄ membra **¶** Et subdit q̄ non ledit ita remisse: sicut caliditas ire: aut laboris cum non vltimatur: quia cum ca-

lidityate ire: aut laboris non vltimata remanet homo in latitudine sanitatis. sed cum febre non remanet in latitudine sanitatis sed febris ledit hominem: ita intense sicut caliditas ire et laboris cum vltimatur. illa enim caliditas vltimata ledit operationes hominis sensibiliter: sicut et febris: imo forte est febris. **¶** Pro qua particula notandum q̄ calorem sequentem iram aut laborem vltimari potest dupliciter intelligi. vno modo sicut dictum est: quia sensibiliter ledit operationes: secundo modo: quia figatur caliditas in aliqua non stri corporis particula: sicut in spiritibus: humoribus aut membris. et vterq̄ modus est ad propositum. In secunda autem particula declarat ly extraneus. est enim febris calor ita extraneus vt impedit operationem: ita vt retineatur: que particula potest tripliciter exponi. Primo vt operatio retineatur: idest non sit omnino ablata: sed diminuta vel corrupta. nam cum ablatione omnium operationum non stat vita. licet cum ablatioe aliquid cuius vt visus: aut appetit: quandoq̄ stervita in febribus. operatio enim leditur tripliciter. diminute: sc̄z cum minuitur a mensura sibi conueniente. corrupte: quando nō cōuenit aliquid indiuiduo de specie humana naturaliter disposito: ablate quando operatio omnino aufertur. **¶** Exemplū p̄mi: sicut quando homo diminute appetit et vno bolo satiatur: corrupte quando appeteret carbores et res nō conuenientes humane speciei. ablate si nihil appeteret: nunc autem in febribus retinetur operatio: qz nō omnes auferuntur: qz sic esset mors. Aliqua tamē potest totaliter auferri: vt dictum fuit. **¶** Secūdo potest exponi q̄ fe. impedit operationem: ita vt homo retineatur. i. in p̄dia ab operationibus sibi conuenientibus et solitis. **¶** Tertio exponitur a Gentile q̄ febris impedit operationem: ita vt ipsa febris retineatur. i. non sit dependens a causa primitiua. voluit enim de intentione Gal. primo de differentiis februm. nullam posse esse in corpore humano sanitatem aut egritudinem oīno a causa primitiua dependentem. **¶** Exemplum. nam si sor. habeat malam cōpositionē manus in digitis manus: vt verbi gratia. torturaz vt nō possit scribere: est eger. Si vero plato haberet torturam in digitis factam a ligatura vt nō posset scribere esset sanus: qz impedimentum illud pendet oīo causa primitiua absq̄ lesione in aliqua natura membri sui. Eodē modo potest exemplificari de sanitate. nam si quis habet bonā cōpositionem manus. i. vt possit scribere est sanus. Sive ro quis habens digitum paralyticum vel tortum non posset scribere ex se socius tamen ducendo digitos suos faceret ipse scribere: non esset sanus quia operationes ille penderent omnino a causa primitiua. Similiter oportet de febre dīcere q̄ nō sit omnino dependens a causa primitiua: sed sit facta lesio: et caliditas sit fixa in aliqua corporis particula: sc̄z in spiritibus humoribus aut membris.

Contra. temperamentum

cordis pendet ab aere respirato et est sanitas. ergo sanitas pendet a causa primitiua. **¶** Secūdo frustum lapidis positum in vesica est egritudo in numero et est causa primitiua: et opusatio vrine est egritudo immediate pendens ab eadē causa primitiua. ergo determinatio falsa. **¶** Ad primum respondetur q̄ temperamentum cordis non omnino pendet ab aere respirato: sed a spiritibus compositione

*Ho dingo e me
duo sume natura.*

positione complexionem et unitate. Ad secundum credo quod lapis positus in vesica opilans viam vrinam sic morbus in numero: et opilatio facta ab eo sit ita morbus in compositione: sicut fieret a lapide ibidem nato. Credo itaque addendum esse in definitione sanitatis et egritudinis quod sint independentes a causa primitiva ad placitum remissibile quod non est in proposito. hec tamen argumenta licet apparenter procedant contra opinionem Gentilis Adarsilij et Jacobi de forluto: non tamen procedunt contra opinionem quam sequor. Ego credo una cum principe medicorum. secunda primi primo capitulo. quod egritudo est dispositio non naturalis in corpore humano ex qua in operatione essentialiter puenit nocuentum puentum primo: et est autem compositio non naturalis aut compositio non naturalis. Et contra sanitas est dispositio naturalis in corpore humano ex qua essentialiter perficiuntur operationes puentu primo. et hec est compositio naturalis aut compositio naturalis: et sub compositione comprehenditur unitas. Et similiter secunda primi. secundo capitulo. Sanitas est dispositio per quam corpus hominis in sua complexionem et compositionem tale existit: ut ex eo operationes omnes prouentiant incolues: et egritudo est dispositio hominis huius contraria nec credo addendum esse in definitione sanitatis: aut egritudinis quod sint independentes a causa primitiva: sed sufficit ad esse egritudinis quod sit dispositio mala secundum aliquam corporis naturam per se sensibilibiter lesiua operationum. Similiter ad esse sanitatis sufficit quod sit dispositio bona secundum omnes corporis naturas per se operationum perfectiua siue bene dispositiones pendeant a causa primitiva siue non. Deinde cum dicit.

medium sicut febris putredinis. putredo enim est causa eius absque medio: et non est putredo in seipsa egritudo: immo est causa egritudinis. Febris vero apostematis est accidens apostemati existens: dum est apostema sequens ipsum: et apostema est egritudo in seipso.

In hac parte declarat huius diuisionis intellectum dicens quod febris egritudinalis secundum intentionem diuidentis: scilicet Rasis est febris cuius causa immediata non est egritudo: sicut febris sequens putredinem causa est putredo: siue per putredinem intelligas calorem putredinalem: siue intelligas putridam fuliginem. putredo autem non est egritudo sed egritudinis causa. febris autem accidens est cuius causa immediata est egritudo: sicut febris sequens apostema: aut vlcus aut opilationem.

putredo no e egritudo

Et contradicenti quidem inest ut dicat: quoniam si propterea quod febris apostematis sequitur caliditatem eius: et sequitur et dolore ipsius est simile ut sit febris accidens: tunc oportet ut sit plurimum febrium effimerarum accidens: et si ipsa sequitur putredinem que est in apostemate. tunc apostema non est causa eius prima. unde est apostema: immo quantum ad putredinem que est in ipso. Causa igitur eius que est essentialis est putredo: et apostema non est causa eius nisi per accidens.

Hor declarat in sequenti dubio

In hac parte presentis primo arguit contra diuisionem. in secunda parte ibi. (Terium occupatio). excusat se ab ulteriori argumentatione. prima in duas. nam in prima arguit contra dictam diuisionem secundum unum intellectum. in secunda parte ibi. (Et dicimus. arguit contra eandem secundum alium intellectum. In prima parte arguit sic. febris sequens apostemata: aut sequitur calorem apostematis: aut dolorem: aut putredinem. si sequatur dolorem aut calorem: et propter hoc sit febris accidens sequitur effimeras secundum plurimum esse febres accidentia. Ille enim secundum plurimum sequitur dolorem: aut calorem: ut patet discurrenti consequens est contra Rasis et sequaces qui nolunt aliquam effimeram esse febres accidens nisi effimeram sequentem bubonem. Si vero febris sequatur putredinem: sequitur quod putredo est causa essentialis: et immediata eius et non apostema nisi quantum est ratione putredinis: quare apostema non erit causa febres nisi de per accidens. Deinde cum dicit.

Nulle effimeras feb. accidens

Et dicimus quod si non significauerit per febrem accidens hoc: immo non intellexerunt per eam: nisi quod ipsa sequitur apostema hoc: et inueniunt eam per intentiones apostematis. Similiter ergo est dispositio febrium putredinis per comparationem ad putredinem.

Arguit in diuisionem secundum alium intellectum: dicens quod si intellectus ponentium hanc diuisionem non fuerit

Alexander apbrodisseus. Februm differentia una quod de essentialis. Altera vero accidentalis siue qualitatis essentialis: et essentialis quidem que ex ipsa sit februm essentialis. Qualitatis vero essentialis que ex parte accidentibus essentialis perpetuo accipit ad assumptionem essentialis nature febrium nature caliditas barum siquidem essentialis magis suscipit et in. Est autem etiam in subiecto accidens quod da existens quod per se esse non potest vel est in efficiente eius causa insuper et motus huius motus nature in quo est et qualitate siue subiectum siue causa sit.

Et sunt quidam hominum qui diuidunt febres in duas diuisiones primas: scilicet in febrem egritudinem: et in febrem accidens: et ponunt febres apostematis de genere febres accidentis.

In hac parte determinat de febribus diuisiue: et diuiditur in tres. in prima ponit diuisionem unam que secundum aliquos: precipue Rasis. 16. continentis ca. 2. est principalis. In secunda parte ibi. (Procedamus ergo) ponit aliam diuisionem febres que secundum communem medicorum opinionem est principalis. In tertia ibi. (Et diuiduntur febres) ponit alias diuisiones minus principales. prima pars diuiditur in tres. in prima ponit diuisionem dictam de intentione Rasis. secundo declarat intellectum diuisionis ibi. (Et intentio quidem). in tertia parte ibi. (Et contradicenti quidem). arguit contra hanc diuisionem. de prima parte dicit quod sunt quidam hominum: scilicet Rasis et sequentes eum: qui diuidunt febres in duas diuisiones primas: id est in duo membra que dicunt esse prima. Putant enim hanc diuisionem febres esse principalem inter omnes: scilicet quod febris diuiditur in febrem accidens et febrem egritudinem: et ponunt febres apostematis de genere febrium accidentis et febrem sequentem humorum putredinem: aut calefactum esse spirituum et similes causas que non sunt egritudines de genere febrium egritudinalium.

Et intentio quidem huius sermonis est quod febris egritudinalis est illa inter quam et causas que non est egritudo non est

Tractatus

supra scriptus: immo q̄ febris dicitur accidens apostematis: q̄ per ipsam inueniuntur apostemata. i. deueniunt in notitia apostematis sicut erit febris putredinis: q̄ per hanc deueniunt in notitia putredinis. nam per febrem exacerbantur de tertio in tertium: aut de die in diem: aut de quarto in quartum veniunt in notitia humoris putredinis.

¶ Verum occupatio in huiusmodi contradictionibus est illud quod non confert in scia medicine aliquid: et facit medicum procedere ex arte sua ad inquisitiones que fortasse impediunt ipsum ab arte sua.

¶ In hac parte excusat se ab ulteriori argumentatione contra hanc divisionem: dicens quod occupatio in huiusmodi contradictionibus non profert aliquid in medicina: immo magis impedit medicum quam iuuat faciens eum procedere ad inquisitiones que impediunt eum in arte sua. **¶** Hinc passus bene aduertat terentes omnes tempus suum in his altercationibus et quonibus Jacobi de Forlino et Agonis et Thome de Gar. qui tandem nesciunt ordinare unum clistere: et sine artis frustratur. Sunt. n. iste res a quibus in primis animis se debet expedire postea ad finem artis intendentes quam medicum vocati sunt.

Hic dubitatur ^{Atque} ^{diuisio} ^{supra} ^{posita} ^{sit} ^{conueniens}. et ut sic: quod datur a Gal. 7. pticula affozismoy. si febris non a colera. hanc eandem ut supra ponit Rasis. 16. et 17. continetis. necnon Auezoar in thesaur. Itē Auz. in pticula sequenti et statim acceptabit eam. Rñ det Dynus: et bene quod febris duplici considerat: aut in se: et sic est morbus: et non est diuisibilis in febre accensam et febre egritudine. Alio modo considerat in relatione ad cognitionem et operationem medicum: et hoc modo est conuenienter diuisa. per hoc enim quod scimus febre esse accensam scimus principalem esse intendendum illi morbo a quo dependet. secus cum est morbus a morbo non dependet. **¶** Possumus etiam dicere secundo quod non est acceptanda tanquam principalis. principalior. n. est immediate sequens: quam Auz. positur est: hanc diuisio sit ultimata et maxime medico de seruis: quam pre oculis medicus semper debet invidere in errores in quos plerumque incidunt credentes febre non ab alio morbo dependere: cum tamen frequenter decipiuntur errore prope incorrigibili. nec Auz. arguit contra eam ut improbaret eam: quod patet ex modo loquendi suo cum dicit. Et contradicenti quidem inest ut dicat. quasi dicat aliquid posset sic arguere de eum: ideo ad rationes Auz. respondeamus. **¶** Ad primum cum dicitur quod febris aut sequitur dolorem: aut calorem a patitis: et propter hoc sit accensam: sequitur plimum quod effimere sunt fe. accensam. negatur prima. ille. n. non sequuntur dolorem nec calorem a patitis nisi que fiunt a bubonibus. **¶** Ad aliud cum dicitur si sequatur putredinem a patitis ergo putredo est per se et immediata causa eius non autem a patitis. negatur prima. nam hanc a patitis non sit per se primo causa est: tamen per se. secundo causa ipsius cum producat febre per partem ipsius. i. putredinem. Et ad argumenta sua per nos alium intellectum huius divisionis cum arguitur quod ita febris ducit in notitiam putredinis: sicut ducit in notitiam a patitis. respondetur: sed est contra: quod febre putredinis ducit in notitiam putredinis: que non est egritudine. sed febre a patitis ducit in notitiam a patitis quod est egritudine. **¶** Redo tamen quod propter evitare cauillaciones quod esset tutius dicere quod febris accensam est que pendet a morbo mediante vel immediate: et hoc dico propter febre sequentem oppilationem que est accensam: cum tamen non possit sequi eam nisi mediante. illa autem febre que est

morbus est qui sequitur non morbum. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Procedamus ergo secundum id quod consuetus est. Dicamus ergo propterea quod febres a patitis et oppilationum sunt febres accensam et alie febres sunt egritudines: tunc conueniens est ut dicamus. quoniam propterea quod omnia que sunt in corpore hominis sunt tria genera. i. membra continentia illud quod est in eis de humiditatibus spiritibus: quorum comparatio est comparatio parietum balnei: et humiditas recedens et eius comparatio: est comparatio aque balnei: et spiritus animalis vitalis et naturalis et vapores effusi: et comparatio eorum: est comparatio aeris balnei: et aer balnei: quoniam in frigidatur illud quod est vicinum ei: non oportet ut ipse extingatur: immo possibile est ut remaneat: et redeat et calefaciat illud quod ei vicinum est. **¶** Similiter est unum istorum trium generum extra quod non inuenitur in homine genus corporeum.

¶ In hac parte Auz. positurus divisionem quas credit esse principalem. primo acceptat divisiones superius positam ut sequatur opinionem aliorum: et ponit fundamenta divisionis sequentis: in secunda parte ibi. (Nam si accendatur). ponit divisionem illam. in tertia parte ibi. (Nec ergo diuisio febris est). dicit ipsam esse proptinquam diuisio nem que datur per essentialia. De prima parte dicit in sententia. procedamus ergo secundum illud quod consuetum est de hac diuisioe supra scripta ab alijs et dicamus sicut ipsi quod febre apostematum et oppilationum. et supplete vos vlcera et aliorum membrorum sunt febres accensam: que autem sequuntur putredinem calefactum esse spirituum: et huiusmodi: que non sunt morbi debent dici febre egritudines. Postea Auz. cenna ponens fundamenta diuisiois sequentis. dicit quod in humano corpore sunt tria genera corpora: scilicet membra que in se continent humiditates et spiritus. secundo humiditates ipse. tertium est spiritus animales vitales et naturales et vapores effusi: scilicet in membris corporis qui vapores nondum receperunt formam spiritus vel sunt spiritus corrupti vel forte vapores a membris eleuati. nam vapores et putride fulgines sub humoribus eleuati ab humoribus continentur. hec autem tria comparantur ad tria corpora que in balneo sunt reperta: membra quidem ad parietes balnei. humores ad aquam balnei. spiritus et vapores effusi ad aere balnei: aer autem balnei quando infrigidatur illud quod est vicinum: scilicet parietes et aqua balnei non oportet propter hoc ut ipse aer extingatur: immo possibile est ut calidus remaneat vel de nouo calefiat et calefactus calefaciat parietes et aquam balnei: sicut est videre in balneis que calefiunt a fornace sibi proxima mediante ductu ferreo per quem aer ignitus peruenit ad balneum. Similiter parietes balnei calidi possunt calefacere aquam balnei et aerem: et aqua balnei calida potest calefacere parietes et aerem balnei. Similiter potest accidere in humano corpore propter illa tria genera corporea ultra que non inuenitur aliquid corporeum.

Sed contra [¶] Nam preter hanc tria genera corporea sunt in humano corpore elementa aer inspiratus aqua bibita cibi et similia.

¶ Alexander apbrodisicus. **¶** Luce sint in nobis tria: solidi humores et aersa essentia: et portiones corporis nostri que solide ad humorum humectationem naturalis flatu aere effente potest natura caliditate quoniam ex alio dictorum capere principium. Distribui autem atque disponi a parte relictis duo genera nisi per dissolutionem puenit atque distrabi et hic tres nobis que ad siluam febrium dicit referunt: una quidem que aersa essentia sola satis calefacta est at humida et solida calefiunt quidem ipsa quoniam at necdum calefacta: nec enim parum differunt calefieri et calefactum esse. hoc enim potest esse que commixtum semper et necdum calefacta hanc ut sit hanc factum est nec potentia commixtum est: estque actione. **¶** Alia vero que humorum essentia calefacta est. **¶** At necdum calefacta est aersa essentia neque solida ad hanc calefiunt necdum calefacta sunt. **¶** Tertium et vltimum que iam calefacta sunt solida. **¶** Cetera vero calefiunt quidem at calefacta non possunt. **¶** Prima igitur differentia quotidiana nas sine effimeras. **¶** Secunda in putridis humoribus succiones hanc. **¶** Tertium et hanc omnia dicit febris.

Febris dupl. sup.

Febris arm.

similia. ¶ Dicendū qđ elemēta sunt partes istoꝝ
triū tam dictoꝝ. Sed Autē. intellexit in littera qđ
preter ista tria corporea cōcurrētia ad cōstitutio
nē corporis bumant nō est aliqđ genus corporeū
qđ nō sit pars alicuius istoꝝ. nūc autē elemēta. sūt
partes vniuscuiusq; istoꝝ. aer autē inspiratus et
aq̄ bibita et cibi bibiti nō sunt partes constituen
tes corpus hūanū. cōillus autē lac et hūiditates
secūde stercoꝝ et similia: sub hūiditatibꝫ compre
bendūtur: capilli autē nō sunt partes integrantes
corpus humanū. i. necessarij ad cōstitutionē cor
poris humani. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nam si accendat febris in mēbris radi
calibus accensione prima sicut accenditur
adustio: verbi gratia: vt in parietibus bal
nei: aut per follē ferrarij: aut per ollā coci:
tunc illud genus febrū noīat febris ethi
ca. ¶ Et si accēdit febris accēsiōne prima
in hūioribꝫ: deinde accēdatur ex eis in mē
bris: sicut accidit vt accendat aq̄ calida in
balneo: et igneāt lateres eius: aut ius ca
lidū in olla cā ei: tūc illud genus feb. noīat
febris hūoris. ¶ Et si accēdat febris accē
siōne sua p̄ia in spiritibꝫ et vaporibꝫ: deinde
accēdat ex eis in mēbris et hūioribꝫ: sicut ac
cidit vt pueniat ad balneū: aer ignisq; accē
dat in eo: et calefaciat aerē eius: et puenit ad
aquā et parietes: tūc genꝫ illd febris noīat
febris effimera: qm̄ est accēsa in re subtili: q̄
resoluit cū velocitate: et raro p̄trāsit diē cuz
nocte sua: nisi p̄uertat ad genꝫ aliud febrū.

¶ Dic Autē. ponit diuisionē quā intēdit dīcēs.
qđ si accēdat febris in mēbris radicalibus q̄ sunt
oīa mēbra p̄ter adipē et pinguedinē: licet mēbra
sp̄matica maxime iter oīa vocē radicalia. q̄a sūt
tanq̄ radices et fundamēta alioꝝ. Accēsiōe p̄ma
vt det exēplū ethice alijs febribus nō cōplicate:
tūc dicitur febris ethica. i. habitualis. vel q̄ iuxta
fīdiorū habitū corp̄is et fixas corp̄is partes pos
deat q̄ ethica dī: vel teneat sicut adustio: calor em̄
ethicus magis cōuenit cū calore adustiuo quā cū
putrefactiuo q̄ est calor febrilis putridaz: mēbra
nāq; ethica adurūtur et excicātur: sed non putrēt.
hūores autē facietes putridas putrēt. Que autē sit
diuisionē iter putrefactionē et adustionē dīcēt in
p̄ncipio tractatus scđi būsus fen. declarat autem
hoc exēplariter in parietibꝫ balnei: follibꝫ fabri:
et in olla coci. ¶ Deinde notificans humoralem
alijs nō cōiunctā replicat qđ si accēdat febris ac
censiōe p̄ma in hūioribus: deinde in mēbris. i. cuz
ex aq̄ calida accēdūtur parietes balnei et ex bro
dio calido olla coci: tunc est febris humoralis. et
dixit hūoralis vt cōprehēderet putridas et nō pu
tridas. i. B. nono terapētica. viij. cap. ponat sin o
chas sine putredine quasi medias inter putredī
nem et effimera. ¶ Deinde hoc idem dicit de effi
mera ostendēs qđ dīcatur effimera qđ raro p̄tran
sit diē naturalē nisi cōuertat ad aliud genꝫ febrū.
Est em̄ calor accēsus i spiritibꝫ q̄ facile aut resol
uunt: aut ad tēperamētū propriū reducunt p̄pter
tenuitatem sue substātie. effi. dī ab bymera grece
qđ est dies latine. vnde effimera febris dīet. Et i. B.
dicat ysach qđ effimera dīcat ab effimeron p̄isce:
cuiꝫ vita et p̄odus finit in diē naturalē. credo po
tius qđ tam effimera q̄ effimeron dīcant ab effi
meris grece idem sonante qđ opus dīet.

¶ Nec ergo diuisionē febrū est per modū
pp̄inquū diuisioni euenienti p̄ differētiās.

¶ Dic extollit hāc diuisionē dīcēs qđ est pp̄inqua
diuisioni euenienti per differētiās essentialēs.

Super hac particula cadūt duo dubia
p̄mo vtrū q̄libet febris spe
cificet et denoietur scđm subiectū calefactū eē in
corde. ¶ P̄mo cuius dīcisiōne ponēde sunt iste due
conclusiōes. Prima. licet oīs feb. cordis p̄deat a
calefacto esse alicuius subiecti existētis in corde:
nō tamen oīs febris aliarū partium dependet ab
hūoī calefacto esse depēdētia speciali. p̄ma ps
est de intētiōe B. p̄mo de differētijs febrū. et p̄
bat inductiue. effimera nāq; cordis p̄ndet a cale
facto esse spūs existētis in corde. et ethica a cale
facto esse substātie cordis: et hūoralis a calefacto
esse hūoris: vel vaporis existētis in corde. Secūda
pars probat. nā possibile est febrem fixam esse in
aliquibꝫ mēbris sola febre fiente existente in cor
de vtrūta effimera. sed oīs talis feb. fixa est inde
p̄dēs depēdētia specialē. i. q̄libet et c. Assumptū autē
declaratum fuit in q̄stione p̄cedēte. ¶ Scđa cō
clusiō. oīs febris siue cordis: siue aliarū partium spe
cificatur et denoietur h̄m aliqđ subiectum calefa
ctum esse existētis in corde. p̄bat. oīs feb. cordis
specificat et denoietur scđm aliqđ subiectū cale
factū esse existētis in corde. sed oīs feb. aliarū par
tium specificat et denoietur scđm exigentiā feb.
cordis. ergo oīs febris aliarū partium specificat et
denoiet h̄m aliqđ sub̄ calefactū eē i corde. t̄ p̄na
et minor p̄bat inductiue vt supra et ē de intētiōe
B. p̄mo de differētijs febrū.

Contra determinatiōne instatur ponamꝫ
qđ per caliditātē fientē in sangui
ne et spū et in alijs partibus corp̄is p̄ducāt cali
ditatē fientē in corde sensibilibiter ledēs op̄ationes
tūc manifestū est qđ caliditas cordis est feb. quia
sibi cōpetit diffinītiō feb. et tamen nō p̄ndet ab
aliquo calefacto esse cū nullū sit. ergo et c. ¶ Forte
nō admittitur casus. Contra per caliditātē fientē
in sanguine et spū potest deferrī caliditas a
corde in totū corpus iuxta determinata. ergo cuz
cor sit ceteris mēbris inflamabiliꝫ poterit calidi
tas ad ip̄sum deferrī. mediātē caliditate fiente
sanguinis et spūs. ¶ Ad hāc ratiōne dīcēt admī
so casu qđ illa caliditas cordis licet sensibilibiter le
dat op̄ationes: tamen non est feb. nec sibi cōpetit
diffō fe. nō em̄ est calor accēsus in facto esse i ali
qua corp̄is p̄tūcula qđ requirit ad esse cuiuscūq; feb.
siue facte siue fientis in corde. ¶ Scđa rō cōtra de
terminatiōne est: qđ de intētiōe Hippocratis et B.
in afforismo illo. In bubonibus oēs febres male
exceptis effimeris. Effimera in corde fit per solā
cordis calefactionē absq; qđ deferat vapor putri
dus ad cor. qđ sic esset pu. neq; appet ibi aliquod
calefactū esse. ¶ R̄ndet qđ i corde est calefactū esse
spiritū uū qui spūs erāt p̄mo in mēbro bubonato:
et postea sunt ad cor delatī spūs em̄ lesi trabūtur
ad cor vt fomentū inde recipiant. ¶ Tertio cōtra
determinatiōne arguit. qđ sequitur qđ omnis feb.
putrida esset continua conclusa. cōsequēs falsum
et p̄batur p̄na. qđ illa est fe. cōtinua cōclusa q̄ p̄
det a pu. hūorum in corde existētis. ¶ Ad bec r̄ndet
qđ si putrerēt humores p̄p̄ij ip̄sius cordis facerēt
cōtinuā cōclusaz. sed si vapor putridus aliūde ad
cor deferatur: potest facere febrem interpolatā et
continuum proportionalem secundum exigentiā
humoris putrentis: aut extra venas: aut in venis
a corde distantibus qui vapor gerit vicem et sapit

Radix radicalis

Hebra

Synach

Ysach

Tractatus

naturam hūoris a quo eleuatur. quapropter ipso existente in corde possumus dicere aliqd subiectū calefactū esse in ipso corde a quo feb. cordis pendet specificatur et denominatur. Que autē sit differentia inter calefactum esse et calefieri patuit ex questione precedenti.

Secundum dubium *utrum diuisio feb. i effimeras humorales et etbicas sit per differentias essentielles.* In qua questione primo tenendum est qd feb. cū sit quid minus cōmune calore qd est species specialissima nō potest diuidi p differentias essentielles quibus diuidunt genera apō pbyficū et metaphyficū. Dicendū scōdo. qd licet nō habeat differentias essentielles: habet tamen species et differentias similes essentialib⁹: de qb⁹ pbyficus et medicus cōsiderāt. si cut em̄ ille differentie essentielles ducunt pbyficū et metaphyficū in cognitionē specterū et inuentionē diffinitionū et tandē in finē suū qui est scire: ita iste differentie et species siue modi feb. ducunt medicū in finem suū: ita ut per has cognoscat naturā febriū: causas: pronostica: et tandē curam. Nam si medicus scit qd feb. est etbica scit ipsam esse fixā subo denso et difficulter remouibīlē: p̄cipue si ventum sit ad secundam speciem: scit etiā intentiones curatiuas esse infrigidationē humectationem et restorationē. Si autē sciuerit qd sit effimera scit ipsam esse breuis terminationis et curandā esse p infrigidationē et humectationē absq̄ euacuationē. Si autē sciuerit qd sit humoralis scit ipsam esse breuem: aut longam: mortalem: aut salubrem p̄ exigentiam humoris a quo pendet: et alias circūstantias. scit etiā in cura eius duplicem esse intentionē vnā circa causam cōplendā per digestionē et euacuationē. alterā circa febrem cōplendam per infrigidationē et hūectationē. Est itaq̄ hec diuisio propinqua vel similis. ut dicit Aucē. diuisio euentū per differentias essentielles ad intellectum dictum. Et ex determinatis manifestum est qd omnis febris est effimera etbica vel humoralis. Contra ponamus qd ad esse febris et sensibilis lesionis operationū requirant tres gradus caloris preternaturalis. in corde sit solus vnus gradus fix⁹. in suba cordis addatur scōdus a calefacto esse sp̄rituū: et addat tertius a calefacto esse humorū: tunc aggregatum ex his trib⁹ gradibus est febris: et quilibet illoꝝ trium per se non esset febris: sed neutralitas. tunc arguit sic. hic totus calor est feb. et nō est etbica. quia si hic totus esset etbica totus esset independens. consequens contra casum: neq̄ totus hic calor est effimera: aut humoralis. quia sic totus esset dependens dependentia specialī: qd est contra casum. Ad hoc dicit qd hic totus calor est febris etbica effimera et hūoralis de copulato extremo et non copulatiue nec diuisiue propter rationes dictas. **Secūdo** arguitur. ponam⁹ a mēbro putrefacto sc̄s a substantia mēbri eleuati putridā fulgine ad cor et facere febrem in corde: tunc hec est febris et nō effimera. quia nō dependet a calefacto eē sp̄rituū: nec humoralis. quia nō dependet a calefacto esse humorū: sed solum a mēbro suba: neq̄ ē etbica: qd est dependēs dependentia specialī. Ad hoc dicit. qd est hūoralis et putrida pēdēs ab humiditate mēbri euaporate. **Contra** ponam⁹ qd aliq̄ pars cordis putrefiat et faciat febrem: tunc hec est etbica: qd fixa in corde: et est fixa et putrida: qd pendēs a putredie. ergo aliqua erit etbica et pu-

trida. dicit qd hoc est concedendū. ut pbat argumētū. Alia hō argumēta de sp̄mate hūmib⁹ cōbilō: et sūb hūiditatib⁹ putredib⁹ facile solūtur. qd oēs iste sunt putride pendentes ab humiditatibus putridis.

Et diuiduntur febres alio mō: dī em̄ qd de febrib⁹ sunt febres acute: et de eis sunt nō acute: et de eis sunt cronice: et de eis sūt nō cronice. Et de eis sūt nocturne: et de eis sunt diurne: et de eis sunt salubres recte: et de eis sunt habentes accidētia horribilia. Et de eis sunt dimittētes: et de eis sunt inseparabiles. Et de inseparabilib⁹ sunt qdaz qb⁹ sunt remissiones: et de eis sunt qb⁹ sunt intensiōes. Et de eis sunt qb⁹ sunt fortiores et de eis sunt similes. Et de eis sunt frigide habētes rigorē: aut horripilationē. Et de eis sunt simplices: et de eis sunt composite. In hac pte ponit septē diuisiōes minus p̄ncipales. p̄ma qd aliq̄ fe. sunt acute: et aliq̄ nō acute: aliq̄ cronice. febres autē acute sunt breuis terminationis et seuor accidētū: ut p̄z in cōmēto afforismi. Acute egritudines i quatuor dieb⁹ terminant. Ex quo inferē qd h̄z effimere i breuis terminationē: tñ cum nō sint seuor accidētū nō dicuntur acute. acute autē ad mīmū terminantur i quatuor dieb⁹ et vocāt pacute. ad maximū autē in .xliij. et vocāt acute absolute. nō acute autē absolute dicūt acute tropice. i. pueriue. qd ex acutis absolute ad cronicas puerunt. et iste terminatur a .xliij. vsq̄ ad .xl. In clusue crōice autē. i. tpales terminatur a .liij. supra. **Secūda** diuisio. febriū qdaz sūt nocturne. i. solū affligētes i nocte: aut saltē notabili in nocte qd i die. aliq̄ dicūt diurne ex cāis p̄t rarijs. **Tertia** diuisio. quedā sunt salubres recte. i. non cū accidētib⁹ terrore facientib⁹: quedam sunt habētes accidētia horribilia: siue ad mortē terminēt siue nō. **Quarta** diuisio. febres qdaz sunt dimittētes. i. interpollate: qdaz sunt inseparabiles. i. p̄tinue. **Quinta** diuisio. febres p̄tinue sunt quadruplices: sunt em̄ qdaz hntes remissiones. i. qd pcedūt remittēdo a p̄ia sua inuasiōe vsq̄ ad finē: et dñr paugmasticce. Quedā sunt hntes intensiōes. i. pcedūt intēdēdo a sua manifesta inuasiōe vsq̄ ad finē: et dñr augmasticce. Quedā sunt hntes exortatiōes. i. qd aliqñ intēdunt: et qñq̄ remittuntur: et iste sunt p̄tinue p̄portionales. Quedā sunt similes. i. a sua p̄ia manifesta inuasiōe vsq̄ ad finē equaliter affligētes et dñr omotene. **Sexta** diuisio. quedā sunt frigide. i. hntes rigorē frigus aut horripilationē: quedā sunt calide. i. sine t̄po. **Septima** diuisio. quedā sunt simplices ut tertiana quarta et quotidiana. quedā composite sicut em̄stritus. **Iste** autē diuisiōes dñr minus p̄ncipales qd supra scripta in etbicam effimera et humorale. qd minus medico deseruiūt ad cognitionem pronosticationē et curaz: sicut pōt patere ex dictis in solutiōe dubij immediate pcedētis.

Dubitatur h̄a doctorib⁹ utrū fe. sit morbus h̄a cōposit⁹ ex calō et sicco. huius dubij solo erit manifesta ex dīcēdis. Et arguit qd sic. ex intētiōe Gal. in particula p̄ma afforismi. Humide diete et. Dicit em̄ qd febris est morbus calidus et siccus. Et confirmat: qd ex afforismo preallegato humide diete oibus febricitantibus conferūt: et go cum cura fiat per p̄trariū: sequit qd febris si morbus siccus: et cū sit calidus ut manifestū ē ex diuisiōne:

Champerus. Cū sint i nobis tria: solidi hūores: et aërofa essentia: et poriones. corpis nostri qd solide. At hūorū hūectio. Et bec ip̄sa ḡna multas subeūt differentias preter magis et min⁹ contra naturā caliditatis quāctiā essentialē febriū dicitur. cē differentiaz: quālongas et breues febres nominamus et p̄ter modū mori quo tarde et celeres dicunt febres reliquantes et nō. De cere etiā cōsueuimus febriū alias quidē rubentes: alias pallidas: alias lividas: alias aliter.

febrū habitus

finitione: erit morbus cōpositus ex calido et sicco. Quid aut sit dicendum de hoc dubio p̄t̄ ex sn̄ia Galeni. nono terapētica. et p̄t̄mo de differentiis febrium. ubi dicit q̄ febris est de essentia caloris siue in genere caloris. Constat aut q̄ calor est forma vna simplex nō includēs siccitatē tanq̄ p̄tem suā: neq̄ in essentia sua. et in hoc oēs antiquae diffinitiones cōueniūt. Itē sc̄do cōcedendū est q̄ aliquid est febris: sens in quo nō est siccitas preter naturam. pbatur. nam aliquis p̄t̄ habere humiditatem superfluā. si ergo febris in illo accendat̄ per tēpus stabit febris anteq̄ inducatur siccitas sensibiliter ledēs operationes. immo forte per febrē ad t̄pamentum in passiuis reducet̄. quare in isto febris nō erit morbus calidus et siccus. Tertio dicendū est oēm febrē esse morbū preternaturaliter exccatū. Est em̄ oīs febris caliditas ignea humani corporis exccatua. Ex quo infer̄ q̄ oīs febris est morbus virtualiter siccus: h̄ nō sit essentialiter siccitas: sed solum calor: et hoc voluit Galenus allegato. Et similiter Hippocrates cū dicit humiditas dietas oibus febricitantibus conuenire actu. sc̄z vel a p̄t̄itudine. Et hec sufficienter pro determinatione huius dubij omittis multis superfluis positis a doctoribus: quorum inquisitionis magis conueniret pb̄t̄osop̄o naturali q̄ medico.

De preparatis ad febres Cap. ij.

Quere q̄dā q̄ corporeb̄m̄t̄ preparata ad febres sunt corpora calida et humida: et p̄p̄ie cum h̄m̄ditas ē fortior caliditate: et isti q̄dē sūt feridi sudoris et vr̄ie: et egestiōis

Hoc est sc̄dm̄ capitulum p̄t̄m̄ tractatus p̄t̄me fen quartū canonis: in qua agit̄ de corporibus preparatis ad febres. sic em̄ dicit rubrica cap̄t̄i Dabet hoc capitulum partes duas. in p̄t̄ma agit̄ de corporibus preparatis ad febres. In secūda ibi. (Et corpora fr̄gida) agit̄ de corporib̄ longinquit̄ibus a febr̄ibus. P̄t̄mam partem d̄t̄ uido in quatuor s̄m̄ quatuor gradus corporum preparatorum. in p̄t̄mo gradu ponūt̄ur calida et humida. in secūdo ibi. (Et corpora calida. ponūt̄ur corpora calida et sicca colerica.) in t̄t̄t̄a ibi. (Et sequuntur bec ambo) ponūt̄ur corpora calida tantū: q̄ equāt̄ur in humiditate et siccitate. in quarta ibi. (Postea illa) ponūt̄ur humida tantū que equantur in actiuis. De p̄t̄ma parte dicit̄ q̄ quidā dixerunt: et isti nō fuerūt Galeni neq̄ Galenus sicut male opinatus est Gentilis cum isti dicant oppositum vt̄ videbit̄ur. sed fuerunt alij qui nobis sunt ignoti. Dixerūt ergo illi q̄ corpora paratioza ad febres sunt corpora calida et humida: et p̄p̄ie que sunt magis lapsa ad humidum q̄ ad calidum. hec em̄ corpora sunt feridi sudoris et vr̄ie et egestiōis.

Et corpora calida et sicca: iterū sunt p̄parata ad feb. calidas: et incipiūt̄ prius effimere. deinde festināt̄ ad putredinē et aduersionē: et q̄nq̄ faciūt̄ cadere in et̄hicam.

In secūda parte ait̄ q̄ iterū corpora calida et sicca sunt multum ad febres preparata: sed s̄m̄ plurimum prius incipiunt in eis febres effimere. deinde festinant ad putredinem et aduersionem et ad febres putridas et aduersiones. que febres tam d̄t̄cte quandoq̄ faciunt cadere in et̄hicam.

Notandum pro declaratione partium

q̄ corpora calida et humida sunt ad febres parata et maxime putrida propter caliditatem actiue concurrentem et humiditatem disponentē ad putredinē. et p̄p̄ie q̄n̄ humiditas superat calorem: ita vt̄ obrundat et suffocet ipsum. Contra. plurimum minus putrescit pauco. quarto metheozōrū. ergo q̄t̄um humidus est maior: maior erit putrescibile. Dicendū q̄ quantum humidum est maior et bene a calore regulatum: sicut apparet in aqua multa et h̄m̄di humiditas que cum multa sunt minus putrent q̄ pauca. sed in proposito humidum illud multum non est bene a calido regulatū: vnde multiplicantur superfluitates ad putredinem disponētes. Item humidum illud superfluum disponit ad putredinē op̄ilando: p̄obibendo cūctationem: et calorem suffocando: quapropter sua caliditas efficitur extranea. Notandum secūdo q̄ h̄m̄di corpora sunt feridi sudoris: vr̄ie et egestiōis p̄pter plurimas superfluitates acuitate participantē multiplicatas in p̄t̄ma sc̄da et t̄t̄t̄a digestionē quapropter ferent sicut corpora bircozōrū. octauo terapētica. Trū aut aliqua putredo stet cū latitudine sue sanitatis nō intendo ad p̄sens disputare. Eredo tamen q̄ nō sit inconueniens q̄ in huiusmodi corporibus cū latitudine sue sanitatis stet in aliqua leuis putrefactio cuius signum est fetor exentium. Quod aut dicit̄ Auicenna. t̄t̄t̄a p̄t̄m̄. q̄ ars cōseruatiua sanitatis facit securitatem de p̄obibitione putrefactionis omnino intelligitur in corporibus inculpate sanis. Notandum t̄t̄t̄o q̄ corpora calida et sicca sunt ad febres parata propter similitudinem: cū febris sit calor formaliter et siccitas virtualiter. In istis aut et fere in omnibus antecedunt febres effimere propter spiritus inflammabilitatem et subtilitates. vult em̄ Galenus. p̄t̄mo de differentiis feb. p̄t̄mo capitulo. q̄ sp̄s facilius q̄ humores: et humores facilius q̄ membra vt̄ plurimum recipiunt calefactū esse. ubi dicit̄ q̄ oīs leptomeris substantie facilius alterat̄ per accidens: et q̄ humores eorum sunt mordaces inflammabiles nō multū amici nature facile putrescunt et aduruntur: et sic facilius transeūt ad feb. putr̄. et aduersiones: inter quas inferius in capitulo de causone ostendetur differentia. cadūt etiam facilius in et̄hicam: cum corpora eorum sint calida: et sicca et̄hicē proportionata. permutatio em̄ in genere proportionali est facilior.

Dubitatur

vr̄ū corpora calida et humida sint ad febres ceteris partioza. et videtur q̄ sic. ex sn̄ia Auicenne in capitulo p̄senti auctoritate aliorū quos non reprobat quare sibi videtur cōsentire. In oppositū est. Galenus. octauo terapētica. io. cap̄t̄o quem sequitur Rasis. i. 6. cōtinentis sc̄do capitulo qui in p̄mo gradu inter parata a feb. ponūt̄ corpora calida et sicca. in secūdo gradu calida et humida. Pro solone dubij p̄t̄m̄t̄endum p̄t̄mo q̄ aliqd̄ corpus esse paratū ad feb. p̄t̄ dupl̄ intelligi. vno mō q̄ facile est aptū ad febres p̄mutari. et ecōtra. illud est minus patū ad febres q̄ difficile ad feb. p̄mutatur et cū difficultas actionis iuxta cōz̄ opinionē habeat attendi penes potentiam necessariā ad operationē illud corpus erit magis paratū ad fe. q̄ a minorē cā p̄t̄ ad feb. trāsmutari: et ecōtra. illud erit m̄n̄ patum q̄ fortioz̄ erigit cām ad ipsum trāsmutādū ad fe. Sc̄do mō p̄t̄ intelligi aliqd̄

Galenus

Hippocrates.

Contra Galen.

inimigo

Somnita Gmndi

Corpora humida non ferunt.

Auicenna.

Galenus.

Non tam facile

parabi esse ad febres dupl' diti.

Tractatus

corpus esse paratū ad feb. qñ aggregatū ex oib⁹
preparationibus ad fe. est mai⁹ in ipso q̄ in alto
preparationes aut̄ iste sunt. s. preparatio ad etbi
cas: preparatio ad effimerā et pparatio ad humo
ralem. ¶ Premittendū. scō q̄ aliq̄ corpus esse p
paratū ad fe. pōt̄ itelligi: aut ad fe. absolute: aut
ad feb. facile cognoscibiles. dicimus em̄ q̄ putri
de facile cognoscunt̄. sed effimere ⁊ etbice in suis
pncipijs difficulter vt̄ inferius Autcē. vbi agit de
effimeris i particulari: et tractatu tertio. vbi agit
de etbicis.

*Summa Corpora
colerica parahora
p ad effimeras
⁊ sanguinea ⁊ s
ginea q ad putridas
qñ colerica.*

Quibus ita premittis sit bec prima cō
clusio. accipiēdo paratus
primō mō corpora colerica sunt magis para ad
feb. q̄ sanguinea q̄ et quecūq̄ alia pbat. nā cor
pora colerica facilius trabunt̄ ad effimerā q̄ san
guinea: et tā colerica q̄ sanguinea facilius trabū
tur ad effimerā q̄ ad quācūq̄ aliam febrē. ergo
corpa colerica sunt magis parata febre q̄ san
guinea. ¶ Scō p̄clo. accipiēdo paratū. scō mō
colerica sunt magis parata ad feb. q̄ sanguinea
et quecūq̄ alia pbat: qz in colerico est maior p
paratio ad feb. effimeras q̄ in sanguineo: aut ali
quo alio. ⁊ in ipso est etiā maior pparatio ad etbi
cas. iuxta textū Autc. et cū hoc est valde paratum
ad feb. adustiuas et putridas: iuxta textū Aut. er
go absolute est magis paratū ad febres q̄ sangui
neū. ¶ Et be due cōclusiones sunt p op̄tione Sa.
et Rasis. Et ex istis inferitur q̄ corpora colerica fa
cilius februnt̄ q̄ sanguinea. ¶ Tertia cōclusio p
op̄tione Aut. corpora sanguinea sunt magis pa
rata ad feb. facile cognoscibiles. i. ad putrida q̄
corpora colerica. ¶ Correlatum. corpora sangui
nea frequētius februnt̄ pu. q̄ colerica. Nec tñ ter
tia cōclusio nō hz demonstrationē: sed persuasio
nem. qz in sanguineo simul cōcurrunt cause agen
tes ⁊ patiētes cōcurrētes ad putredinē. ⁊ cū hē in
eis mlt̄a op̄latio p̄hibēs euetrationē ⁊ plime sūt
supfluitates facile putrescibiles. ¶ Deinde cū dīc.

**Et sequuntur ea ambo que equantur
in humiditate et siccitate: et dominatur
caliditas: et ista sunt de genere eorū qui
bus incipit febris vaporis calidi. deinde
permutatur ad febres humoris.**

¶ In hac tertia parte ponit tertiū gradū corpoz
pparatorū ad febres que sunt corpora calida tñ
i. lapsa a tēperamento per caliduz: et in passiuo
tempata. et dicit q̄ ista sunt minus parata q̄ duo
precedēta et magis parata q̄ sequētia. et in ipse
icēpiūt febres vaporis calidi. i. effimere: quarū ca
lesfactū esse est in vapore calido qui est spūs demū
cōtinuata actione calorīs permutat̄ ad feb. hūo
rales: incipiūt aut̄ febres effimere: qz habēt spūs
multos: et valde calidos et inflāmabiles. bec em̄
cōplexio p̄portioata est multiplicatiōi sp̄rituū
qui sunt magis calidi q̄ humidī. sunt aut̄ bec cor
pora minus parata ad febres ⁊ pprie putrida q̄
calida et humida. qz habent paucitatē supfluita
tū: nec ita sunt parata, op̄latiōi cū habeāt mi
nus de humiditate q̄ calida ⁊ humida. lz forte nō
sunt minus parata febribus effimeris. Sunt etiā
minus parata ad feb. q̄ corpora colerica que
pp̄ter vtranc̄ qualitātē sunt incendio parata ad
febres effimeras etbicas et humorales: et pprie
colericas tam putridas q̄ adustiuas.

**¶ Postea illa in quibus equantur calor
et frigus et multiplicatur humiditas: et**

De horis

istis quidem febres putredinis accidunt
fm plurimum incipientes.

¶ Ponit hic quartū gradū et sunt humida tñ tē
perata in actiuis et lapsa a tēperamento per hū
dum: et in istis incipiūt feb. putredinis pp̄ter hu
miditatē superflua ad putredinem disponentem
Ista aut̄ corpora lz forte sunt magis para ad pus
tridas q̄ calida tñ: sunt tamē minus parata q̄ il
la ad etbicas et effimeras: quapropter absolute
comparata tripl̄ci preparatione sunt absolute
minus parata ad feb. q̄ calida tantū. ¶ Contra:
bec corpora sunt magis parata ad feb. q̄ calida
et humida. igit̄ ordo malus. tenet cōsequētia. qz
ex snia Autc. corpora calida et humida sunt maxi
me parata ad feb. qñ humiditas vincit calidita
tē. sed in humido tñ humiditas magis vincit cal
liditatem quā in calido et humido cū humiditas
in ambobus sit equalis et caliditas sit remissior
in hūido tñ q̄ in calido et hūido. ¶ Dicenduz q̄
nō solū sufficit dominū humiditatis supra cali
ditatē ad disponendū corpus ad putredines: sed
requirit̄ etiā q̄ sit caliditas notabilis potens pro
mouere ad putredinē qd̄ nō est in humido tantū:
sed bene in calido et humido. Et q̄ bec rñsio sit ve
ra manifestū est. nā ex eodē argumeto p̄bare q̄
frigida et humida sunt magis ad putredinem pa
rata qd̄ est contra omnīū determinationem.

**¶ Et corpora frigida et humida et frigi
da et sicca sunt longinquoza corpora a fe
bribus et pprie effimera.**

¶ In hac pte vltima p̄sentis capli ponit corpora
longinquoza a febr̄ib⁹ dīcēs q̄ sunt corpa frigida
et hu. et frigida ⁊ sic. ⁊ pp̄te ab effimeris. non em̄
habent bec corpa spūs incēdio patos. et corpora
frigida et hu. resistūt fm vtranc̄ qualitātē lapsū
febr̄i q̄ est calor formalr et siccitas virtualter. et
ista corpora inter oia sunt maxime longinqua ab
etbicis et effimeris. frigida aut̄ et sicca magis lō
ginqua a putridis quā aliqua ex p̄cedentibus.

Dubitatur cū nouē sint cōplexiōes octo
distempate quatuor. simpli
ces. s. calida tantū: frigida tñ: sicca tantū: et hūda
tantū. et quatuor distempate cōposite calida ⁊ hū
da. calida ⁊ sicca. frigida et hūda. frigida et sicca.
et nona est tempata fm vtranc̄ cōtrarietates. qre
Autc. graduauit solū sex et omisit frigidā tantum
siccā tantū et tempatā. ¶ Rñdet fm S. de inten
tione Tadel q̄ graduatio barū cōclusionū trium
quas omisit dat̄ intelligi per reliquas. nā cōple
xio tempata inter ceteras plus resistit: et frigidaz
tantum intelligit ordinari vt̄ frigidam et siccam.
et vltimo siccam tantum.

Contra banc determinationē est snia
S. octauo. terapentice.
et Rasis. 16. continentis qui graduando has cō
plexiōes posuerūt in p̄mo gradu pparatiōis cali
dā et siccā. i. scō calidā et hūidā. i. tertio calidā tā
tū. in quarto siccā tantū. in q̄nto t̄patā. ergo t̄pa
ta nō maxie resistit causis trabentibus ad febres
nec est maxime longinqua a febre. et pbat rōne.
accipiamus corpus temperatum in extremo ca
lidiori et siccori tempamenti ⁊ aliud corpus tem
peramentū in extremo frigidiori et humidiori tē
peramenti: tunc certuz est q̄ in hoc resistit magis
causis febris facientib⁹ quā illud qd̄ est in extre
mo calidiori et siccori. ergo in aliqua p̄portione
sit ergo q̄ in dupla. volo. tunc q̄ labat. hoc corp⁹
extra

Autcēna.

Calariū

extra temperamentū per frigidū et humidū. et se/ quitur q̄ inmediate post hoc erit distemperatū. Et p̄t̄ q̄ magis resistet causis febr̄e facientib⁹ q̄ temperamentū in extremo calidiori et siccori tēpa/ mēti cū nulla p̄portio subito deperdat. Et cōfir/ matur: q̄ corp⁹ frigidū et humidū et siccū frigidū t̄m̄ et frigidū et siccū magis resistūt ne trabant̄ ad effi/ meras et b̄ticas et putridas p̄pter complexiones suas b̄tis lapsib⁹ magis d̄rias. Quare vna cū Gal/ leno et Rasi tenendū est corpa tēperata in q̄nto gradu p̄paratorū ad feb. esse situāda. Si aut̄ que/ ratur de lapsib⁹ in sp̄ales febres est d̄cedū q̄ san/ guinea magis sunt parata ad sanguineas: coleri/ ca ad colericas: melancolica ad melancolicas: fle/ gmatica ad flegmaticas p̄pter similitudines si/ cut quotidiana experientia comprobatur.

De horis febr̄ium Cap. iij.

Febriū horis sunt sicut reliquarū egritudinū: principiū et augmen/ tū et status apud vltimū et decli/ natio. Et sunt quandoq̄ particu/ lares cause cuiusq̄ paroxysmi.

In hoc tertio caplo et siccū in quarto sequenti agit de horis siue tēporib⁹ fe. et in hoc tertio caplo in uestigat numerū tēporū et descriptiones ip̄sorū. et in quarto capitulo docet b̄mōi t̄pa cognoscere. Hoc aut̄ tertiuū capl̄m diuidit̄ in tres ptes. P̄tio ponit nūerū tēporū quaternariū. in sc̄da pte d̄scri/ bit vñq̄q̄ t̄ps. i. tertio pōit canones cōpletuos huius doctrine. sc̄da sibi. (Et p̄ncipiū q̄dē) tertia sibi vltra mediuū capl̄i. (Et status q̄dem diuersifi/ cat). p̄ma in duas. in p̄tia ponit duas diuisiōes tēporū. in sc̄da pte ponit duos canones. sc̄da sibi (Et timor est a p̄ncipio). De p̄tia parte dicit q̄ feb. horis sunt quatuor sicut reliquarū egritudinū s. p̄ncipiū augmentū et status apud vltimū. i. in quo acc̄nta vltimant̄ vel vltimant̄ victoria d̄tutis p̄tra materiā: aut ecōtra. quartū ē declinatio. Et subdit q̄ bec quatuor t̄pa: q̄nq̄ sunt particularia cā vñscūsusq̄ paroxysmi. Pro quo sciendū q̄ t̄pa d̄nr vltia: q̄ mensurat̄ totū morbi p̄sistentiam. Et d̄nr particularia: q̄ mēsurat̄ partē. s. p̄oxysmū vel exacerbationē. et per t̄pa quatuor debetis in telligere quatuor varietates diuersas q̄ accidunt in totius morbi cōsistentia. aut in paroxysmo: que varietates t̄pe mēsurantur. i. etiam per quatuor t̄pa possumus intelligere quatuor mēsuras illos quatuor varios motus totius morbi aut̄ peroxis/ mi mēsurates. sed h̄c sc̄s intellectus pertinet magis ad p̄b̄ficos: qui diffiniunt tēpus esse nū/ merū motus s̄m p̄rius et posterius. et pars intelle ctus est magis medicorum.

Dubiū difficile in hac parte dignum discussione paucis p̄/ stringendū est. Atrū q̄l̄ morbi b̄eat quatuor t̄pa: Pro decisione huius dubij p̄mittendū q̄ morbi apud Aut. sc̄da p̄mi ca. p̄tio et sc̄do est dispositio nō naturalis in corpe b̄iano ex qua p̄uenit i opa/ t̄ionibus nō cumentū eēntialiter p̄tio p̄uentu. i. p̄ se et imediate: et illa ē cōplexio nō naturalis: aut cōpositio nō naturalis sub qua soluta p̄t̄iuatas cōprehēdit. Notandū sc̄o q̄ t̄ps morbi dupl̄r accipit̄. p̄tio p̄p̄te sicut accipit̄ p̄bi p̄ mensura mot⁹ morbi. sc̄do accipit̄ magis p̄p̄te: apud me/ dicos p̄ motu morbi t̄pe mēsurato. An s̄m h̄c acceptionē quatuor t̄pa morbi sunt quatuor va/ rietates morbi d̄stincti t̄pe mēsurate. sed penes p̄bos quatuor t̄pa essent mēsurā q̄tuor varietatū.

Tertio notandū q̄ t̄pa sunt duplicia vltia et par/ ticularia que sunt superi⁹ descripta. T̄pa vltia d̄stingunt̄ tripl̄r aut penes morbi essentia: aut pe/ nes acc̄nta: aut penes materie alterationē. Pe/ nes morbi eēntia p̄ncipiū est t̄ps in quo apparet egritudo et et⁹ simillanē dispositiones: nec appa/ ret in ea augmentū. s. notabile. Augmentū est t̄ps in quo egritudis manifestatur signa oī hora post horā. s. manifeste intendēdo vsq̄ ad statū. Stat⁹ est t̄ps in quo egritudo manet s̄m vnam d̄s/ spōnes. i. postq̄ aucta est: ita vt nō appareat no/ tabilis mutatio intendēdo: aut remittendo. De/ clinatio est t̄ps in quo et⁹ appet̄ diminitio. et quā to plus p̄cedit minoratio est magis manifesta. q̄ d̄stinctiōnes sunt istorū tēporū etiā penes acc̄/ dentia cū cā et effectus debeāt p̄portionari: et iste sunt descriptiones tēporū vniuersaliū morbi s̄m Aut. sc̄da p̄mi. c. septio. Principiū aut̄ penes al/ terationē materie ē t̄ps in quo materia cruda est nec appet̄ in ea vestigiū digestiōis manifestū: aut digestiōis d̄riū. Augmentū est in quo apparet in materia vestigiū digestiōis manifestū aut dige/ stionē d̄riū: diminitū t̄m̄ a summa digōne vel d̄s/ spōne p̄traria digestiōis. Status aut̄ est in quo appent signa digestiōis cōpleta: aut d̄spōnis cō/ trarie digestiōis. Declinatio aut̄ est cū materia digesta notabilr̄ expellit̄ aut permutat̄. Si. n. sint signa oīo digestiōis p̄traria post statum nō sequit̄ur declinatio: cuz mors accidat in eo. T̄pa aut̄ particularia in febrib⁹ d̄stingunt̄ur penes modū se/ babēdi calor̄is. ita vt dicat̄ p̄ncipiū q̄n calor̄ pre/ focatur a materia submersa in mēbro. Augmentū quādo calor̄ p̄focat⁹ excitat⁹ et manifeste ad extre/ mitates corporis p̄cedit. Status aut̄ est cuz oēs partes corporis int̄siori gradu calefiunt. Decli/ natio aut̄ cuz calor̄ putredinalis incipit̄ remitt̄. T̄pa t̄m̄ febr̄ium ab Aut. in presentī capitulo sta/ tim describentur.

His igitur prenotatis sit hec p̄tia d̄stin/ ctio. morborū quidā sunt ma/ teriales quorū cā cōiuncta est materia: quidā im/ materiales q̄ nō imediate pendent a materia: p̄ materia aut̄ intelligo humorē humiditates sc̄das: chylū: feces: sudorē: vrinā et b̄mōi: exēplū natura/ lium sicut feb. humorales et apata: exēplū sc̄d̄i. sicut et b̄tica et effimera: et de vtr̄sq̄ est sermo in que/ stione. Ande nota q̄ materia de qua est s̄mo ap̄d medicos de scriptiue est corpus mixtū inaiatum aīa b̄iana corpe in intrinsecū manifeste sensibile sensu visus et tactus. Secūda d̄stinctio morborū quidā sunt salub̄: et quidā mortales et de vtr̄sq̄ similliter est sermo. Tertia d̄stinctio morborū natura/ liū salubriū q̄daz sunt seruātes materiam ad vñā creticā expulsionē sicut causon sinocha et simi/ les. quidā nō seruātes materiā ad vñā creticā ex/ pulsionē sicut pleuresis emp̄ima tussis et similes. Quarta d̄stinctio morbi q̄nq̄ incipiūt a mate/ ria cruda: q̄nq̄ incipiūt a materia digesta aut a materia maligna habente d̄spōnē digōni d̄rias. Exēplū p̄mi sicut si feb. incipet a flegmate aut co/ lera in qua nullū appareret signū digōnis aut d̄s/ gestionē d̄riū. Exēplū sc̄d̄i. si incipet ab aliqua materia cū manifestis signis digōnis in p̄ncipio aut p̄trarijs digōni. Est. n. possibile q̄ aliqua ma/ teria digerat̄ in uenis a corde distantib⁹. et p̄ d̄stā/ tiā feb. nō faciāt. Si aut̄ ista moueat̄ versus cor fa/ ciet feb. p̄p̄. p̄p̄ inquitatē eius ad cor. q̄ se. incipiet a materia digesta. Idē casus pōt fieri de materia malignata in locis a corde distantib⁹ q̄ postea mo/

Ipa penes morbi essentia
Augmentū
Status
Declinatio
penes materia
penes alterationē materia

phendria

Morborū d̄stinctio
Quid mā apud medicos
2.
Seruātes materiam ad creticā expulsi.

4.

Champe/ rius. Febres q̄tuor habent tempora principium. Ascensum: acumē: et declinationē. Principiū fe/ bris est cū natura non am/ plius opponit tur supata ab ea q̄ gignit ma/ teria. Ascēsus est cū dolores capiunt incre/ mētū et febris intenditur: do/ loresq̄ exulce/ cerant. Actes seu acumē cū bec oia temp⁹ custodiūt: neq̄ mat⁹: neq̄ mi/ nus. Declina/ tio seu d̄cessio cum dolores: difficultas an/ belit⁹: et si ita euenit tussis cū febr̄i in cor/ pore d̄iu agan/ tur: h̄c inten/ denda medico/ actes in egri/ pariter et mor/ bi naturam.

Temp⁹ morbi dupl̄r accipi

Tractatus

ta versus cor faciet se. incipit. cū signis digestioi
 cōtrarijs. Quinta distinctio. morbi qdā incipiūt
 post pñ^m gñationis: quidā in pñcio. nō. n. est in
 cōueniens qd aliquid incipiat esse cū febre. lz an
 te pñm instans esse sui caliditas: illa non dice
 retur febris: sed solū modo caliditas: extranea. est
 em febris passio viuentis.

His ita premisis sit hec pñma cō
 clusio. In mor
 bis pēdentibus ab vnica materia durante a pñ
 ctpso vsq; ad statum nulla facta notabilī subtra
 ctione aut additione alterius materie tpa paro
 xismi et tpa vltia coincidunt. Scda cōclusio. lz ita sit
 vt precedēs asserit cōclusio stat tñ pñcipiū pñcu
 lare includere pñ^m augmentū et statū vlties. pbat
 nā moriat qd in pñ^o pñcipiū pñm paroxismi cui
 frigiditate extremorū: tūc certū est qd iste moriē in
 statu vlti quo ad accētia: qd d necessitate pcesserūt
 pñcipiū et augmentū vltia. est. n. status cū accētia
 vltimant: sed nō possunt magis vltimari qd cum
 moriē. Tertia cōclusio. i nullis morbis nō habē
 tibus aliquā varietatē a medico sensibiles cōtin
 gūt aliqd tps esse. p3 de cecitate incipiente in. pñ^o
 gñationis et durate vsq; ad extremū vite. hec em
 cū nō bz varietatē a medico sensibile nō bz tēpus
 Quarta cōclusio. in morbis incipientib⁹ in pñ^o
 gñationis aut ad mortē terminādīs nō sunt qua
 tuor tpa assignanda: cū frequenter careant primi
 pñ^o. scōi semp declinatōe. Quinta cōclusio. in mor
 bis materialib⁹ aut immaterialibus nō recipient
 tibus notabilē varietatē: nō op3 assignare qua
 tuor tpa penes ipsius materie variā dispositionē
 p3. in opilatione. Sexta cōclusio. in oī morbo siue
 materiali siue immateriali incipiente post pñ^m
 gñationis et ad salutē terminando sunt quatuor
 tpa tā penes morbi eētā qd accētia. p3 cōclusio. cū
 oē qd incipit: deinde declinabit necesse est intrēdi
 et aliqñ in vltima sui intensiōe existere. Septima
 cōclusio. nō qd morbus materialis incipēs post
 pñ^o gñationis et ad mortē nō terminādus fm dis
 positionē materie notabiliter variabilis bz qua
 tuor tpa penes materie alterationē: p3 de incipē
 te a materia digesta nō habēte pñ^m aut a mate
 ria qd reducīt ad benignū qd nō bz declinatōe si
 cut in apate curato p repulsionē aut in sinocha:
 cū materia ad benignū reducīt. Octaua cōclu
 sio. in oī morbo materiali incipiente post pñcipiū
 gñationis et ad salutē terminando notabilr va
 riabilī in suis dispositōibus fm materie varia
 tem et incipiente a materia nō reducibilī ad beni
 gnū cruda processura vsq; ad cōplementū dige
 stionis illi materie cōuenientis sunt ad min⁹ qua
 tuor tpa fm materie dispositionē. Nec cōclusio ta
 liter limitata est de intentione auctoris. Nonā
 cōclusio. possibile est in aliquo morbo simul inchoare
 pñcipiū augmentū et statū declinationem quo ad
 materie dispositionē. Nec cōclusio manifesta est posi
 to qd aliqua febris incipiat a materia difformi: cu
 ius vna pars sit cruda: alia manifeste digesta et
 alia summe digesta. et cū hec materia summe dige
 sta incipiat expelli: et ita vsq; ad finē cōsumptio
 nis materie totius pcedat itavt ps cruda digera
 tur. et sūr manifeste digesta cōplete digerāt: et tā
 dē oēs expellant. Decima cōclusio. pole est post sta
 tū vltm seq pñ^m et augmentū. cōclusio p3 exponen
 do qd p noue materie aduentū materia digesta in
 crudē et fiat inepta expulsionī. vñ videmus p se
 pe post manifestā digōnem appentē in vltia: itez
 appere vltia crudā subtilē sine ypostasi. Correla

Conclusions 11.
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

De horis

rium. pñ pñcipia augmenta status et declinatō
 nis sunt i eodē morbo repibiles. Undecima cō
 clusio. qd pñcipia febris: et salubris bz. 4. tpa
 penes modū se habēdi calorīs distincta. d. febr
 lis ad differētā paroxismi nō febrilis: sicut esset
 paroxis^m colice: qd nō distinguit penes modū se
 habēdi calorīs: sed penes doloris intensiōe: et res
 liqua accētia. d. salubris ad differētā mortalis.
 in cuius quolz tpe pōt eger mori. Nec cōclusio sic
 limitata est de intensiōe auctoris. et ex his pōt ap
 parere solo omnī fere argumētōz que in hac ma
 teria fieri cōsueverunt.

Et timor ē a pñcipio vsq; ad statū: apō
 declinationē nō moriē eger ex ipsa feb.
 nisi per id qd dicemus de ea communiter.
 In pte pñti ponit duos canones pñsticos. p
 mus est qd timor est a pñ^o. vñ vsq; ad statum vltm
 inclusue. nā in quocūq; istorū pōt eger mori. scōs
 canō qd in declinatione vltia nō ptingit egrū mo
 ri merito ipsius febris: sed bene propter id quod
 tpe dicit scōo but. de causis potentib⁹ interficere
 ita in declinatione sicut in alijs tpiibus.

Notandū primo qd cū tēpora triplr
 distinguant. s. p
 nes essentia morbi accētia: et materia in b pño ca
 none intelligit qd cōtingit egrū mori in quolz isto
 rū tēporū pñcipij augmētū et status distinctoz pe
 nes alterationē materie: nō aut penes accētia:
 neq; morbi essentia. nā oīs qd moriē: moriē in statu
 accētiū sequētē essentia morbi in pñ^o. n. augmen
 to et statu penes materia pōt mori ppter mate
 rie multitudinē: aut grossitiē suffocantē: aut pro
 pter ipsius malignitatē manifestā: aut occultā p
 pter virtutis debilitatē: immo et appentibus ma
 nifestis signis digōnis: nisi materia sit difformis
 pōt mori merito pti malignioris nō recipientis
 digōnem. Gentilis tñ dicit qd vbi tota materia
 sit vniiformis vniiformitate a virtute vicibilī appen
 tibus signis digōnis nō contingit egrū mori. qd
 postq; natura fuit sufficiens ad dandū sibi dige
 stionē manifestam: cū pñ^o nō haberet: multo po
 tentior erat ad dandū cōplementū digestionis.
 Nec tñ rō Gentilis nō est multū efficac: pcpue
 apud ipsum qd t3 qd digestio et putrefactio simul
 intendant. possent em appere signa digōnis ma
 nifeste: et tñ putredinē plus intendit in materia qd
 digōnes: et sic tandē interficiet. Preterea lz vir
 tus pcedat in morbo digerēdo materia: procedit
 etiā debilitando. cū ergo sit possibile ipsam plus
 debilitari pportionabilr qd materia digerī pote
 rit accidere mori an cōplementū digōnis. Pre
 terea dato qd cōplete digesserit forte non poterit
 ipsam expellere ppter ineptitudinē vsarum. et qd
 materia erit in loco distante a vñs ductuū. quare
 tandē succūbit. Est ergo vna cū Aui. dō m qd cō
 tngit egrū mori a pñ^o. vsq; ad statū siue materia
 sit vniiformis: siue difformis: immo et appentib⁹
 signis cōplete digōnis: qd etiā quotidiana expe
 rientia pbat. Idē etiā dixit Gal. qd signa digōnis
 sunt dātā fiduciā sanitatis. dixit. n. fiduciam et
 credulitatē nō aut sciam aut salutis necessitates.

Pro declaratione scōi canonis du
 bitatur vtrū cō
 tingat egrū mori in declinatione vlti vñ morbi il
 lius cuius est declinatio. Et arguit qd sic. qd cō
 tngit egrū mori in declinatione particulari. er
 go etiā vñ. t3 pñ. cū nō videatur cā diuersitatis.
 In o^m est Aulcē. in ca. pñti: et Gal. in tertio de
 crisi

11.
 Champe
 rius. Ad tēpus
 declinationis
 vigoris perue
 nire. nullo mo
 do potest egrī
 tudo raro naq;
 moritur quis
 piā in vigoris
 declinatōe ra
 tione egritudi
 nis nisi altera
 egritudo pñ
 occupat. pre
 terea neq; nes
 cesse est. vt ad
 pubertatis tē
 pus moritur
 pueniat: vt plu
 rimū autē lan
 guentes in pñ
 cipio: aut aicē
 su moriuntur:
 ascēsus est cui
 dolores capis
 unt incremen
 tum et febris
 intenditur do
 loresq; exulce
 rant. Accēs cū
 becoia ad tē
 pus custodiū
 neq; mat⁹: neq;
 qd mīnus.
 Galenus.

pro pulchro
Primus

Februm. Fo. xi.

crisi. ca. 5. et dicit Gal. ibi hoc esse experimēto rōne. Ratio autē? hec est: qz nō ē possibile qz eger moriatur vi illius morbi: cuius materiā vincit virtus: et cui pfecte dñatur. nā si in tpiibus pō: ib? nō succubuit vbi nō erat tanta pportio virtutis ad morbū qūo poterit in declinatione succūbere in qua maiora est pportio virtutis ad morbum et causam et accidentia eius.

Pro solutione dubij dicendū: qz duplex est declinatio vniuersalis. Na et nō Na vel mēta. Na declinatio est illa in qua virt? pfecte dñatur morbo et cause ei? et accētibus. et nō mirū. est em̄ Na declinatio via in salutē. vbi aut nō sit verū dñum sup oibus bis cū fixatione virtutis et cōstantia eius est necessaria via in salutē. Declinatio aut nō Na siue mentita ē qñ sup bis tribus virt? nō pfecte dñatur cū fixio- ne et cōstantia ei?: sed solū appēter. De hac aut declinatione vli nō vera auctores cōmonefaciūt medicū ne facile ppter appēntē declinationē salu- tem pmittat. Et posuerūt sex casus false decli- nationis frequēter ptingētes. Primus. multoties cō- tingit qz calor naturalis resoluit ad cui? mīnora- tionē mīnoraē extrane? vñ mēbra qz p? erāt nota bilr calida ad tactū tā incipit tepere tepore sili calori naturali. bñc tñ tepor est transit? in frigidit- tatē extremorū et mortē caloris inati. et de h Aus. cōmonefacit. pma quartū ca. 4. quasi sine ca- pitulū ibi. Et multoties qdē accidit apud mortē dispositio q est sicut declinatio. et est sicut eger iā euaserit: s3 opz vt nō occupis i h: imo cognoscas dispositionē plius an magnificet: an finiat. Se- cūdus casus est. qñ materia ē difformis r subtile qd putruit aut forte nō putruit resoluit: r aliquo mō eūatur. s3 remanet grossus qd nondū putruit malignius subtili. qd tandē ducit ad interitum si- cut in emstriteis. Tertius casus. qñ materia per- mutatur de vno mēbro in quo facit fortiora accē- tia ad aliud mēbrū nobile in quo cū figit interfi- cit: tūc cū materia ē in via trāsitus de vno ad alte- rū videt manifesta alleuatio accētū: r estimatur declinatio cū qua tñ mors seqtur ppter fixationem materie in alio mēbro. exēpla sicut squināta mu- tatur ad periplemonā: aut ad frenesim: et sicut cū colica pmutat ad paralysim r apoplexiā. Quar- tus casus est qñ morbi materia mīnoraē. et similr morbus: s3 dñus etiā cū hoc mīnoraē: sed equalr aut forte plus: tunc est deuenire ad instās. in quo fere simul deficit virtus et egritudo. et ista apud Gal. tertio de crisi. et in lib. sectarū et apud Lōci- liatorē differētia. vij. vocat pugna cadmica: vñt em̄ Cadmus rex persarū filius Agenoris duos fi- lios teucron: et polinice: q se mutuis vulneribus interfecerūt. sic in hoc casu virt? r morbus sese in- terimūt. Quintus casus est qñ ppter multū co- natū virtutis vident accidentia remitti et virtus fortificari: sicut accidit illi q cū erigit caput in sin- copi morit: et multoties ista accidūt in febrib? apud mortē: ppter vltimos conatus nature. qz in- firmi se erigūt: recti loquūtur. et post pusillū defi- ciunt. Et de hoc te cōmonefacit affo: scde pncule Non fm rōnem alleuatis opz nō credere. i. cōsi- dere. Sextus casus est qñ ad aliquē morbū ma- teriales sequit alius morbus immaterialis: vt cū ad a postema renis declinans et rupturā ad inte- stina sequitur vlcus morbus tandē mortalis. Si- militer cū ad periplemonā declinantē ruptura se- quitur et pñsis: sed oēs iste sunt declinationes nō vere qz nō sunt cum perfecto dñio virtutis supra

in orbem cām eius et accidentia eius cū fixatione et cōstantia ipsius virtutis: ppterea nō facile salutē pmittas nisi alleuatioe perseverante. et postq cognoueris esse veram declinationem.

Ad rationem in oppositū de declina- tione vera pnculari. r ve- ra vli dē qz similitudo nō est bona. illa em̄ pncula- ris sit a calido putredinali euaporate cū qua pōt extinguit calor inatus. et etiā pōt mori merito ma- terie q est sub for? cause antecedētis cui virt? nō dñatur: sed dñetur materiel facētī paroxisimū. Et nota qz h sicut determinatū est possit mori eger in declinatione vera vli merito illius egritu- dinis: pōt tñ mori merito alterius dispositionis q illi egritudini cōplicitur. Item pōt mori ppter inordinatū regimē in aliqua sex rez nō naturalū vt forte. qz debilis surgit ad assellā et taliter sur- gens sincopizat: quapropter esto certus vbi virt? sit debilis maxie summope opz cauere oē bñdō regimē inordinatū. et hoc est qd dicit Aus. in textu q nō morit eger i se. ipsa nisi ppter illud qd dice- mus scda quartū. de cā cōster accēte tam in decli- natione q in alijs temporibus.

Et principium quidē est hora: qua ca- lor naturalis pfoctat a materia submer- sa in mēbro taz diu donec nō appareat ma- turationi: aut diuersitati eius cōtrarie ma- turationi vestigiū.

In hac pte describit quatuor tpa supra scripta. et pmo pñm. scdo augmentū. tertio status. quarto declinationes. scda ibi (et augmentū.) tertia ibi (r stat.) quarta ibi (et declinatio) pma in duas nā primo facit sicut dicitur est. in scdo ibi (et pñm quidē est inuentū) remouet qdā dubiū. de prima pte describens pncipiū dicit q est hora in qua ca- lor inatus pfoctatur a materia submersa in mem- bro durās tandu donec nō appareat maturatio- nis aut dispositionis. hie maturatiōni vestigiū se3 manifestum. nam cum incipit apparere bñdō vestigiū manifestum incipit augmentum.

Notandum pmo. qz pñm capis triplr qñqz pncipio instatiuo morbi. qñqz p pñm tribus diebus. et neutro isto rū modoz hic dēscribit pncipiū. tertio mō accipit vt est vnum de quatuor tpiibus morbi: r talr sum- ptū hic describit. Notādū scdo qz calozē pfoca- ri nō est nisi calozē cōstringit et disponi ad extin- ctionē qd sit fm plurimū ppter materias r ppte grossam r viscosas aut multā: aut ppter vapores multos grossos et viscosos. hec aut materia sub- mergitur in mēbro: qz tegit mēbrū. et forte implet ipsius porositates. ppter qd tegmentū calidum actuale et ppte spumofum indigēs p sui pserua- tione vt euēteē iā ppter materiā tegentē aut p- vapores cōstringit: qz nō pōt dilatari sicut d3 et tendit ad extinctionem sicut ignis sub multis li- gnis vridib? suffocatur: aut etiā sub scutella po- situs. Et qñqz hec pfoctatio est tanta vt nō solū mī- nuat calozem sed destruat ppterea qñqz accidit mors in pncipijs poxisimoz. Et ex his apparet q sit differentia inter calozē extinguit p via suffoca- tionis mō tā dicto: et calozē extinguit p via resolu- tionis ppij subiecti. Notandū tertio. qz calor magis pfoctat in pncipio vli et in pncipijs po- xisimoz: qz materia est magis grossa et mīn? pas- sa a calozē. Lōtra. in pncipijs poxisimoz stat? calor magis pfoctatur: qz frigus durat diutius q in pncipijs paroxisimoz pncipij. ergo hec notū

et

Principia tri- plex.

Calore pfoctari qd

Gat. pulch. 107

Declinatio duplex

1. falsē de imationis

Aulcenna.

Galenus.

Id sepe dñm

Tractatus

ficatio magis cōuenit statui q̄ p̄n°. **D**icendū: q̄ in p̄ncipijs paroxisimoz status multoties calor magis p̄focatur q̄ in p̄ncipijs paroxisimoz p̄ncipiū v̄lis: q̄ materia est plurius quātitate aut forte mouetur ad mēbra maiorē cū impetu. Sed intentio Aul. est q̄ in p̄n° magis p̄focatur a materia rōne grossitiet sue: q̄ pars passa est a calō. An reliquis ex̄tibus parib⁹ in p̄n° et statu p̄ter q̄ ex parte grossitiet materie et suozū vaporū semp magis p̄focaretur calor in p̄n. q̄ in statu. **C**ōtra in tertianis puris materia est subtilior in p̄n. q̄ in statu que digerit p̄ ingrossationē. ergo calor magis p̄focatur i statu i b̄mōi tertianis puris q̄ i p̄n°. **R**ēdetur q̄ cōparādo materiā grossam ad subtilē magis p̄focatur grossa q̄ subtilis: cū hoc tñ stat q̄ materia subtilis magis p̄focet q̄ medio: cris: q̄ magis submergit in porositatibus mēbr̄. **N**otandū quarto. q̄ in p̄ncipio pōt apparere vestigiū digōnis aut dispositionis cōtrarie digōni occultū sicut exēplificat Galenus tertio de crisi. **L**uz vr̄na aliquāter rubescit aut subtilis aliquāter ingrossatur et b̄mōi vestigia digōnis occulta nō excludunt p̄ncipia sed solū manifesta sicut cū apparet ypostasis. **N**otandū quinto s̄m Bētilē q̄ bec notificatio p̄ncipiū cōuenit tā p̄ncipio p̄ticulari q̄ v̄li. In v̄tr̄isq̄ em̄ p̄focatur calor a materia submersa in mēbro magis q̄ in alijs t̄p̄ibus. **S**imiliter etiā t̄pe quietis p̄ncipiū merito cause aīcedētis magis p̄focatur calor q̄ in quiete alto rum temporū. **C**ōtra instatur s̄m Bētilē: q̄ in p̄ncipio p̄ticulari status v̄lis apparet manifestum vestigiū digōnis cū tota materia sit manifeste digesta et p̄fecte. ergo bec notificatio q̄tū ad p̄tem illā nō p̄uenit p̄n°. p̄ticulari **R**ēdet ipse p̄rio q̄ bec descriptio cōuenit p̄ncipio p̄ticulari quantum ad p̄rimam p̄ticulari: sed quantum ad scōdam cōuenit solū p̄ncipio v̄niuersali: s̄ ēc p̄rima cōuenit p̄ncipio v̄li. **S**cōda r̄nsio. q̄ ēc in p̄n° p̄ticulari status s̄ materia sit digesta motus tamē eius est suffocatiuus caloris et conclusiu⁹: ita vt appareat in pulsu submersio et in vr̄na subtilitas. **T**ertia r̄nsio sibi placens q̄ materia faciens paroxisimū in statu nō est illa que ē digesta: sed noua materia q̄ mouet. **S**ed bec r̄nsio oīo est absurda cū possibile sit in statu esse aliam materiaz nisi q̄ digesta est. in statu em̄ materia est summe digesta. **P**rimae due r̄nsiones magis m̄b̄t placent s̄ credā intentionē Aul. fuisse b̄c describere solū t̄pa v̄lia. penes materiā. s̄ aliq̄ue p̄t̄cule conueniant temporibus particularibus et aliq̄ue t̄p̄ibus v̄niuersalibus penes accidentia.

Dubitatur p̄pter q̄sitū Bētilis v̄trū in p̄n° v̄li possint apperere signa manifesta digōnis aut dispositionis cōtrarie digōni. **E**t arguit q̄ sic. nā in p̄n. b̄ potest mori et p̄nt etiā in p̄n° appere signa mortis s̄ p̄ tunc nō moriatur. **S**ic possunt in p̄ncipio apparere signa et salutis: s̄ bec in morbis materialibus sumunt a digestioe materie aut a dispositione digestionis cōtraria. ergo questio vera p̄ parte affirmatiua. **E**t confirmatur. nam in p̄ncipio potest vr̄na apparere nigra aut viridis q̄ est certum signum mortis. si sit perseverans. similiter in p̄ncipio pōt apparere vr̄na laudabilis febre incipiente a materia summe digesta. **I**n oppositum est Aul. in diffinitione p̄ncipiū.

Pro solutione p̄mittit Gale. q̄ dispositionem esse digestionis cōtrariam potest dupliciter intelligi. vno

De horis

modo q̄ p̄ruet digestioe actu. et bec dispositio p̄prie vocatur cruditas tollens tamē digestionem q̄ dispositionem cōtrariam digestionis actu s̄ nō aptitudine. scōdo modo potest intelligi dispositio nem esse digestionis cōtrariam: q̄ p̄ruet digestionem actu et aptitudine sicut est dispositio colere cinarie aut materia berpetis estiomēti carbūculi et similia que nullo mō possunt digeri. Quo p̄missio ponit hanc cōclusionem. s̄ in p̄ncipio appareant signa cruditatis p̄ruantis digestionem actu: et nō aptitudine: licet etiā possint apparere signa occulta digestionis et dispositionis cōtrarie: nō tamē est possibile in p̄ncipio apparere signa manifesta digestionis aut dispositionis cōtrarie. p̄rima pars p̄t̄ cum morbi incipiat vt plurimum a materia cruda. Scōda pars p̄batur. q̄ de intentione Galeni tertio de crisi signa digestionis aut dispositionis cōtrarie occulta non separant p̄ncipium ab augmento: sed solū manifesta. **T**ertia pars cōclusionis est de mente Aul. in diffinitione p̄ncipiū.

Ad argumenta aut in oppositū r̄ns̄ detur q̄ licet b̄o possit mori in p̄n° quo ad alterationē materie: et licet possint apparere signa certa salutis et mortis in p̄ncipio. ista tamē non sumunt a digestionē aut putrefactione materie: sed multoties a quātitate materie intensioe morbi virtutis debilitate et similibus quibus medicus prudens iudicio rationabili iudicabit morbū esse mortalem. sicut econtra iudicabit salubrem ex dispositionib⁹ cōtrarijs. **A**d scōdum respondet ipse q̄ licet morbus incipiat cū vr̄na nigra aut viridi: est tamen a dbuc in p̄ncipio. Nam quāuis illa sint manifesta signa dispositionis cōtrarie: illa tamē dispositio nō ē acquisita in materia merito caloris putredinalis agentis in materia tēpore morbi: sed ante morbum. et bec apparitio nō excludit p̄ncipium ab augmento. **A**ugmentū autē huius morbi erit quando p̄existenti malicie per actionem caloris putredinalis tēpore morbi noua addetur malicia. **S**ed instat ipse pone q̄ morbus incipiat a materia ita maligna vt nihil possit addi supra illam maliciā. tunc respondet ipse q̄ hic morbus h̄z solum p̄ncipium quo ad maliciā in quo p̄ncipio morietur. **S**imiliter respondet de morbo incipiente a materia digesta. **S**ed cōtra pono q̄ morbus incipiat a materia summe digesta: tunc per ipsum est in p̄ncipio: et cū euacuabitur bec materia digesta erit declinatio. ergo fiet trāsitus de extremo sc̄z de p̄ncipio ad extremum sc̄z ad declinationem sine medio: qd̄ est satis absurdum. **T**ertius itaq̄ est dicere sicut dictum fuit in questione de tēporibus morbi. q̄ hic morbus incipiens a materia digesta incipit a statu et q̄ nūq̄ p̄cessit p̄ncipiū aut augmentum et post ipius statum sequitur declinatio. **S**imiliter de morbo incipiente a materia summe maligna quincipit in statu in quo morietur quē nec p̄cessit aliud tēpus nec se quietur. **A**nde apud me tenēda est bec conclusio licet inchoante morbo possint apparere signa manifesta: immo completa digestionis aut dispositionis cōtrarie digestionis: non tamen est possibile q̄ in p̄ncipio appareant nisi occulta signa digōnis aut cōtraria digestionis.

Et p̄ncipium quidem est inuentum in omni egritudine. verum quandoq̄ occulta tur sicut est eius occultatio in sinocia et epilepsia et

Cruditas

Galenus.

Champer. Principium morbi est cum natura non amplit opponit

tur supata ab ea que gignit morbum materia. Et principium accessio nis feb. ut plurimum est cor reptio omnium extremarum partium precipue nasi: quoniam totum corporis frigiditas. Est quoque exigua tussis: cula irritet se frigiditate im misces oscitatio: et pruritus vel nausea: vel vomitus lassitudo deficientia: capitis dolor: vel alterius partis. In somnum sepe de lapsus. plius preterea paruus: tarde resciendens. Ascensus est cum dolores capiunt icremetum: et febris interdiu. Accies cum bec oia tempus custodiunt Declatio seu decessio: cum dolores: difficultas anhelitus et si ita euenit tussis cum febre in corpore diu agitur. In pu bertate autem paroxis morum moruntur vi et ve bemetia egritudinis supata natura: ubi egrit potestas visus fuit. h aut modo ptingit etiam in ad tamento paroxis morum: in deficientibus autem visibus: poris morum moriunt soluta ipsis vitali firmitudine. hinc videtur vulgaribus: et imperitis: tuz melius habere cum exurgit: et veter ducit aia deficientes.

epilepsia et apoplexia: et quandoque principium est occultum paucorum accidentium: et estimatur quod non sit principium in ea. Et similiter quandoque in die primo febrium acutarum videtur nubes et signum maturitatis et estimatur quod non sit ei principium: et non est ita. **¶** Hic remouet dubium ostendens quod in omni morbo est principium huiusmodi aliquando occulte dicitur tres modos quibus potest occultari. **¶** Primus modus quoniam principium est ita breue quod non est cognoscibile sicut in sinocba augmastica que post primam apparentem inuasionem procedit fere semper augendo. in hoc enim occultatur principium status et declinatio. et sicut in sinocba peraugmastica que a prima manifesta inuasionem procedit declinando occultatur propter breuitatem principium augmentum et statum. Et in omotena que a prima manifesta inuasionem vniiformiter se habet et fere tota est status occultatur propter breuitatem principium augmentum et declinatio. Similiter dicendum est de paroxismo apoplexie et epilepsie. **¶** Secundus modus est quando morbus est paucorum accidentium. estimatur enim propter paruam lesionem quod non sit principium et proprie hoc accidit in boie forti et non delicato. huiusmodi tamen in veritate habuerit principium sensibiliter ledens operationes: quod cognitus fuisset a medico si fuisset presens. **¶** Tertius modus quoniam in die prima febrium acutarum apparent in vrina nubes: siue ypostasis et alia signa maturitatis quapropter estimatur non habere principium huiusmodi habuerit. bec autem nubes aliquando est vera: quod forte morbus incipit a materia digesta. aut quod forte propter benignitatem materie calide acqumta est. aut tertio quod bec nubes decisa est a materia non infecta que erat tpe sanitatis: sicut aliquando accidit in pestilentibus. Aliquando autem non est vera ypostasis: sed quod dam flegma liquefactum simile ypostasi inter que duo est differentia. quod illud flegma ante finem boie petit fundum. ypostasis vero non ita cito descendit. Item ypostasis attinet cuidam relucetie: sed non flegma. **¶** Et augmentum quidem est hora in qua commouetur caliditas innata ad resistendum materiei motu manifesto. et apparet signa digestionis aut signa contraria digestionis. **¶** In hac parte describit augmentum duo dicens primum quod est hora in qua commouetur caliditas innata ad resistendum materiei motu manifesto. Secundo dicitur quod in hora augmenti apparet signa digestionis aut dispositionis contrarie digestionis. **¶** Motandum circa primam partem quod per caliditatem innatam debemus intelligere totum calorem in febriliter repletum qui partim est naturalis partim preternaturalis. hic quod dem totus calor qui primo erat a materia prefocatus tam mouetur motu manifesto ad resistendum materiei ne prefocetur: et ad agendum in ipsam ad hunc finem ut digeratur: sicut ignis qui primo sub lignis viridibus suffocabatur tam spagitur et dilatatur ut ligna calefiant. sic est de calore nostro respectu materie. si ergo calor iste taliter agit in materiam ut fiat in ipsa manifesta impressio ratione cuius sint apta sequi manifesta signa digestionis vel contraria tunc est augmentum. Si autem diminute ipsam agitet ut non sint apta sequi vestigia digestionis aut dispositionis digestionis contrarie nisi occulta tunc est principium de quo sermo precessit. **¶** Motandum secundo quod hic calor ab anima directus licet intendat digestionem materie: non tamen semper materiam digerit. Si enim sit fortis et mate-

ria obediens sequitur digestio intera ab eo. Si autem sit debilis et materia multum resistens ratio ne quantitatis aut ratione qualitatis male manifeste vel occulte: tunc sequitur dispositio contraria digestionis. Nec est credendum quod ille calor semper resistat dispositioni male in materia a calore putredinali inducende: immo plerumque accelerat ipsam inductionem materie calefaciendo.

¶ Et status quidem est hora in qua vehemens est pugna inter naturam et materiam et apparet victoria vnius ambarum earum super aliam et est hora pugne.

¶ In parte presenti notificat statum: et habet duas partes. in prima describit statum. in secunda ibi. (Et est spacium) declarat tempus durationis eius. In prima parte describens statum dicit tria. Primum est quod status est hora in qua fit vehemens pugna inter naturam et materiam. Secundo quod in hac pugna apparet victoria vnius ambarum super alteram. scilicet naturam super materiam aut e contra. Tertium quod est hora pugne. **¶** Circa primam partem notandum quod vehemens pugna inter naturam et materiam accidit ex resistantia materie ad naturam sicut in ceteris transmutationibus et motibus mere naturalibus quod omnes sunt successiuus et fiunt in tempore propter resistantiam passiuam ad agens. Deducta enim resistantia transmutans ageret in non tempore. bec autem pugna est maior in statu quam in alijs temporibus licet quocumque tempore fit aliqua pugna inter naturam et materiam sed non vehemens sicut in statu.

¶ Contra in augmento multoties est maior pugna quam in statu eiusdem morbi. ut quando materia in statu est pauca. quia in temporibus precedentibus est secundum partem expulsa. tunc enim in statu paroxismi sunt remissiores et minus durantes quam in augmento. et per hunc minor pugna. **¶** Ad hoc dicitur aliqui quod status hic describitur est solum morborum in quibus coincidunt tempore penes alterationem materie et accitiam: isti sunt morbi reseruantes materiam ad vnam cretiscam expulsionem. In alijs enim non est inconueniens pugna esse maior in augmento et primo quo ad digestionem. et plerumque includat primum augmentum et statum quo ad accidentia: et status quo digestionem non includat in illis nisi declinationem quo ad accitiam: sicut in pleuresi et in oibus morbis materialibus in quibus materia in pluribus vicibus in principio et augmento est expulsa. **¶** Verum secundum hanc rationem oportet dicere hanc descriptionem non competere cuiusque status vniuersali penes materiam. **¶** Aliter ergo dicitur quod aliorum paritate supposita precipue ex prequantitate materie maior est pugna in statu quam in augmento. quod materia in statu habet omnem digestionem et putrefactionem quam recipit in augmento. et per hunc est apta magis stimulare virtutem quam in augmento. Et precipue hoc est verum apud tenentes digestionem et putrefactionem simul intendi. Et est etiam in statu maior agitatio materie non solum ex parte alterationis sed etiam motus localis cum in statu magis quam in temporibus precedentibus fiat commotio antecedens crissim per quam separatur inuatiuum a nocituum. Et tertio etiam in statu fit pugna cretisca per quam materia expellitur ad extra aut permittitur. bec enim omnia licet aliquando possint accidere in augmento: non tamen sunt de ratione augmenti. **¶** Contra sequitur quod in declinatione est tanta pugna quanta est in statu. cum habeat omnem digestionem et putrefactionem quam habet

Tractatus

debat materia in statu: et cum hoc materia locali-
ter mouetur et expellitur. Respondetur quod licet
in multis sit paritas: tamen in hoc est differentia
quod in ratione declinationis includitur quod materia
fit paucificata respectu eius quod erat in statu. non
autem hoc includitur in ratione status respectu
augmenti. Secundo instatur contra descriptionem
quia motus digestionis et dispositionis contra-
rie digestionis sunt velociores in augmento quam in
statu cuius magna pars digestionis aut putrefactio-
nis acquiritur in augmento: parua autem in statu.
In statu enim fit solum complementum digestio-
nis aut dispositionis contrarie: quare valde parum
intenditur. Ad hoc respondetur quod quantumcumque
hoc assumptum sit verum et conueniens diffini-
tioni augmenti: tamen negatur consequentia propter
tres causas dictas statim que faciunt maiorem esse
agitationem et maiores pugnas in statu quam in aug-
mento. Circa secundum dictum est notandum quod
post hanc vehementem pugnam in statu apparet
dominium aut nature supra materiam cum appa-
rent signa complete digestionis sumpta maxime
ex urina. aut apparet dominium materie supra
naturam cum apparet signa completa dispositio-
nis digestionis contrarie. Circa tertium dictum
notandum quod status est hora pugne scilicet creti-
ce. sunt enim crises maxime in statu. tunc quia vir-
tus est multum irritata. tunc quia materia est summe
digesta: et sic parata expulsionem. aut summe mali-
gna virtutem facile oppressura. In hac ergo par-
ticula vltima diffinitionis loquitur de pugna cre-
tica. sed in prima particula: cum dixit quod est vehe-
mens pugna loquitur de pugna non cretica.

Et eius spacium est in habentibus pa-
roxiosos acutos paroxiosus vnus. et non
cognoscitur nisi per illum qui sequitur ipsius
aut duo paroxiosini et cognoscitur in tertio
eius: ideo quod non addit super illos ambos
in pluribus nisi in egritudinibus macro-
noxiosis. fortasse enim assimilantur paroxiosis
mi plures in omnibus iudiciis suis. et illic
apud statum completur vestigium dige-
stionis aut contrarij eius.

In hac parte declarat quod sit spacium status
et quomodo cognoscitur. et tria dicit. Primum quod
status in morbis habentibus paroxiosos acutos
ideest in morbis valde acutis est vnus paroxiosus
aut ad plus duo paroxiosini sed in egritudinibus ma-
cronoxiosis. i. longi temporis possunt esse valde plures
paroxiosini status qui vel erunt similes in omnibus iudiciis
suis. i. in longitudine intentione et lesione opa-
tionum et similibus. Secundo dicit quod status non cogno-
scitur nisi per paroxiosum sequentem. Si enim paroxiosus
sequens sit valde remissus tunc precedentes om-
nino similes fuerunt status. Tertio dicit quod in sta-
tu completur vestigium digestionis aut dispositionis
ei contrarie. Contra secundum dictum est sententia
Gal. primo affor. ff. commento 7. et primo de crisi.
dicentis quod status cognoscitur antequam sit et quando
est presens. Preterea cum omnis dieta ordinetur
in relatione ad statum quomodo non precognito sta-
tu potest medicus egrum dietare. Respondetur
quod iudicio coniecturatio et estimatione veritati pro-
pinqua cognoscitur status antequam sit. et multo ma-
gis cum est presens. que cognitio sumitur ex natu-
ra morbi: quantitate materie: qualitate ipsius: tem-

De horis

poris: et virtutis constantia vel debilitate et ceteris
de quibus in sequenti capitulo: cum scietur certa non
cognoscatur status nisi cum preterit per paroxiosum
sequentem. Ex tertio dicto collige quod digestio et
similiter contraria dispositio intenduntur in statu.
dicit enim quod completur vestigium digestionis aut sui con-
trarij in statu. Et hoc idem sentit Gal. primo affo.
commento. 12. et primo de crisi. 13. quidem secundum verba
Zuer. 3. colliget dicentis quod cum cessat digestio
aut putrefactio tunc est status. quod dicitur quod in statu ma-
teria non digeritur: neque putrescit. sed omnis talis
transmutatio fit in augmento glossandum est quod non
ita manifeste preedit digestio aut putrefactio in
statu sicut in augmento.

Et declinatio quidem est hora qua calor
innatus iam dominatur materie et vincit
eam et existit in congregationis eius separa-
tione. i. rei post rem: et alleuiatur caliditas
caloris occulti. et expellitur ad extremitates
donec resoluitur et multoties ingrossatur.

In parte presentis describit declinationem. et di-
cit quatuor. primo quod declinatio est hora in qua ca-
lor inatus iam dominatur materie et vincit eam. secundo di-
cit quod existit in separatione congregationis eius. i.
rei post rem. i. partis post partem. tertio dicit quod per
hanc expulsionem alleuiatur caliditas occulti. i.
partium occultarum intrinsecarum et expellitur ad ex-
tremitates. i. pars materie et caliditas. Ultimo
dicit quod hec declinatio durat donec resoluitur: et
destruitur caliditas aut donec resoluitur. i. totaliter
expellitur materia siue sensibile: siue insensibile
biliter. et multoties ingrossatur. i. apparet aliquod
membrum materia ad illud membrum cretice pmuta-
tata. aut ingrossatur. i. materia quando resolutis
partibus subtilibus remanet cineritium: quod non
est amplius vehiculum caloris putredinalis. et hec
maxime accidit quando materia est difformis ita
ut habeat partem subtilem et partem grossam. si enim
esset vniformiter subtilis tota resolveretur. Circa
primum dictum est notandum. quod in statu salubri
natura dominatur materie quantum ad digestionem et
separationem nocituum a iuuatiuo: tamen in decli-
natione dominatur materie magis quam in statu: et alijs
temporibus quantum ad expulsionem materie ad extra
corpus vel saltem permutando eam a loco in quo est
ad aliquod membrum: quantumcumque enim in alijs temporibus
possit fieri materie expulsio. et permutatio: hoc ta-
men fit pro-
portionaliter in declinatione quam in alijs
quo temporibus precedentibus. Circa 2. nota quod sit ex-
pulsio materie per partem post partem. quod expellitur
nocituum et remanet iuuatiuum in crisi laudabilis
que est in declinatione ad differentiam motus simbo-
matici que potest esse in quocumque tempore alio cum quo qua-
si subito expellitur iuuatiuum et nocituum. et ideo in
declinatione vera illa expulsio fit cum bona egrito-
lerantia et conferentia: non sic in alijs temporibus. Circa
tertium nota quod in alleuiatur caliditas tam par-
tium intrinsecarum quam extrinsecarum tamen plus
proportionaliter alleuiatur caliditas partium
intrinsicarum a quibus materia expellitur cum de
ipsa forte aliquid ad partes extrinsecas expella-
tur. Ultimo nota duplicem crism accidentem in
declinatione frequentius quam in alijs temporibus
vnam euacuationis: alteram permutationis.

Pro declaratione descriptionis horum tem-
porum dubitat vtrum
be descriptiones sint temporum vniuersalium aut
particularium. Et si vniuersalium an ipsorum
distinctiorum

Declinatio seu
decessio.

Crisis maxime
in statu fit

paroxiosus
officiis

Primus

distinctorū penes altera tione materie: an ipsorū
vniuersalium, distinctorū penes morbi essentiam
et accidentia. In qua questione tenenda est bec
cōclusio q̄ intentio Aul. fuit b̄c diffinire tempo
ra vltia febrū penes alterationem materie di
stincta. et sic videbis oēm particulaz in b̄s descri
ptionibus positam cōuenire tēporibus vlib⁹ pe
nes materiā distinctis. Non aut̄ intentio sua fuit
diffinire tempora particularia cū eorum diffini
tionem ponat in sequenti caplo q̄uis aliq̄ue par
ticule in b̄s diffinitionib⁹ posite eis possint adas
ptari. nec etiā intentio sua fuit diffinire tempora
vniuersalia penes morbi essentiam et accidentia
cum has diffinitiones posuerit sc̄da prim⁹ ca.
7°. que diffinitiones ibidem posite sunt cōmunes
febribus et omnibus morbis.

Et status quidē diuersificatur in egrit
tudinibus. egritudinū em̄ valde acutarum
lōginquior status est vsq; ad quatuor dies
et febres effimere sunt de hac summa: ve
runtamen ipse non numerantur acute: qm̄
nō sufficit in acuitate egritudinis vt sit sta
tus eius proximus: immo sit de egritudini
bus habentibus timorem. Et sequuntur
eas febres acute absolute nō valde. et sunt
ille quarū status peruenit vsq; ad quatuor
decim dies: et quod est supra id.

In parte presentī Aul. ponit quatuor cano. cō
pletuos huius doctrine de temporibus morbi.
Et sic posset diuidi in quatuor partes. sc̄da ibi.
(Et cognitio quidē egritudinis). tertia ibi. (Et
plures quidem febrū). quarta ibi. (Et febres
quidem diuersificantur). Primus canō est q̄ sta
tus diuersificantur in egritudinibus quantum ad
propinquitatem et longinquitatem. Egritudinū
enim valde acutarum quas Gale. appellat acutas
in vltimo. prima particula afforismorū. status p
p̄nquior est vsq; ad quatuor dies. huius autē taz
cite terminatōnis causa est q̄ natura nequit tam
fortes motus tolerare nisi paruo tēpore. Est em̄
necessarium vt natura cito vincat aut vincatur. et
effimere quantum ad hāc propinquitatem sunt ex
hoc numero. terminantur em̄ in quatuor diebus
et proprie effimera et apostemate et nauseatiua
satiestate: nō tamen dicuntur acute cum nō sit in eis
seuitas accidentium que preter breuem termina
tionem requiritur ad hoc vt egritudo dicatur acu
ta. Similiter diceretur de tertiana pura duorum
aut trium paroxysmorū. Sunt in secūdo loco ali
que egritudines absolute acute distinguēdo eas
cōtra peracutas. et istarum quedam sunt quarum
status ē. 14. dierum. Alie autem vocatur acute tro
pice idest cōuersue quarū status est a. 14. vsq; ad
40. supplete vos. Alie sunt cronice quarum stat⁹
est supra. 40.

Et cognitio quidē egritudinū acutarū
in ordinibus suis et cronicarum est iuuati
ua in regimine cibi egrī fm̄ q̄ dicemus in
sequentibus.

Secūdo canō est q̄ cognitio egritudinū acu
tarum et cronicarum in ordinibus suis idest tem
poribus suis est iuuatiua in regimine cibi fm̄ q̄
dicetur in capitulo de regimine febricitantium.
medicus nanq; ordinat dietam in comparatione
ad statum. Si enim status est longinquus aliorū
paritate supposita ordinat dietam grossiorem.

Februm. Fo. xij.

Si vero propinquus subtiliorē: et quanto magis
accedit ad statum quantum est merito status non
sumendo. indicatōne a repletione nec ab alia re
tanto ordinat dietam subtiliorem.

Et plures quidez febrū complēt prin
cipiū augmentū et statū in paroxysmo vno.
et faciūt paroxysmum alium declinando.

Tertius canon est. q̄ plures febres cōplēt p̄n
cipium augmentum et statum in vno paroxysmo
desinde faciunt sc̄dm paroxysmum p̄tinentem des
clinationi: immo etiam quod plus est plures fe
bres tertiane quartane et quotidiane complēt
in vno paroxysmo. Et dicuntur tertiane quartane
et quotidiane merito materie a qua pendēt apte
paroxysmari huiusmodi p̄tōdis.

Et febres quidē diuersificantur in his
temporibus. de eis quidem sunt quarum
augmentū prolongatur. et de eis sunt qua
rum declinatio prolongatur.

Quartus canon est. q̄ febres diuersificantur in
tēporibus penes longitudines aut breuitatē vni
tēp̄is in cōparatione ad alia. Sunt em̄ quedam in
quibus augmentū prolongatur. et quedam in quib⁹
declinatio est longa in cōparatione ad alia tēpo
ra. Et tu dic similiter de statu et prin⁹. Nam aut
diuersitatum causa diffuse perquiratur inferius
in capitulo int̄titulato de rebus in quarū quibus
dam cōueniunt febres et in quibusdā differūt.

Cognitio horarum egritudinis vlium
quādoq; est ex sp̄e egritudinis. nā spasmus
ficus et epilepsia et apoplexia et sinachia sunt
ex acutis valde: et tertiana pura et causon d
acutis nō valde: et quartana et paralesis
de macronoxijs.

Postq̄ Aul. in p̄cedenti ca. notificauit t̄pa egrit
tudinum et p̄p̄ie febrū quantum ad eorū q̄ditates
hic docet cognoscere huiusmodi tēpora et maxie
statum vniuersalem iuxta rubricam. qz fm̄ ipsius
exigentiam est dicta vniuersalis ordinanda vt est
apud Gale. prima afforismorū. et primo de crisi.
Sed qz etiam varianda est dicta p̄ticularis fm̄ exi
gentiam temporum particularium docuit Aul.
in presentī capitulo non solum cognoscere tempo
ra vniuersalia sed etiam particularia. hz igitur
hoc caplm̄ duas partes. in prima docet cogno
scere tēpora vniuersalia. sc̄da. ibi. (Cognitio aut
horarum p̄ticularium) docet cognoscere tempo
ra particularia describendo. Prima ps diuiditur
in duas. nam in prima docet cognoscere tempora
vltia et proprie statum per signa preapparetia. in
sc̄da parte ibi. (Et quādoq; cognoscitur ex dispo
sitione euacuationum) docet cognoscere huiusmodi tē
pora p̄ signa post appentia. p̄ pars iterū diuidi
tur in plures ptes fm̄ q̄ plures sunt maneries si
gnorū p̄apparetia. ptes vero patebūt discurren
do per textū. Pro cutus notitia sciendū q̄ signa
illa dicuntur preapparentia que sc̄dm plurimum
preapparent in principio egritudinis. Sed illa
dicuntur postapparentia que secūduz plurimum
non apparent in principio egritudinis. Exem
plum primorum. sicut species egritudinis. regio
tempus complexio et c. Exemplum secūdorū. sicut
euacuatio et digestio. In p̄ia parte docet Aul.
cenna cognoscere tempora vniuersalia et pro
p̄ie statum ex specie egritudinis. Nam spasmus
ficus. s. de inanitione et epilepsia vnius paroxis

Stat⁹ seu acu
men huc. acies

Sp.

Balenus.

Tractatus

De horis

mi et apoplexia et sinantia sunt egritudines valde acute quatuor diebus terminade: quarum status est valde propinquus. Sed tertiana pura continua et causon sunt ex acutis non valde quarum terminatio est inter quartum et decimum quartum. sed quartana et paralepsis sunt ex macronijs id est valde longis quarum status est longinquus. **M**otandum circa hac partem qd licet bec noticia sumpta ex specie egritudinis valde iuuet medicum in cognoscendo longitudinem aut breuitatem egritudinis et cosequenter vtrum status sit longinquus aut propinquus vel medius. tamen bec no e certa noticia nec limitata sz species egritudinu. nam quartana ponitur inter cronicas. et tamen quandoq; quartana in tribus aut quatuor paroxismiss finitur. **S**imiliter quandoq; vidi paralepsim in septem diebus liberatam. et similiter multotiens vidi tertianam vnus porisim. **P**reterea esto qd omnes flegmatice aut plures sint cronicas. maxime tamen est differentia inter duratitones earum: et consequenter in propinquitate et longinquitate status earum. quare bec noticia no est omnino limitata nec certa sed ipsa cu alijs multum iuuat medicum in cognoscendo propinquitatem aut distantiam status. **E**x q; exempla hic posita sunt aliquid dubia ideo declaratio ne indiget. primo spasmus sic? particularis potest esse coeternus patienti: quia nec interficit nec liberari potest: vt puta spasmus digiti combusti: sed spasmus siccus vniuersalis tam fact? est egritudo peracuta occidens infra quartum. et de hoc est fm hic. **S**pasm? tamen humidus scdm plurimu est magis acutus frequenter occidens in die naturali propter nocumentum in anbelitu. **T**ertium tamen est qd spasmus siccus eque intellus cu spasm? humido citius interficiat cum eque bene impediatur anbelitum sicut humidus. et cum hoc in sicco est virtus magis debilis per essentiam. **E**pilensia quoq; quantum ad totam sui consistentiam est egritudo cronica. nec potest dici qd hic autem intelligat de paroxismo vno epilensie cum hic non declarat tempora particularia sed vniuersalia. **E**st ergo dicendum qd hic loquitur de epilensia habente vnica paroxisimum. **A**poplexia autem est egritudo acuta valde: no quia citotermineatur ad mortem aut ad salutem. sed qd aut terminatur ad mortem aut desinit apoplexia cum permutetur ad paralysim. **V**el dicatur qd intelligit hic de forti apoplexia que semper cito ad mortem terminatur in quarta vel infra: maxime squinantia anbelitum impediens que fit in musculis epiglottis maxime intrinsecis. bec enim fm plurimum occidit circa quartam: immo frequenter in prima die naturali. **S**quinantia autem que fiunt in musculis mere intrinsecis aut extrinsecis aliquando trascidunt quartam et non sunt semper ex peracutis. **T**ertiana autem pura ponitur inter acutas valde si sit continua. qd habet vtrasq; conditioes. **E**st enim seuorun accidentium: et terminat inter quartam et septimam. **S**i autem sit interpolata numeratur inter acutas absolute quantum ad terminationem no quantum ad seuitatem accidentium. **C**auson autem q pendet a colera aut flegmate falso peccante aut in venis totus aut in locis cordi propinquis coterminat inter quartum et decimum quartum. **E**t quandoq; ex motu egritudinis. nam si paroxisimi sunt breues significant qd status est propinquus: sicut tertiana pura. tem

pus em paroxisimorum eius est ex tribus horis vsq; ad quatuordecim horas. et si sint proluxi significant qd materia est grossa et status longinquus: sicut tertiana pura. et si no fuerint illic paroxisimi: imo materia ei? fuerit acuta: sicut sinochi tunc egritudo erit acuta. et si fuerint signa eius signa frigide grosse aut decliuis ad grossitudinem tunc egritudo erit no acuta. et si remanserint cu dispositione sua tunc egritudo non erit illius acuitatis.

In hac scda parte ponit scdam materiam signorum sumpta a motu egritudinis. **E**t dicit quinq;. **P**rimu qd si paroxisimi sint breues significant qd status est propinquus. et qd egritudo est breuis: sicut in tertiana pura. tps em paroxisimorum eius e ex tribus horis vsq; ad xliij. **S**i vero paroxisimi sunt proluxi significant qd materia est grossa aut multa et cosequenter qd egritudo est longa et status est longinquus: sicut tertiana no pura. paroxisimi em ipsius durant vsq; ad triginta horas et supra interdum. **T**ertiu dictum qd si in aliqua febre non fuerint paroxisimi: tunc debemus considerare materiam. **S**i em fuerit acuta et calida et subtilis: sicut materia sinochi. i. febris sanguinee: tunc egritudo erit acuta terminada a quatuor vsq; ad quatuordecim. **Q**uartu dictum qd si ad sint signa ffe et grosse materie aut declinantis ad grossitatem: tunc egritudo erit no acuta scz absolute. erit em tropica. sed fm plurimu cronica vltra. 40. terminada. **Q**uintu dictum est. qd si egritudo remanserit cum dispositione sua. qd sit continua in qua non sint signa materie acute neq; materie ffe et grosse. sed supplet vos signa materie mediocris: tunc no erit illius acuitas? cui? acuitatis est sinoch? neq; ita longa sicut continua pendens a materia frigida et grossa. **D**ubitatur circa duo prima dicta vtrum paroxisimi breues significant morbu breue: et cosequenter statu esse propinquu. **E**t similiter eotra significant paroxisimi longi. **E**t arguitur qd non. nam paroxisimi epilensie sunt valde breues et breuiores qd paroxisimi tertiane: cum tamen ipsa sit longissima. est enim frequenter coeterna patienti. **E**t cofirmatur. quia apoplexia est breuis fm plurimum ante quartu terminada: paroxisimus tamen eius longior: qd paroxisimus epilensie. **S**ecundo febris existens in principio est longior: qd ipsamet existens in statu: cu tamen in principio paroxisimi sint breues: in statu vero longiores. **F**orte dicit qd intentio autem no est comparare eandem egritudinem ad seipsam fm diuersas egritudines. **C**ontra accipiamus vnam aliam egritudinem cuius totalis materia ab ipso initio sit ita disposita sicut materia in statu alterius egritudinis. et certum est qd bec secunda erit breuioris terminationis et habebit paroxisimos longiores. **T**ertio sit a febris pendens a materia difformi cuius vna pars sit subtilis et alia grossa. et sit febris pendens a materia vniiformiter grossa sicut est materia a. sed minoris quantitatis. **E**t sequit qd paroxisimi a. dependentes a ma subtili erunt breuiores qd paroxisimi b. et tamen a. erit longior b. vt patet ex casu. **Q**uarto possibile est propter subtilitatem materie natura totam materiam simul expellere que tamen faciet vnum paroxisimum cuius tamen ipsa sit breuissima. **A**ltimo. paroxisimi continuorum sunt longiores qd paroxisimi interpolatarum. cum tamen

Quis sunt notatu digna.

paroxisimi breues prima et tertia

Sermo

Sed melius de se habebit

No rima

Spasmi

Humidus

De attonitione et morbo berculeo siue comittali.

Squinantia siue sinantia vel angina.

Tertiana.

Causon.

Ex motu.

est tamen continue febres sint breuiores interpo-
latis ut est apud Gale. tertio de crisi. capto tertio
ergo longitudo paroxysmorum no significat egrit-
tudinis longitudines. igitur etc. In oppositu est
Alicu in parte presenti.

Pro solutione

qñtis pmissendum q
varietas porisimorū r
egritudinū q fiunt in būano corpore puenit ex tri-
bus causis. primo ex varia dispositione mēbrorū
mittentiū et recipientiū. scdo ex varia dispositio-
ne materie. tertio ex his que vtriscq; causis iaz dis-
ctis superueniūt. ex pte qdem mēbrorū mittentiū
fit magna variatio in paroxisimis et egritudinib-
us h; potentia eorū vel debilitatē. Nā si mēbrorū
est potens in expellendo expellit multā quātitatē
materie in vna vice aut aliqd corpis mēbrū aut
ad extra corp? sicut cōtingit in stomacho foris qui
vnica vice multū euomit et debilis parū. Similit-
er cerebrū apoplecticū forte expellit materiā mul-
tam ad neruos ut se deoneret. debile autē nō sic. r
sicut epar aut mēbra foris intrinseca expellerēt vna
vice multā materiā ad extra venas facturā paro-
xisimos longos. et si debilis sit nō tantā poterit ex-
pellere. Et similiter si mēbrū recipientis fuerit forte
nō tñm recipiet: debile autē recipiet plus. Sicut est
diuersitas ex parte mēbrorū postq; materiā rece-
perunt. foris est facillime materiā expellūt sensi-
biliter aut insensibiliter. similiter habentia vias la-
tas facillius expellūt q; habentia ipsas angustas.
vñ in boibus latozū poroz; citius paroxisimū ter-
minant q; in būnicibus poros strictos. tertio cōtin-
git bmo diuersitas ppter fortiozē conatū virtu-
tis ad expellendū materiā receptā qui conat? pōt
puentre ex duobus: aut ex nimia sensibilitate. p-
pterea in colericis et corporib? siccis tñm porisimū
citius terminant. natura em̄ ppter sensibilitates
magis irritata est ad materie expulsionē. scdo p-
uenit hic conatus ex parte nobilissimis lese a ctio-
nis. et ppter hāc eam cerebrū apoplecticū cito ex-
pellit materiā apoplectice ad neruos nō sufferens
tantā lesionē. scdo pncipalr puenit bec diuersi-
tas paroxisimorū et egritudinū in sua duratione
ex parte dispositio nis materie. q; si multa sit aut
grossa aut viscosa aut per aliquā qualitātē man-
festā vel occultā virtuti inimica opprimens ipam
est cā longitudinis porisimorū et egritudinum. Si
vero habeat p:tas dispositioes est cā breuitatis
et p:rie si sit digesta. tertia cā pncipalis bu? di-
uersitatis ex pte rerū extrinsecarū respectu istarū
duarū causarū que sunt magis pncipales est bec.
Certū em̄ est q; cōplexio calida regio calida tps
calidū et silia abbreviant egritudines et paroxis-
mos et contraria plogant.

his ita pmissis sit bec cōclusio n̄ sua ad q
fitū de intentione Aui. in parte pñ-
ti. q; oī paritate supposita preterq; ex parte mate-
rie multe grosse viscosae aut modis p:trarijs cōdi-
tionate breuitas porisimorū h; plurimū signifi-
cat breuitatē egritudinis. et ecōtra longitudo po-
risimorū significat longitudinē egritudinis. pbat
nā si paroxisimi sunt breues significāt q; materia
est pauca aut subtilis et ecōtra. si longi significāt
q; sit grossa aut viscosa aut multa. r silroz esse dis-
posita q; ē sub forma cause antecedentis sic materia
porisimalis. q; porisimū breues significāt breuitatē
egritudinis et longi longitudinē h; plurimum.

Ad rationes

in oppositu. Ad pmas de
epilepsia dr. q; nō est inten-
tio Aui. cōparare epilepsia ad feb. sed intentio sua

in his signis est cōparare adinuicē egritudines
etisdē sp̄i. An pñr dico q; epilepsia habens po-
risimos breues est breuior: q; hñs porisimos lōgos
Et ad cōfirmationē de apoplexia q; est breuis:
et tñ h; paroxisimū longū in cōparatione ad epi-
lepsiā dr: q; nō seruat paritas in situ materie. Est
em̄ materia in apoplexia cōtenta h; plurimū et
in scdo. et vltimo ventriculo cerebri. sed materia
epilepsie magis in anteriori ventriculo quare ma-
teria apoplectice permutat ad nucliam. nā q; mul-
ta et grossa non pōt facillr resolut aut alio mō ad
extra expelli: sicut materia epilepsie q; est paucior
et subtilior. Ad scdm dr: q; nō seruat paritas. in
statu em̄ est materia magis digesta q; in pncipio
quap: opter paroxisimi fiunt longiores cū sit ma-
gis parata ut expellatur de venis ad extra venas.
Ad tertiam de materia difformi dicit illud cō-
cludere propterea in cōclusionē dictū fuit h; plu-
rimū. et similiter respondet. Ad quartū. neq; de
hoc miretur aliquis. vñ em̄ signū non sufficit ad
significandū longitudinē aut breuitatē egritudi-
nis: sed oia tredecim de quib? agitur in presentē
ca. sunt adinuicē cōparada ut defect? in vno sup-
pleat defectū alteri. Ad vltimā dr. q; cū cōpanē
quartana cōtinua et tertiana interpolata nō ser-
uatur paritas ex parte sit? materie cū in cōtinuis
cā cōiuncta paroxisimi sit ad intra venas: sed in in-
terpolatis extra venas. Sed si cōparent tertiane
cōtinue adinuicē aut due interpolate adinuicem
ille quarū porisimū erūt breuiores abbreviabūtur
et quarū longiores elongabūtur. Vltimo solet
q;ri an continua sit breuior: interpolata. Ad qd
dr. q; cōtinua ad totā interpolatam cōparata est
breuior ut vult Ga. q;ta pncipula affoz. affoz. illo.
tertiana pura in septem periodis iudicat lōgis-
sima. Sed si cōparet ad totū tps afflictionis in in-
terpolatis certum est q; illud est maius. s. tempus
afflictionis. continue q; interpolate aliorum pa-
ritate supposita.

Et quādoq; est ex nute cui velociter ac-
cidit debilitas. q;re est egritudo acuta aut
non appet illud r est egritudo non acuta.
In hac tertia parte docet cognoscere morbi
longitudinem ex virtute. nam si virtuti aduenit de-
bilitas significatur q; egritudo est acuta idest bre-
uis terminationis. Si autem ei nō accidat debi-
litas. scilicet notabilis: tunc egritudo est nō acu-
ta idest nō breuis terminationis. Notandum
primo q; virtutem debilem arguimus ex opatio-
nibus cum ipsa nō est bene potens ad illas per-
ficiendas: r secūdo ex pauca resistentia causis al-
terantibus. Notandum secūdo de intentionē
Alicen. scda primū virtutem ex tribus debilitari:
aut propter nocumentum in membro: sicut cum
est lesa sua complexio compositio aut vnitas. se-
cūdo propter nocumentum in spiritibus: sicut cū
sunt pauci aut aliqua mala qualitate infecti ma-
nifesta vel occulta sicut est venenositas. tertio de-
bilitatur propter defectum in ipsa virtute idest in
ipsa anima cum est distracta per multiplicēs r for-
tes operationes. sic em̄ preter modum vacans
operatiōibus animalibus debilitatur scdm ope-
rationes naturales etiam absq; hoc q; spiritus
membrorum naturalium resoluantur aut conuer-
tantur ad membra animalia: immo solum quia
anima non applicatur ad illas operationes per-
agēdas. Sic em̄ intenti fortibus imaginatio-
nibus delata sub oculis nō videmus. scdo de aia

Quaestio

Champer?
Quidam enim morbi breues sunt: q; cito vel tollunt hominē vel ipsi cito finiunt. Quis-
dam longi sub quibus neq; sanitas in propinquo neq; exitium est. Tertium genus eorum est: qui modo acuti: modo longi sunt. Atq; etiā preter hos quartum est: qd neq; acutus dici potest q; nō perimit neq; vtriq; longus: q; si occurritur facile sanatur. Acutus quidē morbus quo vetustior est: longus autem quo recentior: eo facillr curatur.

varietas paroxys-
morum

imr est q; ten-
sio sp̄ ad p-
lesimū

No.

Tractatus

De morbis

Ad propositum cum dicitur hic Aui. quod debilitas virtutis significat morbum breuem intelligit de qua cum debilitate: sed potissime de prima et secunda. **S**e-
ctilis et Adarsillus reddentes rationem huius passus dicit quod in morbo mortali virtutis debilitas est signum breuitatis: et virtutis fortitudo signum longitudinis morbi. quod in morbo mortali necesse est virtutem debilem citius succubere quam virtutem fortem. sed in morbo salubri est contrarium. nam virtus debilis significat longitudinem morbi salubris et virtus fortis significat breuitatem cum maiores proportionem habeat virtus fortis supra morbum quam debilis. quare citius ad salutem virtus fortis terminabit morbum salubrem quam virtus debilis. et hanc dicit esse intentionem. **S**a. vltio ca. scilicet de differentiis febris cum dicitur quod virtus debilis significat longitudinem egritudinis. scilicet salubris. et hanc auctores istos appenter aduersantes concordant.

Ago senensis.

Sed hanc dicta sua sunt haec: ut dicit Ago senensis: tamen non sunt ad mentem Aui. in parte primi. hinc est ut patet in textu. loquitur de debilitate adueniente merito morbi. sed hec debilitas adueniens merito morbi absolute significat breuitatem morbi siue sit salubris siue sit mortalis. Nam si morbus sit salubris et adueniat velociter debilitas ex morbo oportet proportionabiliter debilitari quam virtutem. et sic de necessitate ad salutem terminabitur quousque in hoc casu virtute existente forti citius ad salutem terminaretur. si vero morbus sit mortalis res clara est: cum maiorem proportionem habeat morbus supra virtutem debilem quam supra fortem. ergo generaliter debilitas virtutis accens ex morbo est signum breuitatis morbi. Sed si virtus in morbo remaneat fortis et morbus sit mortalis de necessitate prolongabitur. quod morbus ille mortalis habeat proportionem maioris inaequalitatis supra virtutem: illa tamen parua est quod virtus non debilitatur. Si autem morbus sit salubris velocius aut citius ad salutem terminabitur secundum variam proportionem virtutis ad morbum.

Signa longitudo
dinis morbi.
acate. spore
complexione.
regione.

Et quoniam est ex etate et tempore. nam in etate calida et tempore calido festinat status egritudinum. et in temporibus frigidis et etatibus frigidis tardatur status egritudinum. et similiter est dispositio regionum.

In hac. 4. parte Aui. ponit quartam quantam et sextam manentem signorum longitudinis aut breuitatis in morbo dicens quod hoc cognoscitur ex etate et tempore anni. Nam in tempore calido et etate calida festinat status egritudinum: et sic egritudo abbreviabitur. sed in temporibus et etatibus frigidis sicut sensum et hyems tardatur status. et sic egritudo prolongatur. Et idem iudicium est de regione calida et frigida. Tu vero potes addere complexione calidam et frigidam quod sicut significat sicut in dicta causa est. quod in etate: tempore regione ac complexione frigidis multiplicentur humores grossi frigidi et viscosi qui faciunt egritudinem longam. Item porri et alij ducunt contrahunt et virtus debilitatur. scilicet expulsiva. sed in his calidis multiplicentur humores calidi subtiles: porri et ductus aperiantur: virtus expulsiva fortificatur: et irritatur: et cum hoc continua sit humorum resolutio quare egritudines abbreviantur.

Coplexio
Causa

Contra virtus est fortior tempore frido quam tempore calido iuxta afforismum prime particule. vides tres vere et hyeme. ergo morbi salubres erunt longiores tempore calido quam tempore frigido. Ad hoc dicitur quod responderet si cetera essent paria. sed est magna disparitas. Nam tempus calidum aperit poros: provocat sudores subtiliat: resoluit: paucificat. quare morbi salubres citius ad salutem terminant. hec enim plus promouet

Temporis ratio

quam fortitudo virtutis in hyeme. etiam morbi mortales citius ad mortem terminant tempore calido quam frigido. quod ad sunt humores calidi fortius imprimetes. et cum hoc sit spiritum maior resolutio et virtutis debilitas quam tempore frigido. et hec haec sunt secundum plurimum. nam in morbis calidis immaterialibus sicut est effimera seculi esset quod caliditas sua a frigiditate temporis citius remouetur. Sicut si morbi essent mortales: quod virtutem suffocantes propter materiam multam malam grossam et viscosam citius accideret mors tempore frigido quam calido.

Spore
regione

Et ex pulsu. nam si est velox: magnus: frequens tunc egritudo est ad acuitatem declinans. et si non: tunc non est acuta.

In hac parte 5. docet ex pulsu significare longitudinem aut breuitatem morbi dicens. quod si pulsus est magnus velox et frequens: tunc egritudo est ad acuitatem declinans. et si non: tunc egritudo non est acuta. breuis terminatio. causa dicitur est. quod pulsus magnus velox et frequens significat necessitatem euentuationis. hec autem ceteris paribus significant materiam esse calidam et propter merito huius egritudinem ab ea pendentem esse citius terminandam quam quod pulsus non est tante magnitudinis velocitatis aut frequentie. cum illa significent febre pendere ab humore frigido. Si tamen contingeret in febre pulsus esse paruus tardus et rarus: tunc significat secundum plurimum propinquitatem mortis. hoc enim aliquando accidit in fine febris acutarum cum propter extremam calidam resolutionem cor infrigidat. et multoties accidit in sincopali tamen minuta quam humorosa que frequenter ad mortem terminantur. Si vero pulsus esset paruus valde velox et frequens significat magnam virtutis oppressionem aut propter multitudinem materiei: aut eius malicia. et tunc si morbus sit mortalis citius secundum plurimum ad mortem terminabitur. quam si pulsus esset magnus velox et frequens non significans tantam virtutis oppressionem. Si vero morbus sit salubris credo quod citius ad salutem terminabitur habens pulsus magnus velocem et frequentem: cum significet maiorem proportionem supra morbum.

Champer
Pulsus is
catur mor
taliter
potentia
cusus cor
principium
ingentiam
sibi vitem
caliditate
omni corp
poris partic
le per arterias
distribuit sicut
secur per venas
alimētum. pro
inde estuante
corde confestim
totum corpus
contra naturam
exestuat et frige
gente friget.

Et ex rigore. nam si est prolixus spacij tunc egritudo est declinans ad prolixitatem. Et si est breuis spacij tunc egritudo ad acuitatem tendit. et quando nullo modo est rigor tunc abbreviabitur eius extensio.

In hac sexta parte docet cognoscere longitudinem aut breuitatem morbi ex rigore dicens tria primum quod si rigor fuerit. prolixus egritudo est longa. secundo si vero breuis cito terminatur. tertio dicitur quando nullus est rigor sicut in febris: continuis abbreviatur eius scilicet febris extensio. quia cito terminatur. Causa autem predicta est quod rigor prolixus significat multitudinem. aut grossitatem materiei non facile virtus dominatur. breuitas autem eius significat dispositioes contrarias in materia et virtutem facilius dominantem. Causa autem tertij quando nullus est rigor significat febre esse continuam. quod proprius est continuarum non horere. primo de differentiis febris. febres autem continue sunt breuiores inter polatis. Causa autem quare continue non horerent est quod non spargitur extra venas materia supra membra sensibilia. Contra duo prima dicta instatur. quia tertiana non pura et flegmatica habet minorem rigorem quam tertiana pura. Respondeatur quod rigor dupliciter accipitur. vno modo prope

Causa huius
fieri

animum
horret.

Rigor hinc
ad primu

pprie pro motu mēbrozū cōcessio et taliter non
sumit hic. 2. cōiter vt cōuertit cū typo. 7 sic est qd
cōmune ad frigus rigorē et horripilationē. 7 hoc
mō acceptus est lōgior in flegmatica et tertiana
pura q̄ impura. **Q**uōtra tertiu dicitū arguit. qz in
febris cōtinuis accidit aliqñ rigor 7 significat
eorū velocē terminationē ad salutē vel ad mortē
iuxta affoz. A causone bīto rigor superuentēs sol
uit si p̄cesserunt signa manifesta cōpleta digōnis
S i vero nō significat mortē festinā natura tentā
te crīsim. et nō potente p̄figere. Itē iuxta affozis
mum. Si in febris nō deficiētib' rigores inter
ciderūt tam debili exīte v̄tute mortale. significat
em̄ vltimus nature conatus ad materiā expellen
dā q̄ nō potens expellere succūbit. **A**d hoc dicit qz b
est sermo de typo accīte in p̄ncipio exacerbatio
nū et paroxismozū. nō aut in medio natura tentā
te crīsim. **U**trū aut in p̄ncipio exacerbationū febrū
cōtinuarū possit accidere typ'. tenēdū ēp sic sicut
in p̄ncipio flegmatice p̄tinue. dicit Aui. exacerbatiōes
ip̄sius incipere cū frigore rigore et horripilatiōe
sed illi typi nō pueniunt merito sparsōis mate
rie supra mēbra sensibilia: sed ppter multitudine
materie mote ad venas mīno: es calidū naturale
suffocantes. **U**trū aut sit possibile febres inter
polatas in p̄ncipio suorū paroxismozū incipere sine typo.
Dicit Ago senensis: et sicut Bentilis h nō esse po
ssibile cū materia spargat supra mēbra sensibilia
rōnes aut et experientie efficaces sunt in p̄ncipio. **N**ā
possibile est materiā vententē ad mēbra esse tali
ter dispositā: sicut est disposita materia in augmē
to alicui' paroxismi post rigorē. sed illa nō facit ri
gorē. ergo nec est ista t̄ p̄ncipio. et assumptū p̄bat. qz
possibile est materiā aliquā benignā tarde moue
ri ad mēbra sensibilia. et sicut mouetur ita cale
fieri: et acq̄rere silem dispositionē materie q̄ est in
augmēto alicuius paroxismi post rigorē: et tunc nul
lo mō facit rigorē. **S**ecōdo quotidie videm' in pa
roxismitē. polatarū subintrantib' icēpe. 2. m̄ po
roxisimū in statu p̄cedētis. et nullo mō seq̄ rigorē.

Et cognoscunt hore egritudinis qñqz
ex pte horarū paroxismozū. nā si fuerint p
cedentes fm̄ accessionē iuperfluentē: itayt
vn' antecedit supfluitatē alterius tendēs
ad additionē: tunc egritudo erit in augmē
to: qm̄ de egritudib' sunt q̄ currūt vsqz ad
finē horarū suarū fm̄ augmētū. 7 sunt quā
doqz de genere tertiane: et de genere assī
due. si aut steterit antecessio et steterint su
perfluitates: tunc sine dubio erit egritudo
in statu. **E**t seruans horam vnā est longi
spacij et si postponuntur tunc egritudo est
in declinatione.

In hac septima parte docet cognoscere tpa fe
brū ex mō paroxismandi. **E**t dicit quatuor. p̄m qz
cognoscunt hore. s. v̄les ex parte horarū paroxis
mū. i. ex parte paroxismozū cū inuadūt. nā si paro
xismi fuerint p̄cedentes fm̄ antecessionem super
fluentes vt. antecessio vnus excedat antecessiones
alterius tunc egritudo est in augmēto et remouēs
dubiu dicit: p̄ ideo dicit ad significandū augmen
tū esse necessariū. aliqñ qz anticipatio vnus paro
xismi excedat anticipationem alterius. qz sunt ali
que egritudines que semper procedūt anticipan
do a p̄ncipio vsqz ad finē. **E**t d̄ istis sunt qdā tertiane:
qdā continue. **I**n istis enim per solas anticipas

tionem nō cognosceretur augmentū: sed requirit
tur ad cognoscendū ipsum qz anticipatio vn' pa
roxismi augmenti addat super anticipationē alte
rius. **Q**uō dicit scōdo qz si steterit antecessio. i. qz paro
xismi inuadant eadem hora 7 steterint supfluita
tes. i. excessus vnus paroxismi supra reliquū tūc
egritudo est in statu. **T**ertio dicit qz illa febris
in qua paroxismi inuadunt eadem hora a p̄ncipio
vsqz ad finem est longi spacij et est snia illius
affozismi. quibus exacerbationes aut paroxismi.
Quarto dicit qz qñ postponunt paroxismi tunc
egritudo est in declinatione.

Notandum primo pro declaratiōe bu
ius p̄ncipio qz alique sunt fe
bres in quibus a p̄ncipio vsqz ad finem paroxis
mi inuadunt eadē hora: alique sunt febres in qu
bus paroxismi in aliqua parte sui inuadūt eadez
hora. et hoc est cōiter in p̄ncipio et statu. in ali
qua pte postponūt et ē fm̄ plurimū declinatio. in
aliq̄ anticipāt: et est fm̄ plurimū augmētū. **T**er
tio sunt alique febres in quibus paroxismi antici
pant a p̄ncipio vsqz ad finē. **Q**uarto alique in q
bus postponūt a p̄ncipio vsqz ad finem. **N**o
tandū scōdo qz cā harum varietatū sumitur a qua
tuor: a materia. a mēbris. ab astrozū. in fluxibus
quarto a regimine in sex rebus nō naturalibus.
A materia qdem. nā cū est vniformis quantum est
merito illius est aptayt paroxismi equaliter inua
dāt. maxime aut hoc fit qñ est vniformiter grossa
et viscosa q̄ nō pōt facilliter ab ordine suo remo
ueri. Itē merito quantitatis. nā quāto est pluris
quātitas est magis apta vt paroxismi anticipēt
ecōtra qñ est paucē quātitas est apta vt paroxis
mi postponāt. Itē ex parte digōnis. nā quanto
velocius digerit aut velocius putret est causa an
ticipationis. q̄to aut est magis cruda est cā post
positionis cū semp̄ primus paroxisimus incipiat
a subtiliori: et scōs a minus subtili: sic deinceps.
Ex parte aut mēbrozū mittentius. nā quādo sunt
fortia aut magis fortificatur: aut absolute aut in
cōparatiōe ad materiā merito butus paroxis
mi anticipāt. quādo aut magis debilitant magis
postponunt. **S**imiliter ex parte acuitatis sensus
eorū. **N**ā q̄to sensus eozū est acutior et intendat
eius acuitas forte ppter būdi resolutionē q̄ sen
sum faciebat obtusum tunc paroxismi anticipāt
qz irritat virtus semp̄ magis ad expellēdum ma
teriā. **E**x parte aut mēbrozū recipientiū fortitu
do eozū est cā postpositionis paroxismi et debilita
tas anticipatiōis. **S**z ex pte astrozū et p̄prie lune
nobis inter ceteros planetas p̄p̄nque et hntis
dñuz sup būditatē nri corpis qñ mouet veloci
sicut in auge sui epicieli paroxismi anticipāt. sed
qñ tardus sicut in opposito augis paroxismi post
ponūt. **E**x pte aut regiminis. nā regimen in sex re
bus nō naturalibus calefaciēs faciet paroxismos
anticipare. et ecōtra infrigidās faciet paroxismos
postponi. **A**d p̄positū cā qz paroxismi inuadāt
eadē hora est viscositas materie: et grossities et
vniformis cū pua p̄portione virtutis ad ipam. **E**t
sic ista eq̄lis inuasio significādo materiā grossam
et viscosam significat morbi longitudinem. **S**i
autem queratur quis morbus sit longior: an inua
dens eadem hora: aut nullum seruans ordinem
in inuasionē. **R**espondetur qz si hec inordinati
ōe proueniat ex debilitate virtutis secundum plu
rimū breuior erit. quia citius ad mortem termi
nabitur. **S**i autem hec inordinatio proueniat ex
multa disformitate materie 7 sit salubris sic ceter

Cause varietatū
quatuor.

A ma

A mēbris.

Ab astrozū.

A regimine sex.

Tractatus

his paribus erit longior cū sit difficilior virtuti
dñari materie tante diuersitatis q̄ materie vni/
formiter grosse. et eo magis quia medici male
possunt exhibere digestiua quia si digerunt ma/
teriam subtilem ingrossando nocebunt mate/
rie grosse. Si vero digerūt materiam grossam sub/
tiliando nocebūt subtili. Causa autē secūdi quare
in aliquibus febribus fm̄ principium et statum
proximi inuadāt eadē hora est. q̄ in principio ma/
teria ē cruda. nec p̄cedit manifesta alteratio ipsi/
a calore naturali nec a calore putredinali: et sic est
fere equalis pugna inter virtutes et materiam. et
hinc est q̄ materia paroximat equaliter vel quasi
In statu etiā nō velocitatur digestio nec putrefa/
ctio cū sit fere cōplementum digestionis aut pu/
trefactionis in ipso. quare natura paroximando
equaliter mouet cōtra ipsam. Sed in augmento
q̄ velocitatur digestio et sicut putrefactio est apta
materia cōtinue et velocius moueri. et sic paroxi/
mi anticipabūt. ¶ Itē q̄ maior quantitas cōtinue
mouetur vsq̄ ad statū: sed maior quantitas est cau/
sa anticipationis. In declinatione autē fit postpo/
sicio. q̄ paucificata est materia. et virtus nō mul/
ta a materia irritatur. Causa autē q̄ proximi in
aliqua egritudine semp̄ anticipat est. q̄ materia
aut cōtinue subtiliatur. aut q̄ membrorum sensus
cōtinue fit acutior. Causa autē quare postponūt
semper est difformitas materie. vnde prim⁹ paro/
xismus incipit a materia magis subtili. secundus
a minus subtili. et sic deinceps. quare postponūt.
cū materia grossa tardius moueat. ¶ Scōda causa
pōt eē obtusio sensus membrorum que crescat a p̄nci/
pio vsq̄ ad finem. ¶ Reliqua etiā due cause sum/
pte a regimine sex rerū nō naturalium et ab astris
potissime possunt esse cause tantarū varietatum.
ergo verificando primū dictū Aui. in his morbis
quorum paroxismi semp̄ anticipat pura anticipa/
tio nō est signū augmenti: sed anticipatio supflua.
nā in principio et statu h̄ sint anticipationes: nō
tñ sunt superfluentes. In declinatione autem h̄
fiant anticipationes ille cōtinue remittuntur. Si/
militer in morbis quorum paroxismi semp̄ postpo/
nunt postpositio sola nō signū declinationis: sed
postpositio superflua. In principio et statu erit so/
la postpositio absq̄ superfluitate. In augmento
autē h̄ fiat postpositio ille erūt cōtinue minores
Et similiter cognoscitur dispositio horarū
ex augmento accidentium febrium et statione
eorum et declinatione ipsorum.

¶ In hac octaua parte ex accidentibus et morbi
essentia docet cognoscere tempora vniuersalia. nā
cū accidentia incipiūt nec apparent in ipsa mani/
feste intendi est principium vniuersale. cū autē mani/
feste augmentado p̄cedūt est augmentum: cū autē
stāt in sui vltimitate vel circa tūc est status. cū autē
manifeste declinant est declinatio. ¶ Nota p̄mo
q̄ si distinguamus tempora morbi penes accidentia
res clara est. si autē simul penes accētia et materie
alterationē vt sit principium qñ est materia cruda et
accidentia incipiūt. augmentum qñ p̄cedit manife/
sta digestio vel putrefactio manifesta et accētia
augmentant. Status qñ accētia vltimantur et
materia sicut h̄ cōpletā digestionē aut putredinē:
tūc dicta Aui. clara sunt. Sed si distinguant tpa
penes alterationē materie: tunc dicta sua nō sunt
vl̄ vera. in morbis em̄ non seruantibus materiaz
vsq̄ ad statū: sicut in pleuresi: et multis alijs febrili/
bus in quibus materia expellit p̄ magna parte in

De horis

principio et in augmento et in statu quo ad digō/
nem remanet pauca. principium quo ad digōnē ali/
qñ includit principium augmentum et statum quo ad accē/
tia et status quo ad digestionē includit declinatio/
nē accidentium vt in pleuresi et multis febribus. h̄
in morbis seruantibus materia totā aut quasi
totā vsq̄ ad statū dicta sua continent veritatem.
¶ Notandum scōdo q̄ ista accidentia de quibus hic lo/
quitur sunt sicut dolores capitis sitis vigilie &c.
¶ Notandum tertio q̄ cū d̄ q̄ in statu accidentia vlti/
mant d̄ intelligi cōparado partes p̄portiona/
les paroximorum inter se. Nulli em̄ est dubium q̄ in
declinatione proximi stat⁹ sunt accētia remissiora
q̄ in statu proximi augmenti aut declinationis.
¶ Et ex additione paroximorum eius in
longitudine et breuitate ipsorum et fortasse di/
uersificatur et nō assimilantur.

¶ In hac parte docet cognoscere tpa ex pte cōn/
tie morbi. Nā cū proximi sunt breues et parū in/
tensi est principium. cū manifeste intenduntur et plon/
gatur est augmentum. Cū autē fere stāt in vltima sui
intentione et longitudine est status. cū nō minuitur
est declinatio. ¶ Subdit tñ Aui. q̄ aliqui proximi
diuersificant et nō assimilant: q̄ in statu pote/
rit esse vnus proximus breuis valde in cōpatione
ad paroximos augmenti. Et sicut aliqui breuis in
augmento in cōpatione ad proximos principij
aut declinationis: qd̄ totū puenit p̄pter etero/
geneitatem materie: et regimen nō cōueniēs: et filia

¶ Et quicq̄ cognoscuntur ex dispōne eua/
cuationū. nā cū accidit in proximo aliquo
sudor aut v̄tris fluxus: et proximus scōds
qui est post ipsū est in similitudine vehemē/
tie p̄mi: et fortitudine eius: aut supra ipm̄
tūc eūatio ei⁹ ē p̄ multitudinē: nō p̄pter
fortitudinem: et egritudo iudicat longa.

¶ In parte p̄nti docet cognoscere longitudinē et
breuitatem morbi. et p̄nt longinquitatem aut p̄nt/
quitatem status ex signis post apparentib⁹. h̄ bec
ps duas ptes. In p̄ma docet hoc cognoscere ex
eūatione. In scōda ex digōne. scōda ibi. (Et quicq̄ co/
gnoscunt). In prima parte dicit q̄ longitudo et
breuitas morbi ex eua cuatione cognoscunt. nā qñ
in proximo vno accidit sudor aut fluxus v̄tris
et vos supplete vomitū fluxū sanguis nartū: et ce/
teras h̄mōi eūationes: cū q̄b⁹ v̄t sicut educit aliqd̄ de
materia factura morbi si sequens paroxismus fue/
rit in vehementia p̄mi: quo ad accidentia. et in
fortitudine quo ad intensionē et longitudinē ipsi/
aut excesserit precedentē debem⁹ iudicare q̄ eūa/
tio illa est p̄pter multitudines materie: nō p̄pter
dñum magnū virtutis supra materia totā. quā/
propter egritudo illa iudicanda est longior. Si autē
fuerit ecōtra q̄ paroxismus sequens breuis fuerit
iudicandum est egritudinē esse breuem. ¶ Circa
quam partem notandum q̄ si materia fuerit valde
multa aut maligna natura multum irritata vebe/
menti conatu materie ad ipsius expulsionem non
digeste expellit aliquam partem ipsius simul cus/
suatiuo. Isti sunt motus sintomatici. i. rufiosi:
et cū nō habeat dominium supra totam materiam
partem solam expellit. reliqua autē materie agi/
tata forte faciet paroximum sequentem maiorem
precedente: qui tamen forte erit minor q̄ si pre/
cedens materia non fuisset enacuata. Cum autē
materia est digesta aut propinqua v̄is ductuum
natura expellit multam quantitatem non agi/
tando residuum

Auicenna.

tando residuū taliter q̄ fm plurimū sequēs poxif
mus est minor p̄cedente. et si nō sequēs saltē ter/
tius minor erit. ¶ In p̄mo aut̄ casu arguimus lon/
gitudinem egritudinis si morbus sit salubris. si
vero mortalis arguimus breuitatē materia mul/
ta cito oppressura virtutem. sed in sc̄do casu ar/
guimus breuitatē morbi et salubritatē. ¶ Illorū
sc̄do q̄ h̄c dicta sint vera fm plurimū:
tamē quādoq̄ contingit error. nā materia existen/
te et heterogenea forte sequens paroxysmus pen/
dens a materia subtili erit brevis nōdū mota. ma/
teria grossa et multa ad putredinē que postea erit
causa longitudinis morbi: et forte mortis. Simi/
liter possibile est contra materia existente beni/
gne et subtili aut medio cris substatie poxifimus
sequentes esse valde longū: q̄ forte tota causa añ/
cedens transibit in cōiunctā facturam sc̄dm paro/
xysmū. et sic egritudo in sc̄do paroxysmo erit termi/
nata sicut multoties vidi. Propterea do tibi sanū
consilium vt in his casibus expectes saltem duos
paroxysmos anteq̄ de longitudine aut breuitate
morbi p̄noſticeris.

**¶ Et q̄nq̄ cognoscitur ex p̄te digestio
nis et contrarij digestionis fm q̄ diximus.
verbi gratia q̄n apparet sputū cū digestio
ne aliqua: aut vrina in qua ē nubes aliqua
tunc est principiu augmēti. Deinde quādo
multiplicatur illud et apparet. aut cōtrariū
eius: tūc ē status. Et iterū quādo apparet
digestio aut cōtrariū eius velociter ex spu
to aut nube: tunc scias q̄ status est p̄p̄in/
quus. et si tardatur: tunc scias q̄ status est
longinquus.**

¶ Docet cognoscere tēpora morbi q̄n sunt et lon/
gitudinem et propinquitatem status ex parte di/
gestionis et dispositionis contrarie digestionis.
Dicit em̄ q̄ q̄n apparet sputum cū digestionē ali/
qua aut vrina in qua est nubes aliqua: tūc est p̄n/
cipium augmēti. Deinde q̄n multiplicatur illū
sc̄z digestio: aut dispositio digestionis p̄traria est
status. in principio em̄ nō apparet aliq̄d p̄neci/
pium digestionis nec dispositionis cōtrarie di/
gestionis manifestū. ¶ Declinatio aut̄ in salubrib̄
cognoscitur per materie euacuationem mortales
em̄ nō habent veram declinatōnē. Deinde noti/
ficans propinquitatem aut longitudinē status di/
cit q̄ quando apparet digestio aut cōtrariū eius
velociter ab initio egritudinis in sputo aut nu/
be: tunc status est propinquus. et si tardatur tunc
est longinquus. h̄i canones fm plurimū sunt veri
h̄z nō semp. nā materia existente diffōrmi poterit
ex materia subtili cito apparere vestigiū digestio
nis. materia tamē grossa erit causa prolongatio
nis egritudinis. Similiter quādo apparet in vr/
ina nubes que nō erit decisa a materia morbi: sed
ab humoribus sanis qui p̄cerant tpe sanitatis.

**¶ Cognitio aut̄ horarū particulariū. nā
hora p̄ncipij poxifimi ē hora in qua coarta
tur pulsus et tu iam sciisti intentionē ei/
et plūbeus fit color: extremitatū et infrigi
dantur extrema et p̄p̄ie extremitas au/
ris et nasi vsq̄ ad horam in qua sentitur
sparsio caliditatis.**

¶ In hac parte docet cognoscere tpa particula/
ria. et tria facit. primo describit tpa ipsa. in sc̄da
ibi. (Et si tibi videat̄) declarat ipsa per exēplū. in
tertia ibi. (Et scias q̄ egritudo) ponit causas
longitudinis feb. p̄a pars diuisa in quatuor fm q̄
quatuor sunt tpa. sc̄da ibi. (Et hora augmēti)
tertia ibi. (Et hora status) quarta ibi. (Et hora
declinationis). Prima iterū in tres. nā primo de/
scribit p̄ncipiu particulare. sc̄do ponit accidētia fre
quenter in eo cōtingentia. tertio ostēdit virtutē ma/
gis debilitari in principio et statu q̄ in augmen/
to et declinatione. sc̄da ibi. (Et q̄nq̄ associatur)
tertia ibi. (Et vehementius quidē debilitantur.)
¶ In prima parte describēs primū dicit quatuor
primū q̄ p̄ncipiu est hora in qua pulsus coar/
tatur. et tu iam sciisti. sc̄da p̄ncipiu et scies infer/
in ca. de signis febrū putridarū intentionē istius
sc̄z quid sit pulsus coartatio. Sc̄do dicit q̄ in prin/
cipijs paroxysmorū calor extremitatū fit plūbe/
tertio q̄ infrigidant̄ extrema et p̄p̄ie extremitas
auris et nasi. quarto dicit q̄ primū durat vsq̄ ad
horā in qua sentit̄ sparsio caloris. sc̄z inclusue et nō
exclusiue. ¶ Circa primū notandū q̄ pulsus coar/
tatio est paruitas pulsus cū diuersitate pendens
a cā tegente et suffocante calore. fit em̄ but̄ pul/
sus coartatio in p̄ncipijs poxifimorū p̄pter mate
riam que expargit̄ de venis magnis ad minores
in exacerbationibus aut de venis ad extra venas
in paroxysmis: q̄d fm plurimū est in ambitu to/
tius corporis q̄rū ad p̄tes extremas. hec aut̄ ma
teria taliter exp̄sa suffocando calorē mēbrozū ad
que spargit̄. et et mittēdo vapores grossos ad cor
est cā q̄ spūs et sanguis subtilior ad cor retrabāt
p̄pter cuius retractionē cū suffocatione materie
ta dicta op̄z pulsum fieri puum et diuersuz: p̄pter
virtutis debilitatē p̄sequētē caloris suffocationē
¶ Circa sc̄dm dictū notandū q̄ color fit plūbeus
permixtus ex albo et nigro. nā p̄pter p̄ncipiā san
guinis nigri grossioris sine relucētia p̄pter de/
fectū spiritū cū albedie cutis resultat color plū
beus. ¶ Contra tertiu arguit̄. nā si in statu paroxif
mi p̄cedētis occurrat p̄ncipiu sequētis paroxif
mi extrema nō infrigidabunt̄. q̄ calor feb. p̄cees
dentis magis suffert extrema calefacere q̄ suffi/
ciat p̄ncipiu febris infrigidare. ¶ Ad hoc d̄: argu
mentum cōcludere. sed posita in hac descriptione
d̄z intelligi deducto impedimēto: sicut d̄: in cap.
de lyparia. Infrigidatur aut̄ extremitates auris
et nasi magis: q̄ ille p̄tes sunt magis exanguēs
spiritib̄ magis p̄uate q̄ cetera extreme. ¶ Alt/
mo nota q̄ p̄ncipiu durat quousq̄ extrema infrigi
data icipiūt tepere. nā tūc est p̄n^m augmēti.

**¶ Et q̄nq̄ associant̄ p̄ncipiu alteratio co
loris et pigritia: et angustia: et tarditas mo
tuū: et pfunditas somni: et mollificatio pal
pebrarū: et horripilatio iter spatulas: et gra
uitas sermōis: et fortasse accidit in eo rigor
fortis: et q̄nq̄ accidit cursus saline et saltus
timporuz et tinnitus aurū et sternutatio: et
cōmotio membroz corporis.**

¶ Narrat. is. accidentia frequenter in p̄ncipio pa
roxifimorum cōtingentia. Primū alteratio calo
ris: quare fit color plūbeus de quo supra: sicut
cū in sincopalibus apparet factes sicut mortui fe
re omnibus spiritibus et sanguine ad cor redeūt
bus. ¶ Secundum est pigritia: sc̄z ad mor̄ inchoā

ē q̄n exigua tuf
ficula irriter se
frigiditā im/
miscēs: oscita
tio: et pruritus
vel nausea: v̄
lassitudo defis
ciente aia: cal/
pitis dolor: vel
alterius p̄tis.
¶ In somnum
sepe delapsus
pulsus p̄terea
paru et corre/
ptus: tarde re
scindēs: et q̄ co
mitari p̄sue
runt egritudi/
nes casu p̄e
sentium irrita
tio.

Coartatio pulsi.

Cur fiat.

*Accidentia fe
brum in prin
cipio.*

Somno palu feris

¶ Abāpertus
p̄ncipiu ac/
cessiōis febris
vt plurimū est
co:reptio oim
extremaz p̄tiū
p̄cipue nasi q̄n
et totū corpo
ris frigiditas

Tractatus

De horis.

Pignia
Angustia.
Tarditas motu
profunditas somni
Mollificatio
palpebrarum
Gravitas somni
Horripilatio
Saline fluxus.
Saltus septem.
Tinnitus aurium
Sternutatio
Comotio membrorum

dos: cum propter vapores expansos per corpus musculi mouentes membra sint debilitati: et etiam quod inclinatur ad somnum. Tertium est angustia consurgens merito nocuentis oris stomachi propter humores motos ad ipsum in principio paroxysmorum. Quartum est tarditas motuum. scilicet ad ipsos continuandos. Quintum est profunditas somni propter multos vapores: et propter frigidus aut humidos petentes cerebrum anterius: et propter rete mirabile: in causone et febribus colericis posset accidere subter propter vapores sua multitudine operantes. ad hoc forte adiuuat eleuatio vaporum a sanguine et flegmate: in non putreat. Sextum est mollificatio palpebrarum a vaporibus multis ad ipsarum musculos eleuatis. Septimum est grauitas sermonis. tum propter somnum. tum propter vapores ad musculos epiglottis eleuatos. Octauum est horripilatio inter spatulas et in dorso: et fortasse accidit rigor fortis: quorum causa inferius ponetur in capitulo proprio sunt autem maxime in dorso et inter spatulas: quod ille partes sunt multum sensitue propter nervos per illas partes disseminatos: et quia sub loco illo transit vena cibilis: et arteria adorta: in quibus multe materie occulte continentur: que facile possunt propter propinquitates illis partibus concitari. Nonum est quod quando accidit cursus saluue propter liquefactionem humiditatum a capite et quando propter multos vapores a stomacho ad partes oris eleuatos. Decimum est saltus temporum: id est lectigatio accidens in musculis illis qui sunt in temporibus propter ventositatem materie illis partibus concitate. Et fortasse materia mordicans illis musculis concitatur: que propter nocuentum sensatum propter nimiam eorum sensibilitatem commouetur ad illam excutiendam: que sibi nocet: et propterea fit motus ille. Undecimum est tinnitus ille aurium vaporibus ad miringam auditus: et ad neruum audituum delatis. Duodecimum est sternutatio vaporibus aut humoribus acutis superioribus partibus nasi concitatis. Decimūtertium est commotio membrorum corporis: scilicet in allicibus propter multos vapores membrorum sensibilibus communcatos.

Et vehementius quidem debilitatur virtus propter debilitatem que est in principio aut statu.

In hac parte dicit virtutem magis debilitari in principio et in statu: quam in augmento aut declinatione. in principio quidem debilitatur propter caliditatem innati suffocationem. unde fit multorum spirituum corruptio. hec autem suffocatio non est in augmento aut declinatione. similiter in statu propter caliditates intensam fit maior resolutio spirituum quam in augmento in quo: caliditas non est tanta quanta in declinatione. in qua iam calor putredinalis exhalat materia pro magna parte resoluta: et materia est a corde magis longinqua. hec autem intelliguntur aliorum paritate supposita. nam possibile est virtutem propter nocuentum principij augmenti. et statum esse tantum debilitatam: ut in declinatione proportionabiliter possit minus resistere quam in principio vel statu.

Et hora augmenti medietas prima est hora in qua pulsus incipit apparere et magnificari et velox fieri. et spargitur calor in toto corpore secundum equalitatem: et medietas eius altera est hora in qua non cessat hec caliditas sparsa cum equalitate augmenti.

In hac parte describit augmentum diuidens ipsum in duas medietates dicens quod prima medietas augmenti est hora in qua pulsus qui primo erat suffocatus incipit apparere et magnificari et velox fieri: et spargitur calor in toto corpore secundum equalitatem. Sed secunda medietas est hora in qua hec caliditas sparsa cum equalitate procedit augmento. Circa quam partem notandum quod Galenus in libro de temporibus particularibus posuit quinque tempora particularia. scilicet principium: anomaliam: augmentum: statum: et declinationem: que Zuzena sequens diuisit augmentum in duas medietates: quarum prima a Galeno dicitur anomaliam. id est sine norma. non enim calor est eque proportionabiliter sparsus in toto corpore: immo partes extreme valde parum calent in comparatione ad calorem sibi debitum partibus centralibus magis calentibus debito. et hoc in principio ipsius: sed in fine huius prime medietatis est calor sparsus per omnia membra equaliter. id est proportionabiliter. Secunda autem medietas que a Galeno vocatur augmentum est hora in qua non cessat hec caliditas sparsa cum equalitate augmenti seruata debita proportione ad calorem sibi debitum. Non dico tamen quod in omnibus membris semper seruetur hec proportio: sed magis seruatur quam in principio prime medietatis. Aliter possumus intelligere caliditatem cum equalitate augmentum in omnibus membris. id est quod omnia membra in caliditate intenduntur in secunda medietate et in fine prime medietatis omnia sunt calida et debent dici calida sed in principio prime medietatis non. An hoc modo exponendo equaliter idem significat quod vniuersaliter.

Et hora status est hora in qua remanet caliditas sparsa cum equalitate et accidentia cum dispositione sua et pulsus fit maior quam vniuersum et fit vehementius velox et frequens.

Describit statum particularem dicens quod status est hora in qua caliditas est facta intensior quam vniuersum et remanet cum intensione illa ita ut non appareat ipsam notabiliter intendi aut remitti. et pulsus est maior: quam vniuersum fuerit in tali paroxysmo. scilicet si virtus constet et est velocior et frequentior quam in alijs temporibus propter maiorem esse necessitates in illa hora quam in alijs. Si tamen virtus multum debilitata non esset incoherentem ipsius esse minorem et tardiozem sed esset frequentior. Et credendum quod aliquando ex forti oppressionem virtutis in principio: non potentis magnificare pulsuum: immo nec forte velocitare fiat pulsus frequentior: in principio quam in statu. Similiter aliquando in declinatione mortali fit pulsus formicans valde frequentior: quam fuerit pulsus in statu eiusdem paroxysmi: sed intelligitur sic debere esse sicut textus dicit merito necessitatis que est maior in statu quam in reliquis temporibus.

Et hora declinationis est hora in qua incipit diminutio: et incipit pulsus temperari et equatur deinde illa in qua incipit corpus sudare et producit corpus ad eradicationem.

In hac parte describit primo declinationem. secundo ostendit quodam contingenti ad monendum medicos ne sint faciles ad pronosticandum. secunda sibi. (Et multoties). Dicit quoque quod declinatio est hora in qua incipit diminutio et accidit et incipit pulsus temperari. id est redire versus temperamentum in suis differentijs. et equatur illa. scilicet caliditas febrius. quod dicitur

Quod tempus
laria
Angustia

Declinatio quod sit.

ducit versus equalitatem egro conaturalē. Deinde incipit corp⁹ sudare: et pducit ad febris eradicationē nisi alter subintraret paroxysm⁹. Mor⁹ autē cā est q⁹ materia paroxysmalis est multū paucificata et subtilifata et sumi resoluti et a fōte caloris elōgati. De sudore autē nota q⁹ duplex est qdam materse paroxysmalis: et bīc si d³ accidere fm plurimū accidit in declinatōe. Verū aliqñ materia existēte difformi accidit in augmēto et statu: et est signū longitūdinis nō solū paroxysmi: sed etiā tot⁹ egritudinis: et bīc est affozismus quarte particule. Si sudor incidit nō dēficiēte febre. Alter est sudor materse que est sub forma cause aētis: cretice expulsiōe: et bīc fm plurimū inchoat in statu vlti: q⁹ est bora pugne: et etiā fm plurimū incipit in statu particulari. Et cōsimiliter tam in declinatōe vniuersali q⁹ particulari: lēz frequenter in pluribus declinatōibus particularibus cōpleatur.

Sudor duplex

malū, p⁹ elongatōem morbi q⁹ moris copia

Abapegius.
In deficiētib⁹ aut vigozibus paroxysmorū moriūtur soluta ipfis vitali firmitudie. Ob scurior: nāq⁹ p⁹ cidēs sp in pnciosis deficiētib⁹ vigozib⁹ paroxysmi fit pulsus. defluit nāq⁹ cū alijs in corpe: tū etiāz febrilis calor. Hinc videt vulgaribus: et ipezzitis: tū melius habere cū exurgit: et vter ducit: vel alio modo mouet: aīa deficiēs. Aliq⁹ aliquatū tūz sudore glutinosum educentes vita decesserūt.

Et multoties qdē accidit apud mortem dispō que est sicut declinatō: et est qsi eger euaserit: et nō opz vt tu occuperis in hoc: immo cognoscas dispōnē pulsus: et an magnificetur et fortis fiat.

In hac parte ponit ptingentiā qua medici erudiūt vt nō sint faciles ad pnofticandū dicēs: qd multoties accidit apud mortē dispō que est sicut declinatō: et est quasi eger tam euaserit. Scdo dicit q⁹ ad certificandū te ne error ptingat nō debes solūmodo occupari. i. p⁹ sidere in illa apparētī declinatōe: imo cognoscere dispōnē pulsus an magnificetur et acquirat dispōnes pueniētes an finiat tendēs versus formiculanē aut formicantē.

Notandū q⁹ bec dispō similis declinatō nō pōt esse in trib⁹. In caliditate ad tactū sensata: q⁹ vbi erat valde calidus propter defectuz caloris innati intendit ad frigiditatem: cū nō sit trāsitus de extremo ad extremū nisi p mediū: aliqñ veniet ad tepiditatem siue qdā teporamentū graduale pportioatū sanitati. Scdo pōt esse in opationib⁹: q⁹ forte natura agēs fm vltimū conatū pficiet aliquas opationes: q⁹ antea nō pfererat sicut cū homo ppinquus morti se erit g⁹it: et loquit⁹ cūz antea hoc nō fecerit. Tertio est apparēs declinatō: q⁹ apparet remissio accidētuz q⁹ virtus defecta nō audet aggredi ptra materiā qre materia nō agitata apparēt accidētū remittit: et bec multoties apparēt in pestilētib⁹. ergo in huiusmodi casibus nō p⁹ fidas nisi pulsus cōsideres an fortificetur: et tunc audacter pnofticare salutem: vel mortem ipso deficiente.

Et si tibi v⁹ ponā tibi exemplū de tertiana. attēde ergo q⁹ cū tertiana in plurib⁹ dispōnibus incipit horripilatio: deinde frigus et rigor. postea sedat rigor et minorat frigus: et incipit calefactio. postea equatur calefactio: deinde additur: postea stat: deinde incipit minui vsq⁹quo eradicetur.

In hac parte docet Auicē. exēplo cognoscere bec quatuor: tpa particularia. Nā in pncipio tertiane fz plurimū incipit horripilatio q⁹ fit ex remissio ribus causis: q⁹ frigus et rigor: vt infra in ca. p⁹ pto post horripilationē sequit⁹ frigus et rigor: cū est augmētū pncipij. postea sedat rigor: et minorat frigus: ita vt in extremis fiat qdā tepiditas: et ē finis pncipij. et postea augmēto incipit incipit calefactio: ita vt sentiatur aliqua mēbra notabilē ca-

lesteri. Postea in scda parte pme medietatis augmētū equat calefactio. i. q⁹ oia mēbra efficiunt manifeste calida. nō tamē q⁹ caliditas sit eqlis in oib⁹ bus. Deinde in scda medietate augmētū addit calefactio in oib⁹ mēbris: ita vt in ipfis manifeste caliditas intendēdo pcedat: et est finis augmētū: postea caliditas in statu in vltimata sui intēsiōe stat vt nō videat manifeste addi aut minui. Altiō in declinatōe incipit minui manifeste vsq⁹quo eradicetur. Et scias in hac vltima parte but⁹ capli ponit causas plōgatiōis feb. quaruz sufficiētia ita sumēda est: q⁹ cā plōgatiōis febris aut sumitur a causis in corpore: aut a causis corporeis. Si p⁹ imū habētur tres cause scz regio frigida: tps anni frigidum: et reliquū regimē sex rerū nō naturalū multiplicatiū materie inepte digestiōis: aut euacuatiōis aut opilationē faciētes. Si nō cāe sunt corporee: aut sumit⁹ a materia: aut a mēbris: si a materia sic mltā grossa: aut viscosa: aut frigida: aut difformis in partibus suis est cā plōgatiōis. Si nō a mēbris aut a cōplexiōe eoz: aut a cōpositiōe: si a cōplexiōe tunc cōplexiō frigida merito pportiois elemētoz: sicut flegmatica: melācolica: frigida tñ et supflue bumida sensum obtūdēdo: et similes essent cause plōgatiōis: et silt⁹ frigida ex decursu etatiuo sicut senū. Si nō a cōpositiōe: tunc soliditas corporis. i. meatū et poroz strictura p⁹ bēdo materie euacuatiōē est cā plōgatiōis: sunt etiā multe alie cause pter naturā: de quib⁹ bīc nō egit Auicēna: sicut durities viscerū: debilitas virtutis et similes: fz tñ egit de naturalib⁹ aut nō naturalib⁹. Et tu ex causis: cōtrarijs collige morbi abbreviatōnem. Et be cause prolongatiōis intelligūtur in putri. non in effi. aut etbicus.

Cause plōgatiōis febris.

Dubium difficile discussione dignum est. vtrum feb. putrida salubris pendens a materia non reducibilis ad benignum sit maior morbus in statu q⁹ in augmēto: et maior in augmēto q⁹ in pncipio loquēdo de b⁹st⁹ p⁹ b⁹ distinetis penes alterationē materse: nō aut penes accidentia nec morbi essentia. Et fit aut in dubio mētrio de febre putrida: q⁹ de effimera et etbica nō est dubiū: q⁹ cū sint morbi immateriales nō hnt tpa distincta nisi penes morbi essentia et accētia. Et certū est q⁹ sunt maior: es morbi in statu q⁹ in augmēto: et in augmēto q⁹ in pncipio. Silt⁹ loq⁹ tur i dubio de materia nō reducibilis ad benignū: q⁹ certuz est q⁹ morbus pēdens a materia reducibilis ad benignū est minor in statu quo ad dīgōnē q⁹ in alijs tēporib⁹: imo cū est sūme digesta ampl⁹ nō est morbus. In hoc dubio omittis argumētis ad ptes: q⁹ de his age⁹ infer⁹. p⁹mo ponā quedā notāda. scdo ponā op⁹ nōnē plusq⁹ Lōmentatoris. tertio op⁹ nōnē gentilis. Notandū p⁹io q⁹ febris putrida bz duplicē causam: antecedētē: et p⁹uctā. Est aut causa cōiuncta febris putride cā corporea immediate febris pductua. bec aut est humor putridus et vapor: inde cōsurgens et non solus vapor vt opinatus est Lōciltator differētia cētēsimā qn⁹ quagesimanona. quonā humor putridus cordi cōtiguus: sicut sanguis putrescēs in dextro vētriculo cordis pducit imēdiate caliditatem putredinalem in corde et nō solū vapor eius: sed de humore a corde distante qui solus absq⁹ vapore ab ipso eleuato nō possit calefacere cor est magis dubiū. Sz certe tenendū est q⁹ si vapor ab ipso cōsurgēs sit eiusdem speciei cum ipso humore a quo eleuat⁹ q⁹ ipse b⁹: nō est causa p⁹ucta febris: sicut si ignis sit ap⁹ ph. at⁹ alicut cōbustibilis tam medietas ignis p⁹

Putri feb. dup. bz rāgia.

Tractatus

plnqua cōbustibili q̄ remota est causa imediata calefactiōis cōbustibilis. Sicut in pposito tam humor putrens q̄ vapor inde p̄urgēs cordi cōtigu⁹ est imediata cā febris. Sed ponēdo vaporē specie distinctū ab eo a quo eleuat magis est dubium.

¶ Sed tenendū est ad huc q̄ humor est cā cōiuncta febrī: sicut sol calefaciēs boīem p̄ radios suos est imediata cā caloris illius: q̄ causat illū: et nulla est cā imediata q̄ sit p̄ncipalis: sed solū instr̄alis sicut si q̄s deberet nauē mediatē fune trahere: aut p̄cutiēs aliq̄ē cū baculo dicitur ip̄m eē cām imediatā: q̄ nō mediat nisi cā instr̄alis. Est em̄ vapor putridus: sicut instr̄ m̄ humoris putridi. Lā nō aīns est cā corpea mediatā causans febrē mediatē cā p̄iuncta: et solū de p̄ accidēs. sicut. x. 3. cholere exītes iue nīs sunt cause febris: q̄ stimulatō naturā sunt cause vt natura irritata expellat aliquā partē extra venas ad poros et cutē: q̄ expulsa p̄pter motū illū putrefit: et fit cā p̄iuncta febrī. ¶ Illō dico tñ q̄ quilibet febris habeat duplicē cām: sed aliq̄ bz solus cām cōiunctā: vt qñ tota materia ad putredinē mouet vt in tertiana vni⁹ paroxisimī. Aliqñ nō bz nisi causam antecedentem sicut in tertiana plurimū paroxisimū in tpe q̄ētis in qua tertiana seruat vnitātin cā antecedēte. Aliqñ nō bz cām aīntē neq̄ p̄iunctā si p̄pter caliditatē epatis et venarū ex cibo sumpto bodiō generent due. 3. colere q̄ putreat et faciāt paroxisimū. Deinde ex eadē cā ḡnc̄t due alie. 3. et faciāt aliū paroxisimū: et sic de alijs. Est ei manifestū q̄ aliqñ nō habebit cām p̄iunctā. nec aīntē q̄ sit materia: vnitātin aīntē febris seruat in cā aīntē q̄ est caliditas epatis et venarū. ¶ Sc̄do notandū q̄ distinctio tēporū feb. penes alterationē materie debetur febrī putridis tā interpolatis q̄ cōtinuis. Est em̄ febris interpolata febris inter cui⁹ paroxisimos cadit quies mediatā: cui⁹ cā cōiuncta putret extra venas. Cōtinua autē est q̄ semp̄ affligit cuius cā cōiuncta est humor putrens intra venas. Nec at est duplex cōtinua p̄portionalis et est nota: licz em̄ p̄tinue affligat: habet tñ excrecētā de die in dies aut de tertio i tertiu⁹: aut de quarto in q̄rtū fm̄ analogiā ad suam materiā. Alia est p̄tinua p̄clusa p̄tinue affligēs: et nō habēs b̄m̄ōi excrecētā de qb⁹ supra: et bec est duplex: quedā p̄det abvntica materia durate a principio vsq̄ ad finē cui nulla fit additio: sicut esset tertiana vnus paroxisimī. Alia autē pendet ab aliqua materia durate a principio vsq̄ ad finē: cui tamē aliqua fit additio. Et bec est triplex. augmasticā: in qua de materia plus addit p̄ime materie putredī q̄ sit illud qd̄ ab eo resolutū qua p̄pter augēdo p̄cedit: et est fere tota augmentū. Sc̄da est peraugmasticā q̄ declinando p̄cedit. hui⁹ causa est: q̄ de materia p̄ima plus resolutur q̄ sit illud qd̄ addit. Tertia est omotena q̄ vniformiter affligit: et est fere tota status. cuius causa est q̄ tantū de materia addit quantū est illud qd̄ de p̄ima putredē resolutū. Febris autē iste quib⁹ nulla fit additio sunt rarissime: vt p̄z discurrendo.

Distinctio temporū.

¶ Distinctio autē temporū in his penes alterationē materie sumitur hoc modo: quia in principio nō est nisi vestigiū digestionis aut dispositiōis digestionis cōtrarie occultū. In augmento signa digestionis cōtraria sunt manifesta: et digestio aut putrefactio manifeste augēdo procedit. In statu licet aliq̄līter digestio intendatur: saltē vsq̄ ad medium status: in medio status est summa digestio: et ita summa putrefactio. ¶ Cōtra. maior est p̄portio huius digestionis ad materiā dirigendā a principio status vsq̄ ad mediu⁹ q̄ vnquā ante. ergo digestio

De horis

gestio magis intēditur: et velocitatē in hoc tēpore q̄ in augmento: et si sic: sequit q̄ augmentū digestionis d̄z eē in statu magis manifestū et sensibile q̄ in augmento. ¶ Ad hoc d̄z negādo vltimā d̄quentiā. naz q̄tūcumq̄ digestio veloci⁹ p̄cedat in statu q̄ in augmento: illō tñ nō est ita sensibile sicut i augmento. sicut q̄titas digitalis alicui corpi magno nō est ita manifesta: sicut quātitas eadem adita corpi paruo. ¶ Notādū tertio q̄ licz plures sint febres eiusdem speciei: nō tamē seruāt eandem p̄portionē in motu materie suorū paroxisimorū. p̄t em̄ esse vna tertiana: in qua materia vnus paroxisimī fit maior q̄ materia sc̄d̄: et materia sc̄d̄ q̄ tertij: et sic deinceps vsq̄ ad statū. Alia tertiana se bēbit oīno ecōtra: in q̄ materie suorū paroxisimorū erūt eāles: et sic paroxisimī erūt fere eāles in lōgitudine: et in suis accidētib⁹. ¶ Qd̄ autē hoc sit verū ostēditur. nā in cōtinuis cōclūsis hoc est possibile: sicut in augmasticis in quibus magis de materia mouet ad putredinē in tēpore sequētī q̄ in p̄cedētī. Et in omotenis in quib⁹ tantū de materia addit ad putredinē in tpe sequētī quantū in tpe p̄cedētī: ergo ita erit possibile in interpolatis. ¶ Darū autē diuersitātū causa potissime sumit ex diuersitate materie. nā materia exīte difformi et eterogenea mltā ps subtilis poterit moueri in p̄io paroxisimo: et in secundo paroxisimo materia erit paucior: q̄ magis grossa et difficilis mobilis. in tertio paroxisimo paucior: q̄ ad huc magis grossa: et sic deinceps. Aliqñ etiā res se habebit econuerso: et sic accidit fm̄ plurimū: et p̄p̄e. quādo materia est vniformis vel q̄si Nam p̄imus paroxisimus p̄det i pauca materia quia nō est digesta: nec a suauituo separata. Sc̄d̄s p̄debit a pluriā materia: q̄ erit magis digesta et motui magis parata: et sic de alijs. ¶ Et ex hoc notato inferuntur q̄daz correlaria. ¶ Primū. materia que mouetur in statu febris salubris aliqñ est pluris quantitatē q̄ illa que mouet in principio: aliquid quando econtra p̄pter causas sup̄scriptas. aliquid quando sunt equales fm̄ q̄ aliqñ febris erit maior in statu: q̄ longior et seuiorū accidētium q̄ in principio. aliquid quando ecōtra: et aliq̄do equalis. ¶ Ex quib⁹ sequitur q̄ questio in eodē est idifferēs et neutralis: cum aliq̄do febris sit maior morbo in statu q̄ in augmento: et in augmento maior q̄ in principio. aliquid quando ecōtra. aliquid in omnibus erit equalis. nam materie multitudo et paucitas est causa potissima ad faciendū morbum magnū vel parū. ¶ Tertio ex notato sequit q̄ tēpora febris quo ad accidētia: et penes alterationē materie raro coincidunt: immo fere non coincidunt nisi in morbis seruātibus materiā ad vna c̄reticā expulsiōnē. Et quia dubiū hoc modo est neutrale a quibusdam limitatur. Albertus em̄ bononiensis dicit non aliter limitandū esse q̄ fuerit dicit in principio questionis. ipse tamē sequens plus q̄ cōmentatozem ponit generalē cōclūsiōem: q̄ oīs febris putrida salubris et c. est minor morbus in statu q̄ in augmento. et minor in augmento q̄ in principio. Et cōsequēter dicit q̄ licz plus de materia putreat in statu q̄ in principio: attamē quia illa materia est facta benigna per digestionē morbus est minor. ¶ Cōtra. malignitas materie principij est finita: et malignitas materie est aliq̄ata: imo notabilis cum putreat. et faciāt febrez et accidētia sequētia febrez. Sed certum est q̄ contingit maiorem p̄portionē esse quātitatē materie status ad quantitatē materie principij q̄ sit malitia principij ad malitiā status. ergo plus promouebit ad magnitudinē

Albertus bononiensis.

Gentilis.

magnitudinem morbi quantitas materie in statu
 q̄ ad remissionem morbi pmoueat benignitas eius
 dem in comparatione ad principium. et ahs est sa
 tis manifestum volentibus absq̄ passione metiri
 butusmodi cōtīgētias. in statu enī materia cōiter
 magis nocet siccano imprimendo: s; in principio
 magis suffocando. ¶ **G**entilis atq̄ in sua magna q̄
 ne limitat titulum questionis ad febres incipien
 tes ab aliqua materia que tota incipiat putresce
 re: ita ducatur ad statū absq̄ noue materie addi
 tione: s; quia iste sunt paucissime: id titulus q̄stio
 nis est valde artatus: et nō se extendit nisi ad feb. q̄
 referunt materiam ad vna cretica expulsionē: et non
 etiā ad omnes istas. Sunt enī multe ex istis refer
 uantibus in quibus tota materia in principio nō
 incipit putrefieri. Et sunt et multe ex istis in quib
 us in augmento et statu additur materia: que om
 nes postea vna crisi expelluntur. Ad paucissimas
 itaq̄ febres se extendit titulus questionis. Propter
 ea Ego senēsis dicit q̄ q̄stio d; limitari alijs pa
 ribus: exceptis illis in quibus fit cōparatio et ne
 cessario sequentibus. et ideo iuxta doctrinaz secu
 di cōplexionū in cōparatōibus seruādā debet titu
 lus questionis sic formari. vtrū feb. putrida salu
 bus pendens a materia nō reductibili ad benignū
 sit maior morbus in statu q̄ in augmento et maior
 in augmento q̄ in principio. supposito q̄ precise
 sit tanta materia sub forma cause cōiuncte in bo
 ra status: sicut in principio vlti partissat? sibi pro
 portionabilis in principio cōparando: ita q̄ si ē cō
 tinua? pro plus est dissolutū in hora stat? q̄ in pn
 cípio tāto plus transiit in tpe intermedio in pu
 tredinis actū. Et si est interpolata q̄ precise tan
 tum trāseat de cā ante sub forma cause cōiuncte
 in statu in vno paroxismo? q̄tum trāsiit in portis
 mo pncipij. ¶ **Q**uarto notādum q̄ digō in nociti
 uo non reductibili ad benignū q̄ est preparatio ma
 terie ad expulsionem est duplex. quedā est adequa
 rto subiecte materie digerēde. vt q; si subtili sit im
 bibita ingrossetur. si grossa nō potēs per meatus
 angustos trāsire subtiletur. Si visco sa adberens
 membrorum superficie incidatur. Altra autē est
 proprietates occulta q̄ acquiruntur materie per actio
 nē caliditatis innate agētis in materiam et assimi
 lant eam mēbris radicalibus: quorū est instrumē
 tum: cuiusmodi digōnis efficac argumentum est.
 quia in a pate factō in corpore tēperato a percussio
 ne q̄tūctiq̄ sanguis sit medio crīs indigem? matu
 rantibus. non quidem vt sanguis ille acquirat sub
 stantiam mediocrē: cū sit temperatus: s; vt acqui
 rat proprietatē illam q̄ facile obediatur virtuti ex
 pulsive. Sicut in sinocha facta in corpore tempera
 to nō fit crisis in prima q̄tūctiq̄ sit sanguis quo
 ad modū sube medio crīs et optime digestus: s; fit
 crisis in septima post actionem caloris in sangui
 nem dātis sibi proprietatē de q̄ supra. ¶ **I**te si so
 la adequatio sube sufficeret nō oporteret ad signi
 ficandum digestione cōpletā q̄ ypostases eēt al
 be. nā incipiente febre a cola rubea melia vel san
 guine: cum q̄nq̄ butusmodi humores sint medio
 crīs substantie sufficeret ad significandum cōple
 mentuz digestionis q̄ ypostases essent medio crīs
 substantie cstrine rubee vel nigre. quod tamen fal
 sum est: et contra experientia: que etiā m debebant
 apparere in prima die. ergo cōcluditur q̄ preter
 moduz substantie requiritur proprietates de qua su
 pra que acquiruntur in materia per actionem mem
 brorum radicalium in materia. que proprietates ma
 xime cognoscitur per albedinē ypostasis. ¶ **Q**uin

to notandum q̄ digestio deberet tazy cause ahti. q̄
 coniuncte: licet de hoc dubium non paruum fue
 rit apud antiquos: sed q̄ debeat cause confun
 cte manifestū est in apostematibus in quibus ma
 teria putrens et facies febre digerit et tandē ifanta
 tur. hoc idē penes Galenus. l. de differētijs febrū
 ca. vi. reperitur in causa cōiuncta febrū putridaz
 vbi dicit: q̄ putredo humorū qui in venis et arterijs
 sunt est similis illi qui scdm apostemata: sed vincē
 te natura in apostematibus fit pus laudabile. in
 humoribus vero qui sunt scdm arterias et venas
 pportionale puri illud quod in vrinis subsistit by
 postasis. videmus etiā in cōtinuis pclusis appa
 rere in pcessu bypostasis laudabiles: cum prius
 non apparuerit: que aliquādo nō habent nisi cau
 sam cōiunctam. Quō autē debeat cause antecede
 ti ostenditur in interpolatis: in quib? apparet by
 postasis laudabilis: cum prius nō apparuerit. Et
 certum est q̄ bypostasis illa nō decidit nisi a mate
 ria existente in venis que nō est putrida. A materia
 enim putrete in poris cutis nō eēt possibile decidit
 materiam bypostasis: que venas ingrediēs cum vris
 na descēderet. Et etiā apud Auicē. scdā primi ca.
 de bypostasi. bypostasis laudabilis pncipaliter
 significat digestione humorū qui sunt in venis. Et
 idē Gal. l. de crisi. Est autē certū q̄ in interpolatis
 materie nō sunt putretes intra venas: quia facerēt
 continuā. ¶ **E**t ex his manifestū est q̄ extranee lo
 cutus est cōciliato. differētia. dicit. qui dixit q̄ caus
 sa cōiuncta febrū est vapor putridus antecedeō bu
 morem nō putridū: sed humor putridus est quodā
 modo mediū inter causam antecedeō et p iunctā
 Et dicit q̄ cause cōiuncte qui est vapor pauca de
 betur digestio: quia nō habet substantiā impedie
 tem: merito tamē qualitatu: quibus est nature res
 bellis: aliqua debet alteratio. humor vero putri
 do qui est causa media p pte et per se debetur di
 gestio: quia oportet in eo facere cessare putredinē
 manente substantia: sed humor qui est sub forma
 cause antecedeōtis non debetur proprie digestio:
 cū non sit putridus: sed bene ei debetur aliqualis
 digestio per quā sua substantia adequetur. nō autē
 est proprie digestio: nisi illa que facit cessare putre
 dinem manēte suba iuxta diffinitionē digōnis. iij
 tegni. Error autē totus est in expōne textus Gale.
 iij. tegni. ¶ **P**ro cui? intellectu est sciendū q̄ si ma
 teria fuerit putrens leui putredine: tūc digestio fa
 cit cessare putredinē manēte suba. i. manente for
 ma humorū: q; per digōnē humorū reductit ad benignū
 Si hō sit humor nō putrens: et sit cā ahs febris p ali
 quā malā dispōnē in ipō: tūc sibi puenit digō que
 facit cessare putredinē nō pntē s; secuturā merito
 sue male dispōnē q̄ remouebit p digōnē p quam
 vel adequabilē suba eius: vel remouebit eius ma
 la p pto disponēs ad putredinē. Nō est tñ credēdū
 q̄ quilibet humor possit talitē digerī. naz aliqui est ita
 putridus vt necessarius sit ipsum resolutū aut inci
 nerari: aut aliter sensibili expelli. tenendū est itaq̄
 iuxta suprascripta q̄ tam cā ahti q̄ p iuncte p pte
 debet digō: et q̄ descriptio data a Gal. cōpetit so
 lū digōnē i nocituo reductibili ad benignū. ¶ **M**o
 tandū sexto q̄ i feb. salubrib? humor q̄ mouet poste
 rius fm plimū est magis digest? q̄ ille q̄ prio mo
 uet: vt puta in interpolatis tota cā ahs a pncipio
 incipit digerī: vñ mā scōs porissimū est magis dige
 sta q̄ materia pmi. Et ita mā tertij magis digesta q̄
 materia scōi: et ita in cōtinuis pportionalib? et cōtē
 in oib? feb. salubrib?. Verū aliqui pncipit or possi
 tū p pterogenētatē materie sicut i flegmaticis

Galenus:

nā qñq; materia sequētū porisimozū q̄ est grossior
 q̄ materia p̄cedentiū: nō facile passibilis a xtu/
 te digestiua est minus digesta q̄ materia p̄cedentiū
 ⁊ bec est cā quare aliqñ perdūtur signa digestiōis
 ⁊ post statū redit principium: ⁊ quare fiūt recidiue
 vere. ¶ Et ex hoc notato seq̄tur p̄tio q̄ in plurib⁹
 materiēb⁹ p̄cedit digestio in quib⁹ nō p̄cedit pu/
 trefactio: p̄t̄ in materiēb⁹ interpolatarū ⁊ multa
 rū altarū febrū. ¶ Sequit̄ sc̄do q̄ vt plimū in ma/
 terieb⁹ putrētib⁹ in statu nō p̄cessit putrefactio a
 principio vsq; ad finē. Istud p̄t̄ in interpolatis in
 quib⁹ materia paroxisimī stat⁹ soluz incipit putre
 re in p̄ncipio eiusdē porisimī: ⁊ ita v̄dm est de mate
 ria exacerbatōis stat⁹. Itē in multis cōtinuis con/
 clusis in q̄b⁹ stat⁹ in. xiiij. die est verisimiliter existi
 mandū est nihil esse de materia mota a p̄ncipio.
 ¶ Ex his seq̄tur q̄ licet p̄cedere digestiōē ⁊ putre
 factiōē simul intēdi posse: ex hoc tñ nō seq̄tur qd
 hora stat⁹ vt plurimuz in feb. putredis materia sit
 magis putrida q̄ in p̄ncip. Mā nō opz q̄ pluri tē/
 pore putruerit q̄ materia q̄ est sub forma cāe p̄iun/
 cte in p̄ncip. imo stat⁹ q̄ p̄cise eq̄lī tpe aut m̄ro m̄/
 nori. hoc p̄t̄ in interpolatis in q̄b⁹ tā in statu q̄ in p̄/
 ncipio materia incipit putrere in principio suozū
 paroxisimozum. si enim sint in p̄ctis eque distan/
 tib⁹ a p̄ncip. suoz porisimoz ille materie sūt equa
 liter putride. Si v̄o sint in p̄ctis ineq̄ distātib⁹ il/
 lamīn⁹ putret q̄ magis vicina sūt suo p̄ncipio. idem
 iudicēū est in p̄tinuis p̄portionalib⁹. ¶ Ex q̄b⁹ tā/
 dē seq̄tur q̄ via vera ad soluedū qd nō p̄positā non
 est ex hoc q̄ digō ⁊ putrefactio sūt intēdanē: lz Ben/
 tilis putauerit illud esse fundamētū solutiōis du/
 bij p̄positi. ⁊ p̄t̄ q̄ isto p̄cesso nō seq̄tur in statu v̄lī
 putredinē eē intēsiōē in materia q̄ fuerit a p̄nci/
 pio: nisi solū in casu in quo vna materia a p̄ncipio
 vsq; ad statū putruerit: ⁊ simul digesta fuerit: q̄ eēt
 tota cā morbi q̄ casus rarissime p̄tingit: ⁊ nō v̄t eē
 de intentiōe autoz: q̄ ponūt regulas q̄s volunt in
 plurib⁹ d̄ficari: sicut sunt canōes in ordinādo die
 tam ⁊ siles. ¶ Septimo notandū q̄ illud d̄: magis
 putridū qd magis appropinq̄t termino putrefa/
 ctiōis q̄ est incineratio: aut magis distat a termino
 a quo: siue a non gradu putredis. ¶ Ex quo seq̄tur
 qd nō oē qd est magis putridū est magis calidū: cū
 ea q̄ m̄tū appropinq̄t incineratiōi m̄n⁹ habeāt
 de humidō: ⁊ p̄ p̄ns minus de calido actuali q̄ ea
 q̄ aliq̄tūlū magis distāt: sicut videm⁹ in stercozib⁹
 que putrēt q̄ m̄n⁹ sunt calida cū vicinānt incinera/
 tiōi. Lū ḡ tā in p̄ncip. q̄ in statu v̄lī materia ter/
 mineē ad incineratiōē: ḡ v̄trob⁹ erit magis pu/
 trida. q̄re fundamētū Bētills nullū q̄ dicit febrē
 eē maiorē morbu; in statu q̄ in p̄ncip. qz materia
 status est magis putrida. ¶ Forte r̄n debet q̄ illud
 d̄: magis putridū: qd h̄ plus de calido putredina/
 li: qz putredo nō est aliud q̄ calor fixus in materia
 putrida: vt vult Aucē. ij. p̄m̄t̄ in ca. de cāis calefa/
 ctiōib⁹. vbi dicit q̄ intētio putredis est q̄ caliditate
 extraneā event̄ facit: ⁊ nō aliud. putredo itaq; nō
 est aliud q̄ calor putridus: ⁊ s̄m̄ istud illud est ma/
 gis putridū qd est calid⁹ liditate putrida: nō aut
 qd magis appropinq̄t incineratiōi aut qd magis
 distat a termino a quo. ¶ Lōtra seq̄tur q̄ tā in p̄nci/
 pio v̄lī q̄ in statu materia eq̄lī erit putrida cū v̄tro/
 biq; trāseat a nō gradu putredis vsq; ad terminū
 eius: ḡ fundamētū Bētills nullū: cū in v̄troq; trāsi/
 tu tā materia p̄ncipij q̄ materia stat⁹ erūt eq̄līter
 calide caliditate putredinali. ¶ Notandū tñ q̄ nō
 oē qd est magis putridū est maligni⁹ minus putri/
 do: sicut in materia pestilentiali: q̄ licet sit m̄n⁹ pu/
 trida: p̄t̄ tñ esse malignior: alijs magis putridis:
 cū etiā absq; putredine esset malignior. videm⁹ em̄
 q̄ materia antracis est malignior plib⁹ alijs mate/
 riēbus ap̄atū magis putridis ⁊ fetētib⁹ cū corū/
 pat om̄e sibi vicinū. ¶ Octavo notandū q̄ digō in
 materia: ⁊ si nō p̄bibeat oīno ipsam putrefieri p̄/
 hibet tñ ipsam putrefieri valde maligna putredie.
 ¶ Prima ps notādī est manifesta i ap̄atib⁹ in q̄b⁹
 sanies laudabilissima ad huc faciet feb. putrida;.
 Itē in febr̄ib⁹ in q̄b⁹ materia i statu ⁊ declinatiōe
 est summe digesta: ⁊ ad huc faciet febrē putridam.
 ¶ Secūda ps notādī p̄bat qz tam sanies laudabi/
 lis q̄ sedimē laudabile deorsum a materia inuentis
 digesta sunt dantia fiducia sanitatis cū q̄bus non
 timem⁹ malignā putredinē. p̄ hoc ē inia Gal. ij.
 de crisi. vbi dixit. nō est possibile apparēte sedimē
 ne laudabili q̄ febr̄ sit difficultas v̄l dominū. Et
 idem sentit Aucē. ij. q̄rti cū dixit ca. de signis dige/
 stionis. Et scias q̄ nō febr̄is cū apparitiōe digō/
 nis neq; sublimatio sit cum declinatiōe ap̄atis t̄/
 mor vebemēs. ¶ Notādū nono q̄ est possibile ca/
 lorē naturalē ⁊ p̄ternaturalē in eandē materiā age
 re vnum digerēdo alterū putrefaciēdo: itavt digō
 ⁊ putrefactio adequate in eadez materia intēdan/
 tur. hoc p̄tio manifestuz est in sanie laudabili que
 cū generat̄ putrefactio intēdit: qz febr̄is putrida
 crescit ⁊ alia acc̄ntia tpe ebullitiōis. Idē ē accidit
 in materijs in cōcaustate venarū: vt est apud Gal.
 p̄tio de differentijs febr̄ū. vs. ca. ḡnat̄ em̄ ypostasis
 laudabilissima p̄ ebullitiōē cū qua etiā sit febr̄is
 intēsiō. ¶ Decimo notandū q̄ trāsmutatiōes fa/
 cte in corpe hūano sunt triplīces: q̄dam oīno natu/
 rales facte a calore naturali solū: sicut digestiōes
 quib⁹ cibus in cibū: cibus in sanguinē: sanguis
 in hūditates sc̄das trāsmutat̄. Quedā oīno p̄ter/
 naturales sicut putrefactiōes q̄ fiunt in cārenis
 a sc̄chilos estomēno. Quedā at sunt medice sicut
 est trāsmutatio humorū in sanie. Et bec est triplex
 quedā in qua agit p̄ncipaliter calor: naturalis ⁊
 parū extrane⁹: sicut cū sit sanies laudabilissima: et
 sicut cū materia ypostasis laudabilis in cōcau/
 titibus venarū ḡnat̄ in febr̄ib⁹. Quedā in q̄ magis
 cōcurrat calor extrane⁹ putredinalis: sicut qñ ḡna/
 tur sanies maligna: fetida: nigra v̄l viridis. et qñ
 generat̄ ypostasis maligna s̄līr tēdens in viride
 vel nigrū. ¶ Et est tertio alia trāsmutatio in qua
 calores isti equaliter cōcurrunt: ita vt in materia
 v̄triusq; vestigiū appareat et equale. Lredo tamē
 tenendum esse v̄nū et eundem calorem numero re/
 pertū tam in mēbris q̄ in materia esse simul natu/
 ralem ⁊ p̄ternaturalē talia noīa sortiri s̄m̄ diuersi/
 tatem operationū ⁊ effectū qui sequūtur. ¶ Unde
 decimo notandū q̄ feb. possunt cōparari duplici/
 ter in malignitate: ⁊ fortitudine. nullū em̄ incōue/
 niens est v̄nā eē alia maligniorē: q̄ tamē sit remiss/
 sior: sicut pestilentialis cōparata causoni. fortitudo
 em̄ febr̄is sequit̄ caloris intēsiōē: ⁊ multitudinē.
 malignitas at p̄ternaturalitatē qua magis ledat
 et occidat: q̄ malignitas seq̄tur aut venenositatem
 aut putredinē intēsiōē ⁊ huiusmodi: licet etiā ses/
 quatur caloris intēsiōē et multitudinē. Et ita vna
 febr̄is ad seipsam cōparata diuersis temporibus
 p̄t̄ esse vno tpe malignior: ⁊ m̄n⁹ intēsa. ⁊ alio tē/
 pore se habet econtra. Et cum malignitas febr̄is
 tanq̄ penes effectū habeat attendi penes lesiōē
 operationū illa febr̄is est malignior: q̄ ampli⁹ est
 operationū lesiua: siue merito caloris naturalis
 siue p̄ternaturalis: siue merito v̄triusq; hoc notādū
 p̄t̄ elici ex dictis Gal. iij. de crisi. ca. iij.

Galenus. ij. de
crisi.

Galenus:

Quantū ad

Quantū ad secūdū articū p op^ontone plusq̄ cōmentatoris et sequentiū pertractāda supponitur primo titulum questionis sic esse limitandus: sicut ab initio dictum fuit: scz vtrū febris putrida salubris pendens a materia nō reducibili ad benignū sit maior in statu q̄ in augmēto: et maior in augmēto q̄ in principio: loquēdo semp debis tēporibus distinctis penes materie digestionē. Secūdo supponit q̄ in tota materia que in statu facit feb. continue pcesserit digestio a principio vsq̄ ad statum. Tertio q̄ digestio facit materiā putredine min^o maligna putredine q̄ si nō fuisset digesta. hoc suppositū p̄t̄ ex notatis. Quarto supponit q̄ in rōne feb. includūtur duo. vnum q̄ sit calor. alteruz q̄ sit p̄ter naturam. et ratione vtriusq̄ potest dici febris maior: scz aut q̄ sit magis p̄ter naturā: aut q̄ sit calor intensior. Hoc suppositū est manifestū ex vltimo notato supraposito. Quinto supponitur: q̄ accidentiū in febribus et in alijs morbis q̄dam sunt p̄pria morbo: et quedā sequūtur morbū et nature incitationem: sicut sunt propria febribus coartatio pulsus. frigus extremitatuz corporis: exticatio: sitis: dolor capitis: instātie vigiliarū: et similia. Sequentia autem febrem et nature incitationē sunt sicut rigor: vomitus: fluxus ventris: et omnia accidentia critica.

His suppositis fit bec conclusio respō sua ad dubiū. Ois febris putredinis salubris pendēs a materia non reducibili ad benignū in qual tota et sola putredine in statu: proccerit digestio a principio vsq̄ ad statum est maior morbus in aliqua parte principij: q̄ in aliqua parte tēporū sequentiū: et maior in aliqua parte augmētū q̄ in aliqua parte status. **¶** Ista conclusio est de intentioe Gal. in cōmento illius afforismū. inchoatibus morbis: et rationib^o sic pbatur. **¶** Prima: quia materia in statu est magis digesta q̄ in augmēto: et magis in augmēto q̄ in principio: ergo cui digestio iuxta tertiū suppositū faciat materiam minus mala putredine putredine: q̄ si nō digeratur materia putredis erit magis maligna in aliqua parte principij q̄ in aliqua parte tēporū sequentiū. et sic dicendū est de augmēto statū cōparato: sed materia magis maligna ceteris paribus maiorem facit morbū. quare conclusio vera. **¶** Secūda ratio est virtus maiore habet p̄portione ad materiam in statu q̄ habeat in augmēto: et maiorem in augmēto q̄ in principio: ergo materia minor in bis tēporibus habebit p̄portione ad virtutē alterandā: et sic morbus erit minor in statu q̄ in augmēto: et minor in augmēto q̄ in principio. **¶** Tertia continue post principij talis morbi salubris corpus mouetur ad sanitatē: et digestio continue procedit: ergo continue post minus participat de termino a quo: qui est egritudo in statu. itaq̄ morbus erit minor: cum tunc corpus sit magis motū ad sanitatem q̄ tempore precedētī. **¶** Quarta: q̄ in statu accidentia p̄pria morbo sunt remissiora q̄ in principio. p̄t̄ in pleuresi suppurata: in qua dolor et cetera accidentia sequentia pleuresim sunt remissiora q̄ in principio. Et ita scdm plurimū est in ceteris apostematibus suppuratis: nam circa generatio nem sanietū fiūt dolores et febres magis q̄ facta sanie iuxta afforismū. **¶** Quinta maior et minor eque lter decrescētib^o continue: crescit proportio maior ad minus: scz virtus q̄ est maior in morbo salubri: q̄ b̄ p̄portione maioris ineq̄litas ad spm: et morbus q̄ est minor continue decrescit a principio vsq̄

ad statū: virtus q̄de decrescit: q̄ resoluit: spūs paucificat: et b̄ndū p̄sumit: et morbus decrescit q̄ materia digerit: et efficit min^o maligna: et etiā ex actione caloris p̄ parte resoluit: ergo continue decrescit proportio morbi ad virtutē quare morbus nēdū absolute: sed in cōparatioe ad virtutē erit minor in statu q̄ in augmēto: et minor in augmēto q̄ in principio. **¶** Sexta ois febris putredis salubris est malignior in principio q̄ in augmēto: et in augmēto q̄ in statu: ergo est maior morbus et. Assumptū pbatur: q̄ malignitas morbi habet attendi penes p̄ternaturalitatē tanq̄ penes causam et lesiones opationū p̄ se ductuarū ad mortē tanq̄ penes effectum: vt p̄t̄ elici ex vltimo notato: sed ois talis febris in principio a quo materia nō est digesta est magis p̄ternaturalis aliorū paritate supposita q̄ in statu in quo materia est digesta: et est ad mortē periculosior q̄ in statu in quo p̄pter digestionē p̄pletā sunt certa signa salutis. Igit̄ est maior morbus in principio q̄ in statu: scz in augmēto iudiciū est mediū et ad intellectū conclusiois supra scripte intellexit Rabi moyses cū dixit: q̄ egritudo in tpe status est melior q̄ infirmus d̄z saluari. **¶** Ex q̄ conclusioe sequitur neutralitatē precedentē febrem esse maligniores q̄ sit febris tpe status: quia magis p̄ternaturalis et periculosior. **¶** Secūdo sequit̄ oem febrem putridam salubrem aliorū paritate supposita esse minorem febrem in statu q̄ in principio partes p̄portiones istorū tempoz ad mutcē cōparado: nam postq̄ materia putredine est eque et magis benigna p̄pter digestionē: minorē debet facere febrem: sicut videm^o in apostematibus suppuratis minorē esse febrem et remissiora accidentia: taliter etiā d̄z esse in materia summe digesta in cōcauitate venarū: cum Gal. de differentijs febrū cōparet digestionem que est in venis p̄ quā fit materia hypostasis: laudabilis digestio: materie apostematū in quibus generatur sanies: et hunc intellectū habuit Auten. ij. q̄rti ca. de iudicijs digōnis: cū dixit: q̄ nō est sublimatio febris cū apparitioe signoz digōnis: sicut nō est cum digestionē apostematis dolor fortis. **¶** Ex his itaq̄ tandē cōcludit̄ q̄ febris putredis salubris est maior morbus in principio q̄ in statu: et secundo q̄ est malignior: et tertio q̄ est intensior febris aliorum paritate supposita. in augmēto aut̄ in omnibus his iudiciū est mediū.

Sed contra hāc determinationē arguitur: q̄ febres seruātes materiam ad vnicā criticā expulsionē sunt maiores in statu q̄ in tpe p̄cedētib^o: ergo determinatio falsa. **¶** 3^a p̄na. assumptū. pbat̄ p̄rio de intentioe Gal. ij. de crisi. ij. ca. vbi dixit q̄ febris in principio est parua debilis respectu ei^o q̄ in statu est cōpleta et fortis. **¶** Amplius accētia p̄pria q̄ sequūtur impressionem materie in mēbro sunt fortiora in principio q̄ in statu et cū hoc in statu accētia cōtia et p̄prie accētia critica sunt fortiora q̄ in principio. illa enī remississime accidūt in principio. ergo absolute accidentia sunt fortiora q̄ in principio. **¶** Ad bec d̄z. **¶** Ad p̄mum q̄ in seruātib^o materiam ad vnicā crism cetera non sunt paria: q̄ plus de materia est in statu q̄ in principio: cū fm plurimū in p̄cessu noua addat̄ materia: que postea tota in crisi expellitur. Et sicut d̄z ad Gal. ij. de crisi. **¶** Ad fm negat̄ assumptū: d̄z q̄ accidentia omnia tam sequentia impressionem materie q̄ sequentia oppressionē fortiora sunt in principio q̄ in statu alijs partibus. accidentia tamen critica que sunt ad salutē fortiora sunt in statu q̄ in principio. cum raro in principio accidat crisis. **¶** Con

Rō respō sua.

Galenus.

Tractatus

cedēdū tñ est q̄ vt plimū febres putride salubres sunt maiores in statu q̄ in p̄ncip. licz in statu materia sit digestior: tñ multo est amplior: q̄ est sub forma cause consucte in statu q̄ in p̄ncip. Preterea cōtra determinationē instat: quia febris nō est nisi calor p̄ter naturā: iste est maior in statu q̄ in p̄ncip. vt p̄z ad tactū: et q̄ pulsus sunt maiores velociores: et frequēiores: et similiter anbelitus. ¶ **S**ecundo: quia status est bora pugne prima quarti. capitulo tertio: et Galenus prima afforismorum et hoc nō est nisi propter fortem stimulationē quā facit materia in naturā: ideo crisis fit magis in die paroxismi: sed causa maioris irritationis nature nō est nisi maior impressio a materia in membro: quare febris fit maior in statu. ¶ **I**tem accidētia omnia sunt in statu maiora tam q̄ merito mensure sunt preter naturā: q̄ que ex toto gñe p̄ter naturam: vt dolores et similia: quare intensior: et magis preter naturā. ¶ **I**tem oēs opatiōes animales vitales et naturales sunt magis lese in statu q̄ in p̄ncipio: vt apparet intelligēti. ¶ **I**tem si febris est maior in p̄ncipio q̄ in statu: tūc sequit̄ q̄ neutralitas sequēs p̄ncipiū est maior: q̄ febris in statu. ¶ **I**tem Galenus in libro de temporibus morbum: cōparat plante et aīali in p̄ncipio paruis postea augmentatis: postea magnis. ¶ **I**tem pro hac parte est Gal. le. ij. de crisi. c. ij. cū dicit. Nam ergo opz vt exercites teipsum donec cognoscas vnāquāq̄ egritudinem singularē fin seipsum: an est integra et cōpleta cum velocitate. nam si nō antecesserit exercita ueris teipm in hoc cum studio et sollicitudine nō cognoscas egritudinē quādo incipit: cum sit pauca et debilis. ¶ **A**d hoc respōdetur. ¶ **A**d primū dicit q̄ calor nō est maior in statu q̄ in p̄ncipio aliorum naritate supposita: comparādo partem calidiorē status ad partē calidiorē in p̄ncipio. ¶ **S**z vt plurimū nō est paritas: q̄ ampliorē cā p̄fecta febris in statu q̄ in p̄ncip. et s̄r negat q̄ pulsus sint maiores etiā aliorum paritate supposita. ¶ **A**d scōm d̄z q̄ maior est pugna in statu q̄ in p̄ncipio quia plus de cā antecēdēte trāsit in consuctā in statu q̄ in p̄ncipio p̄pter materie digestionē: et sic nō seruat paritas. Nō si seruet paritas: dico q̄ non erit maior pugna p̄pter obediētiam materie: p̄ quā facile se parabit. ¶ **S**z ad tertiu dicit q̄ accētia nō sunt maiora huata p̄tate sz vt plurimū nō. huat p̄tate. ¶ **A**d quartū dicit q̄ oēs opatiōes sunt magis lese in statu q̄ in p̄ncipio. Nec per hoc sequitur q̄ morbus sit maior: quia tota lesio illa nō est acquisita tēpore status: sed in tēporibus precedētibus. ¶ **A**trū aut in equali tpe status acquirit maior lesio q̄ in equali tpe p̄ncipij aliorum paritate supposita est dubiū nō parū. ¶ **E**t solutio fiat in videndo i quo tpe est maior p̄portio virtutis ad morbū in statu vel in p̄ncip. Et credo vtrāq̄ partē facile defendi posse. ¶ **A**d quintū dicit q̄ febris augetur tpe p̄ncipij: nec hīc sumit p̄ncipiū p̄ instāti in statu morbi: sed p̄ vno de tpe morbi. ¶ **S**i que aut auctoritates Gal. et aliorū videntur sonare oppositū. Dic q̄ intelligunt de tpebus distinctis penes accidētia. aut q̄ nō seruat paritas: q̄ plus de materia repit̄ de forma cause consucte in statu q̄ in p̄ncipio. ¶ **S**ed cōtra banc determinationē est hīc argumentū. Febris est maior in statu paroxismi q̄ in p̄ncipio eiusdē: ergo simile erit in febre in casu cōclusionis. illa em̄ est sicut vnus paroxismus. ¶ **R**nde sicut scis. et maxime argumētū procedit de paroxismo status vnuerfals in quo materia est magis digesta q̄ putrida.

Galenus.

De boris

Quantū ad terrā articulu p̄ opinto ne Gētilis fit bec opinio. ¶ **P**ria cōclusio. In materia is putride salubris que nō reducitur ad benignū post instum febris procedit putredo intendendo: vsq̄ ad certū tēpus p̄bat cōclusio in p̄ncip. putredo materie ē aliquāte intensioris aliter nō faceret febrē: qui gradus putredinis est acq̄situs in tēpore neutralitatis precedentis febrē. ¶ **E**t p̄cedit augmētum vsq̄ ad certum tēpus: q̄ aliter nō auget̄ feb. nō potest em̄ febris augeri nulla addita noua materia: nisi per augmētum putredinis in ea: aut q̄ materia magis cordi vicina: q̄ rarissime accidit: q̄ fm plurimum augmētū febris fit per cremētum putredinis i materia. hec autē putredo et similiter febris sequēs eā nunq̄ cessat nisi materia expellat̄ aut incineretur. ¶ **S**ecundo: q̄ simile est de materia febrīū putredinis: et de materia apatū. p̄rio de d̄ijs febris. ca. vi. ¶ **S**z in materia apatus post ipsoz instū intēdit̄ putredo: ergo s̄r fiet in materia putridarū: p̄z minor p̄ augmentū fetoris in materia cū maturatur. ¶ **T**ertio hoc manifestū est i materia sinoche: in q̄ cum fit flobotomia in p̄ncipio euacuat̄ sanguis parū distās a naturali. postea cum fit flobotomia euacuat̄ sanguis mltū alterat̄ et fetēs. ¶ **S**cōda cōclusio i mā feb. putride salubris p̄cedēte. putredine procedit etiā digestio. ¶ **N**ec cōclusio q̄ est fundamentū positiois Gētilis p̄batur: q̄ quado cūq̄ vni passo duarū dispositionū susceptiuo applicatur duo agentia illas intēdētia. ille due dispōnes in illo passo inducētur. sed materie febris putride salubris applicat̄ calor naturalis intendēs digestiōnē: et calor p̄ternaturalis intendens putrefactionē quare vtrāq̄ dispō inducet. ¶ **S**cōda ratio ex Gal. p̄rio p̄noticozū. cōmento vltimo. Et ex Aucē. ij. quarti cap. de iudicijs sanet. sanies fit a calore naturali: qui intēdit̄ digestionē: et a calore preter naturā intēdēte putrefactionē. probat̄. in sanie est albedo intenta a calore naturali et fetor intentus a calore preternaturali: ergo idem accidet in materia febrīū iuxta Gal. vbi supra. ¶ **T**ertia ratio: q̄ egestio nigra apparet in statu et s̄r bypostasis aut vrina nigra nō significant ita male: sicut quando apparēt in p̄ncip. quarta particula afforismorum. Egestiones nigre qualis sanguis etc. et scōda p̄mi. Etia Isaac de vrinis. ¶ **S**ed hoc nō p̄t ee nisi q̄ cum putrefactioe in statu etiaz p̄cessit digestio que nō p̄cessit in p̄ncipio quare etc. ¶ **T**ertia conclusio de intentioe gētilis responsua ad dubium vel questū est ista: ois febris putrida salubris p̄dēs a materia nō reducibilī ad benignū que tota p̄cessit sub forma cause consucte a p̄ncipio vsq̄ ad statum illius saltē nulla facta notabili diminutione est intensior: et fortior in statu q̄ in augmento: et in augmento q̄ in p̄ncipio. ¶ **I**sta conclusio est de intentione Galeni. in libro de temporibus vnuerfalsibus vbi assimilat morbus plāte que primo incipit. postea augetur. postea stat. et Aucenna secunda p̄mi. dicit q̄ in augmēto manifestat̄ cōstrictio: et q̄ in statu consistit ex multis suis partibus. Et Aliabas quarto theorice dicit q̄ augmentum est quādo incipit maturatio: et tunc auget̄ virtutis morbi et virtutis debilitas. ¶ **E**t hoc idē clare dicit Aucenna prima quarti ca. liij. et liij. Et certū est q̄ ibidem loquitur de tēporibus distinctis penes alterationē materie. ¶ **E**t p̄batur ratioe. q̄ illo tempore febris putrida est fortior: et intensior in qua materia est magis putrida in statu q̄ in p̄ncipio cū a p̄ncip. vsq̄ ad statū p̄cesserit itendēdo. ¶ **E**t confirmatur

Gentilis opinio.

Galenus.

Isaac.

Galenus:

Aliabas theo. liij.

Et confirmat: q̄ simile est de tota consistētia febris in casu conclusi. sicut de vno paroxismo febris: sed paroxismus continue pcedit intendēdo a principio vsq; ad statū: vt p̄t̄ ex quotidiana experientia: nō est nisi q; materia magis putrefit et calefit. ergo &c. Tertio in febre putrida virtus etiā pcedit debilitādo notabiliter vsq; ad statū. et morbus augetur aut saltē fm̄ oēm opintonē nō notabiliter diminiuit. Huius rei exemplū manifeste habemus in paroxismis. ergo continue crescit p̄portio morbi ad virtutē: ergo in equali tēpore plus ledentur et minuentur operationes in statu q̄ in augmento: et in augmento q̄ in principio quare accidētia fortiora fient. et sic morbus intensior.

Sed contra hanc determinationē instatur p̄tio q; si digestio et putrefactio intendatur equaliter aut magis digō q̄ putrefactio: et digō facit materiā benignā et putrefactio malignā: sequitur q; eql̄r aut magis intendet in materia benignitas q̄ malignitas. Ad hoc d̄: q; putrefactio magis intendit q̄ digō et pl̄ib; p̄tib;: q; licet aliq; pars materie dealbet a qua decidit bypostasis fm̄ digōnē summā: nō tñ totalr dealbat. p̄t̄ ex his q; accidūt ex crisi in qua expelluntur hūores sub p̄p̄rijs formis: vt colera citrina sanguis ruber et melacolla nigra. Et si querat quō signa digōnis sunt signa salutis si maior p̄t̄ hūorū non digerit et forte oēs putreat: R̄ndet q; nō obstāte putredie virtus mēbroz remanet fortis q; significat p̄ bypostasim: quapp̄ p̄t̄ totā expellere materiā tā dealbatam q̄ nō dealbatā. Et ista etiā bypostasis signū q; si hūores nō digerantur: nō tñ putrefiāt maligna putredine: et pcedendū est in residuo materie aliquā digōnē esse. Secūdo instat: q; digō et putrefactio sunt contraria: s; p̄traria nō p̄nt̄ intēdi in eo dē subiecto: sicut nec caliditas et frigiditas et h̄mōi. Ad hoc r̄ndet q; isti moti sunt aliquo mō p̄trarij tñ nō p̄p̄rie: imo sunt vnus moti diuersa noīa fortitudo fm̄ diuersas dispōnes q; inducunt: in q̄b; apparet vtriusq; calorū tā natural' q̄ p̄ternaturalis vestigiū. Et hoc voluit Gal. s. de differentijs febrū cū dicit altera vocat̄ putredo quā et digōnē dicitur in vnā spēm semp̄ trāsmutat̄ p̄t̄. Et id qm̄ materia est hoc mō summe digesta: et etiā summe putrida facit maiorē febrem. Et butuseremplū est sicut quādo aliqd̄ nō coloratū rubescit: licet nō formalr tñ virtualr acq̄ritur albedo et nigredo. Et crescēte rubedine crescūt et virtualiter albedo et nigredo: ita vt rubefactio possint aliquo mō dici albefactio et nigrefactio. Quō aut̄ putrefactio et digestio nō sint p̄p̄rie p̄traria: sed participēt naturā p̄trarioz et manifestū: q; putrefactio quarto metauroz et p̄trariū magis gñationi mixtoz: s; tñ vnū vnū est p̄trariū. Quō aut̄ participēt naturā p̄trarioz p̄t̄: q; nō p̄nt̄ sub quibuscūq; gradib; se cōpati. p̄fecta em̄ digō que est in corpore tēperato nō patit̄ secū summā putrefactionē que est in his q; incinerantur: s; grad' summe digōnis et putrefactiois se cōpatiētes sunt in statu febrū et apostematū salubrium: qm̄ apparet optia bypostasis et sanies laudatissima. Contra sanie laudabil' p̄fecta febris remittit̄ iuxta afforismū. Circa gñationē saniet̄ &c. et similr dolores &c. ergo conclusio falsa. Preterea est ille de bypostasi et sanie. p̄tio. de differentijs febrū. ca. vi. ergo bypostasi laudabil' p̄fecta debet febris remitti. hoc argumentū est mibi difficile. Tertia rō: quia nō valet hoc argumentū longiori tēpore p̄cessit putrefactio in statu q̄ in principio vel augmento: ergo febris est maior. Nam ex hoc fundamēto sequeretur

Galenus.

q; febr. esset maior in declinatōe: et sic fundamētū gentilis nullū. Dicit q; argumētū illud sic absolute nō valet: sed bene valet cū hac additōe: et materia tunc p̄tio est summe digesta: ergo tūc est summe calida calore putredinali: et fit febris maior. Unde d̄: q; intētio putredis h; attēdi penes distātiā a nō gradu putredis: et penes accessionē ad summū gradū calorū putredinalis. nō aut̄ penes accessum ad terminū putredinis qui est in cineratio. que em̄ sunt valde vicina incinerationi parū habent de calore actuali putredinali: licet tamen Gētilis in q̄ne sua dicat oppositū: et male possit r̄ndere ad argumētū factū statim. Quarto arguit sic. digestio et putrefactio sunt diuersi motus cū velit Gal. v. de simplici medicina. digestio fieri a calore naturali. putrefactionē hō a calore p̄ternaturali. Respondetur scdm̄ gentilem qd̄ est vnus motus dicitur digestio et putrefactio: licet fiat a diuersis agentibus. Propterea in materia digesta sicut in sanie apparet vestigiū calorū naturalis: s; albedo et vestigiū calorū p̄ternaturalis: s; fetor: licet fm̄ veriorē opintonē sit vnus et idem calor numero perficēs hunc motū: qui d̄: naturalis et p̄ter naturā fm̄ diuersos effectus. Et si adducatur textus. A. in sermone vli vicerū q; in laudabilissima sanie nō est putrefactio. dicit q; non est putrefactio maligna qualis in herpete est: imo sed bene aliquā putrefactio. Quinta rō posita Gētilis est voluntaria. licet em̄ supponat verum q; s; digō et putrefactio vsq; ad aliquē gradū possint simul in eadē materia adequate intēdi: et se cōpati: tñ nō p̄bat vsq; ad quartū gradū: est em̄ certum q; cū putredine qualis est in herpete et siliabus nō intēdit digō: imo diminiuit: et sili cū materia de nigratur: vñ fit sputū nigrū: et bypostasis nigra: ergo p̄sili cum materia est summe digesta: vt q; sanies et bypostasis sint albe et laudabilissime d; putredo esse remissa. Huius autē signum est: q; sanie laudabil' perfecta febris et calor remittit̄ iuxta afforismū. Circa generationē saniet̄ &c. Et sili debet esse bypostasis apparēte laudabil': quia potius ante perfectā digestionē febris est intēsiō: s; in augmento in quo fit ebullitio p̄parās ad summā digestionem: et tunc debet esse summa putredo que desinceps remittit̄. certe bec rō sicut et instantia superior est mibi difficilis. Sexta rō. digestio materie facit ipsam putrere minus maligna putredine q̄ si ipsa nō esset digesta: ergo in febre salubri habente plures paroxismos ceteris paribus ex parte quantitatis materie. materia paroxismoz p̄cipij que nō est digesta debet putrere magis maligna putredine q̄ materia paroxismoz status que est digesta. ergo bec febris in principio erit maior morbus q̄ in statu. Hinc dicit concedēdo illud ad qd̄ deducit̄. sed non sumus in casu gentilis. loquit̄ enim gentilis de febre pendente a materia in qua putredo et digestio processit vsq; ad statum. Contra digestio facit materiā benigniorē: putrefactio maligniorē. sed possibile est scdm̄ variā dispositionē materie q; digestio in aliqua materia magis p̄cedat et intēdatur q̄ putrefactio. sicut in materia benigna. et possibile est contra: sicut in maligna. ergo possibile est q; equaliter intendantur. quo posito sequitur q; febris aliquando erit benignior: aliquando malignior in statu q̄ in temporibus precedentibus: aliquando equalis.

Ego autem credo nullam positionū superiorū defendi posse: et multa ex argumētis supra positis contra eas militare:

Sed credo in hac materia has conclusiones esse tenendas. Prima conclusio. omnis febris putrida salubris est salubrior in statu quam in augmento: et in augmento quam in principio: et voco febrē tunc salubriorem in qua apparent magis certa signa salutis: et que est sanitati propinquior. probatur. quia in statu apparent completa signa digestionis que sunt vana fiducia sanitatis. Secunda conclusio omnis febris putrida salubris est maior morbo et malignior in principio quam in augmento: et in augmento quam in statu omnium paritate supposita: preterea in quibus fit comparatio: et que necessario sequuntur ad comparationem: oportet enim supponi paritatem ex parte quantitatis materie et ex parte gradus putredinis in omnibus temporibus: et reliquorum que faciunt ad morbi magnitudinem vel remissionem. nemo enim dubitat quod tertiana vni paroxysmi est maior in statu quam in augmento: et maior in augmento quam in principio: sed non servatur paritas ex parte gradus putredinis: quia in principio materia est occulte digesta. in augmento manifesta. in statu summe digesta: sed quanto est digestior est aptior putrere minus mala putredine quare et. Et pro hoc sunt omnes auctoritates pro opinione plusquam Commentatoris superius adducte. Tertia conclusio ubi non servatur paritas in omnibus contingens est febrē esse maiorem morbum aliquando in principio: aliquando in augmento. aliquando in statu maxime propter disparitatem in quantitate materie in gradu putredinis. partem nam maior gradus putredinis maior quantitas materie faciunt morbum esse maiorem. Quis autem hec possint contingere in quocumque istorum trium temporum sequitur veritas conclusionis. Quarta conclusio. licet ita sit ut asserit secunda conclusio: non tamen omnes febres putrida salubris est intensior in principio quam in augmento: et in augmento quam in statu. conclusio plusquam naz multe febres putride per digestionem intenduntur in calore: sicut pendentes a materijs frigidis que per digestionem calefiunt. non est autem necessarium quod omnes materie calide per digestionem calefiat immo quicquid infrigidatur. Digerimus enim materiam colericam subtilem et sanguinem supercalefactum per potum aque frigidę: sicut etiam accidit in digestionem que est in iuuatuo: sicut cum sanguis in lac transmutatur. Rationes autem que possunt adduci contra hanc opinionem superius posui et solui cum pertractavi opinionem plusquam Commentatoris. Et sic cum dei gratia sit finis huius questionis.

De causis effimere omnis speciei. Ca. v.

Cabaperius. Fiunt quotidiana febres circa humores tabem solo conflante spiritu: et tō a latinis quotidiana neoterica vero effimere vocitantur.

Ause omnium specierum febris effimere sunt cause primitiue calefacientes essentialiter et calefacientes per accidens de summa occurrentium et assumptorum: scilicet in cibo et potu et passionum corporearum et animalium et ex doloribus et apostematibus apparētibus: et sunt de eis ex opilationibus quarum causa non est primitiua.

Postquam Auisenna in quattuor capitulis precepsentibus egit de quattuor vniuersalibus de febribus prescendis. In hac parte agit de effimere. et primo in generali. secundo in speciali ibi. (De febribus effimere sunt.) in principio sexti capituli. Primam partem diuiso in quattuor. Nam in prima parte premitit sermonem generalem de febribus

effimere. in secunda parte ibi. (Et de proprietatibus.) in principio sequentis capituli ponit signa generalia febris effimere. in tertia parte ibi (cum expedit.) in principio tertij capituli ponit causas et signa permutationis febris effimere. ad alias febris. in quarta ibi. (in omnibus speciebus.) in principio quinti capituli ponit curationem generalem febris effimere. In primo capitulo ponit quattuor generalia de febribus effimere prescenda. propter ea hoc capitulum dicit sermo generalis in febris effimere. Primum est cause cuiuscumque effimere in generali. Secundo est tempus durationis febris effimere. et incipit ibi. (Et iste quidem febris.) tertium qualiter se habeant in facilitate et difficultate cognitionis et cure ibi. (Et hec quidem febris.) quartum est que corpora sint paratiora ad ipsas ibi. (Et boies quidem.) primam partem diuiso in tres. Nam primo in generali ponit causas effimere. in secunda ibi. (Et non pueniunt.) ponit modum quo vniuersa cause ducunt ad effimere et non ad alias febres. in tertia ibi. (Et sunt quidam boies.) remouet quendam errorem. Et si quis quereret quare Auisenna in hoc primo tractatu simul egit de generalibus prescendis de febribus et de effimere. non autem sic de putridis aut. et bicus. Dicendum obmissis ambagibus quod hoc fecit quia sibi placuit. De prima autem parte dicit quod cause omnium specierum febris effimere sunt cause primitiue calefacientes essentialiter. id est per se et immediate et calefacientes per accidens: sicut opilationem aut per antiparitasim. Et iste cause sunt de summa occurrentium: sicut aere solis balneum similitum que corpori occurrunt. Et sunt de summa assumptorum in cibo et potu sicut cibi et potus calidi actualiter aut potencialiter et sicut medicine. Et sunt etiam iste cause de summa passionum corporearum sicut est exercitium: et de summa animalium. scilicet passionum sicut est ira et reliqua animi accitua: et ex doloribus et apatibus apparētibus. scilicet extrinsecis. Nam intrinseca secundum plurimum faciunt febris putrida. licet non negandum sit ipsa posse facere effimere: sed extrinseca frequenter faciunt effimere raro putrida nisi sint magna aut maligna. Et sunt de eis. scilicet causis alique sunt: ex opilationibus quarum scilicet effimere causa non est primitiua vel aliter. quarum opilationum causa non est primitiua. scilicet semper cum opilationes etiam perducetes ad effimere possunt a causis pendere corporeis: scilicet frequenter pendeat a causis primitiuis sicut aere frigidum balneo stiptico et similibus. Notandum primo quod duplex est effimere: vera et non vera. vera est illa que pendet a causa primitiua: scilicet non vera pendet a causa corporeis: licet tamen ambe in veritate debeant dici effimere cum ipsis competat distinctio effimere: sed pendentes a causis primitiuis: ideo dicitur vere: quia secundum plurimum durat solum per vnam diem: et sic sibi competit quid non effimere. Sed pendentes a causis corporeis durat longiori tempore. secunda causa: quia primitiuis vnica tantum debetur intentio que est alteratio cum non habeant aliquam causam corpoream a qua pendeat. Secundis autem duplex debetur intentio vna ad causam corpoream que est ipse remotio aliter ad febrē: que est alteratio. Notandum secundum quod Auisenna numerando causas preter passiones corporeas et animales dixit quosdam causas sumi ex doloribus: quod fecit quia dubium erat apud aliquos an dolores sint inter dispositiones corporeas aut animales numerandi: quod dubium tamen solum posset. Nam dolores corporis sunt inter dispositiones corporeas numerandi sicut exercitium et similia que incipiunt cum manifesta corporis passione: sed dolor siue tristitia mentis ira et cetera

Duplex effimere.

cetera animi accidentia numerantur inter dispo-
sitiones animales cum incipiant sine manifesta
corporis passione: sed solum anime: quavis qua-
doq; perducant ad manifestas corporis passiones.

Et non proueniunt cause earum cum ve-
hemetia sua ad hoc vt pertrahant illud qd
inflammat spiritum: nam si pertrahant illud fa-
ciunt cadere in ethica: aut in species febrium
humorum quam dicemus. **C**ause enim pri-
mitiue quadoq; mouent antecedentes: qd
si mouerint eas ad putredinem erunt febres
putredinis.

In secunda parte dicit qd iste cause tam nume-
rate faciunt solum effimera quando non calefaciunt nisi
spiritus ponendo in ipsis calefactum esse. Si enim cum
vehementia sua penetrant ad ponendum calefactum
esse in humoribus aut membris tunc fieret humora-
lis aut ethica. nam cause primitiue plerumq; mouent
antecedentes. et si mouerint eas ad putredinem faciunt
febres putridas. si autem fixerint caliditatem in
membris fiet ethica.

Dubitatur circa partem presentem. qd effi-
mera est morbus factus. pri-
mo de feb. ad glauconem. et viij. therapie. ergo non
habet causas a qua pendeat spiritus deperditus. **Q**ui
cedunt qd apud tenentes spiritum esse formaliter aiatum
effimera est morbus factus siue mala proprio facta
est enim calefactum esse qd est in spiritibus. **Q**ui apud
tenentes qd spiritus non sit formaliter aiatus febribus ef-
fimera est proprio siens in corde. et non est calefactum
esse qd est in spiritu. quia ois morbus est passio vnten-
tis. verum calefactum esse in spiritibus est imediata causa
eius. **G**alenus tamen qui vt credo non tenet spiritum esse for-
maliter animatum est interpretandus qd dixit effime-
ram esse morbum factum secundum quandam metaphoram:
quia sicut ethica que est morbus factus indiget so-
lum intentione que est ad febrem et non ad causas:
ita effimera. s. vera indiget solum intentione que
est ad febrem. s. alteratione.

Secundo dubitatur vtrum effimera sit pu-
tri. **I**n quo dubio tenendum
est qd licet aliquando effimera sit putrida. illud tamen ra-
ro contingit. prima pars probatur. nam spiritus possunt
putrescere. et certum est qd effimera pendens ab eis est
putrida sicut feb. pendens ab humore putrido di-
citur humoralis putrida. assumptum autem probatur
de intentione philosophi. iij. metau. qd oia putrescunt per
ignem. Item qd aer cui spiritus in modo substantie et
in complexione assimilatur putrescit ergo et spiritus po-
terit putrescere. assumptum est Avicenna. scda pmi. in ca.
de mutationibus aeris contra naturam. et prima qrti.
ca. de pestilentia tertio. qd de intentione Aristoteli. iij.
metau. putrefactio opponitur generationi mixtorum.
qd sicut in mixtura fit elementorum coniunctio ita in
putrefactione fit ipsorum separtio. **E**x quo inferitur qd
oia mixta possunt putrescere. **S**ecunda pars conclu-
sionis probatur. qd spiritus propter substantiam suam remis-
suam et humidam suam facile euaporabile. et qd sunt
magis calidi quam humidum raro putrescunt. sed secundum plerumq;
cum inflamantur resoluunt et corrumpunt absque pu-
tredine. et per omnes feb. effimera pendens ab eis est
secundum plerumq; non putrida. **E**contra autem est de feb. humora-
li: qd est secundum plerumq; putrida. raro enim ebullit hu-
mores sine putredine: licet aliquando illud sit possibile: sicut
in sinocha non putrida. **E**t propter hanc causam aucto-
res non fecerunt mentionem de effimera putrida. qd ra-
ro contingit. Item qd non diuersificatur morbus cura-

tionis siue sit putridus siue sit non putridus. solus
enim opus est alteratio. **E**t si spiritus sint valde dimi-
nuti opus est eorum restauratio. **A**lij tamen dicunt qd
effimera non est putrida. s. manifesta de qua est sermo
apud medicos qd fit cum manifesta humidum eductio e
absque ipsius resolutione. **E**t propterea oia que putrescunt
bac putredine efficiunt mollia et humida. **S**piritus
enim non possunt putrescere bac putredine manifesta
cum sint remissive substantie habentes humidum facili-
ter vaporabile: cuius non potest apparere separtio a
partibus terreis. **S**ed humores possunt putrescere bac
putredine manifesta. propterea humorales secundum plerumq;
sunt putridi. **E**t si insit qd spiritus possunt putre-
re putredine descripta ab Aristotele. iij. metabo-
rum dicit qd est verum. sed tamen illa putredo spiritus. qd non est sen-
sibilis non facit vt apud medicos efficiat putredinem.

Tertium dubium discussione di-
gnum est nunquam ef-
fimera possit coniungi cum putrida vel ethica. in quo
dubio sunt due famose opinioniones. **A**na **T**hadeus
de doctoris antiquissimi que tenet effimera non posse
coniungi cum ethica vel putrida motus auctoritate
Isaac. 2. febrium. et auctoritate **G**alenus. primo de disse-
ctionibus febrium. 8. cap. vbi dicit. **C**alefiunt enim apud
effimera supfluitates. deinde principium putres-
factionis huic assumptum accedunt alia feb. e spe-
cie prioris iam quiescente. **E**cce vult qd quando putrescunt hu-
mores accenduntur alia species feb. ab effimera et qd
effimera quiescit cum accenditur putrida. **Q**uius
autem causam reddens **T**hadeus dicit: qd caliditas
putrida et ethice pertrahit spiritum. qd caliditas non figit
in substantia spiritus. qd substantia sua per actionem cali-
tatis putrida febribus aut ethice nimis subtilis est et
extermnat vt non sit potens ad retinendum caliditatem in
eo impressam deducto spiritus conservate. **Q**uare licet
spiritus ita subtilis ageret caliditatem in corde sen-
sibiliter ledente operationes: non tamen illa caliditas
debet dici feb. effimera: cum non sit aliquid calefa-
ctum esse in spiritibus.

Secunda opinio fuit thome de garbo q
in commento libri de differentiis
febrium recitans opinionem **T**hadei dicit illam opi-
nionem esse ita vilem vt non sit digna redargui. quasi
dicat qd ex seipsa manifeste falsa est. **S**ed tamen
si quis bene considerauerit erit difficile repere me-
rito rem vti ad saluandum dicta **G**alenus. et **I**saac locis
supra allegatis. **I**psa ergo vna cum **G**entilis tenet
effimera posse causare putridam et ethicam cum quibus
coniungi potest. et similiter putridam et ethicam
posse causare effimera cum qua coniungi possunt.
Et tertio qd ipse possunt simul coniungi penden-
tes ab vna aliqua causa vel pluribus. **P**rimum
sic probatur. ponatur solum habere talem dispositionem
in humoribus: vt vti ad duas horas debeat incur-
rere febrem putridam. et qd nunc ex calefactione so-
lis incurrat effimera: que agens in humoribus
fortis ad putredinem dispositis velociter eorum pu-
trefactionem ita vt sequatur putrida. **E**t certum est
in hoc casu effimera per aliquod tempus posse coniu-
ngi cum putrida. aliter sequeretur latitudinem fixio-
nis caliditatis spirituum subito deperdit vtputa
instante putrida. **E**t confirmatur: quia in casu
priori ex actione caliditatis solis possunt spiritus
taliter disponi vt in fine secunde horae incipiat ef-
fimera: et per casum etiam incipiat putrida. ergo
ambe possunt simul incipere. et cum nulla latitu-
do subito deperdat: vt supra per aliquod tem-
pus remanebunt coniuncte.
Secundo principaliter arguitur sic. quancumq; ca-

Isaac israelita
Galenus.

Thadeus flo-
retinus.

Thomas de
garbo.

Gentilis.

Aristoteles.

Tractatus

l'iditate potest recipere in facto esse. ergo putrida calefaciente spū poterit quicunq; gradus caloris a putrida impressus i spū recipi in facto esse. Et si sic effi. et putridi. simul cōiungūtur. tenet p̄na. et as/ sumptū manifestū est. quia frequenter omnem caliditate quam recipit spūs a causis extrinsecis recipit in facto esse: aliter non sequeretur effimera. ergo etiā potest esse per actionem febris putride in spiritum. ¶ Et cōfirmatur: quia ille motus est calefactio. sed terminus cuiusq; motus est mutatus esse. v. phy. ergo terminus calefactionis spūs est calefactū esse ipsius qd est causa effime. quare putridi. et effimera simul coniungunt. ¶ Tertio sic. humor putridus existēs in bubone potest esse causa effimere ponēdo spūs in calefacto esse. Et potest esse causa putredinis cōicādo vapores putridos cordi. ergo bubo erit simul causa vtriusq;. ¶ Quarto sic. potentior est caliditas febrilis ad calefaciēdum spū quā sint multe cause extrinsece. sed ille possunt inducere in spūs caliditate factā sufficientem ad effimeram. ergo etiā febris putrida poterit inducere eandē vel simile caliditate in spiritū sufficientem ad causandū. ¶ Quinto argumento Thomae qd est sicut. demōstratio. accipiamus cor fortis et bica. putrescat sanguis in ipso existens et faciat putridā durantiē per quatuor dies. tūc in hoc tpe necessariū est novos spūs in corde ex sanguine ibi reperto generari qui spūs erunt putridi sicut sanguis ex quo generatur. et si sic sequitur qd habebunt caliditate fixam q est causa effimere. ergo simul et bica effimera et putrida pendēs a sanguine putrido cōiungētur. ¶ Sexto p̄suppono qd san- tibus causis sufficientib; ad productionē alicuius effectus: ille effectus producat et tam diu duret effectus quā diu durant cause sufficientes ipsum conservare. ¶ Presuppono scōdo qd calefactus esse humorū sufficiens causare caliditate in corde sensibiliter ledentē operationes sit causa putride ita ut quā diu duret tam diu cōseruetur putrida. Et sicut qd calefactū esse spūs ponens caliditate in corde sensibiliter ledentē operationes sit causa effimere: ita ut quā diu duret tam diu cōseruetur effimera. Hoc suppositū manifestū est ex diffinitione effimere et putride. ¶ His suppositis arguitur sic. caliditas medicine calide in tertio: sicut est confectio anacardina sumpta in potu ponit in spiritibus calefactum esse sufficiens ad febrim effimeram: sed tantā proportionē ad calefaciēdū spū calefactū esse humorū potest habere quāta habet confectio anacardina. ergo si confectio anacardina ponit in spiritibus calefactū esse sufficiens ad effimerā: etiā calefactū esse humorū agens ab eadem vel simili proportionē idem poterit facere quo stāte sequitur qd putrida et effimera simul cōiungentur. assumptū autē probat qd tanta precise potest esse potētia calefacti esse humorū quāta ē potētia confectionis anacardine. Et quecumq; sunt equalia se habent in equali proportionē ad tertium ex primo Euclidis. ergo &c. assumptū autē probatur. quia potētia calefacti esse humorū potest esse maior quam potētia confectionis anacardine. et potētia minor. ergo potest esse equalis: qre &c. ¶ **Tertia opinio** nondū vulgata que ē Agonis et quorūdam modernorū ponit quatuor conclusiones. ¶ Prima qd effimera potest esse cā putride vel et bice cū qbus potest coniungi. ¶ Secūda qd ambe possunt ab eadez cā vel plurib; simul p̄dere. et sic. p aliquo tpe simul coniungi. ¶ Tertia qd illud tepus est ita parū ut

Thomas de garbo

De horis

non sit medico sensibile. ¶ Quarta qd nulla putrida vel et bica potest esse causa effimere nec aliquo pacto cōiungi cū effimera ab ipsis pendēte nec pro tpe: nec p̄ instāti. p̄ma p̄clo et vltima sunt de intentione Isaac et Galeni p̄mo de differentiis febrū. Dicunt em̄ qd effimera potest esse cā alioz modoz fe. sed qd ipsa nō potest ab alijs causari. qd spūs non habet materiā q possit retinere calorem cessāte alta febre q est cā. ¶ Et hanc cōclusionē p̄mā probant rationes adducte p̄ opinione Gēttilis et Thomae et similiter per eandē p̄bat p̄clo scōda. Et cōclusio tertia est de intentione Isaac et Galeni. in libris itaz allegatis cū dicunt qd spūs nō habet materiā que possit retinere calorem cessāte alta febre que est cā. Propterea auctores parū faciūt mentionē de cōplicatione effimere cū alijs modis febrū. ¶ Ultima autē p̄clo p̄bat etiā expertētia. Nūq; em̄ vidimus post porismū tertiane etiā in corpe colerico qd est patissimū ad effimeras remanere effimerā. qd tamē deberet esse si putredo posset causare effimeram. Et similiter nūq; cōpertū est effimeram sequi putridam vel et bicam. quare &c.

Galenus. Isaac.

Sed opus

est ut respōdeam ad argumenta Thomae et Gēttilis q p̄cedunt contra hanc cōclusionē. Obmissio ergo primo argumentū suo qd facit p̄ p̄ma cōclusionē respōdet ad scōm qd quācūq; caliditate ab aliquo deo terminato agēte impressam: ut puta a sole vel viuo que nō sunt fortia agētia potest recipere spūs in facto esse: sed nō a febre putrida q exterminat spūs substantiaz ita ut caliditas nō possit figi. ¶ Et ad cōfirmationē cōcedit qd terminus intrinsecus calefactionis est calefactus esse. i. gradus caliditatis inducte. nō autē est calefactū esse more medicorū qd ē caliditas fixa. ¶ Ad tertium dicit qd humor putridus existēs in bubone si causat putridā nō causat effimerā. qd ppter fortitudinē sue actionis exterminat spiritū substantiā. ¶ Ad quartū negatur cōsequētia. et cōcedit qd minus potēs caliditas potest inducere in spiritibus calefactum esse: qd fortior caliditas nō potest inducere: licet possit inducere valde intensiorem caliditate. Et cōsequēter cōcedit qd quāto caliditas magis intendit in aliquo subiecto tāto minus figit. Exēplū manifestū habes in carnib; in qb; figit calitas putredinalis a calore p̄tinēte. s. aere: et tū nō figit in eis caliditas caliditate ignis assante aut elixate. nā remote ab igne statim ifrigidant. sed licet remoueant ab aere calido et ponant in aere frigido aut in aq nūq; apli; remouet calor putredinalis. S; si dēret remoueri potest remoueret per actionē fortis caliditatis. ¶ Ad quātū Thomae dicit qd spūs generat ex sanguine putrido nō ē putridus. qd nō h; caliditate fixam ppter nimiam tenuitatem sue substantie. nec est necessariū qd oē genitū ex putrido sit putridū. ut ē apud Auc. de fe. sanguis. ¶ Ad sextū admissis suppositis forte p̄cedit qd calefactū esse humorū potest inducere calefactū esse in spiritibus sufficiens ad effimerā. S; dicit qd illud calefactū esse humorū nō sufficit causare febrē putridā: s; solū neutralitate febris. Et si esset ita potēs qd causaret putridā nō poneret calefactū esse in spiritibus. qd nimis subtiliaret eoz substantiā. ¶ Contra. calefactū esse humorū ē potētius aut eq potēs ad calefaciēdū cor qd calefactū esse spūs: cū pducatur ab eo: s; calefactū esse spūs pducit in corde caliditate sensibiliter ledentē operationes. ergo etiā calefactū esse humorū pducet in corde caliditate sensibiliter ledentē operationes. Replicatio ē effimera. quare est aliter respondendum.

Ultimo cōtra

Ultimo contra vltimam conclusio-
 nera potest coniungi cū putrida cuius ipsa effi-
 mera est cā iuxta primā cōclusionē. sed tanta pre-
 cise potest esse proportio putride non sequentis
 effimera ad calefaciendum spiritus: quāta est pu-
 tredo sequētis effimere. ergo si effimera potest cō-
 iungi cum putrida sequēte ipsam effimera: etiā
 effimera sequens putrida poterit coniungi cum
 ipsa putrida. Nam postq̄ est eadem proportio vtri-
 usq̄ putride ad calefaciendum spiritus non ma-
 gis vna subtilitabit spiritus substantiam q̄ alte-
 ra. **Et confirmatur.** quia a duobus agentibus
 s. a causa effimere et putrida magis subtilitāt sub-
 stantia spiritus q̄ a putrida tantū. ergo etc. **Opti-**
 nio tamen dicens q̄ nullo modo possunt effimere
 et putride coniungi potest facilius defendi q̄ bec
 vltima: et est mentibus auctorum magis confor-
 mis. et maxime Galeni et Isaac in locis supra al-
 legatis. **Et Auz.** i. capitulo presenti. vbi dicit. **Et**
 intentio quidem permutatōnis est q̄ retentio ca-
 liditatis pertransit spiritū ad corpus aut humo-
 rem. quasi dicat non retinetur in spiritu cum figi-
 tur. in corpore aut humore. et in hoc sequitur **Gal.**
 primo de differentiis febrū. loco supra allegato
 et ratio mea vltima supra scripta est efficax con-
 tra opinionem Agonis. et tu potes formare ca-
 sum in quo manifestius apparebit vis illius ra-
 tionis.

Et sunt quidam hominum qui estimāt
 q̄ febris effimera non fit nisi ex labore spi-
 ritus et corporis et illud est error.

Ubi narrat falsam opinionem circa causas ef-
 fimere. et patet ex labore spiritus. i. accidentibus
 anime et labore corporis. i. exercitio. **Est. n.** certus
 q̄ a multis alijs causis preter istas potest effime-
 ra contingere.

Et iste quidem secundus plurimum re-
 cedunt in die vno et raro pertranseunt ter-
 tium diem. nam si pertranseant illam quā-
 titatem estimatur de esse earum q̄ ipse per-
 mutatur. **Et intentio** quidem permutatio-
 nis est q̄ retentio caliditatis pertransit spi-
 ritum aut ad corpus aut humorem. licet
 sint de hominibus qui dicant q̄ ipsa quan-
 doq̄ remanet sex diebus et consumitur in-
 tegra cōsumptione cui non esset similis si
 permutaretur ad aliud genus.

In hac parte ponit tempus duratōnis effime-
 rarum. et dicit trīa. primum q̄ feb. effimere secun-
 dum plurimum recedunt in die vno. i. in. xxiiij. ho-
 ris. et raro pertranseunt tertiam diem. et si pertrā-
 seant tertiam diem estimatur q̄ ipse permutan-
 tur ad humoralem vel ad etbica. **Secundo** di-
 cit q̄ intentio huius permutatōnis. i. q̄ bec per-
 mutatio sic intelligitur q̄ retentio caliditatis. i.
 caliditas fixa pertransit spiritum ad corpus aut
 humorem. quia figitur in corpore aut humore et
 non in spiritu. **Ex** quo manifeste collige ex modo
 loquendi **Auz.** q̄ cum sit etbica aut putrida cessat
 effi. que prius fuerat. quod etiam est de intentio-
 ne Galeni et Isaac locis supra allegatis. **Tertio**
 dicit q̄ quidam ex hominibus dicunt q̄ effimera
 quandoq̄ remanet sex diebus et consumitur inte-
 gra cōsumptione cui cōsumptioni integre non
 esset similis si permutaretur ad aliud genus febrū

quasi. d. q̄ in bis sex diebus remanet effime. absq̄
 transitu in aliud genus febrū. **Causa** quare du-
 rat vera effi. solum. xxiiij. horis est. quia spūs sunt
 tenuissimi quare vel corrūpuntur in hoc tempore
 vel per infrigidationem ad benignum reducunt
 nisi habeant causam continue fouentem. pertran-
 seunt autem aliquando vsq̄ ad diem tertium et vs-
 tra quando sunt non vere pendentes a causa cor-
 poreā continue calefacientis. **Nec** est credendū q̄
 idem spūs nūero faciat effi. duratē tribus aut pluri-
 bus diebus cū fere in quacūq̄ cibatione restaurē-
 tur noui spūs. ij. terapētī. primis ergo spiritibus
 corruptis accenditur caliditas in alijs donec res
 moueatur causa corporea a qua pēdet calefactus
 esse spiritus. **Contra** tertium dictū instatur. q̄
 potest vna putredo cōsumi in paucioribus q̄ sex
 diebus. ergo dictū **Auz.** non verū. assumptū manife-
 stum de tertiana vnius porismi et de febrū peras-
 cutis q̄ in. iiij. terminantur. **Respondendū** q̄ cō-
 sumptio illarū non est similis cōsumptioni effi.
 q̄ cum manifesta euacuatione consumuntur effi.
 vero nō. cum substantia spirituoosa non possit sen-
 sibiliter euacuari.

Et hec quidem febris ē facilis curatio-
 nis et difficilis cognitiōis. et similiter prin-
 cipium ethice.

In hac parte dicit q̄ feb. effi. est facilis curatio-
 nis et difficilis cognitiōis. **Contra** effimera ē
 facilis cognitiōis apud **Gal.** primo de differē-
 tiis febrū. **Dicendū** dupliciter. primo q̄ effi.
 comparata ad putredinem est fm plm difficilio-
 ris cognitiōis quā putredo. et hoc voluit **Auz.**
 sed comparata ad principium ethice est facilis
 cognitiōis. et precipue cum ethica est alijs fe-
 bribus complicata: et hoc voluit **Gal.** **Aliter** di-
 cendū ē q̄ effimera cum incipit est difficilis cogni-
 tiōis. cum autem processit vsq̄ ad statum vel de-
 clinationem est facilis cognitiōis. primum vo-
 luit **Auz.** fm **Gal.** **Est** autem difficilis cognitiōis:
 quia parum impedit hominem in suis operatio-
 nibus. et calor suus est parum mordax vix recedēs
 a dispositōe sanitatis. **Item** videt q̄ ethice pn-
 cipium sit difficilis curatiōis: cum sit caliditas
 fixa in membris non facile remouibilis. **Dicen-**
 dum q̄ est facilis curatiōis comparata ad putre-
 dinem fm plm occurrentes. quia sibi non debetur
 in principio nisi infrigidatio que facilliter per ap-
 plicata et assumpta p̄fici potest: sed putridis pre-
 ter infrigidationem que debetur feb. est alia intē-
 tio circa digestionem humoris et ipsius euacua-
 tionem que non facile completur.

Et homines quidē velocius cadētes in
 febres effimeras: et qui vehemētius ledun-
 tur ab eis si erretur in eis: sunt illi in quib⁹
 calor et siccitas sunt magis vincentes: qm
 perueniunt velociter ad ethicā et tertianā.
 Deinde illi in quibus calor et humiditas
 vincunt: quoniam perueniunt velociter ad fe-
 brē putredinis. deinde illi in quibus calor
 ē plurim⁹. deinde illi in quib⁹ ē plus siccitas.
In hac vltima parte ponit que corpora sint ad
 feb. effime. paratiora. secūdo dat quendam cano-
 nem. ibi scōa. (Et cum illi.) **In** prima parte ponit
 quatuor ordines preparatorum tam ad casus
 in effimera quā ad hoc vt ledantur ex effimera. **In**
 primo gradu sunt corpora calida et sicca: quoniam

Zucenna.

Galenus.
Isaac.

Tractatus

perueniunt velociter ad tertiam et tertianam. in secundo ordine sunt calida et humida: quoniam perueniunt velociter ad febrem putredinis. in tertio gradu sunt calida tantum: in quarto sunt sicca tantum. Contra calida tantum sunt magis preparata ad effluuium calida et humida humiditate prohibente spirituum inflammationem. igitur ordo malus. Respondetur concedendo illud ad quod deducitur. sed in tertio. Aui. fuit ordinare ista corpora non solum in preparatione ad casum in effluuias: sed ad casum in effluuias et ad lesionem ab eis simul. Nunc autem corpora calida et humida sunt magis apta ledi ex transitu ad effluuium calida tantum. quia citius transeunt ad putredinem quam calida tantum. Aggregatum ergo ex utraque preparatione est maius in calidis et humidis quam in calidis tantum.

Et cum illis qui habent complexionem calidam et siccam accidit fames et adueniunt cum ea vigilia et labor animalis et labor copiosus festinat ad ipsum febrem effluuiam cum horripilatione quadam: quod si non succurrat et cibum statim festinabit ad ipsum febrem putredinis. Quid dicat in hac parte ultima est satis manifestum. Sed est dubium quomodo febrem effluuiam incipiat cum horripilatione: cum non conueniat effluuium incipere cum typo nec pulsus coartatione. ut in cap. sequenti. Dicendum horripilationem fieri in corpore colerico ex quibusdam vaporibus ad cutem sparsis per calefactiones effluuium et non accidit merito spirituum. nisi ergo succurrat. iuxta textum his corporibus colericis cum cibo quiete animi et corporis somno et huiusmodi infrigidantibus facile transeunt in effluuium. et ex effluuiam in putredinem. De signis effluuiarum in generali.

Alexander
apudrodisus.
Manifestum est
quod facillime
omni spiritus succenditur et celerrime dissoluitur: minusque fuerit quotidiana: absunt autem humores.

Proprietatibus earum est quod ipse non fiunt a causis antecedentibus. In hoc capitulo agitur de signis febrium effluuiarum in generali. et habet hoc cap. viij. partes scilicet quod sunt octo manentes signorum ipsius effluuium. Prima est sumpta a causis. secunda a priuatione coartationis pulsus. tertia a caliditate mitis. quarta a pulsu et urina simul. quinta a pulsu tantum. sexta ab accidentibus. septima a sudore. octaua ab experientia per balneum. partes patebunt discurrendo per textum. Prima maneres signorum effluuiarum est quod non fiunt a causis antecedentibus. scilicet corporalis. sed a causis primitiuis. et hoc intelligitur de effluuiis veris. nam non vere possunt fieri a causis corporis iuxta determinata superius. et hoc est signum proprium effluuiarum verarum. quia conuenit omni effluuium vere non solum. cum etiam multe putredine fiant a causis primitiuis.

Neque incipiunt cum coartatione et est quod ipse non incipiunt secundum plerumque cum rigore et frigore extremitatum et profundatione caliditatis et declinatione ad pigritiam et somnum et submersionem pulsus et subtilitatem eius et diuersitatem eius et paruitatem ipsius: imo fortasse accidit in principio earum similitudo frigoris et horripilationis et punctio cuius causa est vapor chimici mali et remouetur velociter et accidit: sed raro rigor propter multitudinem vaporum ledentium lacertos propter

De signis

punctionem suam superflua multitudine. Ponit secundam manerem signorum sumptorum a priuatione coartationis pulsus. et dicit duo. primum quod non incipiunt effluuium cum coartatione pulsus: et est quod non incipiunt ipse secundum plerumque cum rigore frigore extremitatum et horripilatione notabili neque profunditate caliditatis pigritia et somno et submersione pulsus cum diuersitate et paruitate ipsius. Nam hec paruitas cum diuersitate a materia suffocante et tegente proprie dicitur pulsus coartatio. Secundo dicit quod fortasse in principio accidit similitudo frigoris et horripilationis: sed non frigus: nec horripilatio notabilis. Huius autem similitudinis horripilationis et frigoris causa est vapor mali chimici. scilicet humoris unde facillime remouetur. Et similiter accidit sed raro rigor ita ut membra se concutiant propter multitudinem vaporum ledentium lacertos extrinsecos et cutem per punctionem suam superflua multitudine. maior enim multitudo requiritur ad faciendum rigorem siue similitudinem rigoris quam similitudinem frigoris aut horripilationis. Et bene dictum est huiusmodi typos fieri a vaporibus et non ab humoribus secundum quod accidit in principio febrium interpolatarum. sic enim febrem essent fortes et diu durantes. isti tamen vapores non sunt putridi neque habent caliditatem fixam sed eleuati sunt per caliditatem febrem ab humoribus non putredinibus. nam si essent putredine et peruenirent ad cor esset febrem putrida.

Et est eius inflammatio non mordicatio aspera: immo bona sicut caliditas corporis laborantis et ebrii.

Hic ponit tertiam manerem signorum sumptorum a caliditate. dicens quod eius caliditas non est mordicatio. scilicet acuta fortiter imprimens in tactum neque aspera. quia non est cum siccitate et inequalitate sed bona. scilicet mitis sicut caliditas laborantis et ebrii ad differentiam caliditatis putredinalis que est mordicans. et caliditatis ebriice que est aspera. Contra calor fundatur in substantia subtili ergo est mordicatio. negatur consequentia. quia dolor mordicatio fit ab humore qui qualitatem habet acutam. secunda primi. cap. de speciebus doloris. et similatur calori ebrii: quia est mitis sicut ille quauis calor ebriorum quandoque occidat: ut in commento afforismorum. Si inebriatus aliquis. credo tamen ebrium non mori merito caloris: ut calor est: sed merito multitudinis vaporum vini cerebrum opilantium et perducentium ad apoplexiam. unde prohibito anhelitu fit suffocatio.

Et cum urina est in primo die digesta et pulsus bonus tunc iudicatur quod est febrem effluuiam. et illud ideo quoniam urina non alteratur in ea in quantum ipsa est effluuiam: et est sedimen eius digestum non declinat ad colorem humoris. et est quandoque nubes eius pendens. quandoque est natans eius boni coloris. et quandoque accidit ut non equetur color eius. tamen eius substantia est equalis: et non alteratur color eius nisi propter id quod associatur ei de causa alterationis urine: quauis non sit illic febrem effluuiam ex eo quod dicemus in tertiana et similibus eius. Ponit quartam manerem signorum sumptorum ab urina et pulsu simul dicens: quod quandoque urina est in primo die

primo die digesta et pulsus bonus. i. non coartatus sicut in principio interpolatarum neque etiam parvus et frequens sicut in principio et bicarum: sed magnus velox et frequens sicut dicitur inferius. tunc iudica quod est febris effimera. Et illud id quod vrinam non alterat in ea. s. effi. nisi inquam effime. quod per caliditatem simplicem suam absque aliorum humorum mixture potest vrinam tingere sed parum. et ideo subtingit quod sedimentum. i. ypostasis est digestum et non declinat ad colorem humoris. s. peccatis: cum effimera sit immaterialis. Eius autem nubes. i. ypostasis est quod pendens circa medium vrinam. et quandoque est natans existens circa superficiem sicut quod consuevit esse in sua dispositione naturali. boni coloris. i. non multum permutati a colore naturali. Et subdit quod quandoque accidit ut non equetur color eius. tamen eius suba est equalis. i. medio cras sicut quod consuevit esse in sua dispositione naturali. Et demum dicit quod color vrinam non alterat. s. notabiliter nisi propter illud quod et associatur de causa alterationis vrinam quantumvis illud non sit febris. effi. et sunt cause que possunt esse in differenter in effi. in tertiana et quibuscumque alijs febribus sicut caliditas epistimulosa: nimia abstinencia et similes. Ex quo inferunt quod per simplicem alterationem vrinam potest aliquantulum tingi licet illud parum sit. magna tinctura est per admixtionem rei tingentis: licet de hoc non sit parum dubium quia si textus dicit: et illud ideo quod vrinam non alterat in ea inquam effi. textus est clarus: et optime concordat particulis sequentibus. Sed contra hunc textum est textus Aul. in cap. de febre effi. ex angustia cum dicit quod signa eius sunt igneitas vrinam et acutas eius. Item in cap. de febre. effi. ex ira est aqua rubea a cuti tacta. Respondebit quod illud non est merito effi. inquam effi. i. inquam caliditas immaterialis accesa in spiritibus sed est merito inflammationis epistimulosa et humorum: quod potest etiam accidere in alijs febribus. unde aliquid humoris cum vrinam permiscetur tingens ipsam.

Dubitat utrum digestio apparens in vrinam in principio et in toto processu febris sit signum sufficiens ad concludendum effimeram. In quo dubio tenendum est quod sic. ubi febris incipiat a materia digesta. in quo casu sola digestio non est signum efficax sed digestio simul cum bonitate pulsus. Contra quod effimera est morbus immaterialis. ergo signum eius non debet esse sumptum a materia. Ad quod dicitur quod licet non habeat materiam a qua pedeat: et licet signa digestionis non sumantur a materia eius: sumuntur tamen signa digestionis maxime bona ypostasis et medio cras substantie ab humoribus naturalibus in corpore effimerante repertis. Et si instet secundo quod digestio potest apparere in febre tertiana quod habet tantum duos proximos in prima die. ergo illud non est signum efficax ad significandum effimeram. Dicendum quod signum digestionis: licet appareat in fine primi diei: non tamen apparet in principio sicut in effimera. Et si instetur tertio quod in effi. ex nauseantia satietate et opilatione apparet vrinam cruda. Dicendum illud non esse merito effimere: sed merito cause eius.

Et pulsus est declivus ad spissitudines et fortitudinem et magnitudinem nisi in ea quod est a passionibus debilitatibus. et nisi fuerit in stomacho humorum mordicatio aut frigidus aut causa alia de his que mutant pulsum preter febrim.

In hac quinta parte ponit quantum manentem signorum sumptum a pulsu. primo declarat qualis debeat esse pulsus effimerantis sicut quod quod conditiones. in secunda parte ponit canonem correctivum circa dicta de pulsu et vrinam ibi. (Et scias) prima conditio est quod pulsus est spissus fortis et magnus. Ex quo concluditur quod sit velox nisi in ea effi. quod procedit a passionibus debilitatibus: sicut dolore vehementi et butusmodi: nisi fuerit in stomacho humorum mordicatio: uis: aut frigidus: sicut frigus flatibus: aut causa alia de illis que mutant pulsum preter febrim sicut exercitium forte resoluens et nimia fames.

Et raro quidem diuersificatur. si vero diuersificetur erit ei ordo. nam si diuersificetur illud tunc erit propter causam aliam antecedentem febrim: aut viciniam ei sicut est labor vehemens: aut mordicatio vehemens in visceribus: et similia his.

Secunda conditio. quod pulsus effimerantis raro diuersificatur. et si diuersificetur erit ei ordo in diuersitate sua. Causa autem diuersitatis non est effi. inquam est effi. s. causa febris: sicut exercitium vehemens aut propter causam viciniam. i. existentem simul cum effi. sicut mordicatio vehemens in visceribus. et similia his que faciunt pulsum diuersum resoluendo aut opprimendo aut propter fortem pugnam.

Et quandoque accidit ut induretur propter frigus vehemens et inspissans in frigidans: aut propter caliditatem solis vehementem excantem: aut propter vehementem laborem excantem: aut famem: aut angustias: aut vigilias: aut euacuationes.

Tertia conditio quod pulsus effimerantis non debet esse durus: licet quandoque induretur aut propter frigus vehemens. s. extrinsecum indurans arteriam: aut propter solis caliditatem vehementem excantem arteriam: aut propter laborem vehementem aut famem: aut angustiam. s. oris stomachi. aut vigilias: aut euacuationes: que omnia excantem et indurant arteriam.

Et quandoque festinat in eo dilatatio et tardatur constrictio et non festinat plus quam naturalis nisi raro et cum velocitate pauca: quoniam necessitas euetationum in eo est vehementior quam necessitas educendi vaporem corruptum. vapor enim in eo non est corruptus comparatione sui ad equalem: imo est bonus comparatione sui ad eum: et cum ambiguitate sit tibi pulsus et constrictio eius tunc scias ex anhelitu.

Quarta conditio pulsus est quod diastoles siue dilatatio festinat. i. velocitatur et tardatur constrictio siue sistoles et non festinat. s. constrictio plus quam naturalis nisi raro. i. parum. et est cum pauca velocitate. in comparatione ad diastolem. Omnium horum causam reddens dicit quod necessitas euetationis est vehementior in effimerante quam necessitas educendi vaporem corruptum. quia vapor non est corruptus in effimerante comparatione sui ad eum. Circa quas partes notandum quod diastoles in effimerante est maior: velocior et frequentior quam sistoles. quia necessitas euetandi est maior quam necessitas mundificandi et educendi vapores corruptos. constrictio tamen in effimera est maior: velocior et frequentior quam sistoles sicut sunt sicut non multum. quod vapores effimerantes sunt calidiores quam ipsi.

Tractatus

san: tamen non peccant in grossitate aut multitudine magna respectu sui sani. et hoc est qd dicit. vapor: naq; in eo no est corruptus in comparatione sui ad eum. qd intellr in materia subiecta: non aut in caliditate. Est em natura calidior i effimerante q; in no effimerante. et cum ambiguus sit tibi pulsus q; tu non pprehendas et? constrictione que a paucis coprehendit nisi a Gal. tu debes iudicare per anbelitu. nam pulsus et anbelitus p; proportionant. Preterea videbis dilatatione anbelitus maiorem velociore et frequentiore in effimerante q; sit constrictio. et constrictione maiorez velocior: em et frequentiore q; tempore sanitatis.

Et pulsus quidem redit post eradicationem eius ad consuetudines eius naturalis in corpore illo et hoc est signum bonum.

Quinta conditio q; pulsus post eradicationem febris redit ad consuetudine naturales. et hoc est signum valde efficax sup effimera. in buoralibus naq; quavis sint interpolate fm plm non oino redit ad dispositionem naturales propter aliquas reliquias humoris putris.

Et scias penitus q; quoties vrina et pulsus sunt boni significat q; febris est effimera. et quando non sunt boni non oportet q; no sit effimera. multoties em est i ea vrina tincta. et pulsus diuersus et debilis: et puus.

In hac pre ponit canone correctiuu signi. sumpta a pulsu et vrina dicens. q; quoties vrina et pulsus sunt boni significat q; febr. est effimera. sed q; no sunt boni non opz q; tu iudices q; non sit effimera. nam multoties est vrina tincta. s. notabiliter et pulsus diuersus debilis paruus ppter causas alias ab effimera. **Contra.** ad cuius esse sequitur aliquid: ad eius non esse sequitur contrarium: vt Mesue. ij. cap. ergo si vrina bona significat effimeram: quando no est bona significat q; no est effimera. **Dicendū** q; propositio illa verificatur in causis et effectibus contrariis et adequatis.

Et de illis que significant q; ipsa est febris effimera est vt sit principiu eius facile et leue. et sit augmentu eius non addēs supra duas horas: et neq; associetur statui accidentia vehementia. et vt non accidant in ea accidentia praua. et no sit in ea ebullitio caloris vehemens: et minorantur cu ea dolores. q; si cu ea fuerit dolor capitis aut dolor alius no sit fixus inseparabilis post eradicationem eius. **Et** hec quidem significant q; ipsa est effimera.

Ponit sextam maneriem signoru sumptam ab accidentibus dicens. q; febris effimera habet principiu facile. i. paucor accidentiu et leue. i. facile tolerabile. aliter leue. i. cum caliditate remissa. secundo dicit q; augmentum eius no est addens supra duas horas. calor em actualis in re tenui in paruo tempore tendit ad summū. et in statu sunt accidentia parua et dolores. s. capitis et alioru membrorum minuuntur. **Et** subdit q; si aliquando accidat dolor capiti aut alius dolor sicut in corporibus valde sensitivis: ille dolor non est fixus sed immediate eradicatur cessante effimera. et hoc est signu efficax. non em ita accidit in putridis.

Et plm quidem eradicationis eius fit per sudorem et humorositatem similem su

De signis

dozi naturali non humoroso. et non sit vehemens superfluitas iterum in quantitate sua: immo appropinquat sudori naturali in quantitate sua sicut est primus eam qualitate sua. si enim videris sudorem plurimum tunc febris erit non effimera.

Septima cogeries signoru est q; fm plm termini natur effimera per sudorem ppinquū naturali in qualitate et quantitate. na si esset multus non esset effimera. Similiter si esset mordax aut acutus aut sapiēs naturam extraneā alicuius humoris significaretur q; non esset effimera.

Et de eis de quibus febris effimera experitur: est vt ingrediatur balneum habēs eam: cuq; morā fecerit euenire in eo quasi horripilationem non consuetam scitur q; febris est febris putredinis: et egrediatur habens eam ex balneo ilico. et si nihil alterat a dispositione sua tūc febris ē effimera.

Ultimo docet cognoscere effimeras per experientiam de balneo. **Et** patet qd dicit. per balneū em in febre putrida liquefiūt humores qui perueniētes ad membra sensibilia faciunt horripilationē non consuetam. hoc autē non accidit in effimera.

Genilis super hoc capitulo mouet duo dubia. **Primum** dubitatur vtru effimera habeat quatuor tempora. **In** hoc dubio tenenda est hec conclusio. licet effimera no habeat quatuor tempora penes materiam distincta. habet tamen quatuor tempora penes morbi essentias et accidentia distincta. prima pars est manifestata. quia est morbus immaterialis. scdm partem declarat Auzē. in sexta manere signor effimerarum qui attribuit sibi principiu leue. augmentum breue: statum non prauus: declinationē perfectam.

Secundum dubium vtrum aliqua effimera sit mortalis. **In** quo dubio teneatur hec conclusio. licet effimera fm plurimū sit salubris et ad salutem terminetur. aliqua tamen est mortalis de necessitate ad mortem terminanda. prima pars questionis probatur. nam effimera est egritudo parum seu non timorosa. et proprie non numeratur inter acutas quavis sit breuis terminationis: vt est apud Auzē. superius in capitulo tertio. huius prime sententia. secunda pars conclusionis probatur. Nam in effimera possunt esse spūs cordis: et ipsum cor infecti qualitate venosa: vtputa per inspirationem aeris pestilentialis: quapropter spiritus cordis poterunt corrumpi anteq; noui regenerentur. et sic accideret mors. et hoc modo concederetur aliquid quam effimeram esse morbum pestilentialē mortalem. **Secundo** etiam si non essent spiritus infecti maligna qualitate nec esset pestilentialis: potest tamen esse mortalis respectu alicuius subiecti. nam ipsa est morbus: et ledit sensibiler operationes: et est alicuius potentie ad debilitandū virtutem. **Quum** autem sit necessarium ex decursu et atuo hominem temperatum deuenire ad non gradum virtutis: aliquando effimera habebit proportionem maioris inequalitatis ad virtutē eius quare morsetur ex effimera. Ampli? sicut dicit **Genilis** ex auctoritate Galeni i libro de quatuor temporibus morbi. effimera poterit esse mortalis vni homini et non alteri. q; vnus habet sanitatē vni? modi no potentē resistere effimere. alter facillime resistet.

Duo gentilis dubia.

Genilis.

resistat. sanitates enim quorundam in indistinctis consistunt: ita ut a quocumque excessu supra temperamentum suum facillime et multum patiuntur. Quidam autem difficillime et vnus multum leditur ab vna re et non ab alia, alter e contra. Tante autem varietates contingunt secundum varias proportionem elementorum et qualitatum elementorum et secundum variam proportionem membrorum inter se, unde in vno individuo color copatitur vni membro et non alteri: in alio individuo e contra, et tertio secundum proportionem variam naturarum inter se, scilicet proportionem compositionis et unitatis, et quarto secundum varias qualitates insequentes materiam, et quinto secundum varios influxus celestes, et sexto in plerisque contingunt secundum varietatem acuitatis sensus, et eius obtusionem. Quod autem effimera sit poris in alio videbitur in cap. de effi. ex opilatione et nauseatua satietate.

PERDURAZIO FEBRIS EFFIMERE

Cum expedit ut febre effimera patiens cibetur et errat medicus super eam et non cibetur ipsum: permutatur febris in corporibus colericis ad ethicam incendente et in corporibus carnosissimis ad sinocham que est absque putredine, et fortasse permutatur ad illam que est cum putredine.

In hoc capitulo ponit Aucisc. causas permutationis febris effimere ad alias febres. Et habet hec pars duas partes secundum que sunt due cause siue duo errores hic specificati quibus fit transitus ex effimera ad alias feb. et. ibi scda. (Et similiter) In prima dicitur que si expedit ut patiens febre effimera cibeatur et medicus erronissimè cibationem tunc febris effimera permutatur in corporibus colericis ad ethicam incendente et in corporibus carnosissimis que sunt sanguinea ad sinocham sine putredine, et fortasse continuata actione caloris febrilis permutatur ad sinocham cum putredine. Ratio quia obmissio cibi est causa vtilis permutationis et cibatio prohibet ipsam, quia cibibus refrigerat corpus et proprie convenienter exhibitus, et humectat ipsum: quapropter prohibet vltiore calefactionem et exiccationem. Notandum quod per ethicam incendente debet intelligi ethica habens calorem intensum, non enim omnes ethice habent eundem gradum caloris sed diuersificanc secundum corporum complexionem et secundum causas facientes eas, in calidioribus enim corporibus fit ethica cum maiori gradu caloris propter similitudinem, sed in frigidioribus est remissioris gradus. Agentia etiam valde calida caliditate figunt intensiorem, et e contra remissius calida remissiore, non est tamen negandum quin corpora colerica possint per cibum omissionem produci ad febres colericas: immo forte valde citius quam sanguinea in sanguineas, si maxime locutus est de ethica, in hanc enim multo magis parata sunt quam reliqua corpora, alter textus habet ethicam intendente, id est procedente vel aptam procedere et diu durare, alter textus habet ethicam incendente, id est causonem, sunt enim apta perducit ad ethicam et causonem.

Et similiter quando necessarium est adiutorium in aperiendo poros rarificando corpus: et non fit inflammatur in humoribus retentis in corpore inflammatione eius quod calefacit cum fortitudine eius quod putrefacit.

In hac scda parte ponit secundum errorem. Nam quando poros opilatis esset necessarium ipsos aperire ut fieret transpiratio et non aperiuntur accenditur caliditas in humoribus et accenditur interdum fortis absque putredine: et fit febris humoralis absque putredine: et accenditur interdum fortis cum putredine: et fit febris putrida. et hoc est quod dicitur, textus, ille inflammatur in humoribus retentis in corpore inflammatione eius quod calefacit, id est absque putredine et inflammatur inflammatione eius quod putrefacit. Sunt autem et multe alie cause transitu effimere in alias species febrium preter istas, sed has duas posuit loco exempli ut medicum comonefaciat. Notate tamen quod licet sit possibile ex caliditate accensa in alijs humoribus fieri febrem humoralem sine putredine: ut inferi in cap. de causone, medici tamen non fecerunt mentionem nisi de febre sanguinis sine putredine eo quod illa frequentius contingit natura existente magis sollicita de sanguine quam de alijs humoribus, quapropter illum magis a putredine preseruat.

Significatio illius est quod ipsa declinat absque sudore aut humorositate, aut cum sudore absque mundificatione per sudorem, et est declinatio longa difficilis et absque mundificatione pulsus: immo remanet in pulsu aliquid et remanet dolor capitis si fuerit, et hoc totum significat permutationem ad febre putrefactionis humoris aut ethicam, nam si cause fuerint vehementes aut plonge mora eius permutabitur ad ethicam.

In hoc capitulo ponit signa transitus effimere in alias febres sicut dicit rubrica, et primo in generali, scda in speciali, scda ibi. (quod si) prima pars adhuc diuisa in quatuor partes secundum que sunt quatuor signa, primum est quando effimera declinat absque sudore aut humorositate, id est sudore mediocri secundum quia licet declinet cum sudore tamen non fit mundificatio integra per sudorem illum, tertium est declinatio longa, scilicet ultra, xxiij, horas et difficilis, id est cum sensibus accidentibus absque mundificatione pulsus, quia pulsus non oino redit ad differentias naturales, quartum quod remaneat dolor capitis si fuerit: et supplete vos alios dolores sequentes febrem: quod non solet accidere in effimera, nam recedente effimera quam primum recedunt omnes dolores et cetera accidentia: ut dictum est in capitulo de signis effimerarum. Et hoc totum, scilicet aggregatum ex his quatuor signis significat transitum iam esse factum aut saltem esse in fieri ad febre humoralem aut ethicam, nam si cause fuerint vehementes aut prolongentur in hora actionis talis fit transitus in ethicam. Si vero non sint vehementes aut non diu durauerint fit transitus in humoralem.

Contra primum signum instatur, quia cum effimera sit morbus immaterialis declinare sine sudore qui est materialis non videtur proprium signum transitus in aliam febre. Dicendum quod quauis immaterialis sit: tamen propter actionem sue caliditatis liquefiunt humores aliqui aut humiditates scda que declinante effimera sub forma sudoris euacuantur cum quarum euacuatione perfecte declinat effimera. Quod si non sudet in declinatione est aliqua quatuor causarum, aut quia superuenit typus aliquis prohibens sudorem, aut quia subsequitur fortis caliditas per quam fit illarum humiditatum que debent sub forma sudoris

ethica incensio.

euacuari insensibilis euacuatio. Aut tertio. qz est multitudo malozū humidozū qui nō facile virtuti obediūt. et hec tria significāt transitū in putridā. Aut quarto. qz est puatio būoz et būditatū scōaz et hoc vltimū significat trāsitū in ethicā. Qd autē accidat sudor et febris nō mūdificet significat q calor nō est fundatus i re facile euaporabilis: sicut est spūs. Et similiter q declinatio sit longa vltra 24. horas et difficilis. i. seuoz accētum: et remanētia dispositionū pter naturā in pulsu: et remanētia doloris capitis oīa magis significant calozem pter naturā esse fundatū in būoze q i spū q est res tenuissima facile euaporabilis. Et si infletur quō declinet effimera si permutat. Rñde tur q remittit aut oīno recedit alijs febrīb? sup uenientib? aut forte ebumbraf ppter alia fortia accētia supuentia. Et si porisim? interpolate su peruetat declinat forte cū paroxismo illo. Penes tamen Zbadeū qui non vult effimera et putridas simul coniungi posse. Dicendū febre putrida su perueniente ipsam omnino desinere.

Zbadei opi /
nio.

Qd si ad ethicā pmutet videbis tactum arteriarū calidū valde. et videbis febrez simile vel fixam. et in oibus mēbris addit calefactio sup repletionē. et i tpe acceptio nis cibi aut videbis pulsum seruare equalitatē cū duritie et paruitate. et videbis signa reliqua q diximus de signis ethice.

In hac parte ponit signa spaliū pmutationum primo ad ethicā. scōo ad sinochā sine putredine. tertio ad fe. putridas. scōa ibi. (Et qñ) tertia ibi. (Et qñ) In pma pte dicit q si cause fuerint vebe mentes aut multū prolongate sicut valde longa aut intēsa tristitia aut longa statio sub sole: et sic de singulis effimera pmutat ad ethicā. cur? pmutatōnis signa sunt quatuor. P. primū. qz videbis tactū arteriaz calm valde in cōparatiōe ad reli quas partes corpis. vnde caliditas pcepta in tē porib? vbi est multitudo arteriaz apparebit maior q reliqs partib? priuatis arterijs. et sic de reli quis pibus arteriosis. S. scōm. qz caliditas fixa in oibus mēbris est similis. qz non addit neq mī nutur sicut in reliqs febribus. T. tertiu. qz calefit corp? tpe acceptiōis cibi notabiliter fm omnia mēbra. Q. quartū. qz pulsus seruat equalitatē cū duritie et paruitate. et in summa videbis reliqua signa que inferius ponētur in ethica. hec quidem signa ante permutatōne sunt debilia: sed permutatōne facta valde manifesta. horum signozū verificatio reseruetur vsqz ad capitulū de ethica.

Et quando pmutatur ad genus febrū qd nominat sinochus a bscqz putredine videbis additionem et repletionem caliditatis et inflammationem faciei.

Ponit signa pmutatōnis ad sinocham sine putredine. et sunt tria. i. repletio venarū. additio caliditatis supra caliditatem proportionatam effimere. tertiu est inflammatio faciei cum rubedine. hec tria simul significant caliditatem accēsam in sanguine. et tu supple reliqua signa inferius ponenda in capitulo de sinocha.

Et quando pmutatur ad febres putredinis apparent horripilatio et diuersitas pulsus et puitas et coartatio. et est caliditas mordicatia sicca et vehemētia accētū in vrina vero fortasse remanet digestio ex

substantia et in pluribus non apparet in ea digestio.

Ponit signa permutatōis ad putridas. et sunt quinque. primū est horripilatio. i. typus cum spar gatur materia ad aliqua membra in quibus putrere debet. scōm est diuersitas pulsus paruitas et coartatio. Diuersitas quidem ppter pugnam: qz virtus diuerso modo conatur supare materā et di uerso modo opprimitur a materia. Paruitas. qz i principio talis motus cor: retrahit spiritus et in clinatur non multū remittere. Est em natura magis sollicita de mēbris nobilibus intrinsecis q extrinsecis. Coartatio em in pulsu nō est nisi par uitas eius cum diuersitate a materia suffocante et tegente calozē actualiter sicut ignis suffocatur sub lignis viridibus. tertiu est caliditas mordica tua sicca ppter fumos putridos. quartū est vebe mentia accētū. i. doloris capitis sitis instan tie vigiliarum cū similib? ppter fumos putridos multo magis ledentes q spūs inflamati. quintū qd in vrina forte remanet digestio quātū ad sub stantiam eius cum nondum impperit calor: putre dinalis in principio permutatōnis. sed in pluri bus dispositionibus vrine non apparet digestio scilz in colore et ypostasi: cum iste facilis permutentur q substantia vrine. Credo tamē q Zuscē. loquitur de pluribus effi. non de pluribus dispositiōibus vrinarū. nam fm plm etiā ante pmutatōne in putridam apparet vrina male cōditio nata ppter humores malos in venis repertos ad putredinē patos. vbi em sunt causa bulusmodi p mutatiōis. licet non sit negandū in principio putride posse apparere vrinā bene conditionatam. sicut quando febris incipit a materia digesta aut a materia benigna q facile digerit potest.

De curatione generali feb. effi. Cap. ix.

In omnibus speciebus febris effimere oportet vt afferatur super corpora patientū eas ea que nutriant eos nutrimento bono cum velocitate digestionis: quoniam febriciens est eger: et eger est lesus.

In hoc capitulo ponit curationē generalem februm effimerarū. et habet tres partes. In prima docet curare effimeras per assumpta nō eūantia in scōa ibi. (Et cōcedit eis balneū) docet curare per extrinsecus applicata. in tertia ibi. (Eūone autē) docet curare per eūantia. prima pars dicitur in septem partes fm q septez sunt canones quos ponit circa assumenda. partes patebunt. P. primus canō est iste. omnes patientes effimera debent nutriri nutrimento bono. quia boni cibini et paucarum superfluitatum. et cuz hoc sit facilis digestionis: quoniam omnis febriciens est eger. et omnis eger est lesus in operatiōibus respectu sui sani. quare cum digestiua sit debilior: debent concedi ea que sunt facilioris digestionis q tempore sanitatis.

At quibusdā eozū conceditur delitiani in eo sicut patienti ex labore et angustia et fame et in illis in quozum corporib? cholera plurima est. Et qui conqueritur se pati horripilationem in principio deglutiat cibum infusum in aqua aut vino vt sit magis penetrans.

Secundus canō. quibusdam eozum effimeratib? conceditur

cōceditur delittari. i. comedere quātū bene potest digerere: et isti sunt quattuor: scz patietes effimeram ex labore: et effimerates ppter angustias: idest propter nocimentū in ore stomachi aut ex angustia: idest ppter ingētem tristitiā propter rē amissam irrecuperabilē. et. iij. effimerates ex fame. et. iij. corpora in quibus abundat multa colera. Isti em debēt a cibo delittari: cum sint exticati et psumpti. et in quibusdā eorū si multū refunēt timentē sincopis propter resolutionē spiritūū: aut ppter raptū colere ad os stomachi. Et qui cōqueritur se pati horripilationē. i. tūpū deglutiat in princip. huius horripilationis cibū infusus in aqua aut in vino aque cōmixto. Mā per hanc cōmixtionē facilius penetrat cibū ad loca in quibus colera cōmouetur faciens horripilationem.

Et ista qdē cibā et iā in pncipio febris. Tertius canon. qd istī quattuor supradicti cibandi sunt in pncip. feb. ppter causas supra scriptas. Contra. nō pura corpora quāto magis nutries tanto magis ledes. ij. affozis. sed corpora abundātia in multa colera sunt nō pura. ergo non sunt cibanda: et maxime in pncipio feb. Respondetur quod regulariter non sunt cibandi: sed coacte timentendo sincopim.

Et quibusdā phibet delittari i ea et inuitur eis vt fiat subtiliatia sicut i patiete ex opilatione et soliditate et ex apostemate.

Quartus canon qd quibusdā effimerantibus prohibetur delittari: immo precipit eis subtiliatio cibi sicut in effimerantibus ex opilatione: scz in venis intrinsecis: et in effimerantibus ex soliditate. i. ex opilatiōe in poris cutis et in effimerantibus ex apostemate: et sicut ex nauseatiua satietate i sicut: quorū effimera pēdet a cā corporea repletionalī.

Et meli⁹ quidē est vt postponat cibatio vsq; ad declinationē nisi i illis qd exceptim⁹.

Quintus canon qd scōm plurimuz melius est vt postponatur cibatio vsq; ad declinationē effimere nisi in illis quattuor quos exceptimus. Cibatio namq; nō est regularis nisi in declinatione. auget enim caliditatem et prolongat febrē: et in quibusdā materiam causat feb.

Et aqua frigida quidem oportet vt nō prohibeatur in pncipio rei: quoniā virtus est fortis quare nō timetur debilitas: et est melior cura in infrigidando.

Sextus canon: qd aqua frigida nō debet phiberi in pncip. effimere: quādo virtus est fortis: et nō timetur debilitas caloris innati: et cū hoc optime curat effimeram in frigidando.

Terū si fuerit illic debilitas in visceribus et febris iam extēdit aut fuerit vehemēs tunc melius est vt de ea non multuz sumatur.

Septimus canon: si fuerit debilitas in visceribus: scz in membris naturalibus aut propter raritatem texture: aut propter frigiditatem: aut apostema: aut lubricitatem aut sit presentia multoz humorū paratoruz putredini: qd comprehenditur quia feb. extēditur neq; cessat in tempore in quo cessare debet. aut fuerit vehemētior ista feb. qd cōueniat effimere. Ista quidem indicāt transitum in putridā in cuius pncipio non conuenit aqua frigida. Et vos supple te altis causas phibentes ex bilitationem aque frigide de quibus infra in ca. generalī curatiōis februm putridarum.

Et concedit eis balneū cū eoz paroxis mus cōsumitur in febribus effimeris ppter accidētia de quibus est humectatio et de quibus est sudatio et rarificatio poroz: et de eis est infrigidatio in quietā dispositiōe.

In parte presentī curat effimeras per exteri⁹ applicata: et posset bec pars diuidi in octo partes scōm qd octo sunt cañ. Primus qd effimerantibus conceditur balneū cum eoz paroxisimū declinat propter quatuor iuuamenta accidētia ex balneo primū: qd balneum facit sudare. scōo poros rarificat. tertio humectat. quarto tandē in quietā dispositione infrigidat: scz cū homo iam exiit balneuz et est quietus. aqua enim in poris retenta seducit ad suam frigiditatem naturalē vt est apud Aulcen. ij. primi ca. illo. quōdam orate loquētum.

Et phibet vbi timent casus putredinis. Secundus canon. balneum prohibetur vbi timentur casus putredinis vel in feb. putridas propter presentiam multoz humorū maloz. nam per balneum calefunt humectantur agitantur: et sic ad putredinem disponuntur.

Et non oportet vt euitet balneū nisi habens eam ex opilatione: propterea qd balneum generet egritudinē putridam.

Tertius canon. nō oportet vt prohibeatur a balneo nisi qui patitur effi. ex opilatiōe. quasi dicat. qd hic maxime inter omnes debet euitare balneuz: et propter opilatiōem hic intellige opilatiōem intrinsecam aut extrinsecā ab humoribus pendētem multis grossis aut viscosis. Si enim opilatio intrinseca penderet a frigiditate aeris aut a spissitudine cutis aut a balneo a luminoso balneū cōpeteret: quia poros aperit et rarificat et remouet causam opilatiōis: sed in opilatiōe ex humoribus multis forte amplius opilat et ad putredinē disponit.

Et sicut paties eā ex satietate nauseatiua nisi i fine rei et cū dilatantē porū et descēdūt nauseatiua satietas illic em opz vt balneet.

Quartus canon qd paties effime. ex nauseatiua satietate non debet balneari nisi in fine rei. i. nauseatiue satietatis: scz cum paucificata est nauseatiua satietas per vomitū secessum et abstinentiā. et cum dilatantē porū: idest tempus dilatatiōis poroz: hoc est quando homo in fine nauseatiue satietatis sumpsit cibum qui iam digest⁹ est prima et secunda digestiōe: et iam digeritur digestiōe tertia. et est in via vt ad membra spargatur. tunc enim est tempus balnei vt porū dilatētur: et nutrimentum per membra dispargatur vel distribuat⁹ et residuum nauseatiue satietatis resoluatur.

Et habens catarrum nō balneet nisi sit adustius.

Quintus canon qd habens catarrum nō balneetur nisi sit adustius: idest calidus. Scitur enim ex quinta terrij. de cura catarrī qd balneum non cōuenit in catarro frigido nisi pdigesta materia et paucificata. sed bene conuenit in catarro calido balneum aque dulcis parum calide ad sedādum eius acuitatem et etiam ad ipsum dirigēdum.

Et omnes habentes febres effimeras oportet vt nō prolongent morā in aere balnei: immo in aqua eius quantuz volunt nisi habentes eam ex soliditate et ex spissitudine.

Tractatus

ne. eis enim conuenit vt prolongent moras in aere balnei donec sudent.

Sextus canon. habentes feb. effime. non prolongent moram in aere balnei: scz calido: quia addit caliditatem spirituū: et non refrigerat neq; bumectat: immo morantur in aqua balnei: quātum volūt id est quātum eos delectat. Ab hoc canone excipiūt tur patietes effime. ex soliditate et spissitudine cutis siue poris sint naturaliter stricti siue opilati frigore aeris aut ab aliquo stiptico sicut balneo aluminoso. aut etiam a materia pauca. Istis enim lz competat balneum aque calide: tamē multo magis cōpetit balneū aereū. quare non est ita aptum reddere inopilationē sicut balneū: que remanens in poris reddunt postea se ad suam frigiditatem notabilem: et est apta aliquo modo opilare. Posset etiā balneum maxime aereū cōcedi habentibus opilationē intrinsecā a paucis humoribus pendentem. Nam rarificando poros et sudorē prouocando posset educere materiā opilantē.

Embrocatio autē si fuerit infundendo aut liniendo tantum opilat poros.

Septimus canon. aqua dulcis calida embrocata aut liniata super corpus effimerantis aut epibimata opilat poros. propterea nō conuenit effimerantibus ex opilatione. aqua enim hoc modo applicata cito infrigidatur circa corpora eorum et infrigidata addit inopilationem: sed balneum aque calide minus noceret aut forte inuaret opilatione existente leui cum longiori tempore maneat calidum. Similiter in effimerantibus in quibus intendimus materiā resolueri propter materiam super scriptam. magis conuenit balneū aque dulcis calide quā ipa aqua calida embrocata aut epibimata. Necq; hic canon cōtrariatur dictis Auicē. quarta p̄mi. ca. de embrocis. vbi dicit. q̄ embrocata est medicamen congruū: et qd̄ oportet dissolui. Hic enim canon intelligitur vbi nō est opilatio notabilis: et etiam licet vbi non est opilatio: conueniat ad resoluendū: multo tamē magis balneum cōuenit cum diutius caliditatem suam retineat. Et licet casus ab alto sicut fit in embrocis faciat virtutem aque profundius penetrare q̄ penetrat in balneo. tamē hec cita infrigidatio aque embrocate magis impedit resolutiones q̄ ipse casus ab alto inuaret faciendo penetrare virtutē. vbi autē esset opus solum infrigidare aut bumectare: et nō resolueri hec aqua embrocata magis cōpeteret q̄ balneū. magis em̄ infrigidaret et bumectaret q̄ balneū.

Et in curatione omnis febris effimere que est ab opilatione extrinseca aut intrinseca fricatio aperit poros habentis eā. deinde si obuiat hūiditati plurime resoluūt eā: et si nō obuiat hūiditati parue exiccat eam.

Octauus canon et vltimus est: q̄ fricatio aperit poros habentis effimeram ex opilatione: et si fricatio obuiat materie multe resoluūt eam: et si obuiat pauce exiccat eam. Dicitur itelligit q̄ si obuiat hūiditati multe resoluūt eam: id est paulatim et tarde transmutat eā in vaporem. Sed si materia fuerit pauca exiccat eam: id est cito resoluūt et cōsumit. **S**entilis autem dicit q̄ fricatio obuians materie multe resoluūt ipsam: quia subtiliat: dilatat et spargit ipsam. Sed si obuiat pauce. extrahit eam a corpore. vtraq; expositio pōt saluari. tutius tamē est materia existente multa premittere euacuationes et si fiat fricatio materia existente multa fiat frica-

Sentilis opinio.

De speciebus.

tio nō fortis nec valde lōga: sed tanta vt poris aperiantur: et materia aliquantulum subtilletur: et ad resolutionē disponat: s; materia exīte pauca fricationes fortiores et diuturniores concedi pōt.

Euacuatione autem nō indiget aliquis eorum nisi habens opilationem repletionalem et habens nauseatiuam satietatem et qui habet febrim effimerā ex soliditate cuius corpus est repletum.

In hac tertia et vltima parte butus capituli ponit canonem circa euacuationē: et dicit q̄ neq; effimerans indiget euacuatione scz per vias sensibiles ad differētiam euacuationis que est per poros cutis qui non sunt vie sensibiles nisi habens repletionem opilationem: scz intrinsecā pendentem a materia et habens nauseatiuā satietatē. Et qui patitur effimeram ex soliditate que est opilatio in poris cutis corpore existente repleto. In his enim tribus casibus: et similiter in effimera ex apostemate conuenit euacuatio per vias sensibiles: scz per vomitum per secessum per fluxum emorroydalem menstruale sanguinis narium et similes scdm exīgentiam materie euacuande et diuertende. Tantis causa est satis nota. **E**x dictis in presenti capitulo possumus elicere quinq; intentiones curatiuas se. effimerarū. Prima remouet causam eius et vicinam si qua sit. Secunda alterat discrasiam febrilem. Tertia prohibet transitus effimere in humoralem aut etibicaz. Quarta corrigit accidentiam sequentia febris q̄ causas febris. Quinta ordinat debitum regimen sex rerum in contrariū cause discrasie febrilis et accidentibus. **S**i ergo pendet a sole ponatur in umbra loco frigidus et humidus et remoueatur causa vicina: scz caliditas impressa in cerebrū cum succis et aquis frigidis exterius applicatis. Similiter remouenda est quecūq; causa corporea et incorporea et vicina eius si qua sit sicut dicitur clarius in capitulis proprijs. **S**ecunda intentio perficitur cum frigidis et hūidis actu vel potentia cum expediat aliquādo appropinquare calida actu sicut facere balneū fricationes: tum ad remotionē cause: tum ad vaporis et sudoris educationem. **T**ertia prohibens transitum in alias febres perficitur remouendo causam transitus aut aperiendo poros et faciēdo materias et vapores exalare: et aliquando cibando ipsos in principio febris: et permittendo ipsos in illo delictari: et aliquando euacuando cū fuerit superfluitas in quāto aut in quali. **Q**uarta autem intentio corrigit dolores capituli instantiā vigiliarum sitim et similia sequentia febris. Et corrigit aliquando sincope epileniam et cetera que aliquādo sequuntur causas febris. **A**ldi enim plures sincope et epilepsia fieri ex tristitia ad quam secuta est febris effimera. **Q**uinta intentio ordinans debitū regimen sex rerum naturalium nō scdm plurimū debet magis intendere ad causam q̄ ad feb. et scdm plurimū magis ad feb. q̄ ad accidentia feb. licz oportet magis intendere ad accidentia q̄ ad fe. aut ad eam feb. cū modū excedūt sicut sincope et epilepsia. **R**egimē tñ fm plurimū d; declinare ad frigidū et hūmidū. et regulariter debem? cibare paucissimo declinate: licz aliquando cogant cibare in principio: sicut particulariter videbit in proprijs capitulis.

Species febris effi. CAP. X.

Que febris effimeris sunt que omnino cōparantur ad dispositiones animales: et de eis sunt que cōparantur ad

Que febris effimeris sunt que omnino cōparantur ad dispositiones animales: et de eis sunt que cōparantur ad

neoterico vocat sunt labores: frigo: a: vigilie cure: merore: animi irrita: fiones in fram: rigo: estus: in: doctio: et cu: is densitas vt difficillie pos: it erumpere spiritus.

rantur ad dispositiões corporeas: et de eis sunt que proportionantur ad res que eueniunt de foris.

In hac parte agit de febribus effimeris in speciali. In primo capitulo enumerat omnes species effimere de quibus est acturus. In secundo capitulo. (Quandoq; accidit.) incipit sigillatim de vna quaq; specie determinare. Primum capitulum diuidit in partes duas: q; in prima ponit vnā diuisionem et numerat effimeras que sub vno mēbro diuisionis illius p̄tinent. In secūda ibi. (Et de comparatis.) ponit sub diuisionē. In prima parte dicit q; in febribus effimeris sunt quedā que omnino cōparantur: id est pendent a dispositiōibus aialib; et quedam pendent a dispositiōibus corporeis. et quedā a rebus que veniunt a foris: quia non sunt dispositiōes animales neq; corporee. Motandum p̄io q; effimera nō habet species p̄p̄ie sumptas: sed habet quosdā modos diuersificātes curam medici qui sumuntur a causis ipsarum remotis. Superius em̄ in diffinitōe febris ostēsum est q; febris nō habet species cum cōtineatur sub calore que species est specialissima. Motandum secundo q; sunt alij modi feb. effimeraz qui sunt magis p̄p̄ij q; isti: licz nō sint species p̄p̄ie sumptas: et isti sumuntur a diuersitate spiritū a quorum calefacto esse immediate pendet effimera. Et dicit mus q; aliquę effimere pendent a calefacto eē spiritū animalū: aliq; a calefacto esse spiritū vltalū: aliq; a calefacto eē spiritū naturalū de quibus agitur in sequētib; Motādū tertio q; veniens de foris nō conuertitur cum causa p̄p̄iua: sed per causam de foris venientē intelligēda est causa extra nos que nō pertinet ad corpus nec ad animā: sicut sol calor aeris cibus potus et similia: vnde causa de foris sub causa p̄mittua p̄tinet.

Et de comparatis ad dispositiōes animales est illa que fit ex angustia et illa que fit ex tristitia: et de illa que fit ex estimatiōne et cogitatione ira et vigilijs et somno et tranquillitate et timore et gaudio.

In hac pte ponit octo spēs effimeraz q; pendent a dispōnib; aialibus: id est que se magis tenēt ex parte aie q; corpis: licz vtriq; aliquo mō p̄tineāt. Prima est effimera ex angustia. Secunda ex tristitia. Tertia ex estimatiōe que est operatio virtutis estimatiue que est in secūda medietate scōi ventriculi cerebri: et cogitatiua q; est opatio virtutis cogitatiue exiētis in p̄ia medietate scōi vētriculi. quarta est pendēs ab ira. quinta a vigilijs. sexta a somno et tranquillitate scz aial. septima a timore. octaua a gaudio. Iste em̄ oēs dispōnes magis se tenēt ex pte aie q; ex pte corpis: lz aliq; inter istas sint magis sub leuate ad grad; dispōnuz imaterialiū.

Et de proportionatis ad dispositiōes corporeas sunt ille que comparatur ad res que sunt actiones et motus: et de eis sunt que comparantur ad non actiones et motus et ad contraria eorum.

In hac parte enumerat Auicē. effi. pendētes a causis corporeis penes banc diuisionē: q; aliq; ex istis cōparantur ad res que sunt actiones et motus et aliq; ex istis cōparantur ad res q; nō sunt actiones et motus: neq; contraria eorū: et per motus intelligit hic motus locales: et per actiones intelligit motus qui non sunt locales.

Effimera spēs non habet.

Et cōparate ad res que sunt motus est que fit ex labore et illa que ex tranquillitate: et illa que fit ex euacuatione: et de eis est febris effimera. ex dolore: et de eis est febris effimera que est cum sincopi: et de eis est illa que fit ex fame: et de eis est illa q; fit ex siti.

Uic enumerat effi. q; pendent a rebus que sunt motus et actiones aut p̄traria eorū: et sunt iste. p̄mo effi. ex labore ex motu siue exercitio. scdo illa q; est ex tranquillitate. s. corpali q; motui et opatiōi p̄tratur. Est em̄ cessatio a motu et opatiōe corpali. quarto est illa q; est ex euacuatione: q; euacuatō sub motu cōp̄ebendit. quinto ē effi. ex dolore q; dolor sub actiōe cōp̄ebendit. sexto feb. effi. cū sincopi q; p̄tratur a motui et motui cū ipa sincopis tollat h̄mōi. se p̄mo ē illa q; fit ex fame. octauo est illa q; fit ex siti et certū ē q; fames et sitis sub actiōib; p̄p̄ebēdunt.

Et de comparatis ad ea que non sunt actiones est illa que fit ex opilatione: et ex illis est illa que fit ex nauseatiua satietate: et de eis est illa que fit ex apostemate: et de eis est illa que fit ex soliditate.

Enumerat effimeras pendētes a causis corporeis que nō sunt actiones aut motus: aut eorū contraria: et sunt quattuor. P̄ia est effi. ex opilatione scz intrinseca. Secūda est effi. ex nauseatiua satietate. Tertia est effimera ex apostemate. Quarta est effi. ex soliditate et opilatione cutis non notabili: sicut ab humorib; et terrestreitate cutis. i. ab opilatione cutis propter naturalē poroz stricturā.

Comparet autem ad res que accidunt de foris sunt sicut illa que fiunt ex adustione quecūq; adustio fuerit: et sicut que fit ex frigore et soliditate et ex ablutione. dicā itaq; vnāquāq; earum cum curatione sua.

In hac parte numerat effimeras q; pendent a causis de foris nō p̄portionatis aie neq; corpōi. P̄ia est illa que fit ab adustione quecūq; adustio fuerit siue a sole siue ab igne. Scda est illa q; fit a frigore: et soliditate: et opilatione q; fit ex ablutione: scz cum rebus frigidis et stipticis: nō aut a causa corporea: q; p̄tinet ad dispōnes corporeas. Et subdit Auicē. se de oibus istis determinaturū quantū ad motū p̄ouētus earū ex causis suis: et signa et curam. Si aut bene cōputent iste effimere sunt. xxij. Sed hic opz supplere illā q; fit a cibo et potu et siliibus: de quib; infra: et sic faciet. viginti tria capla.

De feb. effi. ex angustia et signis eius. ca. xi.

Quandoq; accidit ex motu spiritus ad interiora et occultatione eius in eis propter superfluitatem augustie febris spiritualis.

Uic in speciali p̄sequitur de effimeris. et p̄io de effi. pendētib; a dispōnib; animalibus. In secūda parte de effimeris a causis corporeis. In tertia de effi. a causis que sunt extra corpus et aiam: se cūda ibi. (Labor.) tertia ibi. (Quoq; accidit ex calore.) P̄ia pars posset diuidi in octo partes s̄m q; sunt octo capitula de febrib; effi. pendētib; a dispositiōib; aialibus. partes patent in principijs capitulorū. Primum capitulum diuidit in tres partes. In prima ponit modum p̄ouentus effimere. ex angustia. In secūda signa. In tertia curaz. partes patent. P̄io notitia terminoz sciendū: vt potest elici ex dictis Auicē. esse differentia inter angustia

Tractatus

tristitia et cogitatione. Est enim angustia dolor de amissione alicuius boni in cuius recuperatione non est spes sicut de amissione filij: aut amissione patrie: aut pecunie: cuius recuperatio non speratur. Sed tristitia est dolor de amissione alicuius boni cuius recuperatio speratur. Aut dolor quando homo non potest assequi bonum quod vehementer exoptat: in cuius tam adaptione non omnino cadit desperatio. propter quod dicitur in textu. quando rem quesitam. Sed cogitatio est profunda meditatio circa aliquid contemplandum: sicut accidit aliquibus qui deum et causas altissimas profunde contemplantur in quibus non cadit angustia: aut tristitia. In maximis enim speculationibus proprie non gaudemus aut tristamur: sicut in hisque prosequimur in ratione boni vel mali. iij. proble. proble. ix. Nec in his proprie cadit spes aut desperatio. Estimatio autem est profunda meditatio circa aliquod eligendum aut prosequendum: in quo etiam non cadit spes aut desperatio: neque delectatio aut tristitia accidit cito ex angustia motus vehemens spirituum ad interiora et ipsorum unio in interioribus: propter que duo spiritus acquirunt caliditatem et taliter supercaliditatem inducunt caliditatem fieri in corde que dicitur febrius spiritualis: id est effimere. Et credo in Isaac magis appropriari spirituali vitali. Quidam autem propter hanc conformitatem posuerunt eas in uno capitulo sicut Aliabas. iij. practice.

Cuius signa sunt igneitas urine et acuitas eius. ita ut habens eam sentiat acuitatem ipsius propter dominium siccitatis in ea et est motus oculi ad clausuram declivis: et est oculus submersus propter resolutionem cum quiete et subclausione: et facies est tendens ad citrinitatem propter profunditatem claritatis: et pulsus est ad debilitatem et parvitatem declivis: et forte declinat ad duritiem. **P**onit quatuor signa huius effimere. Primum est igneitas urine. i. color igneus ipsius: qui est siccus color in genere citrinitatis. q. d. q. urina est multum citrina et acuitas eius ita ut habens eam sentiat acuitatem: id est mordicationem ipsius propter siccitatis dominium. Calor enim siccitati contactus est acutior. aliter: igneitas urine: id est acuitas: et acuitas eius: scilicet calor effimere: ita ut habens eam effimere. sentiat acuitatem ipsius propter dominium siccitatis: et humiditatis consumptionem. **S**ecundum signum est motus ad clausuram declivis: ita ut fere teneat oculos clausos: et est oculus submersus: scilicet in orbita propter resolutionem humiditatis: et est cum quiete et subclausione: quia nunquam dilatatur exterius cum nulla sit species in recuperatione amissa: secus in tristitia. **T**ertium signum est quod facies est tendens ad citrinitatem: id est fuscitatem: scilicet viriditatem. Arabes enim per colorem citrinum: quandoque fuscum. quandoque viridem: quandoque vero citrinum intelligunt. **I**stud autem accidit propter profunditatem caliditatis spirituum: et sanguinis subtilis: unde apparet in corpore fuscido. **Q**uartum quod pulsus tendit ad parvitatem et debilitatem propter debilitatem virtutis: et forte declinat ad duritiem arteria superflue exsiccata: licet id non frequenter accidat.

TERA. CAP. XXX.

Portet ut habens eam multiplicet introitum tinte. Et ponat plurimum sue intentionis in balneatione cum aqua balnei absque aere eius. Et

De speciebus

multiplicet etiam inunctionem cum fricatione post illud. oleum enim aliquod est magis inuatiuum ei quam balneum: et utatur letificantibus et odoriferis frigidis: et ponat super pectus suum epithimata in frigidantia ex musciclaginibus et succis et aquis bonis: et in potu sumat vinum plurime commixtionis. Et est enim bonum medicamen ei.

Hic ponit curam. sed ante omnia sciendum est quod in cura cuiuscumque effimere. be exiguntur intentiones sicut superius dictum fuit. **P**rima est remotio cause tam principalis quam vicarie. **E**xempli gratia dicimus sole esse principalem causam effimere. sed caliditatem ab eo in caput impressam dicimus esse causam vicariam: id est vicem eius gerentem: et sic possumus in alijs exemplificare. **S**ecunda intentio est in frigidatio et humectatio que debetur effimere. **T**ertia est prohibitio transitus effimere. ad aliud genus feb. **Q**uarta est correctio accidentium: scilicet fitis et huiusmodi que sequuntur effimere. et causas eius. **Q**uinta est regimen vite in sex rebus non naturalibus. **A**d propositum. nihil hic ponitur: et similiter in reliquis capitulis: quod non sub aliqua istarum intentionum comprehendat. in introitus quidem tinte ex aqua dulci tepida est ad humectationem sudores prouocandum et in frigidandum. **B**alneum autem aereus non conceditur: quia calefacit et exsiccat. **I**nunctio autem cum oleis in frigidantibus et humectantibus cum fricatione ut penetraret est conuenientior: quam sit balneatio. **M**agis enim humectat quam balneum. neque pro oculo cursu calefacit sicut balneum. debet uti letificantibus id est cordialibus et odoriferis frigidis ad remotionem cause et ad in frigidandum: et propter hanc causam ponitur super pectus epithimata in frigidantia facta ex musciclaginibus: et succis: et aquis bonis. i. puensentibus ad hoc propositum cum in frigidatione humectatione et cordialitate. **D**ebet autem sumere in potu vinum plurime commixtionis cum aqua que letificat et bonificat spiritum et facit frigiditates aque et humiditatis eius penetrare ad extrema corporis.

De feb. effi. ex tristitia. Ca. xiiij.

Candoque accidit ex multitudine tristitie propter rem quesitam motus laboriosus spirituum calefaciens faciens cadere in febre.

Ponit curam effimere ex tristitia: et habet tres partes. **P**rimo ponit modum prouentus eius. **S**ecundo signa. **T**ertio curam. partes patent. **I**n prima dicitur quod ex multitudine tristitie quando homo non potest assequi rem quesitam siue fuerit amissa: siue non amissa accidit motus laboriosus in spiritu. calefaciens ipsum et faciens cadere in febre effimere.

Cuius signa similia sunt signis eiusque ex angustia nisi quia motus oculi cum profunditate sua propter resolutionem que est ad partem extrinsecam et pulsus non est demissus et depressus: immo est in eo cum debilitate: sed est cum eo saltus.

Cuius signa filia sunt signis effimere. ex angustia nisi quod motus oculi cum profunditate sui in orbita pro resolutione humiditatis est aliquando ad partem extrinsecam propter dilatationem caloris ad extra: quando apparet sibi inuenisse mediu consequenti rem consideratam. **S**ecundum signum est quod pulsus non est demissus et depressus sicut in effimere. ex angustia: immo est cum debilitate oppreffionis: quod non multum depressus: sed est cum saltu: id est cum leuitate

Primus

cum investigatione quadam apparente in pulsu ex motu caloris exterioris. Aliter cum saltu. id est pulsus dilatatione. i. quia aliquando dilatatur quando apparet sibi inuenisse medium consequendi quod intendit. Et hec omnia sunt ad differentiam effimere ex angustia in qua nulla spes est recuperandi deperdita.

Et cura eius est sicut cura eius que est ex angustia.

Dicitur quod curatur sicut effimera ex angustia.

De febre effimera ex cogitatione. *Ca. xliij.*

Quandoque accidit ex multitudine cogitationis in rebus febris similis illi que est ex tristitia nisi quia motus oculi est equalis non ad clausuram neque ad exitum decliuus: et est decliuus ad profunditatem. et pulsus est diuersus in dilatatione et constrictione. Et plurimum quidem est equalis et facies est ad citrinitatem decliuus: et cura eius est cura illius que est ex tristitia.

In hoc capitulo curat effimere ex cogitatione et estimatione dicens quod quandoque accidit propter multam cogitationem in rebus circa quas contentatur. aut propter multitudinem estimationis in eligendo res quas prosequi intendimus feb. similis illi que est ex tristitia propter motum spiritus ad interiora. et non est aliqua differentia nisi quod motus oculi in effimera ex cogitatione est equalis non ad clausuram neque ad exitum decliuus. Non enim quicquam clauditur: quicquam aperitur sicut in tristitia. et si qua est diuersitas illa est valde modica. quia in maximis speculationibus non cadit spes aut desperatio sicut in his que prosequuntur ratione boni vel mali. Secundum signum quod pulsus est diuersus in dilatatione et constrictione quod non habet dilatationes neque constrictiones equales immo vna maiore altera scilicet quod apparet sibi cogitatum esse comprehensum vel esse longinquum a comprehensione. secundum plurimum tamen est equalis in comparatione ad pulsum in effimere ex tristitia. In illa enim valde maiores diuersitates accidunt: cum in ea prope cadat spes aut desperatio: sed in hac non. Ultimo dicitur quod curatur sicut effimera ex tristitia.

De feb. effi. ex tra.

Ca. xv.

Quandoque accidit propter superfluitatem motus spiritus ad exteriora in dispositione ire calefactio superflua adures spiritum et feb.

In hoc capitulo agit de feb. effi. ex tra: et habet tres partes. In prima ponit modum puentus effi. ex tra. In secunda: signa. In tertia cura. partes patebunt. **S**ed ante omnia sciendum quod in irato duo sunt motus. Primus est motus spirituum et sanguinis subtilis ab exterioribus ad interiora: scilicet ad cor. Propter ea irati in principio pallefcunt: et cum sanguis et spiritus sunt delati ad cor: inflamantur circa ipsum. Propterea ira describitur quod est feruor sanguinis circa cor propter appetitum vindicte ob iniuriam illatam. Secundus autem motus est sanguinis spirituum a corde ad exteriora propterea rubet facies cum prius paluerit. De hoc secundo solo Avicenna facit mentionem cum hoc coniugatur effimere: sed primus antecedit effimera: accidit igitur propter hos duos motus calefactum esse in spiritibus. et propter febrem effi. **S**igna.

Eius signa sunt rubedo faciei nisi per-

Ephimere. Fo. xxvij.

miscetur ei timor: quoniam citrinatur: et inflatio faciei similis ei qui inflatur in dormitione. Et sunt oculi rubei: tendentes exteriorius propter vehementiam motus spiritus ad exteriora: et quandoque accidit quibusdam eorum tremor propter motum humoris: aut propter debilitatem naturarum: et est aqua rubea acuti tactus propter acuitatem suam. Et quandoque est cum ea aliquantum claritatis: et pulsus est grossus plenus pulsans frequens.

Ponit signa sex. **P**rimum est rubedo faciei nisi permiscetur ei timor quoniam iniuria est illata a maioribus tunc enim non est in facie profunda rubedo sed remissa quam appellat citrinitatem. prohibet enim timor motum spiritus et sanguinis ad exteriora cum inclinaret ut moueretur ad intra. quare non omnino ad extra: nec omnino ad intra mouentur. **S**ecundum est inflatio faciei similis illi qui inflatur ex dormitione: sed est differentia: quod inflatio ex dormitione est cum pallore: sed inflatio propter iram est cum rubore. **T**ertium est: quod oculi sunt rubei tendentes ad exteriora propter vehementiam motus spiritus ad exteriora. **Q**uartum. quod quibusdam trascendentibus accidit timor et similitudo timoris propter tremorem. Et si textus dicat tremor est manifestior. Accidit enim tremor propter motum spirituum et sanguinis inordinatum. quod propter non potest signum spiritus secundum exigentiam motus voluntarij. vnde brachia et crura eorum tremunt. et sicut labia: et non possunt mouere labia et linguam secundum exigentiam orationis proferende: et accidit debilitas suarum naturarum. i. potestatum concurrentium ad motum voluntarium propter hanc motum inordinatum spirituum. aliter. accidit quibusdam eorum timor propter motum humorum ad os stomachi propter debilitatem naturarum suarum. hic autem timor est de maiori noxamento quam sit febris. effi. ut puta de sincopi propter compassionem cordis ad stomachos: et hoc vult Isaac in ca. ij. Sunt enim quedam debiles qui propter fortem iram modo iam dicto perducuntur ad sincopim: aut ad quandam lipptomiam. **Q**uintum signum. quia aqua sua: id est vrina sua est rubea: id est tinctorum: et acuti tactus: quod mordicans propter acuitatem id est incensionem effimere in flammantis epar. Et quando est in vrina aliquantum claritatis: cum non est tanta inflammatio: aut cum multum humores mouentur exteriorius. **S**extum signum. quod pulsus est grossus. i. magnus secundum omnem dimensionem: et plenus sanguine et spiritu motis ad arterias: et illas replentibus: et pulsans. i. fortis: vel pulsans. i. velociter: sed oes dicitur necessitati satisfaciatur

Curatio.

Ca. xvi.

Nec eos quiescere: et fac ut occupentur letificantibus et vocibus bonis et narrationibus et ludis mirabilibus: et fac eos ingredi balneum in aqua tepida non plurimum caloris: et inungantur plurimum cum aliquo oleo plurimo. illud est enim magis conueniens quam aqua calida: et cibetur eis que in frigidant: et humentur et prohibentur a vino omnino. non est enim eis via ad ipsum.

Hic ponit curam. et manifestum est quod aliqua remedia sunt ad remouendum causam. i. iram. quedam pro effi. ad in frigidandum. quedam remouent accentionem: et docet aliquam remedium vite puentis. ordinat autem balneum in aqua non plurimum caloris ne addat inflammationem. prohibet vinum: quod addit in iram. In hoc tamen considera consuetudinem in

D iij

Tractatus

quibusdā em̄ opz vt def: s; sit notabilr limphatū.
De feb. effi. ex vigilijs. Cap. xvij.

Quandoq; etiā accidit ex vigilijs febris effimera.

¶ Ponit feb. effi. ex vigilijs inflāmātur em̄ spūs in lōgis vigilijs: cū cōtinue sint in motu fm̄ exigentiā operationū a quib; hō vigiliās nunq̄ cessat: et inflāmātur ponūt caliditatē in corde: que dicitur effi. ppter ea somnus a natura institutus est vt spūs fatigati et resoluti in vigilijs redeāt ad sua principia: et ibi fomētū acquirāt: et noui regenerētur: q̄ regeneratio fit per digōnē meli? celebratā in somno q̄ i vigilijs.

¶ Cuius signa sunt antecessio vigiliarum et grauitas palpebrarū quoniā fortasse nō aperit eas: et profundatio oculi propter resolutionem. et inflatio palpebrarū propter corruptionē cibi et multitudinem vaporis: et conturbatio vrine propter priuationē digestiōis: et debilitas pulsus: et citrinitas faciei propter malitiam digestionis: et inflatio eius ppter excitationem ex malitia digestionis: sed non est cum rubedine sicut in illa que est ex ira.

Signa. vij. effi. ex vigilijs.

¶ Ponit septē signa. ¶ Prīmū est antecessio vigiliarū modū excedentiū. ¶ Scōm est grauitas palpebrarum et difficilis earum apertio ppter nocuumentum in lacertis earum ex vaporibus et humiditate ad ipsas defluxis cum paucitate spirituum. ¶ Tertiu est pfundatio oculi ppter hūidi substantiā fici resolutionē. ¶ Quartū inflatio palpebrarū ppter nutrimentū corruptionē et multitudinē vaporū veniētes ad ipsas. Videt̄ dicit̄ q̄ oculi sint pfundi et palpebre inflatē. p̄terea somn? est causa inflationis palpebrarū et faciei. ergo vigilie debēt esse causa tumefactionis. tenet cōsequētia. quia cōtrarie cause cōtrarios produciunt effectus. ¶ Ad primum dicitur q̄ oculi sunt pfundi propter humiditā substantiā cōsumptionē: et cū hoc palpebre sūt tumētēs ppter multitudinē vaporis nec est dicitio ¶ Ad scōm dicitur q̄ nō est incōueniēs q̄ p̄ter cause causent filēs effectus: qm̄ illi effectus nō sunt immediati. Sed qd̄ due cause p̄ter causent filēs effectus? per se et immediate est incōueniens: sed vigilie causant tumorē palpebrarū corrupēdo digōnē somnus aut propter priuationē resolutionis vaporum. ¶ Quintum signum est conturbatio vrine.

Contra quia vigilia in crudat vrina: et sic fit tenuis et clara. ¶ Dicendū q̄ per turbationē intelligit̄ priuationē luminositatis que puenit ex diminutione digōnis. scōa primū ca. de signis coloris vrine: et bec priuatio luminositatis in multis alijs est signū diminute digestiōis: sicut in sanie et sūb. ¶ Vel dōz q̄ i vigilijs fit vrina turbida si sint materie mote ad vias vrine. q̄ si nō redit ad claritatē. ¶ Vel dicit̄ q̄ vigilie quādoq; tingunt vrinā propter caloris ebullitionē in p̄ncipio: s; in p̄ncip. ppter nimitā eius resolutionē dicit̄ scolorat q̄ discolorationē vocat̄ turbationē. Et citrinitas faciei: tum ppter malitiam digōnis: tum ppter sanguis aduersionē: quare citrinat̄ vt est apud Auero. scōo colliget. inflatio faciei ppter excitationem consequentem malitiam digestionis: sed nō est cum rubedine: sicut in ira: sed cū pallore et citrinitate. Excitatio autē apud arabes duo importat. scz expergefactionē: et taliter nō sumit̄ bic. scōo apothema flegmaticum simile caseie et taliter sumit̄

Auero. ij. colliget.

De speciebus

bic: sunt em̄ caseici ex mala digestionē
Curatio eius. Cap. xvij.

Curatio autē eius est ociari: quiescere et dormire: et embrocare caput cum eis que infrigidant et humectant et balneū humidū et cibi bonorum chymozū et inunctiones humectantes. et vinum est ex rebus magis conferētibus eis: et sumāt in potu ipsum sine timore nisi fuerit dolor capitis.

¶ Nota sunt omnia. vertit enim intentionem suā: quandoq; ad causa m: quādoq; ab feb. ipsam: quādoq; ad accidentia. vinum autē est ex rebus magis conferētibus: sed debet esse limphatū et vnus anni t̄m: mediocriter vinosum: et potius dulce q̄ acre vinum autem potens antiquū purū copiose sumptum occidet multiplicādo vigilias: sicut accidit seruo notarij. tertio de interioribus. ca. v. existente tamen dolore capitis notabilr timendo de apostemate vitandum est vinum.

De feb. effi. ex somno quiete. Ca. xix.

¶ Spiritu quādoq; resoluuntur vapores calidi per vigilias et motū. ¶ Ergo prolongatur somnus et tranquillitas: et non resoluuntur accidit ex eis calefactio spiritu et feb. eius. Cuius signa sunt ista. significat enim eam antecessio somni et tranquillitas plurima: et proprie que nō est in cōsuetudine: et cadit contrarium consuetudinis: et significat ipsam resolutio vaporosa et pulsus.

¶ Dic agit de effimera ex somno et quiete tam corporis quam animi vtrāq; quietem cū somno in eodem comprehendens: quia somnus quieti vehementer similis existit. scōa primū. Et primo ponit modum proventus effimere ex somno. secundo signa. tertio curam. S; que dicit in duabus primis partibus sunt manifesta. Signant ipsam resolutionem vaporosi pulsus: quia ab arteria eleuant̄ quidam vapores calidi retenti propter longū somnum qui venientes ad digitos ostentant caliditatem quādam vaporosam: immo forte vaporibus existentibus grossis sentire ad modum tectigationis nunc eleuata: nūc depressa cute tegere arteriā.

De curatio eius. Cap. xx.

Curatio eius est sudatio in aere balnei et ablutio equalis cū aqua calida: et paucitas cibi: et declinatio eius ad id quod infrigidat et humectat ipsum: et exercitiū temperatum: et non oportet vt bibat vinum.

Curatio.

¶ Facit ipm̄ sudare ipm̄ in aere balnei vt vapores plurimi retenti meli? resoluātur. ¶ Concedit t̄m post ablutionē equalē cū aqua calida ad hūectandū et infrigidandū: et declināte feb. dat parū de cibo declināte ad frigidū: hūidū aliq̄tr. nō em̄ opz ipsum tantū infrigidare et humectare q̄tu; paties effi. ex vigilijs. Concedit exercitiū tēperatū. nā licz bic p se calefaciat: p accidēs t̄m infrigidat vapores resoluendo. prohibetur vinum quia somnū inducit.

De feb. effi. ex gaudio. Cap. xxi.

Quandoq; accidit ex gaudio feb. sicut illa que fit ex ira. Cuius signa sunt proxima signis eius que est ex ira: vti

Salen? .ij. de mēbris affectis

Ferē em̄ Amasus Amess? n̄ infetate gaudij qd̄ illi subitus superuenit: in terijse.

Primus

ira: nisi quia forma oculi est forma gauden-
tis: non forma irascentis. est enim frequen-
tia in pulsu minor. Et cura eius est proxima
curationi eius que est ex ira.

Habet hoc capitulum tres partes. In prima po-
nit modum prouentus effimere. Secundo signa. Ter-
tio curam ex gaudio. partes patent. Accidit enim
febris effimera ex gaudio sicut febris effimera ex
ira. s. ex motu spirituum ad extra. in quo motu in-
flamantur. verum motus spirituum in gaudio fit ma-
gis paulatim. quod propter non ita intendunt nisi sit ma-
gnus gaudium et repetitum. propterea frequentia in pul-
su est minor in effimere ex gaudio quam in effimere
ex ira. **C**ura uero effi. est proxima cure effimere
ex ira quantum ad secundam intentionem: quod est in-
frigidatio. et quantum ad quartam quod est correctio
accidentium. et quantum ad quintam que est de-
bitum regimen in sex rebus: non est differentia nisi si
quia regimen totum debet magis ad frigidum de-
clinare in irascente quam in gaudente. sed quantum ad
primam intentionem que est remotio cause est ma-
gna differentia quia in effimere ex ira debemus
ira lenire cum his que ibidem precepta sunt. s. in
effimere ex gaudio debemus gaudium minue-
re: ut quia res illa qua tantum gaudet non est ita
tuta sicut ipse credit et forte in futurum est sibi ma-
gnam tristitiam illatura: sicut persepe res huma-
ne consueverunt. **D**e fe. effi. ex timore. **Cap. xxij.**

Quandoque accidit ex timore febris
secundum semitam que accidit ex
angustia. proportio namque timo-
ris ad angustiam est proportio ire ad gau-
dium ex hoc quod motus timoris est ad inte-
riora: et ire ad exteriora: et fit subito et alio-
rum modorum fit gradatim. Cuius signa
sunt proxima signis eius que fit ex angustia
nisi quia diuersitas in pulsu est uehemen-
tior: et forma oculi est forma terri. curatio
eius est prima curatio ei quod fit ex angustia.
et oportet ut securet a timore et ueniat ad eum
cum nuncijs gaudere facientibus et letifican-
tia sunt iuuatiua ei.

Habet hoc capitulum tres partes. Primo po-
nit modum prouentus effimere ex timore. secundo
signa. tertio causam. partes patent. Dicit enim eam-
dem esse proportionem timoris ad angustias que
est ire ad gaudium. motus enim spirituum et bu-
morum est in timore ad interiora: sed in ira est mo-
tus spirituum ad exteriora: et uterque horum est ue-
hemens et repentinus. aliorum autem duorum mo-
tus fit gradatim: quare timentes aliquando incur-
runt fluxum ventris et vrine. xvij. probleu. probleu-
mate primo et secundo. motus etiam in timore ma-
gis diuersificat pulsum quam motus spirituum in an-
gustia: nisi sit valde uehemens et repentinus. ceteris
tamen paribus uehementius accidens est timor
quam angustia: sicut ira quam gaudium. habet autem an-
gustia tus formam tristis: sicut timens formam ter-
riti. Curatur sicut effimera ex angustia quantum ad
secundam tertiam quartam et quintam intentio-
nem: sed quantum ad primam differunt. In angu-
stia enim oportet lenire dolorem: sed in timore le-
nire timorem. Propterea dicit Auicenna oportet
ut securet a timore et ueniat ad eum cum neces-
sarijs gaudere facientibus. letificantiis autem utriusque

Ephimere.

Fo. xxvij.

iuuatiua sunt.

De fe. effi. ex labore.

Cap. xxij.

Habet hoc capitulum tres partes. In prima po-
nit modum prouentus effimere ex labore: in secunda
signa. in tertia curam. partes patent. Dicit enim eam-
dem esse proportionem laboris ad angustias que
est ire ad gaudium. motus enim spirituum et bu-
morum est in timore ad interiora: sed in ira est mo-
tus spirituum ad exteriora: et uterque horum est ue-
hemens et repentinus. aliorum autem duorum mo-
tus fit gradatim: quare timentes aliquando incur-
runt fluxum ventris et vrine. xvij. probleu. probleu-
mate primo et secundo. motus etiam in timore ma-
gis diuersificat pulsum quam motus spirituum in an-
gustia: nisi sit valde uehemens et repentinus. ceteris
tamen paribus uehementius accidens est timor
quam angustia: sicut ira quam gaudium. habet autem an-
gustia tus formam tristis: sicut timens formam ter-
riti. Curatur sicut effimera ex angustia quantum ad
secundam tertiam quartam et quintam intentio-
nem: sed quantum ad primam differunt. In angu-
stia enim oportet lenire dolorem: sed in timore le-
nire timorem. Propterea dicit Auicenna oportet
ut securet a timore et ueniat ad eum cum neces-
sarijs gaudere facientibus. letificantiis autem utriusque

Hic agit de febribus effimeris pendentibus a
dispositionibus corporeis. et habet duas partes.
In prima agit de effimeris pendentibus ab actio-
nibus et motibus: et sibi contrarijs. In secunda ibi. (Opti-
latis). agit de fe. effi. pendentibus a dispositioni-
bus corporeis que non sunt actiones aut motus
aut sibi contrarie. **P**rima pars diuiditur in sex
partes quod sex facit capitula. dimisit tamen capitulum
de febre effimera ex tranquillitate corporis. quod de
illa egit in capitulo de effimera ex somno: et meri-
to. quia somnus quieti similis uehementer existit
secunda primi. **S**ed hoc primum capitulum de
febre effimera ex labore habet tres partes in pri-
ma ponit modum prouentus effimere ex labore:
in secunda signa. in tertia curam. partes patent. In pri-
ma parte dicitur quod labor. s. corporeus quandoque pro-
uenit ad summum. i. quia fit multum fortis propter
ipsius intentionem aut utroque modo. unde calefit
corpus et spiritus ex quorum calefactione fit fe-
bris effimera nocens operibus et est modus loque-
di. vel aliter. nocens operibus maxime animalibus
et vitalibus cum plurimum nocentis sequen-
tis exercitium cadat supra spiritum vitale et aiale quod
sunt instrumenta motus voluntarij. **S**igna.

Signa sunt antecessio laboris et addi-
tio calefactionis iuncturarum super alia.
et tactus lassitudinis et siccitas corporis.
et quandoque accidit in fine eius humectatio
si fuerit labor temperatus in eo. i. quando
non est in eo exiccituum aut frigus prohibens
sudorem. si autem labor fuerit super-
fluus minoratur humectatio et sudor. et qua-
doque sequitur ipsum tussis sicca propter com-
munitatem pulmonis. et quandoque declina-
tio complexionis est et pulsus eius paruus
debilis. et quandoque declinat ad duritiem:
et vrina est citrina calida propter motum sub-
tilem et propter resolutionem.

Ponit octo signa. primum est antecessio laboris iam
dicti. secundum additio calefactionis iuncturarum super
aliam membra: quod magis laborat iuncturae in extremitatibus ce-
teris membris. Tertium est tactus. i. perceptio lassitu-
dinis uel uicere apostemose extensue aut arefactione:
si statim ageat. Quartum est corpus siccitas propter humidum
consumptionem. Quintum est humectatio corporis et su-
dor accensus in fine. s. effi. et hoc accidit si labor fuerit
temperatus. i. non multum excessiuis humidum propter modum
consumptionem. Et quoniam non est in eo. s. labore exiccituum. i. non
fuerit factus prope materiam exiccantem: sicut est are-
na: ignis: et siccitas. et quoniam non fuerit frigus prohibens sudo-
rem. s. enim labor est superfluus aut factus circa humidum ma-
terias aut forte ipsius frigoris minoras humectatio
et sudor. Sextum est tussis sicca propter communitatem pulmonis
propter vapores acutos ad ipsum uenientes aut ma-
lam complexionem calidam sine materia. Septimum signum
est pulsus paruus debilis propter debilitatem utriusque
et aliquando durus arteria exiccata. Octauum est vrina

Tractatus

citrina calida pp̄ motū. fit aut̄ citrina aut̄ ppter caliditatē supflua sine materia: aut̄ ppter mixtionē pauce colere mote ppter exercitium. Est aut̄ vrina subtilis ppter resolutionē. multe em̄ materie q̄ cōsueuerūt cū vrina permisceri pp̄ forte exercitū resoluuntur: vñ dato q̄ vrina citrina ppter colere mixtionē fit grossior: q̄ vrina aquosa: ista tamē est subtilior: q̄ tēpore sanitatis propter dictā causam.

Cura.

Ca. xxiij.

Curatio eorū est trāquillitas et balneatio in tina: et inunctio fricādo proprie super iuncturas: et accēptio cibi boni chimi humectantis scdm̄ quantitātē qua digeratur de genere carniū pullozū: et edī: et pisciū paruozū. Et quoniā virtutes eorum iunt debiles: tūc non oportet vt confidant de se posse digere re: qd̄ digerebant in dispositione sanitatis: immo minus illo: et ppter hoc cibentur eis quozū paucū nutrit plurimū: sicut ea que diuimus: et sicut vitelli ouozū sorbiliū: et testiculi gallozū sunt eis boni.

¶ Nec pars h̄ tres ptes. p̄rio ponit curā. In sc̄da ibi. (Quidā tñ.) remouet errozē quozūdam. In tertia ibi. (Et oportet vt sumatur.) cōplet curam. In prima parte ponēs curā qñq̄ vertit intētionē suā cōtra causam p̄cipiēdo oziū et trāquillitatē. qñq̄ cōtra feb. et accidētia. s. corp̄is siccitatē: p̄cipiēdo balneationē in aqua calida dulci: et inungēdo iuncturas: quādoq̄ vertit intētionē suā ad regimē vite dādo eis cibū boni chimi humectantis scdm̄ q̄ritatē q̄ possit digerē. nō em̄ tantū possunt digere re quātuz tēpore sanitatis. Propterea oportet vt cibi dentur eis quozū plurimū nutrit pauca quātitas: sicut carnes pullozū: edozū: et vitelli ouozū sorbiliū: et testiculi gallozū.

¶ Quidam tamē estimauerūt q̄ opz vt patientiū lassitudinē regimē plus subtilietur q̄ aliozū. Sed illud non est rectum.

¶ Remouet errozē quozūdam dicentiū q̄ regimē patientiū lassitudinē debet plus subtiliari q̄ regimē aliozū: sed illud nō est rectū: id est nō est bene dicitū. Lopsose em̄ debēt cibari: et etiā feb. intētiā: et magis q̄ estimerātes ex multis alijs causis: et etiā q̄ febrientes putride.

Contra. nā Gal. iij. de reg. sani. ponit q̄ in lassitudine apostemosa valde diminuat̄ cibū: sed talis pōt esse ex labore. ¶ Probozū p̄cordia sciendū q̄ lassitudo est q̄duplex vlcerosa: apostemosa: extēsiua: et arefactiua. Lassitudo vlcerosa ē qñ hō sentit lassitudinē vlcera in superficie cutis: et etiā in musculis: et est multoties ac si sentiret p̄ctiōnes acū et puenit ex hūozibz acutis subtilibz ad illas ptes delatis. S̄z apostemosa est qñ hō sentit in cute et in lacertis tētionē et duritiē cum grauitate quadā et interdū rubozē: et aliq̄ tumozē: et p̄ouenit ex multitudinē hūozū qui fluxerunt ad partes illas. Sed lassitudo extēsiua est illa in qua hō sentit se totū etiā fractū: et fit ex hūozibus ad musculos delatis: q̄ tñ sunt bone substātie. Arefactiua aut̄ est qñ hō sentit se arefactū et cōsumptū: et est pp̄ hūidi nimisā resolutionē siue seq̄tur exercitū: aut quācunq̄ aliam cām. ¶ Iste autē quartuo: spēs lassitudis duobz modis puenit. aut ab exercitio: aut a cāis corporeis: et be sunt ille

De speciebus

de quibz loquit̄ affozism? q̄ntus sc̄de p̄ticle affo. Labozes sp̄otanei narrāt morbos. ¶ Ad p̄positū si iste lassitudines fiāt a cā intrinseca opus est attenuare dietā cū h̄m plurimū minētur febrē putridā futurā: et hoc intelligit Gal. iij. terapētice. Si autē sequatur exercitū est dietā min? attenuāda: et hoc mō loquit̄ Auicēna in pte p̄nti. ¶ Preterea in lassitudine ap̄osa et vlcerosa opus est multū attenuare dietā et hoc voluit Gal. S̄z in extēsiua et arefactiua dietā d̄z esse grossior: et proprie in arefactiua: et sic intellexit Auicēna in parte p̄senti.

¶ Et oportet vt sumant de fructibus humidis: et sumant in potu vinū plurime commixtiōis si fuerint assueti: aut iuleb: et aliud si nō fuerint cōsueti: et oportet vt eorū inunctio sit plurima q̄ inunctio aliozū cum oleo aliquo vt humectetur eorum mēbra et iuncture ex siccitate: et iterū vt mollificet̄ illud qd̄ accidit eis de tensione. Et oleum violatum est de oleis melioribus eis. Et oportet vt cōmunicet inunctio eorū corpore: et proprie capiti: et collo et spondilibus dozsi: et iuncturis oibus: et proprie post balneationem. Et oportet vt asternantur strata eorū et aromatizentur indumenta eorum: et sedilia eorum: et si indigent iteratione balnei propter reliquias iterentur omnia que scripta sunt in capitulo suo.

¶ Cōplet curam cōcedēdo fructus humidos: sicut sunt pepones: pruna: sed maxime illos qui sunt minus apti putrere: hos aut̄ p̄cedit ad humectandū et infrigidandū. S̄z cibaria de quibz supra multū nutritiōis ad restaurandū humidū deperdituz. Et p̄cedit vinū plurime cōmixtiōis assuetis potare vinum. Adultū em̄ infrigidat et humectat faciendo aquā secū mixtā ad extrema corporeis penetrare. Si vero nō fuerint vino assueti da iuleb frigidum ex aqua et zuccaro aut aquā ordē et similes potus licet Alabbas cōcedat vinum lymphatum etiam non assuetis. Curat etiam inungendo corpora eorum: et proprie iuncturas que sunt exsiccate cū oleo viola. et similibus cū quo debite calido debet inungi caput collum et spondiles dozsi et iuncture oēs. Sunt enim aut p̄cipia motus volūtarij: aut instrumenta. et proprie inungantur post balneum vt inunctio retineat aquā in poris que rediens ad frigiditatem naturalē amplius infrigidat et humectat. Docet etiā applanare strata: id est lectos vt sint mollia in quibus bene quiescant: et docet aromatizare strata et sedilia cum rosis sandalis et similibus ad infrigidandū et virtutē confortandū et si opus est reiterare balneū reiteretur: et procedatur sicut dicitur est in hoc capitulo.

¶ De febre effime. ex euacuatione. Ca. xxv.

Candoq̄ accidit ex cōmōtione humorum post ventris solutionē motus spiritūū superfluus et inflammans in ipso febrē propter multitudinem lassitudinis que sequitur ipsam. Et quādoq̄ faciunt eam medicine solutiue propterea q̄ calefaciunt et quādoq̄ sequitur flebotomiā. propterea q̄ redire facit humiditatem vaporum et sanguinitatem eorum ad porositate colericam.

¶ Sic agit

Hippocrates

Galenus.

Alabbas de vino diluto optio.

¶ Hic agit de febre effimera ex eūone. Et primo ponit modū pueri et assignās quattuor cās q̄b̄ eūo facit febrē effimera. **¶** Prima. q̄ in eūone humores cōmouētur. in quorū cōmotiōe accidit motus spūs. et p̄ter inflāmatiō ip̄sorū. sunt em̄ spūs humorib̄ p̄mixti. **¶** Sc̄da. q̄ ad eūonē sequit̄ alī qua spēs lassitudinis de q̄b̄ supra. aut p̄pter frequentē surrectionē ad assētā. aut q̄ hūores agitati p̄ aliquā eūonē. s. p̄ fluxū vētris aut vomitū: aut sanguis eūonē fluūt ad cuti et ad lacertos: et sic inducūt aliquā spēs lassitudis. **¶** Tertia cā q̄ medicīne exoluētēs aut fortiter vomitiue sūt cale apte corpus inflāmāre. **¶** Quarta cā est. q̄ stōmia aut eūo sanguis p̄ aliū modū ducit ad inflāmationē et furiositatē colericā p̄p̄te de corp̄ib̄ abūdātib̄ in colā aut i sanguīe colerico. Et ad hāc inflāmationē sequit̄ aut effimera: aut i humorib̄ inflāmatio p̄p̄ quā euaporant absq̄ putredine. Et q̄nq̄sēc putrent. i. faciunt aliquam febrē putredinis.

¶ Curatio.

Capitulum. xxvj.

¶ Ortet vt subtilietur in retinēdo vrinā per ea que sunt ordinata in capitulis suis: et vt cibetur eger cum eo quod cōfortat plus et sc̄dm quātitates qua digerat̄ de eis que infrigidant et humectāt: et sint i eo pōtica stiptica: et ponant̄ sup stoma chū emplastrū: et embroce cōfortātia calefacta nō tepēfacta. Mas omne tepidum est mollificatiuū et resoluūt virtutē. Et de hac sūma est lana infusa in oleo nardino: aut oleo frigidiorē eo aromatizato. Et exprimatur adeo dōec separēt̄ ab ea ptes olei: et ponant̄ super cor et epar ea que infrigidāt. **¶** Hic ponens curam quādoq̄ vertit intentionē ad causam. vnde docet retinere fluxus ventris per ea que ordinata sunt i capitulis suis. s. sc̄do canone et. xv. tertij. Quandoq̄ vertit intentionem suam ad accidens maxime ad debilitatem virtutis sequentē euacuationē. Unde dat cibaria cōfortatiua s̄m quātitatē q̄ pueniēt̄ possit digeri q̄ cibaria p̄pter febrē sunt infrigidātia et humectātia. et sint in eis aliqua pōtica aut stiptica ad retinendum fluxū. ponticoz em̄ actio magis p̄fundat̄ q̄ stipticoz et sunt frigidiora q̄ stiptica. **¶** Exemplum borum ciboz est succus carniū pulloz: vel p̄dicū: vel ipsa caro cōtusa et p̄mixta cū pauco vino granatorū aut citoniorū. **¶** Exterius aut sup ventrem et stomachū ponit emplastrū et vinctiōes: et embrocas stipticas p̄fortātes: actu calidas: nō tepidas q̄ omne tepidū est mollificatiuū: et resoluūt virtutem. **¶** Hec aut calida applicata sunt: sicut oleū nardinū. i. de spica. aut aliud oleū frigidius. i. minus calm sicut oleū masticinū: q̄d est minus calm nardino. vj. de regi. san. ca. pe. Et p̄ hoc intellige alia olea frida: p̄cipue oleū citoniorū: q̄d ē p̄p̄riū. et sint hec olea aromatica cū aliquib̄ rebus boni odoris: sicut rosis siccis semine eaz cū gallia musca. et similib̄. In quib̄ oleis potest infundi filtrus: aut lana: aut stomacho: aut ventri applicari. Sed euz applicant̄ sint optime expressa donec non remaneat nisi virtus oleozum et non humiditas oleaginea fluens.

¶ Sed contra instat. quia tepida applicata stomacho et vētri sunt conformia calori innato ipsum agentia. ergo non

debent virtutē debilitare. **¶** In oppositū est Aulcen. hic et Gal. viij. terapēticē. **¶** Pro solutiōe huius dicendū q̄ licet ea que tepida sunt ratioe sue conformitatis quā habent euz calore innato sint per se cōfortatiua caloris innati et spūm: tamen per accidens adiuuant fluxum dilatando meatus. Sed ea q̄ sunt actu notabiliter calida de per accidens sua acuitate retinēt pungēdo et stimulādo. vnde virtus p̄trahit mēbra et claudit meatus. **¶** Propterea Alesue docet retinere fluxum ventris a cōfortatiua caliditate retinēt pungēdo et stimulādo. vnde virtus p̄trahit mēbra et claudit meatus. **¶** Propterea Alesue docet retinere fluxum ventris a cōfortatiua caliditate retinēt pungēdo et stimulādo. vnde virtus p̄trahit mēbra et claudit meatus. **¶** Propterea Alesue docet retinere fluxum ventris a cōfortatiua caliditate retinēt pungēdo et stimulādo. vnde virtus p̄trahit mēbra et claudit meatus.

Salenus.

Alesue.

¶ De febre effimera et dolore. Capitulum. xxvij.

¶ Dolor q̄nq̄ calefacit spūm adeo donec inflāmet̄ febris. Signa dolor in capite: aut oculo: aut dēte: aut iuncturis: aut extremitatib̄: aut colica: aut emorroyibus: aut alijs dolorib̄ furunculozum.

¶ Habet hec pars tres partes. primo ponit modum puentis. sc̄do signa. tertio curā. partes patēt. dolor aut inflāmat spūs: q̄ natura intendēs sub ventre p̄t̄ dolēt̄ trāsmittit ad ea instrumēta sua q̄ sunt sanguis et spūs: ex quoz motu et vntone in loco dolente accidit ip̄soz inflāmatio. aut extremitatibus. i. dolor extremitatum. i. vnguis quem admodum accidit in panaricio potest esse cā febris. effimere furunculozū. i. a dhemenu. de q̄b̄ Aulcen. tertio. iij. et sunt ap̄ata calida ad cupum tendentia que s̄m plurimū sunt exire incipiendo.

¶ Cura eius que fit ex dolore. Capitulum. xxvij.

¶ Regatur dolor cū eo q̄d oportet in capitulo suo. deinde curetur cura ei que fit ex labore. Quod si timeatur ex potu vini motus doloris: nō detur in potu.

¶ Vertit intentionē nunc ad causam sedando dolorem tripliciter. aut remouendo causam. aut euz anodinis. aut tertio cum stupefacientibus: vt est apud Aulcen. iij. prim. cap. iij. aut regatur dolor cum eo quod est in cap. doloris cuiuscūq̄ mēbra. Quādoq̄ vertit intentionē ad febrē et ad accidens cum dicit̄ q̄ curatur cura eius que fit ex labore cum infrigidantibus et humectantibus. Et si timeat̄ ex potu vini augmentum doloris: vt q̄ dolor esset in capite: aut in iuncturis dimittatur. licet potus vini frequenter suet sicut in dolore vēroso vel pendente a materia frigida: vt in colica q̄ fit vtroq̄ modo.

¶ De febre effimera ex sincopi. Capitulum. xxix.

¶ Quandoq̄ accidit ei cui superuenit sincopis propter cōmotionē spūs diuersa calefactio et cōuertitur in febrē. et quandoq̄ remouent de ea post ablationem timoris in sincopireliquē.

Tractatus

Primo ponit modum prouetus effimere ex sincopi. scdo signa. tertio curam. partes patent. accidit enim effimera propter motum spirituum ad cor et ipsorum unionem in corde. qua propter supercalescunt. ideo fit diuersa corporis calefactio. in sincopi enim cor calet et extrema sunt frigida. sed recedente sincopi caliditate sparsa exterius simul calet cor et extrema. Et subdit quod post ablationem timoris in sincopi remanent quandoque reliquae febres. Si enim sit una sincopis remanet maior pars febris. post ipsam. Si vero sint plures sincopes: sicut quandoque accidunt per communitatem a stomacho aut matrice multe sincopes in uno aut duobus diebus remanet minor pars febris post sincopes illas siue post ablationem timoris de alia sincopi.

Contra sincopis ^{infrigidat et extinguunt caliditatem.} ergo non est causa febris. Dicitur quod sincopis. iij. tertij est destructio maioris partis plurimum virtutum sensibilis et motiue propter retractionem spiritus in corde propter causam mouentem ipsum interius: aut propter aggregationem spiritus in corde ut non inueniat spiraculum. aut propter paucitatem et subtilitatem ipsius ut non superfluat supra illum qui est in membra. destruitur enim in sincopi virtus sensibilis intrinseca et extrinseca. et destruitur virtus motiua mere voluntarie. sed non destruitur virtus motiua naturalis. scilicet cordis neque mixta naturali et voluntario sicut pectoris. Subdunt autem tres cause sincopis. scilicet aggregatio spiritus propter causam mouentem spiritum interius que causa non est nisi nocentem cordis per essentiam aut communitatem. scda est propter causam prefocantem spiritum in corde ut non inueniat spiraculum neque potest debite euentari. sicut exempli gratia. per motum multi sanguinis ad cor suffocantis spiritum. et ex his duabus causis possunt spiritus inflammari. et sic fieri febris effimera. Sed ex tertia causa que est paucitas et subtilitas spiritus non est apta contingere febris effimera. Sed ad rationem dicitur quod licet sincopis infrigidet extrema calefacit tamen cor. unde febris est in corde: licet pro tunc non sit in extremis.

Signa.

Vicinitas sincopis et casus virtutis absque signis februm aliarum que non sunt ex febribus effimeris et pulsus in ea est diuersarum specierum: quoniam enim cadit et destruitur quando vincit frigus. et quoniam sit velox et apparet cum dominatur caliditas et similatur pulsui patientium extenuationem excruciatuam in duritie cum verminatione.

Sed que dicit in scda parte quantum ad signa sunt manifesta. Similatur pulsus patientium extenuationem excruciatuam. scilicet tertiam speciem et sic in duritie. quia in sincopi pulsus sit durus propter infrigidationem: sed in tertia specie et sic propter excruciationem et utrobique potest esse formicularis propter defectum virtutis. Et potest etiam pulsus in durari humido consumpto propter sincopes frequentes.

De curatione Capitulum. xxx.

Curatio eius est cura sincopis et dare cibos velocis digestionis boni chymi de illis quos sciisti: et si indigeris ut des ei in potu vinum fac: et non cures de fe-

De speciebus

bre. Cum ergo liberatur ex sincopi et remanet febris similis ei que est cum extenuatione curetur cum eo quod est in canone de infrigidatione et humectatione.

In curaverit considerationem seu intentionem principaliter ad sincopim dando vinum et cibaria boni chymi. Sed recedente sincopi curetur cum infrigidantibus et humectantibus sicut curatur et sic. Nota quod hec cura maxime conuenit ubi sit necessarium spiritum restaurare: sicut in tertia causa sincopis: et in hac non conuenit euacuatio: neque diuersio: sed in alijs duabus causis: et forte euacuatio: et forte pauca spirituum restauratio cum vino et similibus. Sed in oibus conuenit egritudo excitatio ab actu sincopis cum vocibus altis: et cum aspersione faciei. motus autem et eleuatio corporis sincopicati: licet possit iuuare in duabus primis causis nullo modo conuenit in tertia. imo faciat supinus: neque eleuetur: neque fricetur.

De febre effimera ex fame. Cap. xxxi.

Quandoque acuum vapores in corpore quando non inueniunt nutrimentum et generant febrem: et eius pulsus est debilis et paruus: et quandoque declinat ad duritiem.

Curatio.

Cibatio quidem in febre est sicut ex fortioribus factis ex chist orde cum oleribus: et post illas cum cibis bonis confortantibus: et balneetur: et effundatur super caput eius aqua plurima tepida: et sedeat in ea et humectetur corpus eius cum eis que sunt sicut oleum violatum: et rosatum: et curbita.

Agens de febre effimera ex fame. primo ponit modum prouetus et signa. scdo curam. Circa primam partem sciendum quod cum cibus inter cetera comoda habeat temperare calorem ex fame vapores. scilicet spiritus exacuuntur. scilicet inflammantur: quia a vaporibus cibibus non debet fomentum recipi non est tamen credendum quod spiritus per vapores vere nutriunt. scdm quod quidam arbitri sunt tenentes esse spiritus formaliter animatos sed solum humectantur: refrigerantur: et fouentur. Pulsus debilis est et paruus virtute deficiente sed est durus aliquando arteria exiccata ex defectu cibi. In cura vertit intentionem circa causam cibando: que cibatio statim a principio fieri debet et stante febre: sed cum cibis infrigidantibus et humectantibus: sicut est ptisana orde et similia: que tamen non sint facile corruptibilia ne a stomacho inflammato corrumpantur: sed in fine detur cibi boni et multi nutrimenti infrigidantes et humectantes ut simul intendantur cause febris et accidentibus. cetera manifesta sunt.

De febre effimera ex siti. Cap. xxxij.

Hec prima est ei que est ex fame: et dignior ut accidat propter defectum eius quo sedatur: de aqua caliditas fortis in vaporibus.

Primo comparat febrim ex effimera ex siti ad febrim effimera ex fame dicens: quod

Primus

me dicens: q̄ dignius est vt accidat feb. effi. ex siti quā ex fame. et ita frequentius debet accidere. In siti enim est defectus frigidit̄ et hu. et est apud Aristot. viij. problematum. problemate. vij. Sed in fame in comparatione ad sitim est defectus calidit̄ et siccit̄. Propter ea dicitur Aulicē. propter defectū ei⁹ de aq̄ quo sedat̄ calitas fortis i vaporib⁹. Propterea sublato humido aqueo quod aufert̄ in siti: et non in fame d̄ multo magis p̄ sitis caliditas in vaporibus. i. in spiritibus accendi q̄ p̄pter famem. q̄ dicit̄ in cura manifesta sunt.

Cura.

CDare in potu aquā frigidā: et aquas fructuū frigidorum: et proprie granatorū: et humectare corpus cū tina et si possibile est ei balneatio cum aqua frigida faciat.

Et si possibile est q̄ balneetur cū aqua frigida fiat ad citi⁹ infrigidandū et humectandū. timef̄ tñ balneū aq̄ frigidē si sit extenuatū et resolutū i aq̄s frigidis balneari: ne virtutes naturales debilitentur: et calor innatus extinguatur.

De febre effimera ex opilatione. Cap. xxxij.

Opilatiōes fiūt in poris cutis p̄pter spissitudinē eius et paucitatē ablutionis et multitudinē ciborū et p̄pter frigiditatē: et p̄pter ablutionē cum aquis frigidis: stipticis: et p̄pter adustionē solis et q̄nc̄ sit in vijs venarū et meatibus earū: et orificijs ipsarū et cursibus et vijs earū.

In hac parte agit de effi. a causis corporeis q̄ nō sunt actiōes aut mot⁹: neq̄ cōtraria eorū. Et sunt quatuor species. s. febris. effi. ex opilatione intrinseca. effimera ex satietate nauseatiua. effimera ex ap̄ate. quarto effi. ex opilatione extrinseca. de q̄b⁹ q̄tuor agef̄ in sequētib⁹ capitulis.

Capitulum p̄mū de effi. ex opilatione intrinseca h̄ tres p̄tes. In p̄ma ponit species opilationis: modū p̄ouēt⁹ et cās opilationis. In sc̄da signa. In tertia curas. partes patēt. prima pars diuidit̄ in q̄nc̄. In p̄t̄ma ponit duas species opilationis. In sc̄da ibi. (Et cum dicit̄.) innuit de qua specie opilationis vel opilatione in present̄ locuturus sit. In tertia ibi. (Nam plerūq̄.) ponit modū p̄ouēt⁹ febris ex opilatione. In quarta ibi. (Et huiusmodi q̄dē) ponit causas opilationis. In quinta ibi. (Et hec quidē) ponit canones p̄pletiuos hui⁹ doctrine.

In p̄ma parte ponēs duas species opilationis intendit q̄ vna est opilatio extrinseca in poris cutis que pendet a quib⁹ causis. vna est structura pororum in creatione sua. sc̄da ē sordit̄es q̄ est sup̄fluitas quarte digōnis in poris p̄gregata p̄pter paucitatem ablutionis. tertia causa est multitudo ciborū. quarta est frigus extrinseca aeris aut ablutio siue balneatio cū aq̄s fridit̄ et stipticis. quinta causa est p̄pter adustionē solis inspissantis cutē.

Sc̄da opilatio sit in vijs venarū et meatib⁹ earū et forte dixit vias quātū ad venas quas. meatus q̄ptum ad magnas: et in orificijs ipsarū venarū q̄ sunt ipsarū extremitates. et sit in cursibus et vijs. i. in poris ipsarum venarū. Et q̄d h̄c dicit̄ de venis intelligit̄ de ceteris meatibus intrinsecis.

Et cū dicitur febris effimera ex opilatione non innuitur nisi ad hanc speciem.

In hac sc̄da parte declarat q̄ h̄c vult determ

Ephimere. Fo. xxx.

nare de febre effimera ab opilatione intrinseca.

Nam plerūq̄ accidit vt minoref̄ resolutio et multiplicetur repletio et coartatio et priuetur respiratio et aggreget̄ vapor plurimus et non resoluitur: et tunc eueniet caliditas superflua.

In hac tertia pte ponit modū p̄uēt⁹ feb. ex opilatione. et p̄mo i ḡnali. sc̄do i sp̄ali ibi. (Et dū p̄seuerat) In p̄ia dicit q̄ feb. effimera accidit q̄n̄ minorat̄ solo. i. eūo ciborū manifestat̄: vel occulta. et multiplicat̄ repletio et coartatio. i. repletio coartans et p̄uat̄ respiratio ita vt vapores nō possint trāspirare: tūc aggregat̄ vapor plurimus facit̄ euenire caliditatem superflua.

Et dum perseuerauerit eius inflammatio in debilioxi ex corporibus q̄d est spirit⁹ erit febris effimera. Cum ergo inflamat̄ in sanguine est species famosa sinochē quas dicemus. et est illa que est de summa febrū hūorū: et nō est p̄pter putredinē: imo est p̄pter inflamationē et ebullitionē. Q̄d si pertranseat illud ad putredinē quā facit opilatio et priuatio respirationis permutatur ad febres putredinis.

Quidit̄ in sp̄ali modū p̄uēt⁹ feb. dicit̄ q̄ si inflatio p̄seueret in debilioxi ex corpib⁹ q̄d est sp̄s q̄ ē magis tenuis substantie erit feb. effi. Cū aut̄ inflamat̄ in sanguine. est sp̄s famosa feb. que dicitur sinochē: que est de summa feb. sine putredine s. per solam inflamationē et ebullitionē. Si vero p̄tinuata opilatione et priuatiōe respirationis accidat putredo: tūc p̄mutatur ad feb. putredinis.

Et huius quidē opilatio aut fit a multitudine humorū et sanguinis: aut ex grossitudine eorum: aut ex viscositate eorū: aut propter casum rei de causis opilationis in instrumēto: nō in cursu: immo sicut frigus constringēs: aut ap̄a coartans: aut nascentia rei: aut aliud de illis: quarum te oportet rememorari.

In hac quarta parte innuit tres sp̄s opilationis. prima est coartatio: in qua cā opilas est in via: et est multitudo humorū grossities aut viscositas. sc̄da sp̄s dicit̄ attenuatio: et cā opilas in instr̄o: nō in cursu: sicut frigus p̄stringēs: aut aliq̄d ap̄a coartans meatū. tertia opilatio d̄r carnosa: cuius cā d̄r nascētia carnis de illis q̄ dicta sunt. sc̄da prima. et. 14. tertia. sicut exempli ḡra esset veruca: aut ablatio magne ptis cutis p̄p̄ vlcera superficialia corrodētia: sicut q̄nc̄ accidit in superficie intrinseca matricis: aut p̄pter cōbustiones ab igne.

Sed forte aliq̄s instabit q̄ nō possit effi. puenire ab opilatione carnosa: cū opilatio carnosa nō possit remoueri h̄z plimuz. seq̄tur ergo q̄ feb. effi. illa erit coeterna patēt̄. Ad hoc respōdet q̄ si opilatio erit cā totalis effimere ex illa effi. erit trāsit̄ in putridā q̄ forte erit coeterna patēt̄: q̄ mo rietur cum illa. Si autem illa opilatio non sit totalis causa effimere: poterit effimera remoueri remanente opilatione: vt manifestum est.

Et hec quidem febribus effimeris parum permutatur ad ethicā: q̄m corpus in ea est plurime materie.

Species due opilationis.

Species tres opilationis.

Tractatus

- Primus canon** In hac quinta parte Avic. ponit septē canones
Primus. hec feb. parū permutat ad etbica: qm̄ corpus in ea ē plurime materiel: quapropter multum resistit causis excitantibus.
 Et in hac febre iterum est sitis et inflāmatio: et adherētia caliditatis: et vrina media inter igneam.
- Secundus.** Secundus canō. in hac feb. sunt accidentia que consuevunt accidere in alijs feb. s. sitis inflāmatio: adherētia caliditatis. i. p̄tinuitatis: sicut continua ē opilatio. raro em̄ accidit: s. habeat porisimos: vt dī q̄ sit itēgra quies inter porisimū et porisimū: et vrina ē media iter igneā. Sed tu dices vbi est aliud extremū. Dicit quidā q̄ vult dicerē inter igneā et rubeā: ita vt color sit partim citrinus et partim rubeus. Aliter et meli⁹ iter igneā. i. inter gradus citrinitatis: sicut multis effi. debilibs caliditatis: neq; intēse citrinitatis: sicut i colericis.
 Et hec febris est difficilis ad cognoscēdum cuius similitudo est proxima similitudini februm humorum.
- Tertius.** Tertius canon. hec febris ē difficilis cognitio: nis: quia multum habet similitudinis cum putridis propter opilationem et multitudinē materiel.
 Et hec febris quandoq; remanet vsq; ad diem tertiu: et in eo qd̄ est post ipsum si sunt opilationes plurime: fortes: et nō sunt inspissantes: et non sunt condensantes de foris: et si sunt parue festinat eius eradicatione si non fuerit error.
- Quartus.** Quartus canon. hec feb. quādoq; durat vsq; ad tertiu diē: et etiam post ipm̄ si opilationes fuerint fortes: sed nō in vltimo fortitudinis: q; tūc fieret trāsitus in putridā: et nō fuerint inspissantes: neq; condensantes de foris. i. nō fuerint in poris: q; iste sunt leues in p̄patione ad opilationes intrinsecas q; si opilationes sunt parue cito eradicantur: nisi accidat error.
- Quintus.** Et hec febris iter febres effimeras qm̄ q; accidit et redit propter fixationē opilationis que est causa quare fiunt ei paroxisimi.
 Quintus canō. hec feb. inter effi. qm̄ accidit et redit. i. b; paroxisimos siue exacerbationes ppter fixationē opilationis: q̄ est cā quare ei fiant porisimi.
- Dubitat** pro declaratione hui⁹ partis vtrū se. effimera sit porisimal siue p̄dica. Arguit q̄ nō. p̄mo feb. effi. est facta: ergo nō est p̄dica. tenet p̄na. et assumptū ē Gal. viij. terapētica. Secōdo. si aliq̄ effi. esset p̄dica maxime esset effi. ex opilatione: sed hec nō ē p̄dica. ergo nulla alta. assumptū probat: q; opilatio fixa debet facere feb. fixam et non p̄dica: cū causa et effectus debeant proportionari.
- In oppositum** est Avic. in parte p̄senti in cap. sequētis de effi. ex nauseatua satietate. vbi dicit q; b; quatuor p̄dicos vsq; ad septimū. Secōdo p̄ hac parte sunt rationes. potest em̄ effimerans ex sole iterum ad solem redire: et sic fiet nouus porisimus.
 Tertio spūs inflammatus faciens effi. potest inflammare aliū siue genitū siue de nouo producendū qui inflammatus faciet scdm̄ paroxisimū.
 Quarto reperitur tertiana vnus paroxisimi q̄ est p̄dica. ergo etiā effimera vnus porisimi potest esse p̄dica. Quinto quecunq; cause faciunt putridā esse p̄dica p̄nt in effimera rep̄iri:

De speciebus

et q̄ causa cōiuncta vnus effimere disponit cām cōiunctā sc̄de effimere: et sic de alijs causis que in putridis reperunt. ergo effimera poterit p̄dica esse sicut et putrida.

Pro solutione bui⁹ q̄stionis p̄mitte tēda ē bec distinctio q; p̄dica a cōiuncta accipitur dupl. cōiter et p̄p̄e. Lōmuniter sumpta est discretiue reditus febrū similitis p̄me ppter causam corporeā p̄me disponētē ad sc̄dam. voco autē feb. similem p̄me in eadē de nominatione specifica. P̄dica autē p̄p̄e sumpta est reditus febris similitis p̄me ppter cām cōiunctā p̄me disponētē ad cām cōiunctā sc̄de et attrahentes ipsam ad locum determinatum vbi p̄ma causa fecit p̄mā febrem. et hoc ppter vestigiū ex p̄ma causa derelictū i loco illo. Hac distinctio ē p̄missa sit bec p̄ma cōclusio. nulla feb. etbica est p̄dica. probat. q; nulla feb. etbica habet cām a qua dependet specialis dependētia. Secōda cōclusio. feb. effi. tam vera quā nō vera ē p̄dica. p̄ma pars probat. Nā aliquo efficiente ex sole potest causa consuetā illius effimere. s. spūs inflammatus a sole disponere alium spūs ad inflāmatōnē. vnde cessante p̄ma effimera redibit secunda similitis p̄me ppter cām corporeā. q̄re bec effimera vera est p̄dica. Istud tamen est rarissimum q; vnus spūs inflammatus absq; alta causa corporea alium spūs disponat ad inflāmatōnē taliter vt sc̄dam faciat effimeram. sc̄da vero pars probatur. opilatio em̄ remanēs fixa iuxta textus est causa inflammationis spūs prohibita euetatione quo spūs resolutus et cessante effimera tādes opilatio fixa erit causa inflammationis alior spūs ritū venientū ad eadē loca opilata. et sic vsq; ad plures porisimos donec opilatio remoueat aut effimera trāseat in putridā. hoc aut manifestum est in effimera ex nauseatua satietate. potest em̄ vnus cōsensus corruptus faciens effimeram disponere ad alium cōsensus corruptū facturū sc̄dam effimeram: et sic abibit fm̄ Aucē. quandoq; a quatuor porisimis vsq; ad septimū. Item ap̄a intrinsecus inflāmans spūs et faciens effimerā spūs illo inflāmato resolutus. et sic p̄ma effimera cessante potest inflāmare nouū spūs et nouā facere effimeram. et sic non est incoueniēs in vno bubone in pluribus dieb; plures accidere effimeras. Et ex hac cōclusionē sequitur q; p̄dica cōiter sumpta: potest etiā putrida esse p̄dica. Tertia cōclusio. accipiendo p̄dicationē p̄p̄e sola feb. putrida est p̄dica. Et probat p̄clo. Nā cā cōiuncta p̄mi porisimi disponit cām cōiunctā sc̄di porisimi et attrahit ipam ad locū illū i quo p̄ma cā cōiuncta putres fecit porisimū. et hoc ppter vestigiū derelictū a p̄ma cā putrete siue illū vestigiū sit cineritū: qd̄ est terminus putrefactionis siue malap̄lo i loco derelicta nihil aut tale pot̄ cōuenire effimere q; cā cōiuncta effimere nō pot̄ trahere cās sc̄das cōiuncta ad locū determinatū ppter vestigiū derelictū: cū spūs sit substantia tenuissima nihil tale potēs reliq̄re post sui putredinē aut inflāmatōnē. Quarta p̄clo tertiana vnus porisimi: s. nō sit p̄dica acti: est tñ p̄dica aptitudinē. Causa. n. cōiuncta illi⁹ porisimi est apta attrahere nouā materiā ad locū i quo putret ppter vestigiū de relicto: nō aut attrahit. q; de fecit materia. nihil em̄ remāsit sub forma cāe antecedētis supra illā q̄ fecit illū paroxisimū. Et ex dictis in p̄senti questione et parti ex dictis supra pot̄ facile r̄sio patere ad rōnes factas in p̄cipio questionis tā an̄ oppositū q̄ post oppositū. Et bec quidem

Distinctio de p̄dicatione.

Primus

Et hec quidē febris permutatur ad frigus et horripilationem et significat quod ipsa sit putrida.

Sextus canon. hec feb. multoties permutat ad frigus et horripilationem. supplere et rigores: et significat quod sit putrida. Effimere enim non sunt cum tipo notabili. et hoc signum manifestum est si prius precedat feb. et postea sequitur tibus.

Et cum illa que est ex opilatione facit accidere dolorem post flebotomiam in latere sinistro non est excusatio iterationis flebotomie: precipue cum sedatur feb. et perseverat dolor.

Septimus canon. cum feb. effi. ex opilatione facit accidere dolorem in aliqua parte corporis post flōmiam in latere sinistro. i. ex basilica sinistra non est excusatio iterationis flōmie precipue cum sedatur feb. et perseverat dolor. est enim sedata feb. per remotionem repletionis vaporose per flōmiam basilice sinistrae maxime ad hoc conferētis: ut est apud Aucē. ij. tertij. cap. de curationibus generalibus cōplexionum malarum cordis: sed dolor perseverat post flōmiam. quod sanguis agitated et non sufficēter eductus per primam flōmiam incipit aliquid membrum appare propterea necessarium est flōmiam iterare. **Secunda** expositio est ut textus sic ordinat cum feb. effi. ex opilatione facit accidere dolorem in parte corporis sinistra post flōmiam factam in aliqua parte corporis est necessarium ut reiteret flōmiam: precipue cum se. sedatur: et perseverat dolor. est enim signum doloris illum non sequi febrem: sed potius agitationem alicuius humoris mellici in latere sinistro incipientis partem sinistrae appare. quapropter est necessaria reiteratio flōmie. **Sed** ex qua parte qua vena debeat fieri flebotomia: et quantum sanguinis sit hauriendum tuo relinquitur iudicio estimatiuo.

Signa.

Quandoque accidit febris effimera non est a causa primitiva et est longe declinatio: tunc estima quod ipsa est opilatio: et proprie quod declinat sine euacuatione cum hūectatione. **Unde** ponit signa. et primo dicitur notitia estimatiua. scōdo magis certa ibi. (Et significat) Signa autem prima sunt tria. Primum non fertur a causa primitiva. sed hoc signum ly excludat effimeras has: et tunc cōe oib? effimeris pēdētibus a causa corpea. **Secundum** signum. est quod est longe declinatio. et hoc est cōe plūb? pēdētibus a causa corpea. **Tertium** magis proprium pēdētibus est quod declinat sine euone. i. sine sudore sili nali. nam cetere effimere sunt magis apte teriari cum sudore sili nali quod pēdēs ex opilatione. est enim opilatio tam intrinseca quam extrinseca multum apta impedire sudorem: nisi forte effimera pēdēs ab euacuatione: est enim parum apta terminari per sudorem: sed illa facile per causam suam cognoscit.

Et verificant estimationem tuam signa repletionis: et in corporibus plurimi sanguinis et generatibus eius: aut grossorum humorum viscosorum: et dicitur quidē inter ea ambo est quoniam si opilationes in eis sunt propter grossitudinem humorum et viscositatem eorum significant ea signa nota eis: et non est illic inflammatio corporis et rubedo et extensio et ad summum signa multitudinis. **Et** illis in quibus causa est repletio sunt signa repletionis: ex

Ephimere.

Fo. xxxi.

rubedine faciei exuberatione venarum et inflatione et tensione et alia apparentia. **Et** si superfluit opilationes pulvis est parvus et si non superfluit: non oportet ut minoretur pulsus.

Ponit signum magis certum: et est pntia opilationis cognita per signa sua siue opilatio fiat a multitudine: siue ab humore grosso et viscoso.

Signa autem opilationis sunt extensio et gravitas in loco opilato precipue. si locus ille fuerit transitus multarum materierum sicut epa in quo plerumque propter opilationem est maior gravitas quam in apate et? scōda pmi. in cap. de signis opilationum. Opilationes quoque in ventris habentes habent colorem citrinum: aut saltem non bonum. quoniam sanguis per foramina sua ad cutis superficiem non accedit. **Signa** autem quod opilatio sit a multitudine sanguinis est membrorum gravitas: in motibus pigritia: faciei rubedo: venarum inflatio et tensus: plenitudo pulsus. licet aliquando propter nimiam plenitudinem suffocantem appareat parvus iuxta textum: et habent somnia que gravitatem protendunt: ut somnare se mouere non posse: sicut econtra. somnare se volare significat humores subtilles in quantitate temperata. **Signa** autem opilationis ab humore grosso et viscoso est calor malus tensus in plumbeum: pigritia ad motum: albedo urine extrema somnus multus et ociositas: membrorum lassitas et pigritia: pulsus parvus precipue opilationem superfluente.

De cura.

Cum causa est multitudo humorum et repletio: tunc oportet ut in principio prope ad flōmiam et euonem: et ut flōmes eum cum iam non febricit: tunc est melius. **Et** quando febricit si non fuerit necessitas: tunc statio est magis conueniens. flōmia enim facit humores currere et permiscet inter eos. Si autem non fuerit excusatio: tunc non oportet ut postponatur et tardetur flōmia et euo: deinde fiat occupatio in eis que aperit opilationes et mudificat meatus. **Et** non prope ante euacuationem ad mudificandos meatus et apertionem. illud fortasse fit causa ad attrahendum humores subito ad quosdam meatus et inuisandum in eis: et illud est res in qua sunt errores plurimi et fortasse addit in opilationibus si fuerint grossi et proprie si meatus in creatione sua fuerint stricti.

Unde ponens curam. primo ponit curam magis conuenientem in principio. scōdo conuenientes in processu. scōda ibi. (Deinde oportet.) Prima in tres. nam in prima parte curat effimeram pendentem ab opilationem propter multitudinem materierum. in scōda ibi. (Et si non sentis.) curat effimeram pendentem ab opilationem propter grossitatem et viscositates humorum. in tertia ibi. (Et cibis sit.) ponit cibos conuenientes in curatione huiusmodi effimere. prima in duas. nam in prima curat per euacuationem. in scōda per apertionem ibi. (Deinde fiat in eis occupatio.) In prima dicit quod si fuerit multitudo humorum et repletio. i. multitudo repletio sicut quoniam est sanguis propter modum exuberans tunc fiat flōmia et euo. sed euo dicitur esse cum clisteribus: et cum bis quod

Signa opilationum plurima.

Tractatus

sanguinē mundificat. Aliter et si fuerit multitudo humorū. s. aliorū a sanguine: et repletio quātum ad sanguinē: fiat flōmia propter sanguinē: et eū p/ p/ria aliorū humorū electiua s/ ipsoy exigētā. Et hec flōmia d/ fieri cum nō febriliter siue fiat ante inchoationē siue postq̄ declinauerit p/rim⁹ poris/ mus. flōmia em̄ agit at humorē: et per corpus siue re facit: et miscet bonum cum malo. hoc aut̄ plus fit p/nte febre. Et de hoc est canon inferius in ca. de cura generali febrilī. vbi dicit. et non moueas in die porisimi. hec aut̄ intelligunt̄ in cura regulari. coacte em̄ quādoq; opz parare ad flōmiam et alias euacuationes in feb. timendo suffocationē: aut raptū materie ad aliqd̄ membrū nobile: aut forte in ruptura vene et alia similia nocumenta. Deinde oportet vt demus aperiētā et mundificātia meatus opilatōs. sed nullo pacto hec aperiētā debent exhiberi ante euacuationē. illō em̄ esset causa attrahēdi multos hūores ad meatus illos et ad inuiscandū multos hūores in illis meatibus. p/pter quā rem multi sequerētur errores. i. nocumenta vt quā augerēt opilationes: et p/ptie humoribus existentibus grossis et meatibus strictis in creatione sua. et forte fieret transit⁹ effimere in putridam.

Cū flōmia iterū et euacuatio quādoq; educant superfluitates viscosas fumosas facientes coartatione sua hanc febre et prohibeant vt permutetur ad putredinē et p/ptie cum ad vltimū facis eam peruenire: et facis appropinquare sincopi.

Ponit secundā. quare est inchoandū a flōmia et euacuatione. quia huiusmodi euacuationes quāq; sufficiunt absq; exhibitione aliorū apparentiū ad curatōnē opilatōis et febris inde sequentis siue sit effimera siue sinocha. et p/bibēt transitū in putridam. q/ propter huiusmodi euacuationem educuntur materie opilatē: et superfluitates fumose. i. que vaporant absq; putredine: que coartate: et nō potētes transpirare p/pter opilationē sunt cause effimere. et forte sinoche sine putredine: et p/ptie quando existente multa repletione sanguinis facis flōmiam vsq; ad sincopim exclusiue: sicut inferius dicitur in sinocha. et hec sunt dicta Gal. ix. therapentice.

Et si nō sentis multitudinem humorū: immo sentis opilationes: et q/ ipse sunt accidētes a grossitudine eorum et viscositate ipsorum: tūc fortasse nō indiges flōmia superflua et euacuatione superflua: immo indiges aperiētione.

Hic ponit curā effime. pendētis ab opilatione p/pter humores grossos et viscosos: et p/ty. Sed hic nota q/ si hūores fuerint a sanguine separati sola idigem⁹ ipsoy euacuatione: et aliqñ incipim⁹ a flōmia sanguine et bis humoribus equato p/portionabiliter: aut ipso dominante. Si nō sit ecōtra ab euacuatione incipe debemus: et raro in huiusmodi casib⁹ oportet huiusmodi euacuationes esse valde copiosas: nisi forte materia optime digesta: aut ipa repēte ad aliquod membrū nobile.

Et aptio quidē est cū abstergētibus et medicinis et cibis: et p/pterea q/ egritudo est febris nō est possibile vt redeas in aperiētione ad abstergentia cala: immo ad illa q/ sunt inter sirupū acetosum purū vsq; ad il-

De speciebus

lum qui est cum seminib⁹: et aquā endiuie vsq; ad aquam feniculi.

Hic ponit q/ post euacuationē tā dictā est aperiētū cū abstergētib⁹ tā ex cibis q/ ex medicinis: s/ p/pter feb. debēt eē remisse cala sicut cū sirupo acetoso. suppleatis inclusiue: siue mellinū: siue zubarū vsq; ad sirupū acetosū p/positū ex seminib⁹ in quo etiā sint radices apertentes: et ab aq̄ endiuie vsq; ad aquā feniculi inclusiue. Circa quā paratē nota q/ medicinie deseruientes aperiētōi opilationū sunt q̄ntuplices: subtilisatiue: absterisue: incisive: lauatīue: et apstīue. Subtilisatiua autē medicina ē cui⁹ p/ptetas est vt faciat hūoris subtilitā subtiliorē cū calitate tpata: sicut yfopus alasse et camomilla. Absterisua autē cui⁹ p/ptetas est vt remoneat humiditates viscosas et congelatas ab orificijs meatū siue poroz qui sunt in mēbrī superficie: ita vt longet eas ab eis: sicut aq̄ mellis: et q/ ex melle sunt. quapropter oīs medicina absterisua est corpis solutiua: licet nō p/pter proprietatē occultā: et oē amarū est absterisuum. Incisua vero est cuius p/ptetas est vt subtilitate sua penetret inter duas superficies. s. hūoris viscosi: et superficiē mēbrī: in qua est viscatū et remouet ipsum ab ea: et cū hoc etiā diuidit ipm humorē in partes: licet nō faciat substantiam suam subtiliorē: sicut sinapi et oximel. in cisua em̄ p/ptie opponitur viscoso. subtilisatiua autē grossa et spisso. Lauatiua autē est cuius p/ptetas est vt mundificet meatus cū humiditate sua quam adiuuat motus. nā currēs subtile cū transit super orificia: et p/ meatus suo cursu remouet superfluitates: sicut aqua ordē: et aqua cucurbitē. Aperiētīua nō medicina ē cui⁹ p/ptetas ē vt moueat materiam existentē in concauitate meatū ad exteriora et remanere cōcausitatem meatuum apertam efficit hoc subtilitate sua: sicut petrosillum: aut q/ subtilis est et incisua: aut q/ subtilis est et lauatīua: aut q/ subtilis est et absterisua: et omne acutum aperiētium est. Et melius est in aperiētione opilationum vt inchoes ab abstergētibus et incisuis. Deinde procedas ad subtilitātia et aperiētā: et omnia sint liquida et fluxibilia.

Et cib⁹ sit ille in quo est ablutio: et non in quo est viscositas sicut chist ordē. Et zubarū cū hoc q/ ipsum est p/pinquū cibo ē in ipso aptio et absterisio. non est ergo malum si misceatur cum chist ordē.

Ponit quales debēt esse cibi. et patet. l. i. ordē id est ptisana ordeacea.

Demū opz vt cōsideres cū eūaueris: si necessaria fuerit euō eius et appuerit: sicut diximus an minuaf febris et deficiat: et an si porisimos hūerit frāgaf et debilitet porisimus ei⁹ scōs a p/rio. Et cōsidera vrinā: et si inuenis eam non priuatā digestionē: et in pulsu et si inuenis eam nō significare putredinem procedes scōm hoc regimē. Et intromitte egrum in die tertio post porisimum in balnē hora mollificationis paroxisimi expectati si fuerit febris vsq; ad qñq; horas et inunge eum. Et frica ipsum cū rebus in quib⁹ est absterisio equalis: sicut quod est inter farinā fabaz vsq; ad farinā hōrobi et farinā radicū lilij et aristologie emollite

Primus

emollite cū aliquātulo mellis et aque. Qd si fueris ausus vti fortiori hoc: tūc vtere spuma baurach: et si estimas qd balneū alterat naturā ei' in aliquo et facit accidere quasi horripilationē non moxetur in eo ictu oculi. opilationes enim iste non sunt de genere earum quas aperit balneum.

In hac parte ponit curā cōuenientē in pcessu: et est administratio balnei et fricationis. in scda parte ponit quid post exitū a balneo: faciēdus sit. scda ibi. (Lū ergo egredit.) In prima parte ponit octo cōditiones seruandas in vsu balnei. Prima qd precesserit euacuatio. Scda qd facta sit opilatiō aptio. Tertia qd porisimus si fuerit vn' solus sit in declinatōe. Si autē sint plures porisimi qd cū balneat sit porisimus declinatōis vniuersalis. Quarta qd vrina significet digestiōē. Quinta qd pulsus sit coartat' significās putredinē. Sexta qd ponatur in balneo in die tertio qd in hoc tēpo re verisimile est egrum esse in declinatōe et pcessisse euacuatiōē et aptiōē que pmittēde sunt. et ante porisimū sequētis si fuerit aliqs verisimiliter secururus saltē per quinqz horas: ita vt possit fieri balneū fricatio et cibatio si fuerit expedies Septima qd post balneū fricet et vngat cum abstergentibus qd in textu describit. Hoz tamē vsus non est apud nos: et magis cōueniret opilatiōi existenti in cute spuma baurach. i. pars subtilior salis: qd dicit baurach: sed loco ipsius accipim' sal nitrum. Octaua. qd si balneū alteraret ipsuz faciēdo opilatiōē illico de balneo egrediat. signficatur enim qd balneum non est aptuz aperire huiusmodi opilatiōes immo potius disponit ad febrem putridam.

Lū ergo egreditur de balneo nō oportet vt appropinet cibo neqz vino: nisi post securitatē ex porisimo. Si autē exigit dispositio vt cibetur aliquātulum et nō tolerat: detur in potu id i quo est aptio vt aqua ordeī subtilis plurime aque pauci ordeī plurime decoctiōis decocta cum apio. Qd si paroxisimus non iterat ei: tūc balnea euz scdo: si desiderauerit illud et ciba ipsum: et si fuerit paroxisimus diminutus a porisimo primo et vrina fuerit bona: tunc confide in veritate curationis et paucitate opilatiōnis: et cura cum post eradicationem eius sicut curasti: et ciba ipsum. Et si venerit paroxisimus sicut fuit: aut fortior illo: et vrina non fuerit sicut oportet: tunc egritudo est tendens ad putredinem: et curatio ei' est curatio putredinis.

Ponit quid operandū sit post exitum a balneo. nam regulr non debemus exhibere cibum porisimo proxime secuturo. Si autem virtus non toleret detur aqua ordeī subtilis. i. in qua sit parū ordeī et multū de aqua. et proprie decocta cū pauco apio ad maiorem apertionem. Nos autem loco butius daremus aliquid ptisane ordeacee. Si vero alius paroxisimus non superueniat: iterū balneandus est ad resolutionem residus. Et si superueniat: et sit valde diminutus respectu pcedentis. et cum hoc vrina fuerit bona: tūc significatur

Epbimere. Fo. xxxij.

paucitas opilatiōis: et qd non fiet transitus in putridam: et potest eger grossius dietari. si vero fuerit paroxisimus sequēs equalis primo aut fortior et vrina non digesta: tunc fit permutatio ad feb. putridam. et curandus est cura putride.

De febre effimera ex nauseatiua satietate et repletione.

Capitulum.

xxxij.

Candoqz accidunt ex nauseatiua satietate vapores mali ex quibus accenditur caliditas et inflammatur spiritus quare accidit febris.

Hoc capitulum de febre effimera ex nauseatiua satietate habet tres partes. In pma ponit modū puentus se. effimere ex nauseatiua satietate. Secūdo signa. Tertio curā. partes patent. Prima in tres. In pma ponit modū prouētus ei' in generali. scdo in speciali. tertio canonē. scda ibi. (Proprie in corporibus. (tertia ibi. (Et isti quidē) In pma parte dicit qd quadoqz accidunt ex nauseatiua satietate. i. ex corrupta digestiōe in stomacho vapores mali: ex quibus accēdit caliditas in corde et inflāmant spiritus qre accidit feb. Motandū qd cū digestio stomachi ledatur tripliciter: dimi- nute ablate: corrupte. per nauseatiuā satietatē debemus intelligere digestiōē corruptā: per quaz generatur chylus corruptus. Dicit autē digestio corrupta: qd nō conuenit alicui indiuiduo de specie humana naturaliter disposito: aut qd per ipsā producit chylus solū equiuoce non proprie ponēdus in specie chylī. Aliquādo tamē p nauseatiuā satietatē intelligimus chylū corruptum nauseare facientē. Et aliquādo per nauseatiuā satietatem intelligimus satietatē et plenitudinē stomachi cū nausea. ita vt corruptio digestiōis sit causa chylī corrupti: et chylus corrupt' causa plenitudinis stomachi cum nausea.

Resio stomachi triplex.

Sed dubitatur qre ex corrupta digestiōe epatis non generatur feb. effimera. Dicendum qd ex corrupta digestiōe epatis est apta generari feb. putrida et non effimera. Lū ratio est. quia humor genitus per corruptam digestiōē epatis ponit inter causas corporeas: sed chylus inter causas primitiuas. est enim longinquus a corporib' nris chylus quā humor. Item quia chylus non ponit inter res naturales: sicut humor. quia non necessario ingredit' pstitutionē corporis humani. multo- tiens enim homines sunt sine chilo: sed nūqz sine humorib'. Sed ponitur dignius inter res non naturales. quia necessario occurrens corpori humana non potest cōuenienter et incōueniēter applicari: sicut cibus et potus: et ex eodem fundamento feces. qd per primā digestiōē immediate ex chilo in stomacho generatur: sicut et chylus reponit debent inter causas primitiuas: vapores itaqz ex chilo et ex febribus eleuati cor inflāmant dignius faciunt effimeram quam humoralem.

Responso.

Et proprie in corporibus colericis: et illis qui non habēt amplos poros. nam plurimum superfluitatū eorum vaporat vaporatiōes fumosas et minoratur in eis eructuatio acida. Et de illis qui sunt vehemētius dispositi ad illam sunt illi qui incipiunt post nauseatiuam satietatem vti exer-

Tractatus

citio et motu: et ire sub sole et balneatione postquam accidit eis hoc: multiplicantur enim eis vapores fumosi et proprie quando habuerint in corporibus suis dolorem et proprie in visceribus eorum.

Hic ponens in speciali modo prouetus effimere ex nauseatiua satietate ostendit primo quod corpora sint ad hanc parata. 2. que imparata. scilicet ibi. (De materia vero.) In parte prima dicit quod corpora magis parata ad huiusmodi febres sunt corpora colerica: aut saltem colerica secundum stomachum quod poros strictos habet siue a creatione: siue acciderit taliter. In his enim propter stomachi caliditatem cibus ad fumosum corrumpitur. vapores autem fumosi non potest transpirare propter clausuram pororum inflammantur cor et spiritus. et in his non accidit eructatio acida cum illa pendeat a frigiditate aut a caliditate diminuta. Illi autem maxime ad hanc dispositionem sunt parati qui post repletionem stomachi exercent et mouent motibus inordinatis: et proprie sub sole. nam per huiusmodi calefactionem spiritus ad corruptionem fumosam disponit: et proprie cum cibo agitato stomachus non bene complectitur eum. et etiam quando balneatur maxime in balneo calido. Spiritus enim tamen per solem quam per balneum: trahunt a centro ad circumferentiam. et maxime ad hanc dispositionem sunt qui habent aliquo modo dolorem intrinsecum per quem stomachus a debita digestionem impeditur: tamen per hanc calefactionem ad fumosum fit corruptio: et propter fit febris effimera.

De materia vero eructationis acetose et in habentibus eam raro contingit ut generetur febris. si autem generetur erit debilis: immo non generatur.

In hac parte inuit quod corpora sunt imparata ad febrim effimera ex nauseatiua satietate. et sunt corpora rheumatica siue frigida: aut habentia stomachum frigidum. in his enim est aptus corrupti cibus ad acetosum: sed de materia eructationis non est apta sequi febris effimera: cum secundum plurimum potius frigidet quam calefaciat. Verum aliquando: ut est apud Auiencem. 13. tertij. et Auerro. 113. colligitur cibus corrumpitur in chylum acetosum a caliditate diminuta putrefaciente. et ab hac est apta generari febris effimera: sed ita remissa et debilis ut possimus dicere quod nunquam generatur.

Sed contra si per putredinem cibus corrumpitur ad acetosum febris inde conuersa debet esse frigida: et propter fortis.

Dicendum quod omnis febris pendens a vapore putrido. aut a materia putrida est putrida. sed tamen illa est putrida que pendet a causa corporis putrida. Et propter dicitur etiam quod febris effimera taliter facta non est fortis: eo quod illa putredo est leuissima. Si enim esset fortis esset facta corruptio ad fetidum vel ad alium odorem calidum.

Et estimamus quod generatur ab eructatione acetosa non est nisi satietas nauseatiua.

In ista parte dicitur quod illud quod generatur ab eructatione acetosa. scilicet ex vaporibus eleuatis a chylulo acetoso non est nisi nauseatiua satietas: sed non febris.

Contra. sequitur quod idem est causa et effectus et prius et posterius. **D**icendum quod non est inconueniens idem esse causam et effectum: et propter prius et posterius in diuersis generibus causarum: sicut in hoc proposito:

De speciebus

nauseatiua satietas. scilicet chylus corruptus ad acetosum est causa materialis eructationis acetose. sed eructatio acetosa est causa nauseatiue satietatis in genere cause efficientis infrigidando stomachum quod stomachus infrigidatur. corrumpit cibum. Item nauseatiua satietas est causa immediata eructationis acetose. sed eructatio acetosa est causa solui mediate nauseatiue satietatis: et hoc non est inconueniens.

Et isti quidem cum eorum soluuntur nature iuuantur valde et remouetur febris eorum propter expulsionem superfluitatis superflue fumose.

In hac parte ponit sex canones. Primus quando patientes nauseatiua satietate soluuntur siue a natura: siue ab arte iuuantur valde: et remouetur febris. propter expulsionem superfluitatis fumose.

Et diuersificatur quidem curatio eius cuius retinetur natura ex illis et cuius soluitur.

Secundus cano multum diuersificatur curatio a medico facienda quando venter soluitur et quando retinetur. Si enim sponte soluat illud forte sufficit ad curam. Si vero non sponte soluat: opus est ut medicus chylum corruptum educat vomitu: aut secessu aut utroque modo.

Et si natura illius qui febricit ex nauseatiua satietate leuiatur duabus assellationibus: aut tribus: deinde flometur fortis fit super eam fluxus ventris: et fortasse fiet super eam fluxus epaticus quem significabat pulsus cordis et nigredo lingue.

Pro notitia tertij canonis est notandum quod stante nauseatiua satietate non debet fieri flomina. quia esset causa ut chylus corruptus ad epas traheret: qui esset causa infectionis humorum in epate existens et propter multorum noxamentorum. Dicit ergo Auiencem. quod si venter febricitans nauseatiua satietate soluitur bis aut ter: deinde flometur: ut quod forte medicus videt urinam grossam rubeam et iam precessisse euacuationem chyluli corrupti: tunc fit fortis fluxus quem forte erit epaticus qui fluxus fiet a materia que diminuta habet super residuum materie in epate repte. ad quem tamen fluxum sequitur pulsus cordis qui est vis in tremorem eius et nigredo lingue vaporibus acutis in fluxu cordis et lingue comunicatis.

Et bis non obstantibus fluxus tamen erit salubris. et hoc est prima expositio Gentilis: cui tamen non multum assentio. **S**ecunda expositio eiusdem est quod quando patientes effimera ex nauseatiua satietate soluitur bis aut ter. deinde flomina a medico credente totum chylum corruptum esse eductum in tribus assellationibus: cum tamen non sit eductus integre unde corruptum quod est in stomacho per flomiam attrahitur ad epas: et corrumpit humores in epate reptos: ita ut natura irritata expellat eos et faciat fluxum fortem epatis malum et forte mortalem ad quem sequitur pulsus cordis et nigredo lingue vaporibus malignis cordis et lingue comunicatis.

Et simulantur accidentia febris effimere ex repletionem accidentibus febris ex ira. rubent enim oculi et facies valde: et fit inflammatio vehemens et magnificatur pulsus: et fit velox: et rubet urina.

Quartus. quod accidit febris effimere. ex nauseatiua satietate et accidit febris effimere. ex ira multum assellatur. In utrisque enim rubent oculi et facies inflammatio fit

Febris pendens a vapore putrido.

Sex canones.

Gentilis cap.

flāmatio fit uehemens. magnificat & uelocitatur
pulsus. rubet vrina: sed in patēte nauseatua sa-
tietate bec fiunt ppter vapores fumosos cōcan-
tes cordi epati: & toti corpori. in tra autez ppter
ebullitionem in sanguine & spiritu.

Amplius. cum plus remanet nō excedit
tres dies.

Quintus canon. feb. effimera ex nauseatua sa-
tietate cū pl^r remanet nō transit tres dies. in hoc
em tempore cbilus corruptus est eductus et feb.
effi. debet esse corrupta: si eger bene rectus fuerit.

Et scias qd febris effime. ex nauseatua
satieta: quandoq; uenit cū; piodis qtuor
aut septem: et cum hoc est febris effi. uerū
pulsus eius est sanus.

Sextus canon. qd feb. effimera ex nauseatua sa-
tietate bz aliqñ a quatuor piodis vsq; ad septimū
absq; hoc qd transeat in putridaz: & illud maxime
cognoscitur per pulsum qd est sanus nō coartatus
fm qd consueuit in paroxismitis putridis coartari.
De aut periodi a quatuor vsq; ad septē accidunt
fm numerum cibationū in tribus dieb^r in quarū
qualz cibus assumptus ad fumosuz corruptitur
Quod aut tot periodi possint ex vnica cibi corru-
ptione puenire est longinquū et male uerissimile.
possibile tñ est qd duos vel tres accendant in vnica re-
pletione ppter cibozū diuersitatē: ut si cōderet
lac et oua et carnes. lac primo corruptum posset
facere periodum: oua secundū. et carnes tertiu.

DE SIGNIS.

Signa eius sunt alteratio eructuatio-
nis ad acetositatem aut fumositatē. Cum
ergo alteratur eructuatio ad sanitatē in-
dicat sanitatem. Et vrina quidem istorum
est. priuata digestione aquosa. Et quando
causa nauseatue satieta: est uigilia est in
facie et faucibus eorum inflatio et in pal-
pebriseorum est grauitas.

Hic ponit tria signa. Primum qd pcessit bñdō
corruptio cibi signata per eructuationem fumo-
sam aut acetosam. Luz em est eructuatio sana nō
redolens aliqñ sapore extrancū indicat sanitatē
Scōm signum. cum vrina istorum est priuata di-
gestione aquosa.

Cōtra qd supra dixit qd rubet vrina. **D**i-
cendū qd vrina aquosa est signum
corruptionis ad fumosum. Vel alr. qd vrina est pri-
uata digōne aquosa: qd subtilis: & tincta. Vel ter-
tio qd in pncipio est aquosa similis aq significās
indigestionez: sed postea in processu efficit rubea
per actionem caliditatis febris: illis. **T**ertiu signū
est manifestū ex bis que dicta sunt superius in. c.
de effimera ex uigilia.

De cura. Cap. xxxv.

Sciens hanc nauseatiaz satieta-
tes nō euatur quin aut sit natura
er^r nō soluta: aut sit soluta.

Hic ponit curā & bz tres ptes. in prima
ponit vnam diuisionē. in scda ibi. (Et si natura)
psequit mēbra diuisionis. in tertia ibi. (Et si. per
seuerat solo) ponit quosdam canones. Nō dicit
in prima parte est manifestū. qd est vna distinctio
facta ex ptribus cōtradicientibus. Est em^r necessa-
riū ut neuter bozū patētū sit solutus. s. a natura
aut nō solut^r. et est dictum Ga. 8°. terapentice.

Et si natura eius fuerit nō soluta: tūc p-
culdubio opz ut soluas eaz: & si fuerit aliqd
cibi: aut fecis: aut grauitatis remanens in
stomacho tūc oportebit ut facias vomere
ipsum: deinde solue ipsum & considera ubi
inuenit grauitatem.

In hac pte curans effimera: ex nauseatua sa-
tietate exequitur mēbra diuisionis. & primo curat
qn natura nō est soluta. scdo ibi. (Quod si natura
fuerit) curat qn natura est soluta. Prima iteruz in
duas. nā primo ponit curā in gñali. scdo in spālī
scda ibi. (Et cōsidera). in prima pte dicit qd si na-
tura nō fuerit soluta opz ut soluas eā. si tamen in
stomacho fuerit aliqd cibi aut cbili corrupti gra-
uantis: aut inclinantis ad vomitū. primo dz pre-
mitti vomitus: postea ventris solo. quando tamē
stomach^r esset repletus & nō est maior: inclinatio
ad vomitum qd ad secessum ventris solutio debet
premitti vomitū.

Et cōsidera tunc an sit rectius: eūare il-
lud cū clisteribus et suppositorijs: aut cuz
aliquo qd bibitur desuper ut soluat aut de-
ponat aut digerat: & significat illud qd re-
ctius est de hoc dispositio eructuationis.
fortasse em^r necessarius erit: si fuerit cibus
stans fortiter et sit difficilis vomitus ut nō
aspiciatur ad febrē: sed administratur. dya-
piperon ut precipitetur et descendat cum
digestione: aut administret qd est debilius
eo: et administrent embroce & emplastra di-
gestiua cognita in capitulo digestionis: et
solutiua cognita in caplo solutionis. Cum
ergo descenderit: tunc aut egredietur per
seipsum: aut iuuabitur cum suppositoio.

In parte presentī docet curare effimera in spā
li qñ venter nō est solutus. & bz duas ptes. in pma
curat p ventris solutionē. in scda per dietam ibi.
(Et toleretur famis). **I**n prima dicit qd medic^r
dz cōsiderare: an cbilus corruptus debeat eūari
per vomitū: aut per vētris solutionē. **D**oca aut fiet
sibi manifestum ex duobus ex grauitate pcepta &
eructuatione. Nam si senserit grauitatē in stoma-
cho & eructuationē: tūc cbilus corruptus est in sto-
macho. ergo si nauseauerit: primo pcurā dū ē vo-
mitus. deinde ventris solutio per quā cbilus cor-
ruptus oīo eūctur extra corpus: aut minuat: aut
saltez descendat a stomacho ad intestina. Si aut
nō senserit grauitatē in stomacho: neq; buerit eru-
ctuationem: sed senserit grauitatē in intestinis: ut
puta iter umbilicū et stomachū vel ab umbilico in-
fra. nā per primū sequit cbilū corruptū esse in in-
testinis gracilibus. p scdm in grossis: est pcedēdū
mō infra scripto. **E**xistēte q. cbilo. corrupto i stoma-
cho vel in intestinis gracilib^r dandū est aliqd per
os qd precipitet cbilū corruptū ad inferiora. **L**ī-
steria nō ascendūt ad stōm: neq; ad intestina gra-
cilia superiora. **D**e maxime autem cōuenienti-
bus ad bec est dyatriōpiperon. i. electuarium de
tribus piperibus. cuius descriptio est apud ADe-
sue & Aul. hoc em^r sumptū a. 3. iij. vsq; ad. vj. pcepti-
tat corruptū ad inferiora. Et si aliqd de cibo sit
et nondū digestū adiuuat ad digōnem. bz em^r tbi
mū & piper qd adiuuat ad ventris solutionē: et nō
respiciatur: dū mō educatur: cbilus corruptus. Si
tñ videt nimsa inflāmatio dandū est aliqd mīn^r
E

A Desue.

Tractatus

calidū ventris lenitiū: sicut aqua mellis: aut a q̄
suc. debite calida quantitate. 5. aut. 6. 3. Exterius
aut̄ approximē emplastra vnctiones ep̄ib̄ima
ta: aut embroce q̄ cōfortant digestiua: et cū hoc vē
trem leniāt: sicut esset decoctio facta ex absinthio
spica et assaro: quib⁹ apud maiorē necessitatē pos
set addi parū artante. hec enī exterius applicata
cū h̄ q̄ cōfortāt cibū corruptū deponūt. Si aut̄ p̄
signa supra scripta cōp̄b̄ium fuerit corruptū cibū
esse in intestinis grossis clisteri educendus est.

Sed dubitatur vtrū dyatriō pipeon
cōueniat i cura but⁹
effimere. et arguit q̄ nō de intentione Alexandri in
caplo de corruptione digestionis reprehenden
tis Gal. in hoc passu qui in octauo terapētica cō
cedit dyatriō pipeon. In oppositū est Gal. 8°
terapētica et Aut. bic. Illoc dubiū facile pōt sol
ui dicendo q̄ Gal. et Aut. cōcedūt ipsum quando
corruptus est ad acetosum et fit corruptio a mala
cōplexione frigida. Aliter pōt dici q̄ in hac cor
ruptione ad fumosum est duplex intentio. vna ad
deponendum cibū. et ad hoc optime valet dya
triō pipeon. nam cum hoc q̄ deponit cibū
corruptum: si quid remansit ex cibo indigestum ad
iuuat. ad ipsius digestionem et cura est cōueniens
in principio. Alia aut̄ intentio est ad malam cō
plexionem calidam corrupentē: et ad feb. et ratio
ne huius nō conuenit. sed cōueniunt frigida: sicut
dicetur inferius. Ego tamē credo q̄ stante hac
corruptione cū feb. et a mala complexione calida
sit tutius adhibere aquas mellis: ordei: aut zucha
ri vt simul cibū corruptus deponatur et mala cō
plexio calida corrigatur.

Et toleratur fames super eū diu donec
non remaneat hesitatio in destructione sa
tietatis nauseatue: deinde sumat cibū le
uem: velocis digestiōis boni cibi: et sit in
tentio ad famē et somnum tantū: qd̄ excu
sat sollicitudinē in alleuiatiōe repletionis.
In hac parte dicit q̄ fames in hoc casu d̄z tole
rari donec satietas nauseatua sit destructa: ita
vt nō sentiat eructationem: neq̄ grauitatem in
stomaco et intestinis gracilibus. postea sumat ci
bū leuem boni cibi: et velocis digestiōis: et in
summa toleret famem: multum dormiat super fa
mē. hec enī excusant ab alia cūatione. Conuer
tuntur enim spiritus in somno circa stomachū et iu
uant ad digestionem vt ad benignū reducat qd̄
pōt reduci: et reliquū ad euacuationē disponatur.

Quod si natura fuerit soluta considera an
res que euacuatur sit illud quod est corru
ptum: et si fuerit illud nō retineatur donec
totum euacuetur vsq̄ ad postremum eius:
et expecta declinationem paroxismi et fac
ingredi ipsum tunc balneum: et ciba ipsum
nisi fuerit illic superfluum destruens forti
tudinem. tunc enim nō facias ipsum ingre
di balneum: immo ciba ipsum: et conforta
stomachū eius cū rebus quas scies: et qua
rum quedaz scripte sunt in capitulis de so
lutione ventris. **Et de illis** est lana infu
sa in oleo in quo est virtus absinthij: aut
etiam in oleo nardino postq̄ fuit expressa
et separata fuerit ab ea maxima pars olei.

De speciebus

Illic curat effimeraz ex nauseatua satietate q̄
venter sponte soluitur. Et dicit q̄ medicus debet
cōsiderare an res q̄ euacuatur sit id quod est corru
ptum: et si ita fuerit nūq̄ retineat donec totus cibū
corruptus euacuatus sit. quo euacuato decli
nante paroxismo debet ingredi balneum et postea
cibari. Verum si adsit virtutis debilitas dimittat
balneum et cibetur: sed ante cibationem cōfor
tetur stomachus cū medicinis descriptis. 16. tertij.
in capitulo de solutione ventris ex quibus est la
na infusa in oleo de absinthio: aut in oleo nardi
no: id est de spica que lana sit expressa ab oleis et
notabiliter calida sup̄ stō: et intestinis applicetur.

Et si perseverat solutio et inuenis id
quod egreditur absq̄ genere eius quod
corruptum est: administra oleum de cito
nii tepidum recens fm̄ hunc modum et
oleum de mastice et non est iterum in oleo
nardino cōtrarietas eis. Et fortasse admi
nistramus cerotaria: et proprie quādo nō
suffert dispositio stricturaz eorum super vē
tres eorum. Et quandoq̄ indigemus em
plastris fortioribus hoc de emplastris pre
dictis in colica passiōe: et da ei in potu aq̄s
fructuum si tolerat eas: et da ei ad come
dendum illud cuius alleuiatur nutrimen
tum et facilis sit digestio: sicut testiculi gal
li et pisces aradrach. et premitte super il
lud aliquid de fructibus et succis et robur
stipticis.

In ista parte ponit quosdam canones qui sunt
maxime ad corrigendum accidentia. corrigi aut̄
tria accidentia. primū est fluxus vētris superfluus
scdm̄ est delectio appetitus. tertij difficultas trā
situs cibū ad epar. Pro primo igitur corrigendo
dicit. q̄ si vētris solutio p̄seuerat: et illud qd̄ enī
tur nō est cibū corruptus: immo forte būores quo
rū cūatio nō cōfert: tunc administra oleum de cito
nii tepidū i. calidum: et oleum de mastice vel de
spica nō est cōtrariū: immo suauitū. hec enī sto
macho et ventri applicata sistūt fluxū. aliq̄ admī
nistramus cerota: sicut cerotū ex mastice et simili
bus cōstringētibus que cerota sint tenacia: et p̄ se
adhereant pp̄rie quando eger nō vult sufferre li
gaturam. et apud maiorē necessitatē administra
magis stiptica supra dicta in caplo de colerica
passione. et detur in potu aqua fructuū stipticorū
sicut citoniorū et granatorū: et cibi eorū sint facilis
digestiōis et boni cibi sicut testiculi gallozū et pi
sces aradrach. i. qui petrosi. et añ b̄mōi cibaria da
aliquid stipticum sicut dyactonitem. similiter suc
ci et rob stiptici.

Et si abscondit de appetitu aliquid ad
mone ipsum cum eis que sciuit: et proprie
cum eis que fiunt ex citonii.

Illic p̄strationē appetitus corrigi et pp̄rie dā
do citonia: et ea que cum citonii fiunt.

Et cum euacuatum est non est malum
vt administra ei electuarium forte de illis
que digerunt et confortant stomachum et
aperiunt opilationes: et illud post ablatio
nem febris et accidentium.

Illic administra ea que faciunt cibū ad epar
penetrare ex quibus est dyaca lamentum. tyz saca
et vinum

Canones ad
corrigendū ac
cidentia.

et vinum potens. sed bec nō sunt administranda nisi in fine cū iam eductus est totus cbilus corruptus: et cessauerit febris. et correcta sit stomachi mala complexio calida.

Et iter quidē ad flebotomiā est vt non fiat in ea donec declinet: tunc enim fiat.

In hac parte dicit nō esse faciendā flebotomiā nisi postq̄ totus cbilus corruptus est eductus.

Et illud quod prius datur in potu est aqua ordeī et cibus sit sicut ille qui fit de agresta cū cucurbita et amigdalīs paucis et infrigidetur locus eius: odoramentū ei⁹ et trocisci de camphora in quibus nō ponitur reubarbarus.

Diete regimē.

In hac parte ponit regimē per dietā in declinatione cōuenientē: et in summa cōcedit agresta cucurbitam cum paucis amigdalīs qz sunt difficilis digestio: et infrigidat lectū ipsorum: et dat odoramenta frīgida: sicut trociscos de cāphora in quibus nō ponitur reubarbarum vt sint frigidiores. Nec em̄ conueniunt tam rōne feb. q̄ rōne caliditatis superflue stomachus corrupentis.

Et in hoc textu manifeste elicit quatuor intentiones. Prima ē remotio cause. s. nauseatiue satietatis. pro qua remouēda si nō sufficeret vomitus et opus est solutio in nauseatiua satietate ad acetosum ventre existente stiptico darem vñ. 3. pill. elefanginarū: aut stōicarum. et nō essem contentus solo dyatriō p̄pereon. et si esset corruptus. ad fufosum dare. x. 3. florīs cassie ventre existente stiptico. nō em̄ fiderē q̄ aqua mellis v̄l zuchari: aut ordeī possit cbilum corruptum educere. sc̄da intentio est infrigidatio que debetur febrī. tertia correctio accidentiū: sicut dictum fuit circa textū. quarta est regimē in sex rebus qd̄ in corruptione ad fufosum declinet ad frigidum. in corruptione vero ad acetosum declinet ad calidum. magis em̄ intendendū est ad cām q̄ ad febrē. Ultimo nota q̄ administrata extertus ad retinendum fluxū aut vomitū debēt esse aut notabilr calida: aut notabilr frigida. nō aut tepida vt superius ostensum fuit in febre effimera ex euacuatiōe.

Febres effimere ex apate. Cap. xxxv.

Febres sequētes apostemata interiora sunt putride: et quādoq; associatur eis ethica: et non sunt de numero feb. effimerarum.

In p̄senti capitulo Aui. agit de febribus effimeris sequentibus apostemata. Habet hoc capitulum tres partes. In prima ponit modū puentus effimere ex apostemate. in sc̄da signa. in tertia curā. partes patent. Febres autem diuersificantur s̄m diuersitatem apostematum. sed apostemata diuersificantur loco et causa. Primo ergo ponit que febres sequuntur apostemata s̄m locorum diuersitatem. secūdo s̄m diuersitatem causarum. sc̄da ibi. (Et plurimum accidit). Prima in duas nam primo ostendit que febres sequuntur apostemata intrinseca. secūdo que extrinseca. sc̄da ibi (Apostemata vero apparentia.) In prima parte dicit q̄ feb. sequentes apostemata intrinseca sunt putride: et quādoq; associatur eis ethica: et non sunt effimere.

Contra primum instatur: quia non sunt putride: quia nō cōtinue cum materia cōtinuarum putreat ad

intra venas. primo de differentijs febrium. materia autē apostematum est extra venas scilicet in cōcauitatibus membrorum neq; interpolate ex sententia Ba. in cōmēto illius affor. Febres quādoq; instatur: quia ethice sunt facte propterea non dependēt a causis corporeis.

Contra secundum instatur: quia non cōtinue cum materia cōtinuarum putreat ad intra venas. primo de differentijs febrium. materia autē apostematum est extra venas scilicet in cōcauitatibus membrorum neq; interpolate ex sententia Ba. in cōmēto illius affor. Febres quādoq; instatur: quia ethice sunt facte propterea non dependēt a causis corporeis. Pro solutione tenēde sunt iste cōclusiones. Prima. febres sequentes apostemata intrinseca s̄m plurimum sunt putride cōtinue. sc̄da q̄ aliquādo sunt interpolate. tertia q̄ aliquādo sunt ethice. quarta q̄ rarissime sunt effimere. Prima p̄batur p̄pter tria: sc̄z propinquitatem materie putrientis. ad cor: rectitudinem vie. et tertio p̄pter latitudinem vtarū. Et ex oppositis causis febres putride sequentes apostemata extrinseca s̄m plurimum debent esse interpolate q̄ febres sequentes apostemata intrinseca. Quod aut sunt aliquādo interpolate iuxta secūda cōclusionem ostenditur. et pono q̄ sit aliquod apostema colericum intrinsecum ita paruum q̄ nō possit facere febrē nisi q̄ caliditas sequens ipsum excrescit. Presuppono sc̄do q̄ merito colere caliditas sequens ipsum crescat de tertio in tertium. hoc em̄ est intentio ne Aui. inferius in caplo de febribus apostematum. Dicit em̄ q̄ vnicuiq; humorum inest periodus qui sibi cōuenit ex quibus facile deducit. conclusio. Quod autē aliquādo sequantur ethice ostenditur tū p̄pter caliditatem febrilem putridā ducentem ad ethicam. tū p̄pter nocumentum digestiue membrorum naturalium nec obstat q̄ ethice sint facte: et per cōsequēs independētes cū facte sunt qz tunc in fieri fuerunt dependētes a causis tam dictis. Quod aut effimere possint sequi apostemata intrinseca iuxta quartam cōclusionem ostenditur qz sequuntur apostemata extrinseca quando inflammantur spūs: nō tamē possunt mittere putridam fuliginem ad cor: sed tantū p̄portionem potest habere precise apostema intrinsecum ad inflāmandum spiritus nō mittendo putridam fuliginem ad cor: sicut apostema extrinsecus. ergo et cetera. tenet cōsequentia. et assumptū est satis manifestum p̄dēt em̄ apā intrinsecū esse ita parū vt possit inflāmare spūs: nō mittendo putridam vaporē ad cor cum illud sit facilius q̄ mittere vaporē putridum ad cor sufficientem ad feb. putridam. Dicta aut Aui. veritatem habēt in pluribus. Et tu adde quintā cōclusionem q̄ febres sequentes apostemata intrinseca plurimum sunt vagātes nō seruantes periodū sui humoris vt est apud Aui. 18. tertij caplo. de apatibus renum. Et experientia comprobatur et ratiōne. qz p̄dicitio sit per nouum aduentū materie: aut per crementum putredinis eius. sed bechoni fiunt temporibus determinatis in apostematibus. quare et cetera.

Contra primum instatur: quia non sunt putride: quia nō cōtinue cum materia cōtinuarum putreat ad intra venas. primo de differentijs febrium. materia autē apostematum est extra venas scilicet in cōcauitatibus membrorum neq; interpolate ex sententia Ba. in cōmēto illius affor. Febres quādoq; instatur: quia ethice sunt facte propterea non dependēt a causis corporeis. Pro solutione tenēde sunt iste cōclusiones. Prima. febres sequentes apostemata intrinseca s̄m plurimum sunt putride cōtinue. sc̄da q̄ aliquādo sunt interpolate. tertia q̄ aliquādo sunt ethice. quarta q̄ rarissime sunt effimere. Prima p̄batur p̄pter tria: sc̄z propinquitatem materie putrientis. ad cor: rectitudinem vie. et tertio p̄pter latitudinem vtarū. Et ex oppositis causis febres putride sequentes apostemata extrinseca s̄m plurimum debent esse interpolate q̄ febres sequentes apostemata intrinseca. Quod aut sunt aliquādo interpolate iuxta secūda cōclusionem ostenditur. et pono q̄ sit aliquod apostema colericum intrinsecum ita paruum q̄ nō possit facere febrē nisi q̄ caliditas sequens ipsum excrescit. Presuppono sc̄do q̄ merito colere caliditas sequens ipsum crescat de tertio in tertium. hoc em̄ est intentio ne Aui. inferius in caplo de febribus apostematum. Dicit em̄ q̄ vnicuiq; humorum inest periodus qui sibi cōuenit ex quibus facile deducit. conclusio. Quod autē aliquādo sequantur ethice ostenditur tū p̄pter caliditatem febrilem putridā ducentem ad ethicam. tū p̄pter nocumentum digestiue membrorum naturalium nec obstat q̄ ethice sint facte: et per cōsequēs independētes cū facte sunt qz tunc in fieri fuerunt dependētes a causis tam dictis. Quod aut effimere possint sequi apostemata intrinseca iuxta quartam cōclusionem ostenditur qz sequuntur apostemata extrinseca quando inflammantur spūs: nō tamē possunt mittere putridam fuliginem ad cor: sed tantū p̄portionem potest habere precise apostema intrinsecum ad inflāmandum spiritus nō mittendo putridam fuliginem ad cor: sicut apostema extrinsecus. ergo et cetera. tenet cōsequentia. et assumptū est satis manifestum p̄dēt em̄ apā intrinsecū esse ita parū vt possit inflāmare spūs: nō mittendo putridam vaporē ad cor cum illud sit facilius q̄ mittere vaporē putridum ad cor sufficientem ad feb. putridam. Dicta aut Aui. veritatem habēt in pluribus. Et tu adde quintā cōclusionem q̄ febres sequentes apostemata intrinseca plurimum sunt vagātes nō seruantes periodū sui humoris vt est apud Aui. 18. tertij caplo. de apatibus renum. Et experientia comprobatur et ratiōne. qz p̄dicitio sit per nouum aduentū materie: aut per crementum putredinis eius. sed bechoni fiunt temporibus determinatis in apostematibus. quare et cetera.

Conclusiones tenende in feb. bre ethi.

De furunculis et exituris.

Tractatus

tunc erit de genere februm apostematum intrinsecorum.

In parte presenti ostendit que febr. sequatur ad apostemata extrinseca dicens qd a pata apparetia: sicut sunt furunculi. i. a pata a cuti capitis dicta ademanul apud Aul. tertia quart: et exire. i. a pata colligētia humores calidum siue stant incipiēdo siue permutando bubones. i. apostemata in guinum. bubon. n. grece inguen la tīne que veniūt in ea. i. parte extrinseca siue apparenti. Et similiter apostemata magna que sunt in mēbris glandosis: id est carnis glādosiss mollibus: sicut illa que sunt in inguinibus a superfluitatibus epatis cuius inguina sunt emunctoria: et in assellis a superfluitatibus cordis: cuius sunt emunctoria: et sub aure a superfluitatibus cerebri: quandoq; sequuntur febr. que aliquādo sunt effimere quādo in flammādo spiritus igneunt cor: nō cōmunicādo tamen putridam fuliginem cordi: aliquādo sunt putride si putredo cordi cōmunicetur. Appellat tamē Aul. effimeras de genere febr. apostematum. qz frequenter sequuntur apostemata extrinseca: licet translatio iudayca dicat de genere februm effimerarum que sequuntur apostemata: et est textus ille clarus.

Et plurimū quidem accidit de istis febribus sequentibus apostemata sequentia causas primitiuis ex vlcibus et scabiē et doloribus et percussionibus et casibus ad que expelluntur materie et retinentur in vijs apud carnes molles est de genere febris effimere. Et plurimum quidem accidit de istis febribus sequentibus apostemata quorum cause sunt antecedentes: sicut repletiones et opilationes preterite sunt putride. et fm plurimum febres sunt radices et apostemata sequentia: licet quādoq; accidat ecōtrario. Hippocras nomiauit has febres malignas que ex eis sunt effimere et que nō sunt effimere. Et febres quidem sequentes ea fm plurimum sunt effimere: et si nō sunt effimere sunt male.

In pte pnti Aul. ponit que febr. sequantur a pata diuersificata fm causas. et primo fm causas generales. scōdo fm causas speciales. scōda ibi. (Et plurimū quidē barū). Prima in tres. In pria ponit que febr. sequatur apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis. In secunda que febr. sequatur apostemata extrinseca pendentia a causis corporeis. In tertia parte ponit quāda comparationem. secūda ibi. (Et plurimum quidē accidit). tertia ibi. (Et febres quedaz). In prima parte dicit qd febres sequentes apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis: sicut sunt vlcera scabies. i. excoctatio dolores percussiones casus nocētes aliquibus mēbris ad que fluūt materie sufficienter retinentur in vijs apud carnes molles: q̄ sunt in locis emunctorijs: sunt effimere. Deinde in secūda parte dicit qd fm plurimum febres sequentes a pata extrinseca pendentia a causis corporeis: sicut repletiones et opilationes preterite id est antīque sunt putride. In tertia parte dicit qd febres sequentes apostemata extrinseca fm plurimum sunt effimere: et si nō sunt effimere sunt male: et est afforissimus quarte particule.

De speciebus

In bubonibus omnes febres: male exceptis effimeris. pessime aut sunt putride sequentes apostemata pestilentia. Motandum primo qd hz vlcera scabies et dolores sint cause corporee appellatur tamē ab Aul. primitiue in comparatione ad opilationem et repletionem que magis videntur corporee et directius apostemata causantes. Aliter tamē possumus dicere qd Aul. per vlcera scabiē et dolorem intelligit causas primitiuis bodorum factiuis. Motandū secūdo qd per vlcera dolorem et scabiē in mēbris extrinsecis: sicut in pedibus et vīrga attrahuntur materie a corpore ad membra illa que fluentes iuxta inguina retinentur in carnis mollibus existentibus in inguinibus que spongite sunt: et ad hoc deputate vt recipiant superfluitates epatis. Et similiter si buiusmodi sint in brachijs sūt ex simili causa apostemata in subassellis. et si in mento aut labijs aut dentibus fiunt a pata post aures vel sub auribus.

Ultimo instatur cōtra dicta. qz si febres sequentes a pata extrinseca fm plurimū sunt effimere et ad apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis sequantur plures effimere qd putride. et e contra ad apostemata extrinseca pendentia a causis corporeis plures sequantur putride qd effimere. sequit qd apostemata extrinseca plures sūt a causa primitiua qd corporea. Ad hoc dicit primo cōcedendo ad qd deducitur maxime sub causis primitiuis comprehendendo vlcera scabiē et dolorem ac buiusmodi Aliter potest dici qd Aul. superius locutus est cōparatiue vt qd fe. sequentes apostemata extrinseca pendentia a causis corporeis sunt plures putride qd effimere in comparatione ad febrē sequentem extrinseca a causis primitiuis que rarissime sunt putride.

Et plurimum quidem haruz sequuntur apostemata sanguinea: et quandoq; accidunt sequentes herispilam et similia ei.

In parte presenti dicit qd febr. effimere plures sequuntur apostemata sanguinea qd colerica: sicut herispillaz formica et similia: tuz qz dolor est maior in apte sanguineo qd colerico. qz est extēsiuus et pulsatiuus: et in a pate colico est pūgitiuus: et qz plures vapores: hz nō ita acuti eleuant a pate sanguineo qd colerico. SJBMA.

Signa earum sunt ea que diximus de antecessione apostematum ante eas et facies est inflammata et rubea: et est additū in ea super dispositionem sanitatis et nou est caliditas vehementer mordicans quāuis sit multitudo eius in eis: quoniam huiz apostemata sunt sanguinea nisi sint fe. sequentes herispilā: et tunc istis febribus succedit hūectatio: et est pulsus in eis veloc magnus frequens propter repletionem et caliditatem: et est vrina aquosa: alba propter cursum materierum ad apostemata et vlcera.

In parte presenti ponit sex signa buiusmodi februm effimerarum. Primus est antecessio a pata. Secundum. qz facies est inflammata rubea nota bsliter supra dispositionē sanitatis: qd scōz nō est vniversaliter veruz. sed maxime verificatur in his qui multo sanguine abundant. in his enim corporibus

Sex signa februm quottidianarum quas effimeras dicunt.

poribus frequenter fiunt furculi ad quos sequuntur febres effimere. scda primi. Tertius quia caliditas quavis sit multa ppter multitudinē vaporum: et ppte in pendēte ab apate sanguineo: nō tamen est multus mordax. mordacitas em̄ arguet febrem putridā. verum si apā sit colericū caliditas etiā est mordacior. lz sit minor in quātitate. nunq̄ tamen ceteris paribus est ita mordax: sicut est quādo est a putredine. Quartū. qz istis succedit sudor lentis similis naturalis: cuius causa p̄ ex supradictis. Quintum qz pulsus est magnus velox et frequens vt satisfaciat necessitati. Sextū est vrina aquosa. i. subtilis alba. s. albedine translucēte ppter cursum materie ad apostemata. vñ de diuertitur a vijs vrine: et hoc in principio: licet postea in fine precedente actioe caliditatis febris et amplius non fluente materia ad apostemata tangatur.

CHARAZD.

oportet vt antecessio fiat in ea cum flebotomia et fluxu ventris et curetur apostema cū eo quod oportet in capitulo suo et subtilietur regimē et non bibat vinū oino: et nō cibetur nisi post declinationem cōpletam: et necessaria sunt ei extinguentia et infrigidantia humectantia et emplastra infrigidata cum niue super membrum infirmum apostemosum: ita vt noc eant nō apostemati: neqz faciant ipsum crudum: immo infrigidetur via inter ipsum et cor infrigidatione penetrante in profundum.

Hic ponit curā. pro cuius notificatiōe memorande sunt intentiones sepe dicte. Prima est euacuatio apostematis. scda est infrigidatio que debetur febrī. tertia correctio accidentiū. quarta regimen vite in sex rebus. Curatio autem apostematis duplex exigit regimē. Primus debet cause antecedētis exigens tres intēctōnes: scz euacuatiōnem diuersionem et fluxus interceptionem. Euacuatio autē complēda est cum flebotomijs et alijs euacuatiōnibus fm humorum exigētiam. Diuersione autē complet̄ cum ventosis cū sacrificatiōe cū sanguisugis ligaturis et similibus. Sed fluxus interceptio perficit̄ cum percussiuīs positis super mēbro: per qd materia fluxura est. Et aliquando materia existente subtili acuta cū bibitis que materiam ingrossant et immobilstant sicut firupus de papauere et similia. Sed regimē particulare exigit tres intentiones. percussione cōuenientem in principio. percussione cū resolutiōe cōuenientem in augmento vsqz ad mediū status. resolutiōnem cōuenientem a medio status vsqz p totam declinationem. Si vero maturatur in augmento ministranda sunt percussiuia cū maturatiōis et i statu maturatiua sola quo maturato erū pendum est et cura vlcēris curandum. Percussiuia tamē in oibus apatibus nō sunt applicanda. horum tamē inuestigatio nō pertinet huic parti. sed perquirenda sunt bec quarta primi. et tertia quarti. Scda intentio est infrigidatio que debetur febrī cū interius et exterius applicatis. Tertia intentio corrigit dolorem fm q̄ oportet et corpus humectat: et si vapores respirent ab apostemate ad cor: aut ad alia membra nobilia: aut materia retrocedat: approximāda sunt emplastra infrigidata cum niue supra mēbrum apostemosum infirmum ita vt nō noceatur apostemati: nec fiat

ipsum crudum. tertio infrigidetur vsa inter membrum apostematū et cor infrigidatione penetrante in profundū: et butusmodi etiam debent esse stricta. et hoc magis conuenit in augmento et statu q̄ in principio. Et bec nō debent applicari super hoc apostemate sed distāter ab eo vt intercipient vapores et materia ne tenderet ad cor et ad membra nobilia. regimen autem in cibo et potu subtilietur: et nō bibat vinū: neqz comedat carnes: et nō cibetur nisi apud declinationem completam: scz paroxisimū. et aliquando regimen administratur fm exigētiam apostematis et febris.

Febri effimera ex terrestreitate. i. qñ cutis fit dura vt testa.

Cap. xxxvij.

De duritie cutis.

Ec febris iteruz sequitur priuationem resolutiōis propter opilationes non profundatas. Et plures quidem hoium cum dimittūt cōsuetudines suas balneadi febrūt. et plures eorū sunt illi in quorum corporibus generatur vapor colericus propter complexionem corporum eorum et ciborum ipsorum et aquarum ipsarum malarum: et propter dispositiones eorum accidētēs ex vigilijs. Curatio eius est extinctio et administratio balnei et sudare in eo post declinationem: et fricari cū eis que sunt sicut surfur et farina fabarum et amigdale amare et semen melonis et aliquid de alusen et baurach. Et sit cibus ei extinguens et humectās et vinū eius sit plurime mixtionis: et iteret balneū multoties.

In hoc capitulo agit de febribus effime. ex terrestreitate cutis: id est ex opilatione que fit in poris cutis a causis intrinsecis que sunt tres: scz strictura pororū in creatiōe sua. lutū retentum in superficie porum resecatū in quarta digestione et tertia humores grossi: aut viscosi in poris inuiscati. et quarta causa potest esse noue cutis nō porose restauratiō. Iste autem vocantur opilationes non profunde. quia sunt in poris cutis ad differēntiam opilationum de quibus supra: et que dicit̄ in hoc capitulo satis manifesta sunt. Aquaz malam sicut aqua termarum. ppter dispositiōes eorū accidētēs ex vigilijs: sicut sunt artes et exercitia. Alusen est herba salis saporis inuenta in litore maris que comburitur et eius cinis vocatur cinis alladi: ex quo fit vitrum. hic cinis valet ad cutis absterfionem.

Febri effimera ex calore.

Cap. xxxviij.

Quandoqz accidit ex calore aeris et calore balnei et similitum febris effimera. Et plurimum eius non accidit nisi ex vehemētia caloris solis.

Determinat de effimeris comparatis ad causas que veniunt de foris: et sunt quinque. et sic facti quinque capitula. Capitulum primum est de effimera ex calore quod habet tres partes. In prima ponit causas et modum prouentus. secūdo signa. tertio curam. partes patent. Prima in duas primo enumerat causas: secūdo diuersitatem impressionis illarum. secūda ibi. Et est prima. In prima dicit qd ex calore balnei. calore aeris et simi-

E iij

Tractatus

lūm: scilicet calore ignis accidit febris effimera sed s̄m plurimum accidit ex uehementia caloris solis cum communiter plus nobis occurrat.

¶ Et est prima suspensio eius cum spiritu animali cum primum quod eo leditur sit caput: calefit enim aer eius et peruenit ad cor et fit febris: deinde spargitur in totum corpus.

¶ In parte ista ostendit que causa ex predictis magis alteret cerebrum. secūdo ostendit que magis alteret cor. secūda s̄bi. (Et quandoq̄ fit eius).

¶ In parte prima dicit q̄ prima actio caliditatis solis est in spiritum animale eō q̄ primum quod leditur cum caliditate solis est cap. Calefacit enim aer eius: scilicet spiritus cerebri qui est de natura eius et peruenit ad cor: scilicet caliditas illa per spiritum vitalem qui contiguus est animali maxime in rebe mirabili vt est apud Aucennā. prima tertiij caplo de melancolia. **¶** Alio aliter. calefit aer eius scilicet inspiratus ad cerebrum per eius euentationes. quinta tertiij. et peruenit ad cor. quia talis aer supercalefactus potest cordi cōmunicari. Cum autem peruenit ad cor fit febris. eō q̄ cor est primū subiectum febris deinde spargitur in totum corpus. Ex quo infert sparsionem caloris febrilis in totum corpus non esse de essentia febris. quod verum est quātum ad sparsionem actualē nō quātum ad aptitudinalē.

¶ Et quandoq̄ fit eius suspensio cuz cor de propter caliditatem anhelitus: et quādoq̄ custoditur caput a calore. **¶** Sed illa que ex sole accidit plurimum incipit in cerebro et capite: et propter illud: qui non est mundus impletur caput eius. Et illa que non fit ex sole: sed fit ex diebus canicularibus: et ex balneatione: et ex alijs impressionem facit in cor.

¶ In parte ista ne aliquis crederet q̄ a calore extrinseco semper in primis alteraretur cerebrum: ostendit q̄ aliquando in primis calefit cor per aerem inspiratum. et propter quando tegitur cerebrum cum capello: aut alia re ne primo calor cōtinētis imprimat in ipsū. Et in summa cōcludit q̄ quando fit impressio in corpus humanum a sole actu radiante prima impressio incipit in capite. propterea cum caput nō est mundum repletur humiditatibus liquefactis in eo que liquefacte ad diuersas partes fluunt: et sic homines algozantur. incurrunt enim grauedinem capitis: et ipsis fluentibus ad nares incurrunt nasitatem: et fluentibus ad cānam incurrunt raucedinē. Si vero fiat impressio in corpus humanum a sole nō actu radiante sicut fit in diebus canicularibus hominibus stantibus in vmbra: et sicut in balneo a caliditate balnei et hominibus stantibus prope ignes valde magnum propter eius caliditatem. tunc prima impressio incipit in corde propter aerem inspiratū. Sunt autem dies caniculares a. x. iulij vsq̄ ad vigesimā augusti. talr dicti ppter stellā q̄ canis appellatur: in quibus diebus sunt in aere vapores exusti venenosi. vt dicit Aucenna. in tertia tertiij. in capitulo de conseruatione sanitatis oculi. **SJMA.**

¶ Signa sunt causa eueniens ex uehementia inflammationis capitis in parte so-

De speciebus

lari cerebri: et fortasse est cum grauitate et repletionē: si non fuerit corpus mundum: et magnitudo anhelitus in parte cordiali.

¶ Et est illud quod apparet de corpore uehementis calefactionis calidius interiore eius. Et de illis quibus scitur illud est q̄ fitis est mior siti illi' cui' caliditas est illa. caliditas: et est in hac habitudine cōtraria vel diuersa ei que est ex densitate.

¶ Signa sunt quatuor. primum est ipsa causa immediate precedens. secūdo uehementia inflammationis capitis in parte solis exposita et fortasse sequitur grauitas capitis et algozatio si caput fuerit repletum. tertium magnitudo anhelitus in parte cordiali propter caliditatem cordi impressam et in bis dictis innuit magis magnificari anhelitū quando prima impressio est in cor. **¶** Quartum. quia pars exterior capitis est calidior interiore eius: nō quidem absolute: sed in comparatione ad alias febres in quibus magna est caliditas interior et pauca exterior: sicut maxime accidit in effimera ex opilatione a vento: aut continente frigido. hoc autē declaratur per sitim que est pauca in hoc effimera a calore continentis respectu sitis in alio effimera ex alia causa qui habet tantam caliditatem exterior: sicut iste. ille enim plus sitiet propter uehementiorem caliditatem intrinsecam. **¶** CARA.

Signa' quor.

¶ Est necessarium vt incipiatur in curatione ei' cū eo quod infrigidat ex embrocis super caput et pectus et ex oleis frigidis et proprie oleo rosato infrigidato super niuem quod fundatur super caput et pectus ex loco longinquo: et detur in potu aqua frigida et que currunt cursu eius: et sine cessatione eius fiat illud vsq̄ quo declinet febris. **¶** Lungq̄ aufertur ingrediatur tinam et non tangat eum tina si fuerit cum eo febris: et balnea eum cum aqua tepida: et nō permittas aerem eius calefacere ipsum: et non timeas ex effusione aque calide super caput eius: quoniam ipsa humectat et resoluit febrem et necessitas ad balneandum plus est q̄ necessitas ad vngendum. Cum ergo egreditur tunc frica caput eius cum oleis frigidis: sicut est oleum rosatum et denenufare.

¶ Que dicit in cura sunt manifesta. non tangat eum tina. quia tunc etur caliditas: equalis enim caliditas in tina que est subiectum densum sic cū magis imprimit q̄ equalis caliditas aque. et necessitas ad balneandum est pl' q̄ ad vngendum. qz balneum infrigidat humectat et excludit vapores sed vnctio solum infrigidat et humectat sed non excludit vapores.

¶ De febre effimera que accidit ex frigore et balneatione. **Capitulum. xxxix.**

¶ Quandoq̄ accidit ex frigore et balneatione cum aquis frigidis vt condensentur pori apparentes et coartentur vapores fumosi:

Qui sint canicularis dies.

Primus

fumosi: fm q̄ dictū est in illa que ex testuo-
sitate quare accidit febris et multotiens
perducit ad putridam: et non perducit ad
illam febrem nisi quando vapor prefoca-
tus est acutus non suavis. suavis enim nō
generat eam.

Signa

Sunt eius cause et corpus in ea: in pri-
mis cum tangitur non est vehementis ca-
liditytis. Cūq̄ figitur manus sentitur ca-
lor eleuari: et pulsus non est in paruitate:
in qua est in illa que fit ex angustia et tri-
sticia et fame: quoniam non est illic resolu-
tio: sed est velox propter necessitatem: scilicet
attrahendi aerem nisi sit frigus velle-
mens et fortasse declinat ad duriciē et oculo
non est profundus immo quandoq̄ est
inflatus propter vaporem coartatum: et
vrina quandoq̄ est alba: quoniam calidi-
tas est prefocata: et quandoq̄ est tincta:
quoniam caliditas que resoluitur ex poris
expellitur ad viam vrine.

Curatio.

Cooperiantur in febre donec sudent:
cum ergo declinant ingrediantur balneus
et balneentur cum aqua ad caliditatem de-
clivi et cum aere calido et embrocantur su-
per ipsos aque in quibus decocta sunt si-
cut amaracum et anetum et sisimbrium: et
fricetur cum eis que diximus que abster-
gunt poros et mollificant eos: et postpo-
natur in eis inunctio vsq̄ quo sudent: et fri-
centur et balneentur cum aqua calida val-
de. Et oportet vt antecedit balneatio cum
aqua balneationem cum aere: deinde inun-
gatur cum aliquo ex oleis dilatantibus po-
ros et fundatur super capita eorum iterum
sicut oleum de aneto et lxxi et de camo-
milla. Et cibentur de cibis leuibus et aro-
matizentur. Et sumant in potu vinum al-
bum subtile commixtum: et est melius eis
q̄ aqua propter quod est in eo de sudatio-
ne et prouocatione. Et inunctio cum oleo
aliquo patientibus ex labore est magis iu-
uatiua q̄ patientibus ex soliditate.

Que dicit in prima parte quantum ad causam
et modum euentus eius sunt manifesta et non
perducit ad illam scilicet putridam nisi vapor
acutus insuavis. suavis enim nō faceret putridā
licet possit facere effimeram: et forte sinocham si-
ne putredine si exuberet in quātitate. Signa sunt
quinq̄ et satis nota. pulsus velox vbi propter ve-
hementem frigiditatem sit arteria sudurata. tunc
enim oportet satisfieri necessitati per frequentā.
vrina quandoq̄ est alba scilicet quando calidi-
tas est obsessa ab exteriori frigore vt fere extingua-
tur et materia non remouetur ad vias vrine. Et
quandoq̄ tincta est quando materia que per po-
ros consuevit resoluī retenta propter opilatō-
nem pellitur ad vias vrine.

Ephimere.

Fo. xxxvi.

Sed contra

si caliditas est diminuta
vel extincta non est febris
Dicendum vt patet ex superius dictis non esse
incōueniens cum caliditate fere extincta esse fe-
brem sicut in moriente ex febre cum anhelitus est
frigidus de quo dictum est superius. Cura.
Vertit intentionem principaliter contra causam
scilicet opilationem non negligendo tamen relis-
quas intentiones. Isti ergo operiantur pannis
donec sudent. et declinante febre balneentur in
aqua notabiliter calida: ita tamen vt non mordē-
cet: quia poros constringeret septimo terapenti.
Et si in ipsa essent decocte aliquę herbe sicut ma-
raturum idest maiorana anetum et sisimbrium q̄
est species mente esset magis poroꝝ dilatatiua.
Deinde si oportet succedat balneatio in aere. bal-
neum enim aqueum debet precedere vt poros di-
latet et mollificet. aereum autem subsequens vt ma-
teriam sudorosa educat et aquam in poris reten-
tam ne reducens se ad frigiditatem opilet. Post-
ea fiat inunctio cum oleis dilatantibus poros
sicut oleum de lxxi. idest viola sarracenicā de ane-
to et camomilla. postponit autem inunctionem:
quia timet opilationem propter viscositates olei
quapropter liberius concedit inunctio effimerā
tibus ex labore q̄ effimerantibus ex opilatione
cum in illis non timeatur opilatio: cibantur autē
bis peractis et cum iam febris declinauerit: et bi-
bant vinum mixtum: quia magis prouocat vri-
nam et sudare facit.

De feb. effimera ex soliditate ex aq̄s stipticis.

Capitulum.

xl.

Quandoq̄ accidit illis qui
balneantur in aquis stipti-
citate facientibus sicut
super quam vincit virtus
aluminis: aut draganti vt ve-
hemens fiat spissitudo po-
rorum apparentium quare comprimun-
tur eorum vapores: et accidit eis quod di-
ximus aliquotiens et multotiens quidem
perducit ad putredinem.

De signis.

Capitulum. xli.

Significant eam cause et
quod significatur de nigre-
dine cutis q̄ si ipsa sit exten-
sa preparata preparatio-
ne qua preparantur coria
et sicut si tangatur cutis in-
fusa in aqua draganti: et est dispositio in
additiōe caliditatis post tempus: idest nō
statim ex tactu cutis sicut in alijs de illis
que accidunt ex opilatione poroꝝ et pul-
sus est debilior et minor et vehementioris
velocitatis. Et vrina est vehementius alba
et tenuis sicut vrina mulieris et non est in
corporibus eorum diminutio: neq̄ in oculo-
lis eorum profundatio.

Curatio.

Oportet vt curetur cum propinquitā-
te curationis eorum qui sunt ante eos. Ve-
runtamen eis non datur in potu vinū nisi

E liij

post fiduciam vehementie amplitudinis pororum nisi sit condensatio parua. fortasse enim tunc aperit eam vinum. Et oportet vt subtiliatio regiminis eorum sit maior: et moza eorum in aere balnei: et balneatione eorum cum aqua calida maior: et oportet vt tardetur inunctio eorum plus.

Que dicit in prima parte quantum ad causas et modum euentus eius sunt satis manifesta: tamen tamen in hac opilatione magis euentum putride quam in opilatione a frigore: cum bec sit fortior. Draganti idest vtricoli: quod est valde stipticum. Signa sunt sex in litera posita et satis nota.

De pulsu.

Sed de pulsu dubitatur quomodo sit multum velox ipso existente multum debili et arteria facta per siccitatem inobediens. Rñet q forte p velocitatem intelligit frequentiam. Vel dicitur q ppter magnā necessitatem ex multitudine fumozuz propter fortem opilationem nam nō potente satisfacere per magnitudinem cogitur satisfacere necessitati per velocitatem et frequentiam. Et licet virtus sit debilis et arteria inobediens ad magnificandum: nō tamen ad velocitandū. vrina est alba sicut mulieris: non tamen est tenuis sicut mulieris. Urine namq mulieruz sunt cōmuniter grossiores vrinis virozum. Eā autez subtilitatis et albedinis vrine est suffocatio caloriz a forti opilatione. **U**RA est similis curacioni effimere de qua statim sermo precessit. Sed quia bec est fortior opilatio timeatur magis vinum in hac q in precedente ne inflā mado et nō aperiēdo ducat ad putridā. Propterea non conceditur nisi postq̄ confidimus q per balneum et reliqua remedia iam sit facta deopilatione: aut nisi opilatio sit parua: vt quia paruo tēpore steterit in aquis stipticis. Vinum superfluū et proprie vinosum et antiquum in corporibus repletis et inconsuetis minatur periculum apoplexie aut apostematis cerebri: ppterea primo laborandum est in vomitu vt educatur. pro quo vomitu si non fiat facilliter detur multa aqua tepida. nam aut eum faciet vomere aut reprimet vapores vini: et fiat lenitio ventris cum aqua: vt puta ex bibendo cassiam tractam cum aqua decoctionis prunozum et tamarindozum ad educendum vinū et vapores. et si perseueret dolor capitis fiat flebotomia ad eustandum.

De vino: super fluo.

Febriis effimera ex vino. Cap. xliij.

Quandoq; accidit ex vino feb. effimera. et cura eozuz est cura ebrietatis. et fortasse indigent solutione cum aqua fructuum et similibus et flebotomia et vomitu: et proprie quando perseuerat dolor capitis eorum. et opz vt ingrediatur balneum post declinationem.

Pro cura ebrietatis redit ad primum tertij. et ad tertiam primi.

Febriis effimera ex cibis calidis. Cap. xliij.

Ibi calidi faciunt febrem effimera sicut illa que est ex sole sed plurimum est cerebralis et in spiritu animali. et illa que fit ex balneo est cordialis et in spiritu vitali. si

militer illa que fit ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

Cuius curatio. Capitulū. xliij.

St prouocatio cum infrigidationibus notis. et solutio nature est melior cum siracost et tamarindis et rectificare epar cum eis que sunt aqua endiuie et oleum et syrupus acetosus et emplastra infrigidantia ex sandalis et camphora et aqua rosarum et oleo de succo eius et ex succis oleorum infrigidatis actu. Et extinctio cum cibis frigidis et humidis.

Ibi calidi.

Ibi calidi sicut alia cepe aromata. et butusmodi calida in tertio aut quarto gradu febrem faciunt effimera inflammatio spiritus et proprie naturales. Et ex his accipe triplicem modum verum effimere sicut triplicem spiritum animale vitalem et naturalem qui est subiectū. calefacti esse quod est causa conuicta effimere. Pro cura vertit intentionem ad educendum cibum calidum et materias inde genitas. cum siracost idest māna di temperata cum aqua decoctionis prunozum tamarindozum et similitum lententium et infrigidantium. Secundo vertit intentionem suam ad infrigidandum et confortandum epar quod est spiritum principium naturalium cum aqua endiuie sumpta cum syrupo acetoso. et conueniens est syrupus de granatis et oxizaccara. Et infrigidandum est epar. et etiam cor cū exterius applicitis compositis ex sandalis. capphora. et aqua rosata et succo rosarum q lz sit calidus valet tamen ad confortandum sua aromaticitate. et sicut frigidis actu et potētia sicut sempiternū. solatri et plantaginis. ne nufaris et similibus. et regimen in cibo et potu declinet ad frigidum et humidum.

Et sic cū dei gratia sit finis expositionis butus primi tractatus prime Fen quarti Auzenne.

Principiū sermonis de febribus putridis et cōplementū sermonis est in feb. sanguineis et colericis.

Tractatus secundus. sermo vniuersalis de febribus putridis. Rubrica.

Rubrica sit expositio tractatus secundus est principiū sermonis in febribus putridis de quibus principaliter agitur in presenti tractatu. et est cōplementum in febribus sanguineis et colericis q nō sunt putride sicut sinocha sine putredine. et sicut febriis adusta siue causon q pōt fieri absq; putredine colere per solā eius adustionem. oēs tñ be febres dñr būozales. Deinde sequitur sermo vniuersalis in febribus putridis. bec em est rubrica butus primi capituli.

Quando accidit aut ppter cibum malū cū est pparatus vt putrefiat illud qd generat ab eo ppter malitiam sue substantie. Aut ppterea q velociter recipit corruptiones quāuis sit bone substantie sicut lac. Aut qm est aquosus nutrimenti mali cuius aquositate recipit sanguis sicut illud qd generat a fructibus tardis humidis valde. Aut quoniā est ex illis que nō cōuertuntur ad sanguinē bonū: immo remanet

Aristoteles q tometb eozuz Putrefactio e corruptio quod dā i vnoquoq; humido ppter et secundum naturam caliditatis ab aliena caliditate que est ambientis.

remanet humor malus frigidus quem ab horret calor innatus et succedit ei extraneus sicut ille qui generatur a cucumere et citrulo et puris et similibus. Aut malicia artificij eius. Aut hora ipsius Aut ordo eius secundum quod scis.

Hic tractatus secundus diuiditur in duas partes. In prima parte agit Auienna de febribus putridis in generali. In secunda in speciali. Secunda ibi. (Febres colericæ). prima in tres. In prima agit de causis putredinis et diuersitatibus eius. et de diuersitatibus febrium putridarum. In secunda ibi. (Significant). in principio sequentis capituli ponit signa febrium putridarum in generali. In tertia ibi. (Scias) ponit generalem curationem febrium licet forte magis ad intentionem conditoris possit hic tractari diuidi in tot partes quot sunt capitula. Primum capitulum diuiditur in tres partes. In prima ponit causas putredinis. in secunda ibi. (Et putredo quidem quandoque est communis) ponit diuersitatem putredinis. in tertia ibi. (Et putredo colere) ponit diuersitatem febrium putridarum. Prima in quatuor sicut quatuor sunt cause putredinis: scilicet cibus. opilation. aer. et humor. secunda ibi. (Aut propter opilationem). tertia ibi (Aut propter dispositiones extrinsecas). quarta ibi. (Et plurimum causarum putredinis). Et licet multe alie possint esse cause putredinis sicut venenum. medicina putrefactiua. accidentia animi. usus venereorum et similia tamen mentionem fecit de causis contingentibus plures dans per ipsas reliquas causas intelligere. Prima pars potest diuidi in septem partes secundum quod septem modis ex parte cibi potest in humano corpore accidere putredo. partes patebunt discurrendo per textum. Prima causa est malitia substantie. id est proprietates cibi per quam non est paratus ut patitur a calore humano transmutationem perfectam in cibum sicut fungi et fruges collecte tempore pestilentiali. carnes crude et similia. unde gentium ex eo est ad putredinem paratum. et ad hanc causam reducuntur cibi habentes proprietatem individuali nocentem vni boi et non alteri sicut in mecaseus. Secunda modus est quod quantum sit bone substantie est tamen ex illis quod velociter recipiunt corruptio nem: sicut lac. est enim bone substantie: quod currit proprietate inter ipsum et boiem ut a calore humano sibi proportionato et debite applicato sit in cibum bonum transmutabile: sed tamen est ita facile alterabile propter modum sue substantie ut a calore sibi disproportionato facile putreat. Tertia causa quoniam est cibi nutrimenti mali aquosi cuius aquositate recipiat sanguis sicut illud quod generatur a fructibus tardis humidis. Pro quo nota quod sunt multi cibi aquosi quorum aquositates stomachus et epar separant ab illo: quod in sanguinem conuertitur. et istorum aquositates non recipiunt sanguis. Et quidam sunt quorum aquositas non facile separatur per primam digestionem nec secundam. et istorum aquositas remanet in sanguine. et sanguis iste qui est calor naturalis: non habet sufficiens visum ad humidum suum regulandum facile putret. Et primi penes Auiennam secundo canone. causa primo habet complexionem debilem: et secunda complexionem fortem: ita ut non sue substantie facile separantur Exemplum primi. sunt ficus et vire recentis quorum humiditatis pars magna separatur in prima

digestione a cibulo. propterea ventrem leniunt: et a peponibus humiditatis separant pars magna in se cunda digestionem que multum vrinare facit. et ista habent complexionem debilem. Exemplum secunda. sunt ficus et persica pruna cerasa et similia quorum humiditas non bene separata per primam aut secundam digestionem remanet in sanguine. Et ista habent complexionem fortis in comparatione ad calorem humanum. id est absolute. id est in comparatione ad ignem habeant complexionem debilem. Oleum autem absolute habet complexionem et mixtionem fortis cuius partes non possunt ab invicem separari per actionem ignis. Fructus autem isti dicitur tardus: quod propter superfluum humiditatem tarde digerunt sicut persica etc. Quarta causa est quoniam cibi sunt multum frigidi et difficili digestio: ex quibus non est aptus bonus sanguis generari: imo generatur humor frigidus crudus cui calor naturalis non potest dicitur vni succedit in eo calor extraneus ducens ad putredinem. et iste modus differt a primo: quod ille ducit ad putredinem merito proprietatis hinc autem merito superflue frigiditatis. Et differt a secundo modo: quod ille est merito modi substantie facilliter ad putredinem paratus. Et differt a tertio: quod ille parat ad putredinem merito humiditatis superflue. Exemplum huius quarti modi sunt cucumeres citruli et pira. cucumeres autem sunt qui nostro ideo mate vocantur taliter frigidi in secundo. citruli autem sunt minores adhuc frigidiores et deteriores: ex quibus humores grossi frigidi generantur qui putrescentes propter causam dictam sunt causa febrium chronicarum slegmaticarum. Pira sicut non omnia: sed illa maxime que sunt stragulosa et non possunt comedi nisi cocta. Quinta causa est malitia artificij ut cum cibi non debite coquantur aut indebite preparentur sicut cum pisces cum lacte miscantur aut cum pisces elixi tenentur cooperti. conuertuntur enim in venenum. sexta tertij. Sexta causa est hora cibi siue tempus inconueniens. id est quando sumitur cibus super alto semidigesto. prohibetur enim digestio primi per aduentum secundi: et forte vterque corrumpitur. Septima causa est ordo malus ut cum cibus grossus preponitur subtili qui subtilis primo digeritur et cum non possit pellere extra stomachum cum non amplius sit aptus patitur a calore stomachi ut naturalis patitur ab eo tanquam a calore absolute et putrescit. Et hec omnia debent esse scita tertij primi capitulo. de regimine et quod comeditur et bibitur. id dicitur secundum quod scis. Sunt autem preter has alie cause sicut nimia quantitas cibi aut paucitas eius de quibus. 13. tertij: sed per istas septem ab Auienna positas possunt relique intelligi. Quid autem sit putredo dicitur. Aut propter opilationem prohibentem respirationem et euentationem propter complexionem corporis malam cum non potest digestionem facere bonam. In hac parte ponit secundam causam putredinis que est opilation. Et diuidit in quatuor partes. in prima ponit quod opilation est causa putredinis mediante mala complexionem et quod opilation causat. In secunda ostendit quod opilation est causa putredinis debilitando virtutem. In tertia ponit quod modis mala complexio causat putredines. In quarta ostendit quod opilation et effectus ab ipsa pendentes sunt reciproci sese mutuo augent et fouent. secunda ibi. (Et sunt iterum virtutes) 3. ibi (Et huius quod dicitur complexio). 4. ibi. (Et iste cause sunt). In prima parte dicit quod putredositas aut propter cibos sic dicitur fuit: aut propter opilationem ad quam opilationem sequitur prohibita transpiratio: quod prohibet aeris frigidam inspirationem et ipsi facti calidi et inutilis simul cum vaporibus expirant

Galenus de modo ingenio. Si recte a nobis monstratum est putrefactio nem humorum multorum dierum febrium causam esse: hanc sanare oportet primum: non negligentes extinguere febrem. que tunc accedit anticipavit.